

هیات

ماهنامه فرهنگی - مذهبی هیأت رزمندگان اسلام
سال پانزدهم | شماره ۱۲۲ | مرداد ۱۳۹۹ | ویژه نامه محرم ۱۴۴۲

با آثار و گفتاری از

سردار یدالله جوانی

حسین موحدی نیا

محمد مهدی حسینی رکن آبادی

دکتر حسین محمدی فام

شیخ مهدی مهدوی نژاد

سیدحسن ذاکرین

پرواز از محراب تا محبوب

پرونده بررسی شکسته شدن حصرآبادان

روایتگران حماسه عاشورا

بی تعارف با مداحان و منبری ها

مثنوی عباسیه

سیری در مقتل شناسی

روایت اسارت و آزادی

بررسی و معرفی آیین های عزاداری در مناطق سنی نشین ایران
عشق حسین شیعه و سنی نمی شناسد

رضا بدرالسماء

برای تشنگیات، آب هم دلش تنگ است...

اسماعیل محمدپور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هیأت

ماهنامه فرهنگی و مذهبی هیأت رزمندگان اسلام - ویژه نامه محرم - مرداد ۱۳۹۹

هیأت رزمندگان اسلام ماهنامه فرهنگی-مذهبی ویژه محرم

سال پانزدهم- شماره ۱۲۲- مرداد ۱۳۹۹- ۵۲ صفحه - ۱۵۰۰۰۰ ریال

صاحب امتیاز:
هیأت رزمندگان اسلام

رئیس شورای سیاستگذاری:
حجت الاسلام و المسلمین اسماعیل سعادت نژاد

مدیر مسئول:
محمدصادق آهنگران

جانشین مدیر مسئول:
حجت الاسلام و المسلمین عبدالرحمن سفیدی امین
سردبیر: حجت الاسلام محمدباقر نادم

دبیر تحریریه: سید مهدی ذهنی
همکاران تحریریه:

دکتر علی اکبر درخشنده، دکتر حسن رضوانی، حسین دینانی، علی اکبر یزدیان، ابراهیم پورهمت، سید رضا حسینی، مرتضی نادم، زکیه نورپور، اکبر ابدالی، مهدی سیفی، فاطمه جمالی زاده، حسین کایدی.

مدیر هنری: محمدصادق محمدیان

صفحه آرایی: علی خانی

طراحی و تصویرسازی: مرتضی نادم

ویراستاری و نمونه خوانی: حسین کایدی و زکیه نورپور
نامواره پشت جلد: امیرحسین باقری

نشانی:

تهران، میدان فاطمی، نبش خیابان فلسطین و زرتشت، پلاک ۵۵۴، واحد ۵

تلفن و نمابر: ۸۸۹۶۰۴۳۰-۸۹۷۸۰۳۱۳

نشانی اینترنتی: www.eheyat.com

فهرست مطالب

بیانات رهبری و مباحث سیاسی

- ۸ دربیانات امام خامنه‌ای در دیدار جمعی از روحانیون در آستانه محرم
ویژگی‌های لازم در برگزاری مجالس عزاداری
- ۱۰ مصاحبه با سردار سرتیپ دوم پاسدار دکتر یدالله جوانی
مهم‌ترین رسالت هیأت، تربیت نیروی انقلابی، جهادی، ولایی و حماسی
- ۱۵ گزیده بیانات امام خامنه‌ای به مناسبت هفته کار و کارگر
سال جهش تولید، از شعار تا عمل
- ۱۸ تحلیل و بررسی اتفاقاتی که در ماه‌های اخیر در کشور و جهان رقم خورده است
وقایع و اتفاقات اخیر در جهان اسلام
- گزیده موضوعی و پیام‌های سخنرانی تلویزیونی رهبر انقلاب حفظه الله به مناسبت
سی و یکمین سالگرد رحلت امام رحمه الله
- ۲۲ خمینی، امام تحول بود

محرم‌نامه

- ۲۶ بازشناسی سیره سیاسی و ظلم ستیز امام سجاد علیه السلام و زینب کبری سلام الله علیها
روایتگران حماسه عاشورا
- ۳۰ بررسی و معرفی آیین‌های عزاداری در مناطق سنی نشین ایران (۱)
عشق حسین شیعه و سنی نمی‌شناسد
- ۳۴ سلسله مباحث مربوط به مقتل شناسی و تاریخ نگاری
سیری در مقتل شناسی (۱)
- گفت و گوی اختصاصی با دکتر حسین محمدی فام
نتیجه اقامه شعائر حسینی در هیأت‌های مذهبی باید، احیای سلوک حسینی باشد
- ۴۰ استفتائات مربوط به بیماری کرونا بر اساس فتاوی امام خامنه‌ای
استفتائات کرونایی هیأت

جهاد و شهادت

- ۴۲ ویژه‌نامه شهادت شهید محراب آیت الله سیداسدالله مدنی
پرواز از محراب تا محبوب
- ۴۴ پرونده غرور آفرین عملیات پیروزمندانه ثامن الائمه علیه السلام
چرا حصر آبادان باید شکسته می‌شد؟
- ۴۸ ویژه‌نامه بزرگداشت دهم شهریورماه روز تجلیل از اسرا و آزادگان
روایت اسارت و آزادگی

منبر و محتوا

- ۸۲ در فضیلت زیارت قبر سیدالشهدا علیه السلام
فیش‌نگاری با موضوع امتحان الهی جهت تأمین محتوای منبر محرم
۸۴ رمز جاودانگی تاریخی امام حسین علیه السلام
گزیده‌ای از احادیث نورانی امام حسین علیه السلام
۹۰ منتخب الاحادیث

معرفی کتاب و محصولات

- ۹۴ معرفی کتاب‌های محتوایی و کاربردی محرم و صفر
۹۶ معرفی محصولات و نرم‌افزارهای محتوایی و کاربردی
۹۷ تازه‌های نشر معاونت فرهنگی هیأت رزمندگان اسلام
۹۸ معرفی برخی از مقتل‌های قابل استناد و غیرقابل استناد (۱)

گزارش خبری

- گزارش فعالیت‌های
ستاد مرکزی و دفاتر استانی هیأت رزمندگان اسلام
۱۰۴

سبک زندگی

- گفت‌وگوی اختصاصی با حاج سید حسن ذاکرین مسئول هیأت رزمندگان
اسلام خراسان رضوی
۵۲ هیأت رزمندگان باید الگوی دیگر هیأت‌ها باشد
۵۳ فرصت‌ها و تهدیدهای بحران کرونا
۵۶ حکایت‌های خواندنی با طعم روضه
به بهانه گفت‌وگو با حجت الاسلام حاج احمد پناهیان مسئول جوانان
عاشورایی هیأت رزمندگان اسلام
۵۸ میثاق‌نامه جوانان عاشورایی هیأت رزمندگان اسلام
مصاحبه با حسین موحدی نیا مسئول ندبه هیأت رزمندگان اسلام
۵۹ دعای ندبه، دانشگاه فرهنگ انتظار و مهدویت
توصیه‌های امام خامنه‌ای با موضوع اخلاق مداری در دیدار با مداحان و شاعران
۶۲ دکترین اخلاق در مداحی و شاعری
گفت‌وگو با حجت الاسلام مهدی مهدوی نژاد، مسئول هیأت انصار ولایت
یزد پیرامون سبک مدیریت انقلابی در هیأت
۶۴ هیأت، بازوی مردمی ولی فقیه در جامعه اسلامی
۶۸ آموزه‌های محرم و صفر در بیان امامین انقلاب اسلامی
توصیه بزرگان حوزه علمیه و برخی از پیشکسوتان منبر و خطابه
۷۰ بی‌تعارف با مداحان و منبری‌ها

شعر و مداحی

- ۷۴ اشعار و نوحه‌های منتخب محرم و صفر
چکامه‌ای شاعرانه از سیره نورانی مجاهد شهید آیت الله علی قدوسی
۷۶ از شعر و شعور تا شهادت
بررسی و تحلیل یک بیت از اشعار حافظ منقوش بر کاشی کاری حرم امام رضا
علیه السلام به قلم استاد سیدمهدی حسینی
۷۷ تحلیل شاعرانه
۷۸ مثنوی عباسیه

نوستالوژی نخبه‌پروری هیأت

عصر امروز عصر بیداری ملت‌ها است. مبارزات علیه ظلم و استبداد از چندین دهه گذشته در سرتاسر جهان به ویژه ملت‌های اسلامی آغاز شده است و در این میان نظام مقدس جمهوری اسلامی میدان دار و پرچم دار مبارزه با ظلم در جهان است. جامعه اسلامی برای ایستادگی و مقاومت در برابر توطئه دشمنان نیازمند معارف عاشورایی است و ملت مسلمان ایران اسلامی در طول تاریخ با تکیه بر همین فرهنگ در برابر دشمنان ایستادند و به پیروزی رسیدند. بنابراین همه کسانی که تریبون دار عرصه فرهنگی کشور هستند اعم از سخنرانان، مداحان، شاعران و مدیران هیأت‌های مذهبی باید از فرصت مغتنم ایام و دهه‌های تبلیغی به ویژه محرم و صفر به منظور تبیین و ترویج حقایق دین و معارف اهل بیت علیهم السلام نهایت استفاده را بکنند؛ چرا که ماه محرم ماه پیروزی خون بر شمشیر است و تأثیرگذارترین بستر برای انتقال آرمان‌ها و ارزش‌های عاشورایی دفاع مقدس و نهادینه سازی روحیه ایثار و جهاد در جامعه می باشد.

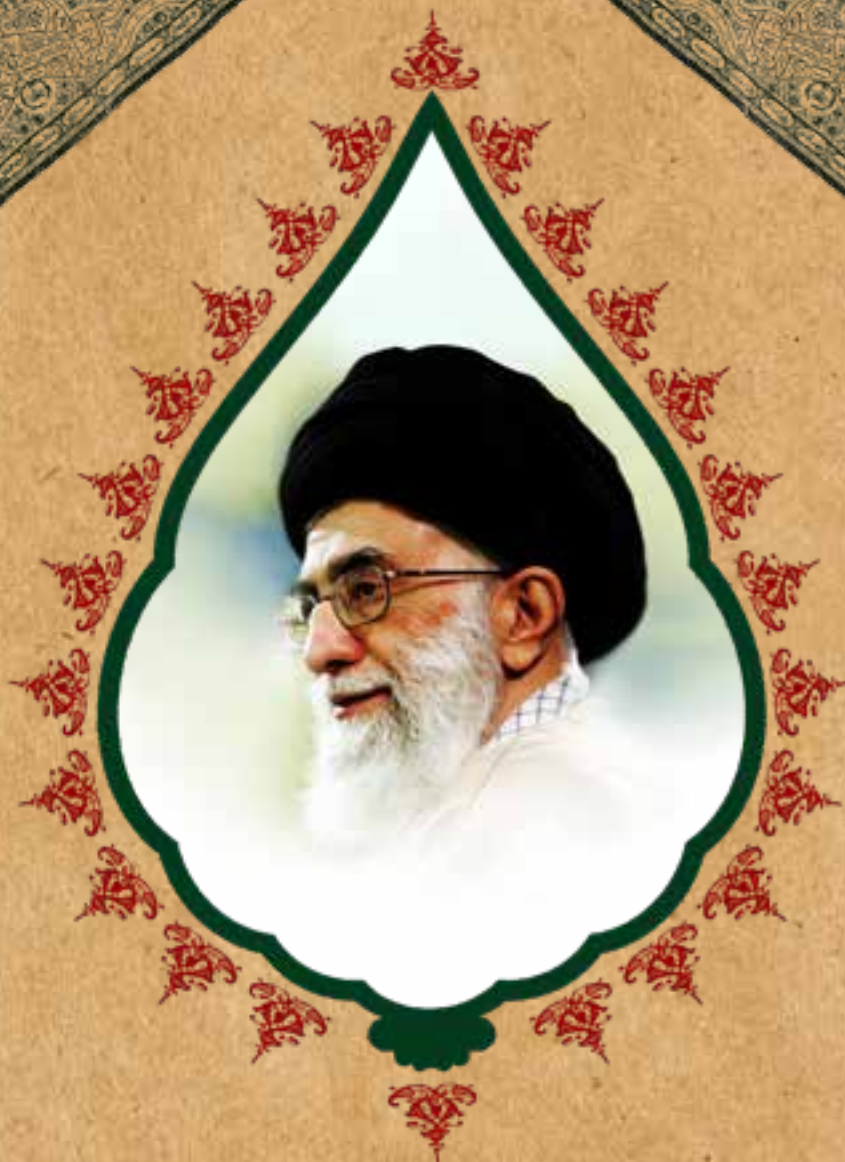
نسل جوان کشورمان باید بدانند که این انقلاب و نظام اسلامی به همین آسانی به دست نیامده است و برای استمرار و بقای این انقلاب خون‌های بسیاری بر زمین ریخته شده و مجاهدت‌های بسیاری صورت گرفته است و نیز پس از این برای نیل تا قله‌های تمدن سازی اسلامی راه‌های صعب و ناهمواری در پیش است که نیازمند بصیرت، تلاش و روحیه جهادی در خط ولایت می باشد.

هیأت‌های مذهبی یک ظرفیت فرهنگی برای بیان معارف دینی و ارزشی است که این ظرفیت در اختیار سخنرانان و مداحان می باشد و به همین دلیل منبری و مداح باید نسبت به بهره برداری مطلوب از این ظرفیت همواره اهتمام داشته باشند. امروز علیرغم پیشرفت‌های گسترده در عرصه‌های مختلف رسانه، همچنان اصلی‌ترین تریبون هیأت؛ یعنی منبر و خطابه از بهترین و تأثیرگذارترین رسانه‌ها در جامعه و به ویژه نسل جوان است. با این حال شاهدیم که گاهی همین رسانه تأثیرگذار دستخوش آسیب‌هایی چون زیاده‌گویی، پراکنده‌گویی و صحبت‌های بی ارزش می شود که این عوامل سبب فاصله گرفتن مستمع از منبر انقلابی و مجلس ولایی می شود. لذا وظیفه قهری مبلغان و مداحان بزرگوار، تلاش برای ارتقای علمی محتوای منبرها و مفهوم اشعار و نوحه‌ها می باشد تا خطابه‌ها و نوحه‌ها به تقویت باورهای دینی جوانان و رشد و تعالی جامعه منتج گردد؛ چنانکه رهبر معظم انقلاب نیز درباره ضرورت انجام کارهای علمی در دیدار با مداحان در سال ۹۵ به دانشجویان، اساتید و محققین توصیه کردند که: «هم تفسیر و تحلیل کنند، هم راه‌های علمی گسترش این راه به ما نشان بدهند و یاد بدهند. ما در واقع دست‌کم گرفتیم این پدیده را؛ خیلی پدیده‌ی مهمی است».

کار علمی به یک تحقیق و پژوهش پایه و نظریات و فرضیه‌های کاربردی نیاز دارد. باید تحقیقات توصیفی، تبیینی، تحقیقی، اکتشافی و تجربی را در این پدیده تعریف کنیم تا بدانیم از چه تحقیقی در این زمینه استفاده کنیم. میدان وسیعی در رابطه با علمی کردن مداحی و منبر وجود دارد. بعد از این موضوع باید سراغ شخصیت محققان رفت. برخی تصور می‌کنند فقط کسانی که مداحی را با آهنگ اجرا می‌کنند مداح هستند و کسانی که دارای شهرت رسانه‌ای و چهره تلویزیونی هستند سخنرانند؛ ولی این‌گونه نیست بلکه کسانی که کتاب یا مقاله در رابطه با عاشورا می‌نویسند یا کسانی که با قلم ادبی خود وقایع و تاریخ کربلا را رقم زده و فرهنگ اهل بیت علیهم السلام را احیا می‌نمایند هم مداح و سخنران هستند. ماهنامه هیأت در چشم انداز فعالیت خود بر آن است تا با راهنمایی اساتید فن سخن و پیشکسوتان ستایشگری و با هدایت اندیشمندان فاضل حوزه و دانشگاه به ارائه محتوای علمی و متقن در حوزه‌های مختلف سیاسی (جریان شناسی و مدیریت)، فرهنگی (شعر و ادبیات)، مذهبی (منبر و محتوا) بپردازد. از این رو نیازمند نظرات و پیشنهادات سازنده و راهگشای شما همراهان فهیم و فرهیخته هیأت می باشیم.

بیانات رهبری و مباحث سیاسی

۸	..... ویژگی های لازم در برگزاری مجالس عزاداری از دیدگاه امام خامنه ای
۱۰	..... مهم ترین رسالت هیأت، تربیت نیروی انقلابی، جهادی، ولایی و حماسی
۱۵	..... سال جهش تولید، از شعار تا عمل
۱۸	..... وقایع و اتفاقات اخیر در جهان اسلام
۲۲	..... خمینی، امام تحول بود

مجالس عزاداری ویژگی‌های لازم در برگزاری

برگرفته از بیانات امام خامنه‌ای در دیدار جمعی از روحانیون کهگیلویه و
بویراحمد در آستانه محرم، ۱۳۷۳/۰۳/۱۷

وظیفه بزرگی که شما آقایان روحانیون و علما، در هر بخش و هر جا که هستید، باید بر عهده داشته باشید، این است که بکوشید مجلس عزای [امام] حسین علیه الصّلاة والسلام مجلسی باشد که منشأ معرفت باشد. نمی‌گوییم همه منبرها باید برخوردار از همه این خصوصیات باشند و به همه موضوعات پردازند؛ نه. شما اگر یک حدیث صحیح از کتابی معتبر را نقل و همان را معنا کنید، کفایت می‌کند. برخی منبری‌ها، بعضی اوقات یک حدیث را آن قدر شاخ و برگ می‌دهند که معنای اصلی‌اش از بین می‌رود. اگر شما یک حدیث صحیح را برای مستمع خود درست معنا کنید، ممکن است بخش مهمی از آنچه را که ما می‌خواهیم داشته باشد. وقتی شما از روی یک تعبیر معتبر، راجع به یک آیه قرآن فکر و مطالعه کنید؛ به تنقیح آن پردازید و برای مستمع بیان نمایید، مقصود حاصل است. اگر برای ذکر مصیبت، کتاب «نَفْسُ الْمَهْمُوم» مرحوم «محدث قمی» را باز کنید و از رو بخوانید، برای مستمع گریه‌آور است و همان عواطف جوشان را به وجود می‌آورد. چه لزومی دارد که ما به خیال خودمان، برای مجلس‌آرایی کاری کنیم که اصل مجلس عزای فلسفه واقعی‌اش دور بماند؟!

چون قوام مجالس عزای به این است که عده‌ای دورهم جمع شوند و یک فرد روحانی، با حضور یافتن در میان آن‌ها، اقامه عزای کند تا دیگران از اقامه عزای او، مستفید شوند بنابراین وظایف روحانیون در این باره دشوارتر است. سؤال من از همه کسانی که نسبت به چنین قضیه‌ای احساس مسؤولیت می‌کنند این است که یک روحانی چگونه اقامه عزای کند؟

به اعتقاد امام خامنه‌ای مجالس عزاداری حسینی باید از سه ویژگی برخوردار باشد:

۱. موجب زیادشدن محبت مردم نسبت به اهل بیت علیهم‌السلام شود

اولین ویژگی باید این باشد که چنین مجالسی، محبت به اهل بیت علیهم‌السلام را زیاد کنند چون رابطه عاطفی، یک رابطه بسیار ذی‌قیمت است. شما، روحانیون، باید کاری کنید که محبت شرکت‌کنندگان در مجالس مذکور، روزبه‌روز نسبت به حسین بن علی علیه‌السلام، خاندان پیغمبر و مناشیء معرفت الهی، بیشتر شود. اگر شما خدای ناکرده، در مجالس مذکور وضعی را به وجود آورید که مستمع یا فرد بیرون از آن فضا، از لحاظ عاطفی به اهل بیت علیهم‌السلام نزدیک نشد، بلکه احساس دوری و بی‌زاری کرد، نه فقط چنین مجالسی فاقد یکی از بزرگ‌ترین فواید خود شده، بلکه به یک معنا، مضر هم بوده است. حال شما که مؤسس یا گوینده چنین مجالسی هستید، ببینید چه کاری می‌توانید بکنید که عواطف مردم، بر اثر حضور در این مجالس، نسبت به حسین بن علی علیه‌السلام و اهل بیت پیغمبر علیهم‌الفضل صلوٰة‌الله روزبه‌روز بیشتر شود.

۲. معرفت مردم نسبت به اصل حادثه عاشورا را بیشتر کند

دومین ویژگی‌ای که باید در این مجالس به وجود آید، این است که مردم نسبت به اصل حادثه عاشورا، معرفت روشن‌تر و واضح‌تری پیدا کنند. این طور نباشد که ما در مجلس حسین بن علی علیه‌السلام به منبر برویم یا سخنرانی کنیم، اما موضوع سخنرانی، حصار آن مجلس،

اعم از جوان و غیرجوان و زن و مرد اهل فکر و تأمل را - که امروز در جامعه ما بسیارند و این از برکات انقلاب است - به این فکر فروبرد که «ما به این مجلس آمدید و گریه‌ای هم کردیم؛ اما برای چه؟ قضیه چه بود؟ چرا باید برای امام حسین علیه‌السلام گریه کرد؟ اصلاً چرا امام حسین علیه‌السلام به کربلا آمد و عاشورا را به وجود آورد؟»؛ بنابراین، به عنوان منبری یا سخنران، باید به موضوعاتی پردازید که جوابگوی چنین سؤالانی باشد. باید نسبت به اصل حادثه عاشورا معرفتی در افراد به وجود آید. اگر در روضه‌خوانی و سخنرانی یا سایر مطالب بیان شده از طرف شما، نکته‌ای روشن‌گر یا حداقل اشاره‌ای به این معنا نباشد، یک رکن از آن سه رکنی که عرض شد، کم و ناقص خواهد بود؛ یعنی ممکن است مجلس مذکور، فایده لازم را ندهد و ممکن هم هست خدای ناکرده در بعضی از فروض، ضرر هم بکنیم.

۳. ایمان و معرفت دینی مردم را افزایش دهد

سومین ویژگی لازم در این مجالس، افزایش ایمان و معرفت دینی در مردم است. در چنین مجالسی باید از دین، نکاتی عنوان شود که موجب ایمان و معرفت بیشتر در مستمع و مخاطب گردد؛ یعنی سخنرانان و منبری‌ها، یک موعظه درست، یک حدیث صحیح، بخشی از تاریخ آموزنده درست، تفسیر آیه‌ای از قرآن یا مطلبی از یک عالم و دانشمند بزرگ اسلامی را در بیانات خود بگنجانند و به سمع شرکت‌کنندگان در این مجالس برسانند. این طور نباشد که وقتی بالای منبر می‌رویم، یک مقدار لفاظی کنیم و حرف بزنیم و اگر احیاناً مطلبی هم ذکر می‌کنیم، مطلب سستی باشد که نه فقط ایمان‌ها را زیاد نمی‌کند، بلکه به تضعیف ایمان مستمعین می‌پردازد. اگر این طور هم شد، ما از جلسات مذکور به فواید و مقاصد موردنظر نرسیده‌ایم.

من واقعاً می‌ترسم از این‌که خدای ناکرده، در این دوران که دوران ظهور اسلام، بروز اسلام، تجلی اسلام و تجلی فکر اهل بیت علیهم‌السلام است، نتوانیم وظیفه‌مان را انجام دهیم. برخی کارهاست که پرداختن به آن‌ها، مردم را به خدا و دین نزدیک می‌کند. یکی از آن کارها، همین عزاداری‌های سنتی است که باعث تقرّب بیشتر مردم به دین می‌شود. این‌که امام فرمودند «عزاداری سنتی بکنید» به خاطر همین تقریب است. در مجالس عزاداری نشستن، روضه خواندن، گریه کردن، به سروسینه زدن و مواکب عزای دسته‌های عزاداری به راه انداختن، از اموری است که عواطف عمومی را نسبت به خاندان پیغمبر، پرجوش می‌کند و بسیار خوب است. در مقابل، برخی کارها هم هست که پرداختن به آن‌ها، کسانی را از دین برمی‌گرداند.

سؤال من از

همه کسانی که

نسبت به چنین

قضیه‌ای احساس

مسؤولیت می‌کنند

این است که یک

روحانی چگونه

اقامه عزای خواهد

کرد؟ قوام مجالس

عزای به این است

که عده‌ای دورهم

جمع شوند و

یک فرد روحانی،

با حضور یافتن

در میان آن‌ها،

اقامه عزای کند تا

دیگران از اقامه

عزای او، مستفید

شوند بنابراین

وظایف روحانیون

در این باره دشوارتر

است.

مهم‌ترین رسالت هیأت

تربیت نیروی انقلابی، جهادی، ولایی و حماسی

سردار سرتیپ دوم پاسدار دکتریدالله جوانی، در دی‌ماه ۱۳۵۹ به عضویت سپاه در آمد. مسئولیت بسیج سپاه شهرستان درود لرستان، مسئولیت بسیج کردستان، مربیگری نظامی در پادگان غدیر اصفهان، قائم مقامی سپاه بیجار و حضور در لشکر ۱۴ امام حسین علیه السلام، در کارنامه ایشان ثبت شده است. پس از پایان تحصیل در دانشکده شهید محلاتی در سال ۱۳۶۸ به مدت یک سال در دفتر سیاسی سپاه منطقه دوم (استان اصفهان) خدمت کرد و در اواخر سال ۱۳۶۹ به تهران آمد و هم‌زمان با تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد در رشته علوم سیاسی دانشگاه تهران، ابتدا جانشین معاونت سیاسی نیروی زمینی سپاه و در سال ۱۳۷۲ به عنوان مسئول سیاسی در این نیرو منصوب شد. سردار جوانی در خرداد سال ۱۳۷۹ از سوی نماینده ولی فقیه در سپاه به عنوان مسئول اداره سیاسی سپاه منصوب گردید و تا آذرماه ۱۳۹۰ به مدت بیش از ۱۱ سال در این جایگاه خدمت کرد. ایشان از آذرماه ۱۳۹۰ تا اسفند ۱۳۹۶ مشاور عالی نماینده ولی فقیه بود و سپس در اسفند ۱۳۹۶ با انتصاب نماینده جدید ولی فقیه در سپاه، با حکم حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر حاجی صادقی، مجدداً به عنوان مسئول معاونت سیاسی سپاه منصوب گردید.

« به نظر تان بعد از جنگ تحمیلی چه نیازی احساس شد که تشکیلاتی با عنوان «هیأت رزمندگان اسلام» تأسیس گردید و چرا این همه مورد استقبال توده های مردم قرار گرفت؟

به نظرم دلیل عمده اش این است که اساساً رزمنده های ما در دوران دفاع مقدس، غالباً برویچه های هیأتی و مذهبی بودند. در همان ایام هم در جبهه ها، در لشکرها، در قرارگاه ها و در گردان ها، همه جا این برپایی مراسم و مجالس روضه خوانی و عزاداری، دعای ندبه، دعای توسل و زیارت عاشورا، یک رویه نهادینه شده ای بود؛ چراکه اساساً رزمندگان ما بر این باور و اعتقاد بودند که موفقیت ها و پیروزی هایشان در گرو همین ارتباط و اتصال با اهل بیت علیهم السلام است و باید اهل بیت علیهم السلام را بین خود و خدای خود واسطه قرار بدهند و هر آنچه را که می خواهند از این طریق دنبال کنند.

در این باب خاطره ای را به عنوان نمونه عرض می کنم. بنده توفیق داشتم مقطعی از دوران دفاع مقدس، در چند عملیات گردان یا زهرا سلام الله علیها از لشکر ۱۴ امام حسین علیه السلام اصفهان حضور داشته باشم. گردان یا زهرا سلام الله علیها از جمله گردان هایی بود که در همان ابتدای شکل گیری لشکر ۱۴ امام حسین علیه السلام به وجود آمد و بسیاری از شهدای لشکر ۱۴ از رزمندگان و فرماندهان این گردان بودند از جمله شهید محمدرضا تورجی زاده که از فرماندهان این گردان بود و در کربلای ۱۰ شهید شد و شهید شاخص مداحان است و همچنین شهید مدافع حرم، مسلم خیزاب که او نیز از فرماندهان این گردان بود و در سوریه به شهادت رسید. گردان یا زهرا سلام الله علیها امروز نیز همچنان فعال است، در حالی که خیلی از گردان هایی که در زمان جنگ شکل می گرفتند، بعد از عملیات جمع می شدند، اما این گردان از آن گردان هایی بود که از همان ابتدا که شکل گرفت در عملیات های مختلف ماندگار ماند و بعد از جنگ هم ادامه حیات داد.

گردان یا زهرا سلام الله علیها یکی از گردان های خط شکن، فعال و پای کار در هر عملیاتی بود و شهید خرازی به عنوان فرمانده لشکر روی این گردان حساب خاص بازمی کرد. به نظر من یکی از رزمهای موفقیت این گردان در عرصه های جهاد و نبرد این بود که این گردان قبل از هر چیز، یک هیأت مذهبی بود. هم فرمانده آن حاج محمدرضا تورجی زاده هیأتی و مداح بود و هم، همه برویچه های گردان هیأتی و مذهبی بودند و علاقه خاصی به ساحت حضرت زهرا سلام الله علیها داشتند. گردان یا زهرا سلام الله علیها در مناسبت های مختلف مراسم می گرفت؛ امروز هم نوارهای مراسم هایش بین مردم اصفهان دست به دست می شود و صوت مداحی های شهید تورجی زاده در جمع رزمنده های گردان موجود است.

شهید محمدرضا تورجی زاده امامزاده عشق است. کسی که این خاطره معروفش را خیلی ها شنیده اند که پشت بی سیم برای حاج حسین خرازی فرمانده لشکر، روضه حضرت زهرا سلام الله علیها خواند. الآن هم هر موقع بر سر قبر او در گلزار شهدای تخت فولاد اصفهان بروید خواهید دید که جمعیتی از دختر و پسر و نیز زن و مرد با سن و سال های مختلف نشسته اند و حاجت می گیرند. بر این اساس تشکیل هیأت رزمندگان پس از جنگ تحمیلی یک چیز تشریفاتی و تصنعی نبود، بلکه یک پدیده اصیل و ریشه داری بود که از سنگرها و جبهه ها آمد در مراکز استان ها و شهرستان ها گل کرد چون هسته های اولیه اش را خود رزمندگان تشکیل دادند. امروز از آن دوران بیش از ۳۰ سال می گذرد و طبیعی است که باید آن

تا پیش از انقلاب، هیأت ها تحت تأثیر مجموعه ای از عوامل، ممکن بود در جاهایی از آن مسیر اصلی خودشان خارج شوند، ولی با انقلاب اسلامی و احیای اسلام ناب، عمده هیأت های مذهبی هم جان تازه ای پیدا کردند و بعد با دفاع مقدس، این هیأت های مذهبی در مسیر دقیق تر خود قرار گرفتند.

شهید رضا تورجی زاده امامزاده عشق است. کسی که این خاطره معروفش را خیلی ها شنیده اند که پشت بی سیم برای حاج حسین خرازی فرمانده لشکر، روضه حضرت زهرا سلام الله علیها خواند. الآن هم هر موقع بر سر قبر او در گلزار شهدای تخت فولاد اصفهان بروید، خواهید دید که جمعیتی از دختر و پسر و نیز زن و مرد با سن و سال های مختلف نشسته اند و حاجت می گیرند.

روح عاشورایی که در رزمندگان دیروز موج می زد را در هیأت رزمندگان اسلام همچنان حفظ کرد و زنده نگه داشت و موضوعاتی در آن مطرح گردد که طبیعتاً از چنین هیأتی و چنین افرادی توقع می رود.

« با این توضیحات به نظر شما آیا هیأت ها روحیه شهادت طلبی و روحیه عاشورایی را به جامعه و جبهه تزریق کردند؟ یا جبهه و جنگ روحیه هیأت داری و روضه را بعد از جنگ به شهرها آورد؟

در مجموع هیأت ها در تاریخ شیعه یک رسالت و فلسفه وجودی دارند. منتها تا پیش از انقلاب، هیأت ها تحت تأثیر مجموعه ای از عوامل ممکن بود در جاهایی از آن مسیر اصلی خودشان خارج شوند، ولی با انقلاب اسلامی و احیای اسلام ناب، عمده هیأت های مذهبی جان تازه ای پیدا کردند و بعد هم با دفاع مقدس، این هیأت های مذهبی در مسیر دقیق تر خود قرار گرفته و رزمندگان خودشان آمدند و این هیأت ها را شکل دادند که این هیأت رزمندگان در واقع آن حد اعلای یک هیأتی است که باید مبلغ فرهنگ اسلام ناب باشد. روح ایثار و فداکاری و روحیه حماسی باید بر این فرهنگ اسلام ناب حاکم باشد و این روح، همان روحی است که از عاشورا و از مکتب اباعبدالله الحسین علیه السلام سرچشمه می گیرد.

چون ما یک بحث معرفت دینی داریم و یک بحث روحیه حماسی و جهادی. در کنار دانش، شناخت و معرفت، باید جهت گیری روحیه ها اتفاق بیفتد. در این راستا برداشتی که از قرآن می شود اینکه جبهه توحید، مؤمنین و جامعه اسلامی اگر بخواهند از عزت، استقلال و سربلندی برخوردار باشند، باید فرهنگ حاکم بر آن ها، فرهنگ مقاومت، فرهنگ ایثار و فرهنگ ایستادگی باشد.

این ایستادگی و مقاومت دو جنبه دارد: یک جنبه سلبی و یک جنبه ایجابی؛ جنبه ایجابی اش مقاومت و ایستادگی بر ارزش ها است چنانکه شهدای کربلا تا لحظه آخر روی ارزش هایشان ایستادگی می کنند و از آن دست بر نمی دارند؛ مانند حضرت ابوالفضل العباس علیه السلام که در هیأت ها مرتب به ایشان پرداخته می شود.

و جنبه سلبی آن، نفی دشمن، مقابله با دشمن و جلوگیری از سلطه او است؛ یعنی کسی که می خواهد در وسط این میدان مقاومت داشته باشد؛ چه ایجابی و چه سلبی، باید روحیه حماسی، روحیه شجاعت، روحیه نترسی از دشمن و عشق به شهادت، در او موج بزند. این هیأت ها هستند که چنانچه در مسیر درست قرار بگیرند، بهترین پایگاه و مجالس برای تربیت انسان های حماسی، با شور و حال، بانشاط، با فرهنگ ایثار و فداکاری خواهند بود؛

بنابراین مهم‌ترین رسالت هیأت در یک جمله «تربیت نیروی ولایی، انقلابی با روحیه جهادی و حماسی و با بصیرت» است؛ یعنی نیرویی که مقاوم باشد و راه را درست تشخیص بدهد.

«پس طبق فرمایش شما مهم‌ترین رسالت هیأت تربیت است. لطفاً در مورد نحوه و نوع این تربیت بیشتر توضیح بدهید؟»

منظور بنده از تربیت یعنی «تربیت جهادی و حماسی» آن هم در مسیر درست، نه حماسی تکفیری. تربیت جهادی و حماسی چنان‌که اشاره کردیم؛ یعنی مقاومت و ایستادگی بر ارزش‌ها، حفظ ارزش‌ها و مقاومت در برابر دشمن و لازمه همه این‌ها شناخت و معرفت است. شناخت نسبت به چه چیزی؟ شناخت نسبت به ارزش‌ها که در حقیقت همان اسلام ناب است که باید هدایت‌گران هیأت‌ها باشند.

اسلام ناب با همان نگاهی که امام رحمه الله بیان فرمودند که: «اسلام والله همه‌اش سیاست است» و یا آن جمله حضرت آقا که می‌فرمایند: «ما هیأت سکولار نداریم» ناظر به این نکته است که آن اسلام ناب و آن تفکر و اندیشه نابی که باید بر هیأت‌ها بتابد، همان اسلام حماسه، جهاد و شهادت، ایستادن در مقابل دشمن و دفاع از ارزش‌ها است که از مکتب اباعبدالله الحسین علیه السلام سرچشمه می‌گیرد؛ اسلامی که در عصر ما معروف به اسلام جواهری است، همان اسلامی که در حوزه‌های علمیه شیعی پرورش پیدا کرده و پرچم‌دار آن دیروز حضرت امام و امروز امام خامنه‌ای هستند. هیأت و اسلامی که کاری به امور مردم و جامعه ندارد، کاری به مظلومین و محرومان ندارد و برایش مهم نیست که در جامعه چه می‌گذرد، این اسلام و این هیأت روح ندارد؛ فقط به‌قول معروف می‌خواهد بیاید یک دورهمی راه بیندازد و یک گریه و سروصدایی هم بکند؛ خب این هیأت روح ندارد و به درد نمی‌خورد و مشکل‌گشایی نمی‌کند.

«در مورد رسالت‌ها و کارکردهای هیأت صحبت می‌کردیم؛ به جز رسالت تربیت برای هیأت چه کارکردهای دیگری قائلید؟»

یکی از مهم‌ترین کارکردهای هیأت این است که دشمن را به وحشت بیندازد. ما اگر بخواهیم یک مثالی بزنیم، می‌توانیم همان مثال تاریخی را که می‌گویید: یک انگلیسی در بخشی از جهان اسلام حرکت می‌کرد، دید یک صدایی می‌آید. پرسید: این صدای چیست؟ گفتند: این صدای اذان مسلمان‌ها است. بعد سؤال کرد که آیا این اذان برای منافع بریتانیای کبیر خطری هم دارد یا نه؟ گفتند: خیر! گفت خب، پس هر چه دلتان می‌خواهد اذان بگویید. با این مثال می‌توان گفت: امروز باید نگاه

مهم‌ترین رسالت
هیأت، تربیت
نیروی ولایی،
انقلابی، با بصیرت
و با روحیه جهادی
و حماسی است؛
یعنی نیرویی که
مقاوم باشد و راه را
درست تشخیص
بدهد.

برای تشخیص
هیأت انقلابی از
هیأت سکولار، باید
دید آیا هیأت‌هایی
که امروز بر پا
می‌شود، برای
انگلیسی‌ها خطر
دارد یا ندارد؟ برای
آمریکایی‌ها خطر
دارد یا ندارد؟ برای
صهیونیست‌ها خطر
دارد یا ندارد؟ برای
آل سعود خطر دارد
یا ندارد؟ برای
ظالمان و ستمگران
خطر دارد یا ندارد؟

کنیم ببینیم، آیا این هیأت‌هایی که بر پا می‌شود، برای منافع انگلیسی‌ها خطر دارد یا ندارد؟ برای آمریکایی‌ها خطر دارد یا نه؟ برای صهیونیست‌ها خطر دارد یا نه؟ برای آل سعود خطر دارد یا نه؟ و در یک جمله برای ظالمان و ستمگران و مستکبران عالم خطر دارد یا ندارد؟

«با این توضیحات هیأت تراز انقلاب باید دارای چه اوصافی باشد؟»

طبق توضیحاتی که گذشت هیأت تراز هیأتی است که از یک سو آثارش در جامعه، در منطقه و در جهان ملاحظه و مشاهده بشود و از سوی دیگر برای جبهه دشمن خطرناک و برای جامعه اسلامی مفید باشد؛ برای مردم مفید باشد؛ برای مظلومین مفید باشد؛ برای محرومین مفید باشد. چرا؟ چون اساساً اسلام آمده تا موانع سر راه را بردارد و بسترهای رشد و تعالی را فراهم کند و انسان‌ها را در مسیر رشد قرار دهد. خب امروز مهم‌ترین موانع سر راه رشد انسان‌ها، طاغوت‌ها هستند، ظالمان هستند، ستمگران هستند، دنیاگرایان هستند، شهوت‌رانا هستند. خب چه کسی باید این موانع را از سر راه بردارد؟ بی‌شک پاسخ خواهیم داد که مسلمان‌ها. خب این مسلمان‌ها در کجا باید بصیرت، حس و حال و روحیه و انرژی لازم را برای این کار پیدا کنند تا بتوانند در مقابل این دشمنان بایستند و آن‌ها را از سر راه بردارند؟ به نظرم هیأت‌ها یکی از مهم‌ترین پایگاه‌ها برای ساخت و تربیت چنین نیروهایی هستند.

«به تعبیر دیگر هیأت باید دارای دو ویژگی مهم «دشمن‌ستیزی» و «خدمت‌رسانی» باشد؛ اگر ممکن است در مورد ساحت‌های مختلف این دو ویژگی بیشتر توضیح دهید؟»

دشمن‌ستیزی و خدمت‌رسانی تعابیر درستی است. در بحث خدمت‌رسانی، مهم‌ترین بُعد آن «تربیت» است؛ چون تربیت در همه حوزه‌ها وارد می‌شود. می‌گوییم اسلام جامع و کامل است؛ یعنی در حقیقت یک آدم هیأتی، نباید تک‌بعدی و تک‌ساحتی باشد بلکه باید انسانی در تراز اسلام باشد؛ «الْإِسْلَامُ يَغْلُو وَ لَا يُغْلَى عَلَيَّهِ» اسلام برتری می‌گیرد و چیزی بر آن برتری نگیرد». (نهج الفصاحه، ص ۳۶۷)

«برخی مدعی می‌شوند که «هیأت جای یک عده آدم‌های بیکار است»؛ آیا با این نظر موافقت می‌کنید؟»

خیر! اصلاً این‌طور نیست؛ بلکه هیأت جای آدم‌های عاقل و اندیشمند و دارای منزلت اجتماعی است. هیأت به معنای دقیق کلمه، مثل یک دانشگاه است که محل ساخت و تربیت است، با این تفاوت که دانشگاه یک علم و دانش را در یک حوزه خاص یاد می‌دهد، ولی هیأت علاوه بر علوم دانشگاهی به حوزه علوم اسلامی ورود کرده و با هم‌افزاشدن همه این علوم، یک شخصیت جامع، عالم و عاقل تربیت می‌شود. پس یک هیأتی باید هم علم و دانش داشته باشد، هم فن و حرفه بداند، هم دشمن‌ستیز باشد و هم خدمت‌رسان به مردم باشد. مثلاً شما شخصیت حضرت امام رحمه الله را ببینید؛ درحالی‌که فقیه است، فیلسوف هم است، عارف هم است و در عین این جامعیت، به مناسبت‌های مختلف از مرحوم آقای کوثری دعوت می‌کنند تا برایشان روضه بخواند. در حقیقت هیأت جای روضه‌خوانی است. این روضه‌خوانی یک روشنگری دارد و آن گریه هم، دارای بعد و جنبه سیاسی

بوده و افراد را برای حرکت آماده می‌کند. گریه بر مصائب اهل بیت علیهم‌السلام، انسان را آماده می‌کند که در این مسیر آماده ایثار جان و ایثار مال شده و اگر سختی و مصیبتی هم در پیمودن راه بر او وارد شد، از صحنه خارج نگردد.

«ارتباط هیأت با حاکمیت و حکومت را تبیین کنید و آیا این ویژگی با مردمی بودن هیأت منافات دارد؟

اساساً هیأت باید مردمی باشد. من معتقدم که امروزه در دوران نظام مردم سالاری دینی، این بحث‌ها، بحث‌های انحرافی در جامعه ماست؛ چون وقتی که ما یک نظام دینی ولایت محور داریم، این نظام دینی ولایت محور، اساساً متفاوت از حکومت‌ها در دیگر کشورها و قبل از انقلاب است؛ یعنی نظام ولایی یک نظام مردمی است. هرچند با دستگاه‌ها، نهادها، سازمان‌ها و مجموعه‌ها مرتبط است، اما تمامی این نهادها و سازمان‌ها هم باید ماهیت مردمی داشته باشند و نباید هیچ‌گونه شکافی بین مردم و حکومت و حاکمیت وجود داشته باشد.

فلذا حکومت موظف است از هر آنچه وجودش برای اعتلای جامعه لازم است، حمایت و پشتیبانی کرده و زمینه‌ها را فراهم بکند. بی‌شک هیأت‌ها از جمله مجموعه‌هایی هستند که وجودشان برای رشد و اعتلای جامعه لازم است؛ پس حکومت نه تنها نباید مانع باشد و نباید سنگ اندازی کند، بلکه باید حمایت‌کننده باشد؛ اما این بدان معنا نیست که هیأت از ماهیت مردمی خودش فاصله بگیرد؛ چون این مردم هستند که باید هیأت را تشکیل بدهند، ولی در عین حال رابطه‌شان با حاکمیت لازم و ضروری است. به تعبیر دیگر وقتی یک کشوری حاکمیت نظامش دینی و ولایی است، مانند مسجدی است که نمی‌توانیم بگوییم که ما مسجد را قبول داریم ولی امام جماعتش باید مستقل بوده و با حکومت و حاکمیت و ولایت ارتباط نداشته باشد، چون اگر ارتباط داشته باشد می‌شود مسجد حکومتی. در یک جمله باید گفت که همه مساجد و هیأت‌ها بازوان ولایت هستند.

«آیا می‌توان گفت در اسلام اعتبار مسجد به حاکمیت است و اگر این ارتباط نباشد آن مسجد از اعتبار می‌افتد؟

بله دقیقاً همین‌طور است و مسجدی که مرتبط نباشد می‌شود مسجد ضرار، آن هم در عصر ولایت فقیه که نائب امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه در رأس حکومت است. حال اگر عصر حکومت شاه بود، می‌گفتیم مساجد نباید به حکومت وابسته باشند، چون آن حکومت، ولایت طاغوت است و اگر با آن ارتباط برقرار کنند، در مسیر انحراف قرار می‌گیرند، اما در نظام دینی که ولی فقیه در رأس جامعه قرار دارد، این رابطه دوطرفه است؛ یعنی از یک سو همه مجموعه‌ها باید پشتیبان ولی فقیه بوده و با حاکمیت در ارتباط باشند و در مقابل ولی فقیه هم زمینه رشد و تعالی همه مجموعه‌های ذیل حکومت را مهیا می‌کند.

امروزه همه می‌بینیم که دغدغه اصلی حضرت آقا که در رأس حکومت قرار دارند، تمدن سازی، اعتلا، رشد و پیشرفت جامعه تا رسیدن به حیات طیبه است. اینجا اگر معتقد به این حیات طیبه و این آرمان انقلابی باشیم، باید هر مجموعه‌ای رابطه خودش را با ولی تعریف کند و همه ظرفیت‌ها را در مسیر نیل به این تمدن عظیم به خدمت گیرد.

نکته بسیار ظریف در این بحث این است که اگر هیأت با یک سری دستگاه‌ها و نهادهای حکومتی رابطه‌ای را

جبهه توحید،
مؤمنین و
جامعه اسلامی
اگر بخواهد از
عزت، استقلال و
سربلندی برخوردار
باشد، باید فرهنگ
حاکم بر آن،
فرهنگ مقاومت،
فرهنگ ایثار و
فرهنگ ایستادگی
باشد.

امروزه از آن دوران
بیش از ۳۰ سال
می‌گذرد و طبیعی
است که باید آن
روح عاشورایی که
در رزمندگان دیروز
موج می‌زد را در
هیأت رزمندگان
اسلام همچنان
حفظ کرد و زنده
نگه داشت.

تعریف کرد، این رابطه به معنای دور شدن از صیغه مردمی هیأت نیست و نباید باشد. پس چنان‌که اشاره کردیم رابطه هیأت‌های مردمی با حاکمیت، یک رابطه طرفینی و متقابل است. وقتی امام می‌فرمایند که «والله اسلام همه‌اش سیاست است» یعنی سیاست و دیانت را دو چیز جدا نمی‌بینند که بخواهند بین آن‌ها ارتباط برقرار کنند؛ بلکه آن دو را یک چیز می‌دانند؛ بنابراین رابطه طرفینی در نظام دینی که متشکل از امام و امت است، در قالب‌های مختلف مانند هیأت تجلی پیدا می‌کند، ولی در عین حال امام با امت و امت با امام خود مرتبط است و هیچ‌گاه نمی‌توان گفت که این ارتباط باعث می‌شود که صیغه‌های مردمی هیأت آسیب ببینند، چون امام خودش را وقف مردم کرده و مردم برای سعادت و هدایت خود از امام تبعیت می‌کنند.

«با توجه به حوزه مطالعاتی جنابعالی که در زمینه مباحث فرهنگی و سیاسی است، مهم‌ترین دغدغه امروز نظام و رهبری را چه یافته‌اید و جایگاه و کارکرد هیأت‌ها در پاسخ به این نیازها چیست؟

به نظر می‌رسد مهم‌ترین دغدغه‌های امروز نظام و رهبری، جنگ نرم است که دشمنان با تمام ابزار و توان و تجهیزات خود آن را دنبال می‌کنند و مهم‌ترین ابزار این جنگ نرم هم که دشمن به خوبی از آن بهره برده است؛ ابزار رسانه و عرصه فرهنگی می‌باشد که مصادیق آن ماهواره، شبکه‌های اجتماعی، فضای سایبر، اینترنت و دیگر رسانه‌ها نظیر سینما، فیلم، تئاتر، موسیقی و... است.

امروزه دشمن به شکل‌های مختلف دنبال این است که ذهن و دل مردم و جوانان را تصرف کرده و تحت سیطره مدیریت خود درآورد. دشمن در جنگ نرم، به سنگرهای ایمانی و اعتقادی هجوم آورده است. به نظر می‌رسد در عرصه جنگ نرم مهم‌ترین رسالت هیأت‌های مذهبی این هست که با ورود در عرصه جهاد فرهنگی نگذارند دشمن با ابزارهای مدرنی که در اختیار دارد، دل‌ها و قلب‌ها را تصرف کرده و در دل‌ها بذر تردید بپاشند.

در یک جمله دشمن امروز به دنبال تصرف دل‌ها، مدیریت اذهان و خارج کردن افراد از مسیر اصلی انقلاب و رودرو قرار دادن آن‌ها با نظام ولایی و دینی است و تا حدودی هم موفق بوده است. به هر حال در خیابان‌ها، در محله‌ها، در مجموعه‌ها و برخی هیأت‌ها وقتی افکار و رفتارها را نگاه می‌کنیم، متوجه موفقیت دشمن در شکل محدود می‌شویم که عده‌ای از افراد در بین ما هستند، ولی فکرشان، نگاهشان و دیدگاهشان به دست دشمن مدیریت می‌شود. به عقیده من همچنان که خرم‌شهر مدتی به دست دشمن تصرف شد، ولی با جدیت و جهاد رزمندگان مجدداً آزاد شد، امروز هم می‌توانیم

با فعالیت‌های جهادی و انقلابی در هیأت‌ها، مجدداً برخی از افکار و افراد ازدست‌رفته را به نظام ارزشی مورد قبول هیأت انقلابی بازگردانیم.

«در کنار دیگر دستگاه‌های فرهنگی و صداوسیما، سهم هیأت‌ها در این مبارزه چقدر است؟»

نمی‌توان انتظار داشت که هیأت‌ها تمام کار را انجام دهند، چون هر مجموعه‌ای یک رسالتی دارد، ولی هیأت در حد ظرفیت‌هایی که دارد، می‌تواند اقدام کند؛ مثلاً سخنرانان و مداحان هیأت‌های رزمندگان، نباید سخنان و اشعار و مطالبی را که مطرح می‌کنند، بی‌ارتباط و بیگانه با این فضای جنگ نرم و تهاجم فرهنگی داشته باشند.

«آیا می‌توانیم بیشتر شدن اقبال مردم به مداحی نسبت به سخنرانی را به مسئله جنگ نرم و نفوذ دشمن ارتباط دهیم؟»

متأسفانه امروزه شاهد رشد هیأت‌های غیرانقلابی و بعضاً پرتطرفداری هستیم که در مقابل هیأت‌های انقلابی فعال هستند. این برمی‌گردد به سرمایه‌گذاری دشمن؛ یعنی خود همین نشان می‌دهد که دشمن توانسته است در یک جاهایی موفق باشد، مثلاً هیأت‌های موازی را شکل دهد، انشعاب ایجاد کند و در نهایت جوان‌ها را از هیأت‌های انقلابی بگیرد. با نگاه به تاریخ می‌بینیم که یکی از رویکردها و سیاست‌های دشمنان، فرقه‌سازی و ایجاد نحله‌های فکری جدید برای فریب افکار عمومی بوده است. پس لازم است که سخنرانان و مداحان نسبت به این مسئله مطلع و آگاه باشند، یعنی دائماً باید دشمن و نقشه‌های دشمن را رصد کرده و مردم و جوانان را آگاه سازند.

«به نظرتان در این آگاهی بخشی و بصیرت آفرینی نقش و تأثیر مداح بیشتر است یا سخنران؟»

من معتقدم که این‌ها باید مکمل هم باشند، چون وعظ، خطابه و مداحی در هیأت‌های مذهبی یک ریشه طولانی تاریخی دارد فلذا ما باید از هر دو استفاده کنیم. منتها این بدین معنا نیست که فقط سخنران باید مطالب را بگوید بلکه مداح هم باید نسبت به انتخاب محتوا و مضمون اشعاری که می‌خواند دقت کند و توجیه بشود. فقط ایجاد یک حس و حال و سینه زدن، نباید هدف باشد بلکه باید این حس و حال جهت‌دار بوده و در مسیر روشننگری قرار گیرد. خوشبختانه این روشننگری در خواندن برخی از مداحان امروزی وجود دارد ولی برخی نیز از این فضا و ادای این وظیفه کاملاً به دور هستند. آن جمله معروف حضرت آقا که فرمودند: «ما هیأت سکولار نمی‌خواهیم و امام

هیأت مردمی،
یعنی اینکه نباید
هیچ گونه شکافی
بین هیأت با
مردم و حکومت
و حاکمیت وجود
داشته باشد.

«تربیت حماسی»
یعنی تقویت
روحیه مقاومت
و ایستادگی بر
ارزش‌ها، حفظ
ارزش‌ها و مقاومت
در برابر دشمن که
لازمه همه این‌ها
شناخت و معرفت
است. شناخت
نسبت به ارزش‌ها
که در حقیقت
همان اسلام ناب
محمدی صلی الله
علیه و آله است و
باید هدایت‌گران
هیأت‌ها باشند.

حسین علیه‌السلام هیأت سکولار ندارد» ناظر به همین عده است. پس باید از دل مداحی‌ها و سخنرانی‌ها بصیرت بیرون بیاید، یعنی مداح و سخنران هر دو باید بصیرت‌افزا باشند و یکدیگر را تکمیل نمایند.

«در مجموع بفرمایید هیأت‌ها در کجاها کم‌کاری کرده‌اند؟ چگونه می‌توان هیأت‌ها را فعال‌تر کرد؟»

فقط بحث هیأت نیست، بلکه در یک جاهایی مثل آموزش و پرورش، دانشگاه‌ها، رسانه ملی و در دیگر مجموعه‌ها باید کارهایی انجام می‌شده که آن‌طور که باید و شاید انجام نشده است. هیأت هم بخشی از کار است؛ یعنی این نیست که ما همه انتظارات را از هیأت داشته باشیم. در بین نهادهای تربیتی جامعه ما، مهم‌ترین نهاد آموزش و پرورش است، سپس خانواده‌ها و خود والدین مسئول هستند. بخشی از این وضعیت نابسامانی که امروزه در بخش‌هایی از فرهنگ جامعه شاهد آن هستیم، نتیجه غفلت پدرها و مادرها است. بخشی از آن هم به خاطر کم‌کاری‌ها و نفوذ در آموزش و پرورش است که درواقع نتوانسته در تراز انقلاب اسلامی و اسلام ناب، آدم تربیت کند. بخشی نیز مربوط به دانشگاه‌ها و بخشی هم به خاطر رفتار برخی از مسئولان است. این عوامل همه دخیل هستند؛ اما در این میان اگر هیأت‌ها به‌نوبه خودشان، هوشمندانه و فعال کار کرده باشند، حتماً توانسته‌اند در این محیط‌ها تأثیر بگذارند و جلوی تأثیر دشمن را بگیرند ولی اگر غفلت کرده باشند، دشمن توانسته است موفق شود.

ما باید صحنه را صحنه یک جنگ همه‌جانبه ببینیم، به‌ویژه که تمرکز این جنگ در حوزه جنگ شناختی و ادراکی است. کار دشمن ایجاد شبهه، ابهام، سؤال، تردید و تشکیک در بنیان‌های اعتقادی است و کار هیأت هم این است که با استفاده از ظرفیت‌های خود، به مقابله با نقشه‌های دشمن بپردازد. گرچه نباید توقع داشته باشیم که همه نقشه‌های دشمن را هیأت خنثی کند؛ چون هیأت یک ظرفیت محدود و مشخصی دارد، ولی در حد همان ظرفیت محدودش می‌تواند کارآمدی داشته باشد؛ یعنی امروز با توجه به مذهبی بودن جامعه، هیأت می‌تواند در هر محیطی با تبلیغات مناسب و با مهیا کردن شرایط و محل مناسب، دایره تأثیرگذاری‌اش را بیشتر کند؛ مثلاً بجای اینکه ۵۰۰ نفر را جمع کند، ۵۰۰۰ نفر را جمع کند، یا بجای اینکه ۵۰۰۰ نفر را جمع کند، ۱۰۰۰۰ نفر را جمع کند. بالاخره هر چه برنامه‌ریزی کنیم، به همان اندازه بهره‌برداری خواهیم کرد و برای اینکه بهره‌وری و تأثیر را بالا ببریم، لازم‌هاش این است که مردم هم پای‌کار بیایند و از هیأت‌ها پشتیبانی و حمایت کنند؛ یعنی همان‌طور که مردم در ایام محرم برای اطعام و سفره‌ها با شور و حال به میدان می‌آیند در مناسبت‌های دیگر سال هم باید در صحنه حاضر شده و از هیأت‌ها پشتیبانی و حمایت کنند تا آن‌ها هم بتوانند کارهای بزرگ و تأثیرگذار انجام بدهند. درست مثل ایام دفاع مقدس که همه مردم به نحوی از جبهه‌ها حمایت و پشتیبانی می‌کردند، امروز هم که عرصه، عرصه جهاد و مبارزه است، باید مردم و همه نهادها به حمایت از هیأت‌ها و مجموعه‌های فرهنگی و مذهبی بیایند تا بتوانند به‌عنوان یک مجموعه مقابله‌کننده با جنگ نرم دشمن عمل کنند و با خنثی‌سازی نقشه‌های او به ترویج و تبلیغ ارزش‌های دینی بپردازند.

سال جهش تولید، از شعار تا عمل

مطالب پیش رو گزیده‌ای از بیانات امام خامنه‌ای است که در هفدهم اردیبهشت سال جاری به مناسبت هفته کار و کارگر، در ارتباط تصویری مستقیم و سه‌ساعته با هفت مجموعه تولیدی ایراد فرمودند و نیز تحلیلی نسبت به انتخاب شعار سال ۱۳۹۹ با عنوان «سال جهش تولید» است که تقدیم حضورتان می‌گردد.

دکتر حسن رضوانی |

به تصریح رهبر انقلاب، «تولید» ستون فقرات اقتصاد مقاومتی است. با توجه به بیانات رهبر معظم انقلاب، اقتصادی که بر ظرفیت‌ها و توانمندی‌های داخلی متکی است به دنبال رفاه و رفع مشکلات معیشتی مردم، جلوگیری از خسارت‌آفرینی‌های دشمنان، مقابله با فقر و استضعاف است. در سال‌های گذشته به سبب اصرارهای مؤکد رهبر فرزانه انقلاب روندی رو به رشد را در اقتصاد شاهد بوده‌ایم، اما به آن درجه مطلوب اقتصادی نرسیده‌ایم که اقتصاد در مقابل تکانه‌های خارجی دارای استحکام و مقاومت باشد؛ از این رو حضرت آیت‌الله خامنه‌ای حفظه‌الله سال ۱۳۹۹ را سال «جهش تولید» نامگذاری کردند تا هم مسئولان دولتی و هم عموم ظرفیت‌های نیروی انسانی کشور در جهت تقویت حداکثری تولید نقش‌آفرینی کنند. ایشان در دیدار کارگران ضمن تأکید بر نقش و اهمیت جایگاه کارگر و وظایف متقابل کارگر و کارفرما در افزایش کمی و کیفی تولید و ایجاد ثروت در یک اقتصاد سالم، به بیان نکاتی در خصوص علت نامگذاری امسال به‌عنوان سال جهش تولید و الزامات تحقق این شعار و بخش‌هایی که باید بر آن‌ها تمرکز ویژه شود، پرداختند و وظایف مسئولان در این عرصه را بیان فرمودند.

الف) ضرورت نامگذاری هر سال توسط رهبری

در نظام جمهوری اسلامی هر ساله دولت لایحه بودجه سالانه را بر اساس اسناد بالادستی مثل سند چشم‌انداز بیست‌ساله و قانون پنج‌ساله تنظیم و تقدیم مجلس می‌کند و مجلس و شورای نگهبان قانون بودجه را قبل از اتمام سال تصویب می‌کنند. در این زمینه سؤالاتی مطرح می‌شود که ضرورت نامگذاری برای سال پیش‌رو از طرف استراتژیست نظام چیست؟ فایده نامگذاری بعد از بودجه‌نویسی برای سال جدید چیست؟ در پاسخ به این سؤالات می‌توان گفت این شعارها خارج از اسناد بالادستی نبوده و تغییر جهتی در آن برنامه‌ها نیست، بلکه تذکری است تا مانع از غفلت قانون‌گذاران و مجریان شود. یادآوری برای خلق فرصت‌های جدید و هدایت آن‌ها به سمت وسوی مشخص و تجمیع افکار و ظرفیت‌ها برای حل شاخص‌ترین مشکل کشور می‌باشد و درواقع یک نوع آینده‌نگری است تا آسیب‌ها ریشه‌دار نشوند و همچنین نوعی تعیین اولویت برای منابع محدود کشور است.

چرا آن قدر که رهبر حکیم انقلاب در ۱۴ سال گذشته موضوع اقتصاد را برجسته کرده‌اند بر حوزه‌های امنیت و دفاع کشور

تأکید نداشته‌اند؟ برخی از جریان‌ها نیز می‌پرسند که چرا مقوله فرهنگ تا این اندازه برجسته نیست؟ در پاسخ باید گفت که امروز انقلاب اسلامی در یک جنگ اقتصادی تمام‌عیار قرار دارد و دشمنان قصد دارند با حربه اقتصادی و تحریم‌های همه‌جانبه ستون فقرات نظام اسلامی را خرد کنند. بنابراین انتخاب راهبرد «جهش تولید» از سوی رهبر معظم انقلاب برای سال ۱۳۹۹ از میان سایر اولویت‌های موجود کشور در شرایط فعلی، انتخابی بسیار هوشمندانه و حکیمانه بوده است.

ب) تولید؛ به مثابه سیستم دفاعی و امنیت‌بخشی اقتصاد

تولید را می‌توان به سیستم ایمنی و دفاعی بدن تشبیه کرد؛ این روزها که مسئله کرونا هم مطرح است، نقش سیستم دفاعی بدن در مواجهه با ویروس‌ها، با میکروب‌ها و مهاجم‌های ضد سلامت نقش خیلی مهمی است. همین ویروس کرونا بلاشک وارد خیلی از بدن‌ها شد، لکن آن‌ها مریض نشدند؛ چرا؟ به‌خاطر اینکه یک سیستم دفاعی سالم خوبی داشتند که توانست دفاع کند و امنیت بدن را تأمین کند. اگر ما در اقتصاد کشور، اقتصاد را به یک بدن انسان تشبیه کنیم، سیستم دفاعی و

امنیت بخشی اقتصاد عبارت از تولید است؛ یعنی آن چیزی که می‌تواند ویروس‌های مهاجم و میکروب‌های مهاجم به اقتصاد را خنثی بکند و آن را سالم نگه دارد تولید در کشور است. اگر ما در کشور همواره تولید خوب و مناسب و شایسته و رو به رشد داشته باشیم، در مقابل این ویروس‌هایی که طبیعتاً وجود دارند می‌توانیم مقاومت بکنیم. البته اقتصاد ما متأسفانه دچار میکروب‌ها و ویروس‌های طبیعی متعددی است؛ ویروس‌های دست‌ساز هم هستند که به اقتصاد ضربه می‌زنند، مثل تحریم و یا مسئله قیمت نفت. بنابراین مسئله تولید یک نقش تأثیرگذار و عجیبی دارد که طبعاً باید آن را مهم شمرد و به آن توجه کرد. اگر ما بتوانیم این سیستم دفاعی و ایمنی پیکره اقتصاد کشور را تأمین کنیم و از همه جهت، آن را آماده نگه داریم، بلاشک این مشکلات، این تکانه‌های گوناگون بین‌المللی و تکانه‌های مختلف اقتصادی نخواهند توانست به کشور صدمه اساسی و مهمی وارد کنند.

ج) نقش حیاتی تولید در اقتصاد و اعتماد به نفس عمومی

تولید می‌تواند یک اقتصاد ملی قوی را در کشور تشکیل بدهد؛ یعنی در ساخت یک اقتصاد قوی، تولید نقش اول را دارد؛ یک تأثیر حیاتی غیرقابل انکاری را در اداره کشور دارد. گرچه تولید داخلی برای اقتصاد کشور و اقتصاد سالم حیاتی است ولی به تصور و اعتقاد بنده مسئله تولید فقط مسئله اقتصاد نیست؛ بلکه ابعادی فراتر از ابعاد اقتصادی محض دارد. تولید مایه افتخار ملی است و از لحاظ سیاسی، یک کشور را دارای اعتماد به نفس و ملت را دارای احساس عزت می‌کند. وقتی ملت احساس کند که نیازهایشان در داخل کشور خودشان به وسیله خودشان تأمین می‌شود، برای یک ملت خیلی مایه عزت و افتخار است؛ تا اینکه ببینند هرچه لازم دارند، بایستی آن را با التماس از دیگران بگیرند که آن‌ها هم گاهی بدهند، گاهی هم ندهند.

علاوه بر این، تولید می‌تواند بر کلیه شاخص‌های گوناگون اقتصادی کشور نظیر تولید ناخالص داخلی، مسئله اشتغال، مسئله عرضه کالا و خدمات، مسئله رفاه عمومی جامعه، مسئله صادرات و تأثیرگذاری فکری و فرهنگی‌ای که صادرات می‌تواند بکند، اثر بگذارد؛ بنابراین اینکه امسال به نام «جهش تولید» نامگذاری شد به این علت است که کشور از لحاظ تولید عقب است. گرچه کارهای بسیار برجسته و خوبی انجام گرفته است، منتها این‌ها کافی نیست و ما به توسعه، تقویت و پیشرفت بیشتر تولید نیاز داریم. همچنین در شرایط کنونی که ارزش پول ملی کاهش یافته است این شعار می‌تواند منجر به تولید داخلی و قطع وابستگی به اقتصاد برون‌گرا می‌شود. به این ترتیب که وقتی ارزش پول ملی در یک کشور تنزل پیدا می‌کند، کالاهای خارجی با قیمت به مراتب بالاتری از گذشته در بین گزینه‌های مصرف‌کنندگان برای انتخاب قرار می‌گیرند و در نتیجه اگر تا پیش از این مشتری صرفاً کیفیت دو کالای مشابه خارجی و ایرانی را مقایسه می‌کرد، امروز علاوه بر کیفیت، مزیت‌های قیمتی کالای تولید داخل نیز در انتخاب او مؤثر هستند. این مزیت با توجه به خارج شدن برندهای خارجی، به تدریج به تغییر الگوی مصرف‌کننده ایرانی به نفع تولیدات داخلی منجر خواهد شد و ان شاء الله اگر به نحو شایسته مدیریت شود، مقدمه جهش تولید را نیز فراهم خواهد کرد. البته باید توجه داشت که با همه اوصافی که بیان شد ولی چالش‌های متعددی پیش روی تحقق شعار سال می‌باشد که می‌توان در چند محور ذیل مورد بررسی قرارداد:

۱. عدم درک مفهومی صحیح نسبت به شعار سال

عدم درک صحیح مفهومی از شعار سال چیزی است که در طی سال‌های گذشته نیز نسبت به شعار سال رخ داده است و نباید با این نامگذاری‌ها و شعارهای هرسال برخورد تشریفاتی و فرمایشی صورت بگیرد تا در تحقق آن با چالش مواجه نشویم؛ بنابراین درک صحیح مفهومی، بسیار مهم است و به تبیین‌های شفاف نیاز دارد. امام خامنه‌ای تأکید خود را بر حوزه اقتصاد با عناوین مختلفی مثل مدیریت اقتصادی نشان داده‌اند؛ اما ما می‌بینیم در عمل آنچه رهبری به عنوان استراتژیست نظام مطرح کرده‌اند در محافل آکادمیک و ... به عنوان سؤال مطرح کرده‌اند که وقتی نظام جمهوری اسلامی از سال ۸۷ برنامه‌ریزی ثابت و طولانی، برنامه‌ریزی پنج‌ساله و همچنین برنامه‌ریزی سالانه دارد و این اهداف در چشم‌انداز بیست‌ساله وجود دارد ضرورت نامگذاری برای هدف‌ها چیست؟

تولید می‌تواند بر کلیه شاخص‌های گوناگون اقتصادی کشور نظیر تولید ناخالص داخلی، مسئله اشتغال، مسئله عرضه کالا و خدمات، مسئله رفاه عمومی جامعه، مسئله صادرات و تأثیرگذاری فکری و فرهنگی‌ای که صادرات می‌تواند بکند، اثر بگذارد؛ بنابراین اینکه امسال به نام «جهش تولید» نامگذاری شده این علت است که کشور از لحاظ تولید عقب است.

**نامگذاری‌هایی که از سوی
امام خامنه‌ای برای هرسال
صورت می‌گیرد نصف راه است.
اولویت‌ها و جهت‌ها تعیین
می‌شود اما ۵۰ درصد دیگر،
باور و قبول کردن آن‌ها از سوی
نظام اجرایی، تصمیم‌گیری،
سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و
قانون‌گذاری
کشور است**

البته قبل از پاسخ به این قبیل سؤال‌ها ابتدا باید جایگاه امام خامنه‌ای به‌عنوان استراتژیست نظام را در نظر گرفت. با توجه به سرعت تغییر و تحولاتی که در اقتصاد جهانی پیش می‌آید مثل واقعه ۱۱ سپتامبر و امنیتی کردن جهان تحت عنوان مبارزه با تروریسم و یا کرونا که آخرین آن‌هاست، بعضی اوقات اهداف یا اولویت‌هایی که در تنظیم هدف‌ها در نظر گرفته می‌شود تغییر پیدا می‌کند. فارغ از اصل ۱۱۰ قانون اساسی که ولی فقیه اختیارات و وظایفی دارد، استراتژیست در نظام جمهوری اسلامی رهبری انقلاب است و جهت‌گیری‌ها و اولویت‌ها را استراتژیست نظام تعریف و تعیین می‌کند.

در هر نظامی بنا بر قانون اساسی آن نظام، استراتژیست مشخص می‌شود. در برخی کشورها صدراعظم یا سایر رهبران، استراتژیست نظام سیاسی هستند. در آمریکا هم اگرچه سنا و کنگره یا لابی‌های پشت نظام سیاسی در تعیین جهت‌گیری‌های نظام سیاسی آمریکا مؤثر هستند اما رئیس‌جمهور استراتژیست است و اولویت‌هایی مثل جنگ و ... را تعیین می‌کند و مجلس را قانع می‌کند. از زمانی که ترامپ در آمریکا بر سر کار آمده جهت‌گیری‌های اقتصادی، سیاسی و بین‌الملل را در آمریکا تغییر داده و روش‌های قبلی را نقض کرده است.

۲. عدم باور عمومی نسبت به شعار جهش تولید

ممکن است برخی به این نامگذاری‌ها باور نداشته باشند اما به‌خاطر ملاحظات سیاسی این موضوع را بیان نکنند که البته خودش محل ایراد است چراکه انسان باید نقد عالمانه کند. باین حال ما در این ۱۴ سال زیاد دیده‌ایم که برخی سیاسيون در عمل آن را تأیید ضمنی می‌کنند اما وقتی به خلوت می‌روند خود کار دیگر می‌کنند. باینکه رهبری ۱۴ سال است که بر حوزه اقتصاد تأکید دارند اما بعضی جریان‌ها این قبیل سؤالات را مطرح می‌کنند که چرا حوزه‌های امنیت و دفاع کشور به این اندازه برجسته نیست؟ جریاناتی نیز مثل حوزه‌های علمیه این سؤال را داشته‌اند که چرا مقوله فرهنگ تا این اندازه برجسته نیست؟ پاسخ ما این بوده که وقتی معاش مردم مختل شود دین آن‌ها نیز زیر سؤال می‌رود و بنابراین احادیث و روایات کسی که معاش او تأمین نیست دین و ایمان او نیز از دستش در می‌رود. نامگذاری‌هایی که از سوی امام خامنه‌ای برای هرسال صورت می‌گیرد نصف راه است. اولویت‌ها و جهت‌ها تعیین می‌شود اما ۵۰ درصد دیگر، باور و قبول کردن آن‌ها از سوی نظام اجرایی، تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری کشور است که چقدر در این رابطه درک صحیح مفهومی وجود دارد و چقدر آن را قبول دارند و چقدر به آن عمل‌کننده هستند؟ بنابراین در این نامگذاری‌ها به‌ویژه در حوزه اقتصاد یک چالش اساسی بین آنچه گفته شده و آنچه در عمل اتفاق می‌افتاد مشاهده می‌کنیم و گرایش‌های رهبر انقلاب عموماً از نوع عملکرد و نوع حرکت بوده است.

۳. عدم توان و باور مسئولین ذی‌ربط برای تحقق این شعار

شوربختانه افرادی که در رأس سازمان‌های کشوری و نهادهای دولتی قرار گرفته‌اند و مسئول اجرا و تحقق شعار سال هستند علی‌رغم برخورداری از صلاحیت‌های فردی در ابعاد اخلاقی و مذهبی لکن ممکن است فاقد توانایی و درک لازم برای اجرای کار باشند. با توجه به حساسیت‌های موجود کشور که اولاً شرایط اقتصادی به‌گونه‌ای است که ظرافت‌های انجام کار باید بالا باشد و ثانیاً اگر کاستی‌ها و کم‌کاری‌های گذشته دوباره فعال شود می‌تواند ضرب اثرگذاری را پایین بیاورد.

چنانکه پیش‌ازاین گفته شد، امام خامنه‌ای به‌عنوان استراتژیست نظام از واژه‌ای استفاده کرده‌اند که برای ما در سال‌های گذشته قابل لمس، درک و تأیید بوده است. در دنیا مفهوم «جهش» هم پشتوانه عملیاتی و هم پشتوانه تئوریک دارد اما اگر تلقی از آن درست نباشد با چالش اول روبه‌رو خواهیم بود. جهش در لغت با واژه «خیز» مترادف است؛ یعنی کندن از شرایط قبلی و یک حرکت با شتاب و استمرار به سمت هدف مطلوب یعنی رسیدن ایران به پیشرفت و توسعه؛ بنابراین واژه‌هایی مثل رونق اقتصادی، جهش اقتصادی و جهش تولید مترادف هم‌دیگر هستند.

کشورهای توسعه‌یافته به‌مثابه هواپیمایی هستند که مراحل خیز، جهش و توسعه را

وقایع و اتفاقات اخیر در جهان اسلام

اتفاقاتی که در ماه‌های اخیر در جهان رقم خورد و یا در حال رقم خوردن است، برخی از آن‌ها می‌تواند نویدبخش خبرهای خوش باشد و برخی دیگر هشدار است برای وقوع فتنه‌های جدید در منطقه و جهان اسلام. در این نوشتار به جریان‌شناسی و تحلیل برخی از مهم‌ترین اتفاقات کشور، منطقه و جهان پرداخته شده است.

توطئه ترور خاموش شیخ زکزاکی رهبر شیعیان نیجریه

پیروزی انقلاب اسلامی ایران در بهمن ۱۳۵۷ به رهبری امام خمینی رحمه‌الله نه تنها ایران، بلکه جهان را متحول کرد و بازتاب گسترده‌ای در سراسر جهان ایجاد نمود؛ به طوری که منجر شد حتی در دورافتاده‌ترین نقاط جهان نیز مردم از خواب غفلت بیدار شوند و در تکاپوی مقابله با رژیم‌های فاسد خود برآیند و تفکر آزادی و عزت را احیا نمایند. این بیداری در کشورهای اسلامی نمود قابل توجهی داشت و جوانان آزاده در صدد احیای تفکر اسلامی و تحقق عینی آن در جامعه و در مقابل حکومت‌های منحط و دست‌نشانده خویش برآمدند و مردانه مقاومت کردند. نیجریه از جمله کشورهایی بود که تحت تأثیر انقلاب اسلامی ایران قرار گرفت و مسلمانان این کشور برای غلبه بر حکومت ستمگر خویش و درنهایت دستیابی به پیروزی، جنبشی اسلامی به رهبری شیخ ابراهیم یعقوب زکزاکی معروف به شیخ زکزاکی به راه انداختند.

این روحانی شیعه و انقلابی که رهبری جنبش اسلامی شیعیان در کشورش را به عهده دارد، از اوان جوانی و دوران دانشجویی، فعالیت‌های سیاسی خویش را علیه جمهوری فدرال نیجریه با هدف لحاظ شدن قوانین شرع در بازبینی قانون اساسی، آغاز کرد و پس از اتمام دانشگاه فعالیت خویش را در شهرها و روستاها گسترش داد. نتیجه ۳۰ سال فعالیت سیاسی - فرهنگی شیخ زکزاکی، علاقه‌مند شدن بیش از ۱۰ میلیون نفر از جمعیت مسلمانان نیجریه به انقلاب اسلامی و اختیار مذهب تشیع بوده است. البته شیخ در طول این ۳۰ سال همواره با سختی‌ها و محدودیت‌هایی مواجه بوده و درنهایت منجر به بازداشت و زندانی شدن او به اتهام ایجاد فتنه و اخلاف در نظم عمومی در تمامی این سال‌ها گردید.

دوستی و روابط نزدیک دولت نیجریه با آل سعود و نفوذ تفکر وهابیت در این کشور و پیروی از سیاست‌های آل سعود، موجب هراس آن‌ها نسبت به گسترش و خیزش بیداری اسلامی در پرجمعیت‌ترین کشور آفریقا گردیده و به همین علت جنبش شیخ زکزاکی را به ایجاد ناآرامی و تنش‌های مذهبی متهم کرده و بارها اعتراضات شیعیان توسط ارتش سرکوب گردیده است؛ به گونه‌ای که در یکی از این اقدامات وحشیانه، مقر جنبش اسلامی شیعیان نیجریه در حسینیه بقیة‌الله عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف و خانه شیخ زکزاکی در شهر زاریا در ۱۳ سپتامبر ۲۰۱۵ توسط نظامیان ارتش نیجریه مورد هجوم قرار گرفت و منجر به کشته شدن شش نفر از فرزندان شیخ زکزاکی و صدها نفر از پیروانش و درنهایت بازداشت شیخ و همسرش گردید. ارتش نیجریه، علت این اقدام را تلاش هواداران زکزاکی برای ترور رئیس ستاد ارتش نیجریه عنوان کرد؛ درحالی که دادگاه عالی این کشور، زکزاکی را بی‌گناه معرفی نموده و اعلام کرد که او بی‌آنکه جرمی مرتکب

داشته‌اند و کشورهای کمتر توسعه‌یافته یا کشورهایی که اقتصاد سنتی دارند به هوپیمایی می‌مانند که موتور آن‌ها خاموش است یا آنکه ایراد دارد و زمینه حرکت وجود ندارد. به این ترتیب برای آماده حرکت کردن هوپیما باید مشکلات و موانع، رفع شوند. این فرآیندهایی است که در ۳۰ - ۴۰ سال گذشته انجام داده‌اند، مثلاً بخش کشاورزی خود را کاهش داده‌اند، بخش صنعت خود و حوزه‌های علم و دانش را تقویت کرده‌اند.

اگر سال گذشته که رونق تولید نام داشت را حرکت هوپیما بر روی باند و شروع بحث جهش در نظر بگیریم این هوپیما باید بتواند با انرژی و توان مطلوب حرکت کند. مقصد نهایی رسیدن به رفع مشکلاتی مثل بیکاری، رشد بالای اقتصادی، کاهش وابستگی‌ها و کاهش تهدیدات است. از سوی دیگر یکی از ضرورت‌های ایجاد جهش در تولید، فناوری است که به دلیل قدیمی بودن فناوری صنایع ایران، بهره‌وری پایین و هزینه تمام‌شده تولید بالاست. بنابراین ضرورت دارد به مقابله با واردات کالاهای دارای مشابه داخلی، به عنوان تنها راه جهش تولید، توجه شود. این سیاست باید به شدیدترین وجه ممکن، حتی با ممانعت عرضه در خرده‌فروشی‌ها دنبال شود. در بسیاری از تولیدات ساخت ایران دیده می‌شود مواد اولیه ساخت کالا داخلی است، اما کالای نهایی با ابزار و امکانات خارجی به بهره‌برداری می‌رسد یا بالعکس؛ به این منظور باید برای هر کالا لیست قطعات مختلف آن استخراج و سازنده ایرانی ملزم شود که در تمام مراحل ساخت از کالای ایرانی استفاده کند.

بر برانگیختن حساسیت جامعه شیعی و مذهبی عراق، گمانه‌زنی‌هایی هم در مورد بی‌تأثیر نبودن نقش نخست‌وزیر در این اتفاقات به گوش می‌رسد.

هرچند که الکاظمی تمامی شروط گروه‌های عراقی را برای به دست آوردن پست نخست‌وزیری پذیرفته و وعده انجام آن‌ها را داده است؛ اما با توجه به عملکرد او در همین یکی دو ماه اخیر و تمایلی که به استمرار رابطه با آمریکا از خود نشان داده، به نظر می‌رسد نتواند به وعده‌های خویش پایبند بماند؛ که البته این عدم پایبندی به وعده‌ها مانند بیماری واگیرداری است که بیشتر در دولتمردان و رجال سیاسی شیوع پیدا می‌کند.

با توجه به این مطالب شاید بهتر بتوان تأثیر الکاظمی را در اتفاقات اخیر کشف کرد. از جمله این اتفاقات می‌توان به توهین روزنامه سعودی «الشرق الأوسط» به مرجعیت شیعه عراق اشاره کرد. به نظر می‌رسد هدف سعودی‌ها از این اقدام که چند سالی است سرمایه‌گذاری‌های گسترده‌ای برای تفرقه‌افکنی میان ملت و مرجعیت عراق و ایجاد دودستگی در میان شیعیان انجام داده‌اند، بررسی و آزمایش نتیجه سرمایه‌گذاری‌های خویش بوده است؛ اما واکنش‌های افکار عمومی، مواضع برخی از سیاستمداران مستقل عراقی و هشتک‌هایی که در محکومیت این اقدام در فضای مجازی ایجاد شد، نشان دهنده بی‌ثمر بودن و برباد رفتن سرمایه‌های هنگفت آنان در این پروژه بود. این اهانت‌ها پرده از عمق کینه سعودی‌ها به مرجعیت شیعه علی‌الخصوص آیت‌الله سیستانی حفظه‌الله برمی‌دارد؛ زیرا حکم جهاد ایشان بود که الحشدالشعبی عراق را تشکیل داد و مهم‌ترین عامل معنوی برای نابودی داعش در عراق و سوریه گردید. طبیعی است که این اتفاق بزرگ‌ترین حامیان تروریست در منطقه را آزرده‌خاطر کند و در پی ریختن آب خنکی بر آتش جگر خویش در قبال به باد رفتن میلیون‌ها دلار باشند.

پیش‌ازاین نیز برخی از رسانه‌ها و شخصیت‌های سعودی به شخصیت شهید ابو مهدی المهندس اهانت کرده بودند. هرچند واکنش‌های مردمی و برخی سیاسیون به اقدام وقیحانه روزنامه سعودی تحسین برانگیز است؛ اما شاید سکوت برخی از خواص و شخصیت‌های ارشد سیاسی این کشور به‌ویژه شخص نخست‌وزیر، هنوز کورسویی از امید را در دل فتنه‌گران روشن نگه داشته باشد؛ چراکه به اعتقاد برخی از تحلیلگران، هدف اصلی انتشار این کاریکاتور، بررسی واکنش مصطفی الکاظمی نخست‌وزیر عراق بوده است که در این روزها زمزمه‌هایی از جانب‌داری وی از برنامه‌های آمریکا در عراق به گوش می‌رسد.

همچنین ترور هشام الهاشمی کارشناس برجسته عراق در حوزه امنیتی و رسانه‌ای و مشاور حیدر العبادی نخست‌وزیر پیشین عراق در زمینه مبارزه با تروریسم که اتفاقاً یکی از منتقدین نقش و دخالت‌های جمهوری اسلامی ایران در عراق بود، در شامگاه دوشنبه ششم ژوئیه ۲۰۲۰ که در مقابل منزلش به ضرب گلوله اتفاق افتاد را می‌توان از جمله اتفاقاتی دانست که با هدف خدشه در روابط عراق با همسایگان خویش از جمله ایران صورت گرفته است.

در پی ترور سردار شهید حاج قاسم سلیمانی و ابو مهدی المهندس و پررنگ‌تر شدن شعار «الإیران و العراق لایمکن الفراق» و همچنین اتحاد گروه‌های سیاسی عراق علیه آمریکا، همه گروه‌ها با این اتفاق خواستار خروج نظامیان آمریکا و برچیده شدن پایگاه‌های نظامی‌اش از عراق گردیدند. آمریکا که در آستانه اخراج از عراق هم قرار گرفته است، باید تلاش کند که حضورش در عراق را از دست ندهد. طراحی نقشه‌ای جدید برای برهم زدن رابطه عراق با ایران و نیز ایجاد ناامنی

شود، بازداشت شده است. در پی دستگیری شیخ، اعتراضات مردمی در حمایت از ایشان در مناطق مختلف نیجریه به راه افتاد و تا امروز که شیخ هنوز با توجه به وضعیت بد جسمانی و بیماری در زندان به سر می‌برد، ادامه دارد.

اوضاع جسمی شیخ زکزاکی که هنگام دستگیری در وضعیت مطلوبی قرار نداشت، موجب اعتراض و انتقاد جامعه جهانی و کشورهای مسلمان نسبت به بازداشت ایشان گردد. اعتراضات طرفداران شیخ سبب شد که وی در سال ۲۰۱۵ تحت مراقبت‌های پزشکی نیجریه قرار گیرد و پس از آن مجدد به زندان منتقل شود؛ اما با وخیم شدن حال شیخ و گسترش اعتراضات مردمی، دولت نیجریه تصمیم گرفت او را برای معالجه به هند منتقل کند، اما شیخ زکزاکی در یک پیام تصویری نسبت به کارشکنی‌های دولت اعتراض و اعلام کرد ترجیح می‌دهد به کشور خودش بازگردد و در صورت امکان به کشور دیگری که شرایط درمان مهیا باشد، برود.

شیخ زکزاکی و همسرش به محض ورود به خاک نیجریه دوباره توسط پلیس مخفی این کشور دستگیر و به مکان نامعلومی منتقل شدند و پس از گذشت چند ماه، شیخ زکزاکی و همسرش با موافقت دادستان کادونا به زندان مرکزی این شهر منتقل شدند تا در انتظار جلسه بعدی دادگاه که قرار است در ششم فوریه ۲۰۲۰ برگزار شود بمانند؛ اما با توجه به شرایط پیش‌آمده و وخامت حال شیخ و همسرش در ماه‌های اخیر، مردم نیجریه با برپایی تظاهرات گسترده خواستار آزادی شیخ بودند که نیروهای امنیتی نیجریه این تجمعات را سرکوب کردند.

با توجه به اینکه شیخ زکزاکی و همسرش که در راه اهداف مقدس خود، شش فرزند خویش را از دست داده‌اند و با وضع ناگواری در زندان به سر می‌برند تاکنون هیچ اقدام مؤثری از طرف سازمان‌های بین‌المللی و جوامع حقوق بشری صورت نگرفته است به نظر می‌رسد که دولت نیجریه با بی‌توجهی به شرایط درمانی شیخ زکزاکی و همسرش، در پی رقم زدن نوعی مرگ آرام و خاموش برای ایشان است. همچنین افزودن فشار روی مسلمانان و سرکوب اعتراضات چندساله شیعیان، شرایط پیچیده و سختی ایجاد کرده است که نیازمند ورود جدی دولت‌های اسلامی و نهادهای حقوق بشری برای کمک به مسلمانان نیجریه و شیخ زکزاکی و همسرش می‌باشد؛ زیرا آنچه در نیجریه در حال رخ دادن است یک جنایت وحشیانه و خبیث انسانی است.

نقش مصطفی الکاظمی نخست‌وزیر عراق در اتفاقات اخیر این کشور

پس از کش و قوس‌های فراوان و اختلافات بسیار درباره نخست‌وزیری عدنان الزرفی، بالاخره همه گروه‌های عراقی روی مصطفی الکاظمی به توافق رسیدند و او در خرداد ۹۹ رسماً مأمور تشکیل کابینه در عراق گردید؛ اما در همین یکی دو ماه اخیر اتفاقاتی در عراق رخ داده که علاوه

از جمله این اتفاقات

می‌توان به توهین روزنامه

سعودی «الشرق الأوسط»

به مرجعیت شیعه عراق

اشاره کرد. به نظر می‌رسد

هدف سعودی‌ها از این

اقدام که چند سالی

است سرمایه‌گذاری‌های

گسترده‌ای برای تفرقه‌افکنی

میان ملت و مرجعیت عراق

و ایجاد دودستگی در میان

شیعیان انجام داده‌اند

آمریکا در سراسیمگی فروپاشی

با نگاهی به وقایع ماه‌های اخیر در آمریکا به خوبی می‌توان سیرافول ابرقدرت بزرگ دنیا را دریافت نمود و صدای ناله ناشی از دست‌وپا زدن در باتلاقی که خودش برای خودش ساخته را شنید. اتفاقی که پیش‌ازاین بارها از سوی رهبر معظم انقلاب پیش‌بینی شده بود. از نفس افتادن آمریکا در مقابله با بیماری کرونا به عنوان رکورددار آمار مرگ‌ومیر ناشی از ابتلای به آن از یک‌سو، گسترش اعتراضات مردمی علیه نژادپرستی از سوی دیگر و آتش گرفتن و ازکارافتادن ناو هواپیمابر آمریکا در ساحل سن دیگو و انفجارهای عجیب و مرموز برخی مراکز صنعتی این کشور ازجمله بزرگ‌ترین کارخانه فولاد جهان، تنها مشتی از خروار چالش‌های پیش روی آمریکاست.

در این میان، نقض آشکار حقوق بشر و قتل سیاه‌پوستان و علی‌الخصوص خفه کردن جورج فلوید سیاه‌پوست توسط پلیس آمریکا، همانند آتش‌فشانی که فوران کند موج عظیمی از اعتراضات مردمی را در همه شهرها و ایالت‌های آمریکا به راه انداخت که این موج حتی به اروپا هم کشیده شد و کشورهای اروپایی را نیز درگیر این ماجرا نمود. این موج می‌تواند به طوفانی تبدیل شود که منجر به فروپاشی آمریکا و استقلال هرکدام از ایالت‌های آن گردد. اتفاقی که پیش‌تر برای ابرقدرت بلوک شرق یعنی اتحاد جماهیر شوروی رخ داد.

اما فارغ از بحث اعتراضات و مقابله مردمی با نژادپرستی، شاید بتوان گفت حوادث ذکرشده دیگری که در آمریکا رخ داده درواقع همان انتقام سختی دانست که وعیدش را رهبر انقلاب در پیام تسلیت شهادت حاج قاسم سلیمانی داده بود؛ چراکه پس از شلیک چند موشک و تخریب پایگاه عین‌الاسد تاکنون هیچ اقدام دیگری مبنی بر گرفتن انتقام سخت از سوی جمهوری اسلامی و سپاه پاسداران انجام نشده است؛ اما شاید هدف از انتقام سخت، فلج کردن و ازکار انداختن زیرساخت‌های آمریکا و به‌زانو درآوردن آن باشد. ازآنجا که به فرموده رهبر فرزانه انقلاب، سپاه قدس متشکل از رزمندگان بدون مرز است، می‌توان چنین برداشت کرد که هر اتفاقی در جهت به‌زانو درآوردن استکبار جهانی در آمریکا رخ می‌دهد، توسط رزمندگان بدون مرز واقع می‌شود و اگر چنین باشد می‌توان این اتفاقات را سر رشته و آغاز یک سلسله اتفاق در آمریکا دانست و گفت که این هنوز اول بسم‌الله است و عملیات رزمندگان بدون مرز تا نابودی کامل آمریکا که دیر هم نیست، ادامه خواهد داشت.

نگاهی مختصر به توافق در حال انعقاد ایران و چین

سند توافق ۲۵ ساله ایران و چین که با عنوان رسمی «برنامه همکاری‌های جامع ایران و چین» ثبت شده و حوزه‌های سیاسی، امنیتی، دفاعی، فرهنگی، کشاورزی، اقتصادی، علمی، جهانگردی، نفت و انرژی، زیرساخت‌های مخابراتی و فناوری ارتباطات، تجارت، بهداشت و سلامت و... را شامل می‌شود. ازجمله بخش‌های مهم این سند که می‌توان از آن علت جیغ‌های بنفش ضدانقلاب، سلطنت‌طلبان،

و فتنه‌انگیزی در عراق، ازجمله راهبردهای آمریکا برای ماندن در این کشور به بهانه مبارزه با تروریسم است؛ لذا از یک‌سو توطئه ترور الهاشمی را باوجودی که داعش مسئولیت آن را به عهده گرفته است، به گردن الحشدالشعبی می‌اندازد و از سوی دیگر سفیر انگلیس در عراق، از این آب گل‌آلود ماهی گرفته و ایران را مقصر ماجرا جلوه می‌دهد و در یک مصاحبه تلویزیونی با شبکه آمریکایی «الحره»، مدعی می‌شود که علل ناامنی‌های عراق، دخالت ایران در مسائل داخلی این کشور است. او همچنین سازمان الحشدالشعبی را ازجمله گروه‌های عراقی وابسته به ایران دانسته و مدعی شده است تا زمانی که این گروه‌ها زیر چتر دولت عراق قرار نگیرند، این کشور روی ثبات را نخواهد دید. این در حالی است که سازمان الحشدالشعبی براساس قانون اساسی عراق بخشی از نیروهای امنیتی این کشور بوده و تحت فرمان نخست‌وزیر و فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق فعالیت دارد.

به نظر می‌رسد این اقدامات به صورتی هماهنگ طراحی شده است تا از طرفی میزان علاقه و گرایش مردم به مرجعیت شیعه و همچنین عیار واکنش مقامات عراقی و مخصوصاً نخست‌وزیر در مقابل چنین اتفاقاتی سنجیده شود و از طرف دیگر تخریب آرام‌آرام وجهه محبوب و مردمی الحشدالشعبی به عنوان ناجی عراق در خلاصی از شر گروه تروریستی و جنایتکار داعش صورت گیرد. علاوه بر این به دنبال کوبیدن بر طبل اختلاف‌افکنی و ایجاد تفرقه میان همسایگان و متحدان عراق ازجمله جمهوری اسلامی ایران نیز می‌باشد.

نقض آشکار حقوق بشر و قتل

سیاه‌پوستان و علی‌الخصوص خفه

شدن جورج فلوید سیاه‌پوست

توسط پلیس آمریکا، همانند

آتش‌فشانی که فوران کند موج

عظیمی از اعتراضات مردمی را در

همه شهرها و ایالت‌های آمریکا به راه

انداخت که این موج حتی به اروپا

هم کشیده شد و کشورهای اروپایی

را نیز درگیر این ماجرا نمود. این موج

می‌تواند به طوفانی تبدیل شود که

منجر به فروپاشی آمریکا و استقلال

هرکدام از ایالت‌های آن گردد.

اتفاقی که پیش‌تر برای ابرقدرت

بلوک شرق یعنی اتحاد جماهیر

شوروی رخ داد.

کرسی نشاندن خواسته‌های خود می‌باشد. ثانیاً وقتی مخاطب نامه، عالی‌ترین مقام نظام اسلامی باشد، نگارش نامه سرگشاده به او تخریب چهره و جایگاه او در اذهان عوام است و القاء سوء مدیریت اوست؛ خصوصاً اگر مقام علمی، مدیریتی و اجرایی نگارنده در حد جایگاه مخاطب باشد.

با تمام این تفاسیر اگر از شخصیت دوگانه آقای موسوی خوئینی‌ها بگذریم و تندروی‌های او و همفکرانش را در ماه‌ها و سال‌های اول انقلاب به یاد نیاوریم که برخی از آن‌ها حتی سرخود و بی‌اذن ولی انجام شده، بازگشت به عقب و فاصله گرفتن از مواضع و اعتقادات اول انقلاب را در ایشان و جریان همراه ایشان به خصوص از دولت اصلاحات تاکنون به‌وضوح می‌توان دریافت؛ اما به نظر می‌رسد که وی از نگاشتن چنین نامه‌ای چند هدف را دنبال می‌کند:

۱. فرار جریان اصلاح طلب از پاسخگویی با توجه به اینکه امسال سال آخر عمر دولت مورد حمایت ایشان و جریان همفکر ایشان است و باید نسبت به عملکرد خویش پاسخگو باشند، ادبیات این نامه به نوعی فرار به جلو حساب می‌شود و به عبارتی شانه خالی کردن از بار پاسخگویی است؛ به عبارت دیگر آقای خوئینی‌ها به عنوان یکی از بزرگان جریان اصلاح طلب با نگارش این نامه خواسته تا همه تقصیرات را به گردن رهبری بیندازد تا حزبی اندک آبرویی برای حضور در انتخابات ریاست جمهوری داشته باشد.

۲. تضعیف جایگاه ولی فقیه و اصلاح قانون اساسی ایشان با چنین اقدامی درصدد تحقق آرزوی دولت اصلاحات یعنی اصلاح قانون اساسی است. در تاریخ انقلاب اسلامی فراموش‌شدنی نیست که حادثه کوی دانشگاه و تحصن نمایندگان اصلاح طلب در مجلس پنجم، کنفرانس برلین و ... برای براندازی و یا تغییر و اصلاح قانون اساسی به‌ویژه اصل ۱۱۰ و کم کردن اختیارات رهبری بود. البته شعارهای فتنه گران سال ۸۸ را هم باید بدان افزود.

۳. کلید زدن اغتشاشی دیگر در کشور نوشتن نامه سرگشاده و پاشیدن نمک بر زخم کهنه هفت ساله مردم و دست گذاشتن بر روی مشکلات آن‌ها، اگر با عدم پاسخ رهبری مواجه شود، چون مقدمات را از قبل آماده کرده‌اند، شعله‌ور کردن آتش زیر خاکستر و نواختن بر طبل اعتراض و شروع اغتشاشی دیگر به بهانه گرانی و مشکلات معیشتی مردم است. این عمل موجب تحت فشار قرار دادن نظام و گرفتن امتیازاتی همچون رفع حصر و ... می‌شود.

۴. هموار کردن راه مذاکره‌ای تازه با دشمنان به نظر می‌رسد جریان همفکر آقای خوئینی‌ها، هنوز هم تنها راه نجات کشور از منجلاب تحریم را مذاکره با آمریکا و ادامه برجام می‌دانند و درصدد نوشتن جام زهر دیگری به رهبری و تحمیل قبول مذاکره با دولت جدید آمریکا که به احتمال بسیار زیاد از دموکرات‌ها و موافقان مذاکره خواهد بود باشند؛ لذا اشاره به مشکلات معیشتی و اقتصادی شاید گامی برای تحقق این هدف باشد.

مخصوصاً بی‌بی‌سی و صدای آمریکا و رسانه‌های سعودی همچون اینترنشنال و من و تو را کشف کرد، عبارت است از:

۱. در برخی از بندها صحبت از تسهیل سرمایه‌گذاری و فاینانس است و برخی از بندها از حمایت‌های متقابل سیاسی در مجامع بین‌المللی می‌گویند.

۲. در حوزه نظامی و دفاعی، موضوعاتی همچون آموزش، انتقال فناوری‌های دفاعی، مبارزه با تروریسم و رزمایش مشترک آمده است.

۳. از نکات بسیار مهم این سند می‌توان به توافق بر سر تجارت با ارزهای ملی یادکرد. همچنین در این سند بارها به طرح بزرگ چین به نام «یک کمربند - یک راه» (طرحی بر بستر مسیر جاده ابریشم) اشاره شده و این که ایران می‌تواند ضمن مشارکت فعال در این طرح جهانی، از فواید اقتصادی و صندوق اعطای وام این طرح نیز بهره‌مند شود.

۴. براساس این مدارک چین واردکننده ثابت نفت از ایران خواهد بود و ایران نیز باید نگرانی‌های چین برای بازگشت سرمایه‌گذاری خود را برطرف کند.

۵. ارتقای همکاری‌های بانکی، مالی و بیمه‌ای و گشایش شعبات بانک‌های ایران و تأسیس بانک مشترک ایران و چین، به‌ویژه ایجاد پیام‌رسان ملی میان دو کشور به جای سوئیفت نیز مطرح شده است.

۶. از دیگر بخش‌های مهم مطرح شده در این سند بحث کمک به ساخت خط آهن در نقاط مختلف کشور، افزایش صادرات فراورده‌های نفتی به چین، کمک و سرمایه‌گذاری در حوزه زیرساخت‌های انرژی فسیلی، سرمایه‌گذاری در تقویت کریدورهای راهبردی که از ایران می‌گذرند، سرمایه‌گذاری برای توسعه تولید و صادرات انرژی از ایران به کشورهای منطقه، مشارکت در توسعه همه‌جانبه سواحل مکران، کمک به ایران برای ایجاد نسل پنجم اینترنت و تقویت شبکه ملی اطلاعات، سرمایه‌گذاری برای تولید انرژی‌های پاک در مناطق کویری ایران، کمک به توسعه صنعت صلح‌آمیز هسته‌ای کشورمان و سرمایه‌گذاری در تأمین واگن مترو و ساخت خطوط مترو در شهرهای بزرگ و شهرهای جدید ایران می‌باشد.

نامه سرگشاده موسوی خوئینی‌ها به امام خامنه‌ای

در پی نامه سرگشاده‌ای که توسط سید محمد موسوی خوئینی‌ها؛ دبیر مجمع روحانیون مبارز خطاب به رهبر انقلاب نوشته شد، مواضع مختلفی از سوی شخصیت‌های فرهنگی و سیاسی فعال گرفته شده و هر کدام به‌نوبه خود پاسخی به اقدام ایشان دادند. این مواضع از سوی جریان اصلاح طلب یا سکوت بوده و یا حمایت و تعریف و تمجید؛ اما در طرف مقابل یعنی از سوی جریان اصولگرا و حزب‌اللهی هم شاهد پاسخ‌های تند و بی‌تعارف و سطحی و هم شاهد پاسخ‌های عمیق و منطقی بوده‌ایم. فارغ از همه پاسخ‌ها و حرف‌وحدیث‌های وارده، چند نکته مهم به نظر می‌رسد.

اولاً اینکه همه می‌دانیم که نامه سرگشاده در ادبیات استراتژیک و راهبردی بدان معناست که طرف مقابل حرف حساب و منطقی را نمی‌فهمد و یا نمی‌پذیرد؛ لذا نویسنده این نامه با عمومی کردن و علنی نمودن درخواست‌ها، خواهان همراه کردن افکار عمومی و جوسازی علیه او و تحمیل فشار و فهماندن حرف خویش و به

خمینی امام تحول بود

گزیده موضوعی و پیام‌های سخنرانی تلویزیونی امام خامنه‌ای به مناسبت سی‌ویکمین سالگرد رحلت امام خمینی رحمه‌الله در چهارده خرداد سال جاری پیرامون ابعاد شخصیتی حضرت امام رحمه‌الله

| دکتر حسن رضوانی |

امام خمینی رحمه‌الله شخصیتی ذو ابعاد

امام بزرگوار یک انسان ذوابعاد و دارای خصوصیات برجسته متعددی بودند؛ این خصوصیتی که امروز بحث می‌کنیم، جزء مهم‌ترین و برجسته‌ترین خصوصیات امام بزرگوار است و آن عبارت است از «روحیه تحول‌خواهی و تحول‌انگیزی». امام، روحاً، هم یک انسان تحول‌خواه بود، هم تحول‌آفرین. در مورد ایجاد تحول، نقش او صرفاً نقش یک معلم و استاد و مدرّس نبود؛ نقش یک فرمانده داخل در عملیات و نقش یک رهبر به معنای واقعی بود.

روحیه تحول‌خواهی از دیرزمان در این بزرگوار وجود داشت نه اینکه در آغاز نهضت اسلامی در سال ۱۳۴۱ در ایشان به وجود بیاید. ایشان از دوران جوانی یک انسان تحول‌خواه بودند که نشانه آن عبارت است از همان یادداشتی که ایشان تقریباً در دهه

۳۰ از عمرشان در دفتر مرحوم وزیر یزدی نوشته‌اند که مرحوم وزیر عین دستخط ایشان را به من نشان دادند؛ که بعد هم چاپ شد و در اختیار خیلی‌ها قرار گرفت. در آن نوشته، ایشان آیه شریفه «قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُم بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَشْئًى وَفِرَادًى» را ذکر می‌کنند که عموم را به قیام لله دعوت می‌کند؛ این روحیه را ایشان اعمال کردند و به صورت میدانی وارد مسئله تحول شدند، نه فقط گفتاری و دستوری و باعث تحول‌آفرینی شدند؛ بنابراین ایشان بزرگ‌ترین تحولات را در دوران خود در حوزه‌های متعدد و در عرصه‌های متنوع ایجاد کردند که عبارت‌اند از:

تحول و انقلاب روحی و معنوی در افراد

وسعت ایجاد تحول و انقلاب روحی و معنوی حضرت امام رحمه‌الله، از تحول‌آفرینی روحی در یک مجموعه‌ای از طلاب

جوان در قم تا تحوّل-آفرینی وسیع در عموم ملت ایران بود. ایشان ده‌ها سال پیش از شروع نهضت، غیر از درس فقه و اصول و معقول، سال‌ها در قم هفته‌ای یک‌بار در مدرسه فیضیه برای طلاب جوان جلسه اخلاق داشتند. البته آن وقتی که ما رفتیم قم، سال‌ها بود که این درس تعطیل شده بود. کسانی که آن درس اخلاق را دیده بودند، نقل می‌کردند وقتی ایشان صحبت می‌کردند، جلسه و دل‌ها را منقلب می‌کردند. البته ما این را در درس فقه و اصول ایشان هم دیده بودیم که ایشان در یک مناسبت‌هایی حتی در درس‌های فقه و اصولشان صحبت اخلاقی می‌کردند و در این هنگام طلبه‌ها زارزار گریه می‌کردند و اشک می‌ریختند. بیان ایشان این‌طور مؤثر بود و انقلاب روحی ایجاد می‌کرد.

این همان روش پیغمبران است؛ پیغمبران هم آغاز همه حرکت‌های خودشان را از انقلاب روحی افراد شروع کردند. اینکه امیرالمؤمنین علیه‌السلام می‌فرماید: «لَيْسَتْ أَدْوَاهُ مِيشَاقٍ فِطْرَتِهِ وَ يُدَكِّرُوهُمْ مِثْسِي نِعْمَتِهِ ... وَ يُثِيرُوا لَهُمْ دَفَائِنَ الْعُقُولِ» به همین معنا است. «بِشْتَادُوهُمْ مِيشَاقٍ فِطْرَتِهِ» یعنی آن سرشت نهفته انسانی را در این‌ها بیدار می‌کردند و آن را وادار می‌کردند به تحرّک و هدایتگری عملیات و اقدامات انسان‌ها؛ امام این‌جوری از اینجا شروع کردند. البته نمی‌توانم قاطعاً ادّعا کنم که امام آن جلسات را تشکیل می‌دادند برای اینکه بعدها به نهضت عظیم سیاسی منتهی بشود؛ لکن آنچه مسلم است اینکه این حرکت آفرینی، این تحرّک‌های غریزه‌های معنوی و فطرت و سرشت انسانی از راه درس اخلاق و تذکّر و آماده کردن دل‌ها، شیوه امام بزرگوار بود. ایشان از اینجا شروع کردند تا ایجاد تحوّل در سطح وسیع یک ملت؛ چه در دوران مبارزات و چه بعد از پیروزی انقلاب، ایشان به معنای واقعی کلمه در ملت ایران تحوّل ایجاد کردند. توجّه کنید که ملت مثل یک اقیانوس است؛ به طوفان درآوردن یک اقیانوس کار هرکسی نیست. یک استخر را می‌شود مّواج کرد اما مّواج کردن یک اقیانوس، کار عظیمی است و امام این کار را انجام داد.

تحوّل در خمودگی و تسلیم بودن ملت و تبدیل به روحیه مطالبه‌گری

یادمان هست در دوران جوانی ما که این نهضت شروع شد، ملت ایران یک ملّتی بود که با مسائل اساسی سرنوشت خودش هیچ سروکاری نداشت، مردم تسلیم بودند و نسبت به زندگی شخصی خودشان خمود و بی‌اراده بودند. این حالت تحرّک میدان‌داری، وارد میدان شدن، مطالبه کردن، آن‌هم مطالبه چیزهای بزرگ و مهم، در رفتار ملت و در خلق و خوی ملت ما مطلقاً وجود نداشت؛ این را امام ایجاد کردند؛ همین ملّت خمود و تسلیم را تبدیل کردند به یک ملّت مطالبه‌گر؛ آن سخنرانی‌های پُرشور و توفنده امام، آن بیان‌های خروشنده امام، این ملت را آن‌چنان تکان داد که تبدیل شدند به یک ملت مطالبه‌گر؛ نمونه‌اش قضایای سال ۴۱ است، نمونه‌اش اجتماعات عظیم مردم در شهرهای مختلف است که بعد هم منتهی شد به پانزدهم خرداد و در پانزدهم خرداد رژیم شاه با آن کشتار عظیم نتوانست این حرکت را متوقف کند.

تحوّل در نگاه مردم و ایجاد عزت و اعتماد به نفس ملّی

در آن دوران، ملت ایران نسبت به خود یک نگاه حقارت‌پندارانه داشت و اینکه این ملت بتواند بر اراده قدرت‌ها، بر اراده ابرقدرت‌ها فائق بیاید، مطلقاً به ذهن احدی خطور نمی‌کرد. نه فقط اراده قدرت‌های جهانی، حتی اراده قدرت‌های داخلی. اصلاً به ذهن مردم خطور نمی‌کرد که بتوانند مثلاً بر اراده فلان مسئول در یک اداره امنیتی یا انتظامی

غلبه کنند و احساس حقارت می‌کردند. امام این حالت خودحقیرپنداری که در مردم بود را تبدیل کرد به احساس عزت، احساس اعتماد به نفس و مردم را از این حالت که حکومت استبدادی را یک امر طبیعی بدانند تبدیل کردند به انسان‌هایی که خودشان نوع حکومت را تعیین می‌کنند. از شعارهای مردم در انقلاب، اوّل، نظام اسلامی، حکومت اسلامی، بعد هم جمهوری اسلامی بوده؛ مردم خودشان تعیین‌کننده و مطالبه‌کننده بودند؛ بعد هم در انتخابات‌های گوناگون شخص حاکم و مسئولین در بخش‌های مختلف حکومت را مردم معین کرده‌اند.

تحوّل در نوع مطالبات مردم

حد مطالبات مردمی در آن زمان کوچک و حقیر بود؛ بر فرض مثال گروهی از مردم از یک دستگاه یا از شخص قدرتمندی می‌خواستند که فلان کوچه آسفالت بشود یا فلان خیابان این‌جوری کشیده شود. امام این سطح مطالبات کوچک و محلی را به مطالبه‌های اساسی، بزرگ، انسانی، جهانی و به آرمان‌های عظیم تبدیل کردند؛ مانند استقلال، آزادی و شعار «نه شرقی، نه غربی».

تحوّل در نگاه مردم به دین

مردم آن دوران دین را فقط وسیله‌ای برای مسائل شخصی، مسائل عبادی و حداکثر در حد احوال شخصی مانند مسئله نماز و روزه و وظایف مالی، ازدواج و طلاق می‌دانستند. وظیفه دین، مسئولیت دین و رسالت دین را محدود به این چیزها می‌دانستند. امام برای دین، رسالت نظام‌سازی، تمدّن‌سازی، جامعه‌سازی، انسان‌سازی و مانند این‌ها تعریف کرد و مردم به‌کلی نگاهشان به دین متحوّل شد.

تحوّل در نگاه به آینده و ایجاد تمدّن نوین اسلامی

در آن دورانی که نهضت شروع شد و امام تازه وارد میدان شدند مردم یک افق و آینده‌ای در مقابل چشم نداشتند؛ اما این نگاه تبدیل شد به ایجاد تمدّن نوین اسلامی. شما امروز به ملت ایران نگاه کنید، این دست مبارک امام است که این حالت را به وجود آورده است. مردم دنبال این هستند که تمدّن نوین اسلامی را تشکیل بدهند، اتّحاد عظیم اسلامی را به وجود بیاورند و امت اسلامی ایجاد کنند.

تحوّل در مبانی معرفتی کاربردی و ورود فقه در عرصه نظام‌سازی

امام در یک حوزه تخصصی‌تر نیز، تحوّل ایجاد کرد که تحول در «مبانی معرفتی کاربردی» بود. این تحول، تخصصی و جزء مسائل حوزوی است و مخصوص کسانی می‌باشد که دستی در کار فقه و در علم اصول و مانند این‌ها دارند. امام فقه را وارد عرصه نظام‌سازی کردند؛ فقه از این مسائل دور بود. البته مسئله ولایت فقیه، هزار سال بود که در بین فقها وجود داشت و مطرح می‌شد، اما

امام این حالت خودحقیرپنداری که در مردم بود را تبدیل کرد به احساس عزت، احساس اعتماد به نفس و مردم را از این حالت که حکومت استبدادی را یک امر طبیعی بدانند تبدیل کردند به انسان‌هایی که خودشان نوع حکومت را تعیین می‌کنند.

چون این امید وجود نداشت که این ولایت فقیه تحقق پیدا بکند، هرگز به جزئیات آن، به مسائل آن پرداخته نمی شد. امام این را وارد مسائل اصلی و فقهی کردند. در حوزه علمیه نجف، این را مطرح کردند و درباره آن بحث کردند؛ بحث های علمی متقن محکم کاملاً قابل توجه برای افرادی که صاحب نظر در این زمینه ها بودند.

یا مسئله مصلحت نظام را - که مصلحت نظام همان منافع عمومی است، منافع ملی است، چیزی غیر از آن نیست - امام در فقه مطرح کردند. مسئله معروف اصولی و فقهی «تزاحم» و «اهم و مهم» را که در مسائل شخصی و مسائل کوچک به کار می رفت، وارد عرصه میدان عمومی کردند. ورود این مسائل به مسئله فقه، فرصت خیلی بزرگی را برای فقه به وجود آورد و دست فقه را در گستره تصرفاتی که می تواند در مسائل گوناگون بکند باز کرد. البته این کاری که امام در این زمینه فقهی انجام دادند، کاملاً روشمند و قانونمند بود؛ یعنی به تعبیر خودشان، فقه جواهری است و بدعتی در فقه نیست، بلکه یک استفاده صحیح از موازین متعارف فقهی است که در اختیار فقها است و به نظر من حوزه ها باید خیلی قدر دان این فرصت باشند و از آن استفاده و استقبال کنند.

پافشاری بر تعبد، در عین نگاه نوگرایانه به فقه

یک نمونه دیگر از این تحول در نگاه به دین و مسائل دینی، پافشاری بر تعبد در عین نگاه نوگرایانه به مسائل بود؛ یعنی امام، یک فقیه و روحانی نوگرا بود که به مسائل با چشم نوگرایانه نگاه می کرد؛ اما در عین حال به شدت به تعبد پایبند بود. در دوران ها روحانیونی بودند که در زمینه های مسائل روشنفکری وارد بودند و حرف می زدند؛ این ها روحانی، عالم و دین شناس هم بودند اما تحت تأثیر برخی از شرایط، نسبت به مسائل تعبدی، آن تنقید لازم را نداشتند؛ گرچه در عمل شخصی، مقید بودند ولی در تبلیغاتشان خیلی روی مسئله تعبد تکیه نمی کردند. امام آمدند در عین آن نگاه نویی که نسبت به مسائل فقهی و مسائل اسلامی و مسائل دینی و مانند این ها داشتند، روی مسئله تعبد محکم ایستادند؛ هم تعبد در احکام، هم تعبد در مراسم دینی؛ مانند تأکید و تکیه بر مجالس و مراسم های عزاداری و مانند آن، که همه این ها نشان دهنده پایبندی و تعبد بزرگ ایشان بود.

تحول در نگاه به نسل جوان و اعتماد به آن ها

امام رحمه الله به فکر و عمل جوانان اعتماد کردند؛ این به معنای واقعی کلمه یک تحول بود؛ یعنی مثلاً فرض کنید سپاه پاسداران که تشکیل شد، ایشان جوان های بیست و چند ساله و حداکثر سی سال را در رأس سپاه پاسداران، فرماندهان لشکرها و فرماندهان کل پذیرفتند. این ها همه جوان هایی بودند که کارهای بزرگ به این ها سپرده شده بود. در زمینه های دیگر مانند بحث های قضائی هم ایشان به فکر و عمل جوان هایی که مورد قبولشان بودند، اعتماد عجیبی می کردند، البته در عین حال ایشان ظرفیت های غیر جوان را نفی نمی کردند.

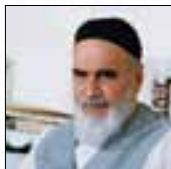
جوان گرایی، در عین اعتماد به نیروهای غیر جوان

اینکه ما امروز بحث جوان گرایی را زیاد مطرح می کنیم، بعضی ها تصور می کنند که جوان گرایی یعنی پیران را به کلی از حوزه خارج کنیم که نظر امام مطلقاً این نبود؛ بلکه ایشان در حالی که به جوان ها به عنوان یک ذخیره و ثروت برای نظام اعتماد می کردند، به نیروهای غیر جوان هم به همان اندازه اعتماد می کردند؛ مثلاً ایشان وقتی این حقیر را که نسبتاً آن وقت خیلی پیر نبودم به امامت جمعه تهران منصوب کردند، همان وقت افرادی در حدود سنین شصت و هفتاد سال

مانند شهید اشرفی اصفهانی هشتاد ساله را به امامت جمعه کرمانشاه، شهید دستغیب را به امامت جمعه شیراز و دیگر شهدای محراب را منصوب کردند.

یا در نیروهای مسلح؛ در سپاه جوان هایی را گماشتند ولی در همان وقت در ارتش افرادی نظیر شهید فلاحتی و مرحوم ظهیرنژاد را که افرادی در سنین شصت و بالاتر از شصت بودند و در کمیته امداد مرحوم عسکراولادی را منصوب کردند.

بنابراین وقتی می گوییم به جوان ها تکیه کنند به این معنا نیست که نیروهای غیر جوان را به کلی از حوزه خارج کنند. بنده هم معتقدم باید به جوان ها اعتماد کرد و از نیروهای جوان که یک ذخیره و ثروت برای کشور هستند باید در پیشبرد کشور استفاده کنیم؛ این بدان معنا نیست که از تجربه دارها و غیر جوان ها استفاده نشود؛ آن ها هم یک ثروت هستند.

امام، یک فقیه و روحانی نوگرا بود که به مسائل با چشم نوگرایانه نگاه می کرد؛ اما در عین حال به شدت به تعبد پایبند بود.

در زمانی که هیچ کس تصور نمی کرد که بشود روی حرف آمریکا حرفی زد و برخلاف اراده او حرکتی انجام داد؛ امام کاری کردند که خود رؤسای جمهور آمریکا گفتند که خمینی ما را تحقیر کرد.

تحول در نگاه به قدرت های جهانی و ابرقدرت ها و باور شکست پذیری آن ها

در زمانی که هیچ کس تصور نمی کرد که بشود روی حرف آمریکا حرفی زد و برخلاف اراده او حرکتی انجام داد؛ امام کاری کردند که خود رؤسای جمهور آمریکا گفتند که خمینی ما را تحقیر کرد. امام و کارگزاران امام و جوان هایی که با اشاره دست امام حرکت می کردند، به معنای واقعی کلمه ابرقدرت ها را تحقیر کردند، اراده آن ها را شکستند و آن ها را از میدان خارج کردند. امام نشان داد که ابرقدرت ها ضربه پذیر و شکست پذیرند که آینده هم همان را نشان داد؛ دیدید سرنوشت شوروی سابق که آن جور شد، این هم که آمریکای امروز که قضایای آن را ملاحظه می کنید؛ هیچ وقت تصور چنین چیزی نمی شد؛ امام این را از آن روز در دل مردم قرار داد که بدانند این ها شکست پذیرند و ضربه پذیرند.

نگاه الهی و توحیدی امام، به همه این تحولات

نکته مهم این است، امام بزرگوار که این همه تحولات را به وجود آورد و به معنای واقعی کلمه امام تحول بود، این ها را به خودش نسبت نمی داد و همه این ها را از خدا می دانست. در صحیفه امام ملاحظه کنید، همین تحول روحی را که در جوان ها به وجود آورده بود مکرر در بیاناتشان به آن توجه می کنند و اظهار تعجب می کنند و آن را از خدا می دانند و می فرمایند: «تحولی که در روحیه جوان ها وارد شده و واقع شده است، از غلبه بر رژیم طاغوت بالاتر است؛ چون غلبه بر رژیم طاغوت، غلبه بر طاغوت بود، این تحولی که در جوان ها به وجود آمده غلبه بر شیطان است و شیطان از طاغوت بالاتر است»، یعنی ایشان این جوری به این قضیه نگاه می کردند و معجب به این معنا بودند. واقعیت هم همین است که همه چیز و هر حول و قوه ای از خدا است: «لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظيم». امام به معنای واقعی کلمه به آیه «ما رَمِيتْ إِذْ رَمَيْتَ» معتقد بود.

محرم نامه

روایتگران حماسه عاشورا.....	۲۶
عشق حسین شیعه و سنی نمی شناسد.....	۳۰
سیری در مقتل شناسی (۱).....	۳۴
نتیجه اقامه شعائر حسینی در هیأت های مذهبی باید، احیای سلوک حسینی باشد.....	۳۶
استفتائات کرونایی هیأت.....	۴۰

روایتگران حماسه عاشورا

بازشناسی سیره سیاسی و ظلم‌ستیز امام سجاد علیه‌السلام و زینب کبری سلام‌الله‌علیها

انسان، موجودی است کمال طلب و جستجوگر که همواره در پی صعود به قله‌های کمال است. بدیهی است که برای نیل به این هدف عالی و ارزشمند نیازمند راهنما و الگوست تا بتواند بهترین، کوتاه‌ترین و کم‌خطرترین راه که همانا «صراط مستقیم» است را برگزیده و بپیماید. به عقیده شیعیان، ائمه معصومین علیهم‌السلام حجج الهی هستند و از هر نوع خطا و گناهی مصون بوده و به غیب عالم و باطن افراد آگاه و عالم‌اند؛ از این رو آن‌ها بهترین رهبران عالم و سیره زندگی آنان در همه ابعاد فکری، عبادی، اجتماعی و سیاسی بهترین الگو، برای انسان‌های کمال‌جو است. مقاله حاضر می‌کوشد تا با واکاوی سیره نورانی امام سجاد علیه‌السلام و زینب کبری سلام‌الله‌علیها به کشف و معرفی مؤلفه‌های جهادی و سیاسی زندگی سراسر نور این بزرگواران و دیگر ائمه شیعه علیهم‌السلام بپردازد.

ابراهیم پورهمت |

باید زینب کبری سلام‌الله‌علیها را الگوی راستین ولایت‌مداری بنامیم که در همه صحنه‌های سخت تاریخی، حامی و تابع ولایت و تسلیم بی‌چون و چرای اوامر ایشان در دفاع از جریان حق و مقابله تمام‌عیار با ظلم و جریان باطل بود.

مبارزات سیاسی امام سجاد علیه‌السلام و عقیده بنی‌هاشم سلام‌الله‌علیها پس از واقعه عاشورا

گرچه جامعیت ائمه معصومین علیهم‌السلام در سجایای اخلاقی و ابعاد انسانی از ویژگی‌های بارز آن‌ها به حساب می‌آید؛ ولی در این میان تنها به یکی از ابعاد شخصیت آن بزرگواران؛ یعنی زهد و عبادت، پرداخته شده است، درحالی‌که ایشان در همه زمینه‌های فردی، اجتماعی، سیاسی، اخلاقی و علمی سرآمد و مقتدا هستند. از دیگر ظلم‌هایی که عموماً در حق همه ائمه علیهم‌السلام به‌ویژه امام سجاد علیه‌السلام روا شده است اینکه او را امامی گوشه‌گیر و به‌دور از عرصه سیاست و رهبری خوانده‌اند که دائماً مشغول اعمال و عبادات فردی بوده است و زندگی او را از هر نوع عملکرد سیاسی و مجاهدت خالی می‌دانند؛ اما حقیقت آن است که ایشان نیز همانند دیگر امامان شیعه به فعالیت‌های سیاسی اهتمام

ازجمله ویژگی‌های امامان شیعه، آن است که هرکدام دارای شخصیت چندبعدی و در همه رفتارها و صفات عالی انسانی و اسلامی، نمونه‌اند. باید گفت قطعاً همه اهل بیت علیهم‌السلام در بحث مبارزه با ظلم و ستم و تحقق عدالت والاترین الگوها هستند؛ منتهای مراتب در ماجرای کربلا، نقش امام سجاد علیه‌السلام و حضرت زینب سلام‌الله‌علیها در کنار ایشان یک نقش ویژه و ماندگار بود چنان‌که حقیقتاً «کربلا در کربلا می‌ماند اگر زینب نبود». حضرت زینب سلام‌الله‌علیها که ما در فرهنگ شیعی از ایشان به‌خاطر مصیبت‌ها و سختی‌های فراوانی که از کودکی تا پایان عمر دیدند، به‌عنوان «ام‌المصایب» یاد می‌کنیم، در کنار سرپرستی اطفال و زنان رنج‌دیده و مصیبت‌زده، پیام‌رسان مظلومیت و خون پاک و مقدس امام حسین علیه‌السلام و یاران باوفای ایشان بودند و به افشاگری شجاعانه در برابر ظلم و بیداد یزیدیان پرداختند. سخنان ایشان در کنار فرمایشات امام زین‌العابدین علیه‌السلام توانست علاوه بر آن‌که جنایات حکومت یزید را برای مردم غافل و جاهل آن ایام، برملا کند در حفظ و حراست از اصل اسلام و ارزش‌های اسلامی نیز بسیار تأثیرگذار باشد. از این منظر به‌راستی

ویژه داشته‌اند، لکن روش و منش سیاسی هریک از ائمه با هم متفاوت بوده است.

کربلا بارهای مصیبت‌ها، خاطره‌ها، رنج‌ها و زخم‌های خود را بر دوش عقیده بنی‌هاشم سلام‌الله‌علیها و امام زین‌العابدین علیه‌السلام وانهاد. آنچه از همه این‌ها سنگین‌تر است، همان اهداف و پیام‌های واقعه کربلا است؛ زیرا امام سجاد علیه‌السلام در حالی به مدینه باز می‌گردد که تنها فرد برجای مانده از مردان

آن صحنه پیکار است؛ بنابراین، او باید رسالت بزرگ کربلا را به انجام رساند. یکی از این مسؤولیت‌های سنگین، سرپرستی خانواده‌ای رنج‌دیده و پروبال شکسته است. اینک او به همراه عمه بزرگوارش در میان مادران جوان ازدست‌داده، زنان بیوه و یتیمان قرار دارد. او در میان اشک‌هایی قرار دارد که می‌بایست آن‌ها را پاک کند. در میان احساساتی که جریحه‌دار شده، دل‌های کوچکی که ترسیده و چشم‌هایی که به هراس افتاده‌اند و در میان زخم‌ها، بیماری‌ها و رنج‌هایی که به مداوا و درمان نیاز دارند؛ و اینک او باید تمامی نیروهای ازدست‌رفته را بازگرداند.

مسؤولیت امامت نیز که مسؤولیتی الهی است بر دوش او افکنده شده؛ مسؤولیتی که او می‌باید برای انجام آن به پا خیزد، شخصیت‌های آن را فراهم آورد، آسیب‌های سختی را که بر اصل امامت وارد شده است، جبران کند و رخنه‌ای را که در ساختمان بلند نظام امامت به وجود آمده است، ترمیم سازد، امامتی که خط درست اسلام را عینیت می‌بخشد؛ اما حضرت به‌تنهایی تمامی این مسؤولیت‌ها را بر دوش کشید و به برکت حکمت و اندیشه الهی و والایش به بهترین شکل از عهده آن‌ها برآمد.

دوران مبارزات سیاسی و امامت امام سجاد علیه‌السلام

نمونه‌های آشکاری از مبارزات امام سجاد علیه‌السلام را می‌توان در زندگی و سیره ایشان مشاهده کرد که از بارزترین آن‌ها می‌توان به سه محور مهم حضور در واقعه کربلا، مواضع سیاسی در سخنرانی‌های دوران اسارت پس از عاشورا و برنامه‌های آن حضرت حین بازگشت به مدینه، اشاره کرد؛ که با بررسی آن‌ها می‌توان به شبهه علمی «کناره‌گیری سیاسی امام سجاد علیه‌السلام» پاسخ داد. با اندیشه در وقایع و رویدادهای عصر امام سجاد علیه‌السلام درمی‌یابیم که در آن شرایط پیچیده و خفقانی که سیاه‌نمایی دستگاه حکومت، جامعه را فرا گرفته بود و هیچ گوش و چشمی در برابر حقیقت، بینا و شنوا نبود و گاهی در اثربخشی قیام اندک، عده زیادی کشته می‌شدند؛ فرازهای زندگانی حضرت هیچ‌گاه خالی از مبارزه و فعالیت سیاسی نبوده است.

۱. حضور جهادی امام سجاد علیه‌السلام در کربلا

به نقل و استناد همه منابع تاریخی شیعه و سنی امام سجاد علیه‌السلام به همراه پدر بزرگوارشان اباعبدالله حسین علیه‌السلام در حماسه کربلا حضور داشته‌اند و نامشان با نام علی بن الحسین علیه‌السلام همواره در کنار نام امام حسین علیه‌السلام در منابع حادثه کربلا ذکر شده و در گفتگویی که میان امام و فرزندش علی اتفاق افتاده، نامی از او به میان آمده است؛ گرچه مشخص نشده که آیا مراد از این علی، همان امام سجاد علیه‌السلام است و یا برادر اوست که در واقعه عاشورا به شهادت رسید؛ بنا بر نقل مشهور، مقصود از این علی، همان علی اکبر شهید است،

لیک بازهم نمی‌توان بر آن تأکید کرد، زیرا شاید امام سجاد علیه‌السلام باشد.^۱

بنا به دلایل تاریخی حضور امام سجاد علیه‌السلام در کربلا باهدف مبارزه بوده است.^۲ در اثبات سیره جهادی و روحیه ظلم‌ستیزی امام سجاد همین بس که شواهدی نیز بر پیکار امام سجاد علیه‌السلام در کربلا وجود دارد^۳ و برخی گفته‌اند امام سجاد علیه‌السلام در حادثه روز عاشورا درحالی‌که بیمار است

سلاح برمی‌دارد و عازم میدان نبرد می‌شود و درحالی‌که زخم برداشته است باز می‌گردد. عظمت این مفهوم تنها بدان جهت نیست که حضرت سلاح برداشته است و به میدان رفته، بلکه از آن جهت پراهمیت است «که علیرغم واجب نبودن جهاد برای افراد بیمار در اسلام»^۴ باز حضرت لباس رزم به تن کرده و به همراه پدر در صحنه جنگ و جهاد حاضر شده است.

بالاترین دلیلی که انگیزه امام سجاد علیه‌السلام برای شرکت در قیام کربلا به همراه پدر بزرگوارشان را اثبات می‌کند، باقی ماندن ایشان در میدان جهاد و شهادت از ابتدای حرکت سیدالشهدا علیه‌السلام از مدینه و

مکه تا آخرین لحظات واقعه عاشورا و پس از آن می‌باشد و این در حالی است که وجود نازنین امام حسین علیه‌السلام بیعت خود را از همه اطرافیان و فرزندانش برداشته و به آن‌ها اجازه داده بودند که برگردند.

امام سجاد علیه‌السلام فرمود: «آنگاه که امام حسین علیه‌السلام یاران خود را نزدیک غروب فراخواند، درحالی‌که در آن هنگام بیمار بودم پیش رفتم تا به سخنانی که خطاب به آنان می‌گوید، گوش فرا دهم. پس شنیدم که پدرم فرمود: ... اما بعد، من هیچ اصحابی را از اصحاب خودم باوفا تر و بهتر سراغ ندارم و هیچ خاندانی را از خاندان خودم نیکوکارتر نمی‌شناسم و خداوند، شما را از سوی من بهترین پاداش دهد. هان! بدانید که من به شما اجازه دادم دسته‌جمعی از این سرزمین بیرون روید و بیعت خویش را از شما برداشتم... اینک شب و تاریک است، می‌توانید با کمال آرامش، خود را از چنگ دشمن برهانید».^۵

در چنین شرایطی که خطرهای آن قدر ملموس، حتمی، عظیم و غیرقابل تحمل بوده، شاید چنین به نظر می‌رسید که امر به معروف و نهی از منکر، هیچ نقشی نمی‌تواند داشته باشد. مورخان و محدثانی که رویدادهای عراق قبل از ورود امام حسین علیه‌السلام را نقل کرده‌اند، به شرایط سخت و هولناک آن زمان تصریح می‌نمایند و بی‌شک افرادی که امام را از لحظه خروج تا ورود به عراق همراهی کرده‌اند - به‌ویژه فرزندان و خویشاوندان آن حضرت - از وقایع و اخبار منعکس شده در مورد محدودیت‌ها و تحریم‌هایی که سپاه کوفه برای ایشان ایجاد کرده بودند، آگاهی داشتند و می‌دانستند که چه پیامدهای وحشتناکی در انتظار امام علیه‌السلام و یاران و اهل بیت ایشان خواهد بود؛ به‌ویژه وقتی که به خطبه امام حسین علیه‌السلام در شب عاشورا گوش فرا دادند به خوبی دریافتند که قیام امام تنها به قصد ایثار و شهادت برای حفظ دین انجام شده است و حفظ اسلام نیز جز با نثار جان و بذل خون مقدور نیست.

امام حسین علیه‌السلام با تمام وجود مهیا شده بود که برای رسیدن به زندگی آزاد و شرافتمندانه همه هستی و عزیزان خود

بالاترین دلیلی که انگیزه امام سجاد علیه‌السلام برای شرکت در قیام کربلا به همراه پدر بزرگوارشان را اثبات می‌کند، باقی ماندن ایشان در میدان جهاد و شهادت از ابتدای حرکت سیدالشهدا علیه‌السلام از مدینه و مکه تا آخرین لحظات واقعه عاشورا و پس از آن می‌باشد و این در حالی است که وجود نازنین امام حسین علیه‌السلام بیعت خود را از همه اطرافیان و فرزندانش برداشته و به آن‌ها اجازه داده بودند که برگردند.

را فدا کند و این چیزی بود که امام سجاد علیه السلام به عنوان پسر بزرگ امام حسین علیه السلام از نزدیک به خوبی لمس کرده بود و حاضر شده بود تمام قامت در رکاب پدر بزرگوارش تا آخر بایستد؛ بنابراین، حضور آن حضرت در کنار پدر، به تنهایی دلیلی قانع کننده بر اثبات وجود روح مبارزه و شجاعتی بی نظیر در وجود نازنین ایشان است و او تا آخرین لحظه از یاری حجت خدا دست نکشید.

افزون بر آن، ممکن نیست علی بن الحسین علیه السلام کسی که قبل از واقعه عاشورا برخوردار از شور جهاد و روحیه مبارزه است، با دیدن صحنه های شهادت و جان فشانی های پدر و یاران با وفایش و نیز مشاهده آن همه رنج و مصیبت و ریخته شدن خون های بی گناه، در کنج عزلت، آرام سکوت اختیار کند و درصدد انتقام خون خدا و شهدای مظلوم کربلا برنیاید. او که تا ده ها سال از عمر شریف خود پس از واقعه عاشورا هیچ گاه آن صحنه های مظلومیت و شهادت را از یاد نبرد و پس از امام حسین علیه السلام کسی بود که برای انتقام آن خون های پاک باقی مانده بود، چطور امکان دارد که با سازش و فرونشستن از میدان مبارزه، اجازه بدهد که خون پدر و خاندانش به هدر رود؟ از آثار، برکات و نشانه های حضور امام سجاد علیه السلام در عرصه های مبارزه سیاسی و جهادی، همین بس که برخی از اندیشمندان و تحلیلگران تاریخ، می نویسند: به خاک و خون افتادن امام حسین علیه السلام در کربلا، رویداد تاریخی بزرگی بود که به آشکار شدن جامعه شیعی و ظهور آن به سان فرقه ای برجسته و برخوردار از اصول سیاسی و شیوه دینی - بیشتر از آنچه در دوران امام علی علیه السلام و پیش از او بود - منجر شد و فاجعه کربلا در رشد روح شیعی و افزایش طرفدارانش اثر داشت و شیعه پس از شهادت امام حسین علیه السلام چنان گروه سازمان یافته ای قد برافراشت که روابط استوار سیاسی، اعضایش را با یکدیگر پیوند می داد.^۶ پس چگونه ممکن که آن فاجعه تأثیرگذار بر فرزند انتقام گیرنده و تنها برجای مانده نسل وی و وارث رهبری اش در میان شیعیان اثر نگذاشته و باعث رشد روح سیاسی و روحیه جهادی در او نشده باشد؟ آیا اگر چنین بگویند که این فرهنگ تأثیرگذار و ایثار آفرین، همه را متأثر و متحول کرد به جز امام سجاد علیه السلام را، این قضاوتی به ظلم و زور نیست؟ آن هم در شأن کسی که تنها وارث انقلاب پدر است و محقی است که حقیش به هدر رفته است.

۲. ظلم ستیزی امام سجاد علیه السلام در ایام اسارت

بی شک حماسه آفرینی و شجاعت علی بن حسین علیه السلام در مجلس حاکم کوفه و در مجلس فرمانروای شام، آن هم در شرایط مهیب خفقان حکومتی و سیاسی بنی امیه، از حیث سیاسی کمتر از شجاعت در میدان نبرد نبود. بر همه روشن است که موضع گیری های حماسی و شجاعانه امام سجاد علیه السلام در حالی که صحنه های مصیبت آن همه شهید را پیش روی خود دیده بود و از حال و هوای کشتارهای خونین رسیده بود، انتخاب مسیر جهاد و سیاست بجای عافیت طلبی و عزلت است. کسی که در شمار اصحاب کربلا بوده و اکنون زنده مانده است باید بایستد و در عرصه های دیگر نقش مبارزاتی خود را ایفا کند.

آری! نقش روایتگری امام سجاد علیه السلام در اوج بلاغت و با بیان معجزه آسا، حق را آشکار ساخت، نیرنگ حاکمان ستمگر را کاملاً برملا نمود و پرده از روی فساد، ستمگری و انحرافشان از اسلام، برداشت و به روشنی حجت را بر همگان تمام کرد. اثر این نقش بر ضد

فرمانروایان تبهکار به مراتب از اثر شمشیر برنده ای که امام علیه السلام آن را در برابر ستمگران از نیام برمی کشید، بیشتر بود، چرا که آن حضرت در آن شرایط سخت، یاور و مددکاری نداشت. امام سجاد علیه السلام تنها شاهد درنبرد کربلا بود و تمامی صحنه های آن فاجعه را از آغاز و مقدمات گرفته تا همه رویدادها، شرایط و پیامدهایش به چشم دید. او در همه آنچه روایت می کند از صحنه نبرد کربلا، راست گو و امین است؛ بنابراین وی استمرار عینی واقعه کربلا و سخنگوی رسمی آن بود. به علاوه، وجود آن حضرت، گنجینه ای سرشار از همه رشته های علوم الهی بود. او در عقیده، حقوق، اخلاق، عرفان و حتی در رفتار، شیوه و سنت، نمونه کامل اسلام به شمار می رفت. سخنگوی قرآن و مفسر زنده آیات آن بود و به همین دلیل، وجودش در آن جامعه وحشتناک و قحطی زده برای اسلام سودبخش و برای مسلمانان امیدوارکننده بود.

وجود امام زین العابدین علیه السلام برای دشمنان اسلام از هزاران شمشیر، ترسناک تر بود و خواب راحت را از چشمان آنان می ربود، زیرا بقای اسلام به بقای اندیشه ها و ارزش هایش بستگی دارد و دشمنان در تلاش های خود بر ضد اسلام، تنها همان اندیشه ها و ارزش ها را نشانه می روند و بدون تردید هرگاه شخصیتی چون امام سجاد علیه السلام در صحنه باشد، بزرگ ترین سد در برابر کوشش های دشمنان خواهد بود.

همچنین، با دشمنان اسلام تنها در صورتی می توان مبارزه کرد که اهداف آنان را نشانه گرفت، بدعت هایشان را ریشه کن کرد، نیرنگ هایشان را برملا ساخت، به شیطنت آن ها پی برد و از نیت های شوم آنان نسبت به دین اسلام و مسلمانان پرده برداشت و این کار، با دستان توانای امام سجاد علیه السلام به بهترین شکل و کامل ترین صورت و ژرف ترین تأثیر انجام شده است. وانگهی، آیا جهاد با سخن، یکی از انواع جهاد نیست؟ حتی اگر شیوه جهاد به سخن منحصر شود، باید گفت این روش در موقعیت هایی که امام سجاد علیه السلام داشت، کامل ترین و بهترین شیوه است؛ چنان که در حدیث شریف از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله آمده است: «بهترین جهاد، بیان سخنی حق در برابر فرمانروای ستمگر است.»^۷

۳. رهبری معنوی و سیاسی امام سجاد علیه السلام در مدینه
اولاً؛ امام سجاد علیه السلام در حالی که مدینه بازگشت که مدینه از صاحبان اصلی خود یعنی اهل بیت علیهم السلام خاموش و خالی شده بود. مردم نیز همگی خاموش و حیرت زده بودند زیرا دیدند که کاروان اهل بیت علیهم السلام در حالی باز می گردد که در میان آنان تنها علی بن الحسین علیه السلام به

امام سجاد علیه السلام در حالی
به مدینه بازگشت که مدینه از
صاحبان اصلی خود یعنی اهل بیت
علیهم السلام خاموش و خالی
شده بود. مردم نیز همگی خاموش
و حیرت زده بودند زیرا دیدند که
کاروان اهل بیت علیهم السلام در
حالی باز می گردد که در میان آنان
تنها علی بن الحسین علیه السلام به
چشم می خورد و تعدادی کودک و
زن نیز او را همراهی می کنند.

چشم می خورد و تعدادی کودک و زن نیز او را همراهی می کنند. اکنون امام سجاد علیه السلام وارث قانونی خون های تمام کشته شدگان و شهیدانی است که در کربلا سربریده شدند؛ بنابراین از این پس جاسوسان اموی او را تحت تعقیب قرار داده و زیر نظر خواهند گرفت و به حرکت هایش با دیده تردید و اتهام می نگرند. وقتی که خاندان امیه از ریختن خون امام حسین علیه السلام سبب پیامبر خدا صلی الله علیه و آله آن هم در وسط روز خودداری نکنند، چه کسی از گزند ستم و قدرت آنان در امان خواهد بود؟ مردم جامعه، امام حسین علیه السلام را رها کرده و از او دوری جستند و حتی کسانی که پیش از واقعه کربلا محبت خویش را به اهل بیت علیهم السلام آشکارا ابراز می کردند، پس از این واقعه محبت خود را پنهان می داشتند. امام سجاد علیه السلام از این برخورد و بی وفایی مردم این چنین سخن می گوید: «در مکه و مدینه حتی ۲۰ نفر نیستند که ما را دوست بدارند.»^۸ وقتی که دوستان راستین اهل بیت علیهم السلام در پایتخت اسلام به این اندازه اندک باشند، در شهرهایی که دور دست وضع چگونه خواهد بود؟

ثانیاً؛ امام سجاد علیه السلام به مدینه بازگشت تا مردم با اشک و اندوه از او استقبال کنند و او از این عواطف برای انتشار گزارش های کربلا بهره ببرد و این رویدادها را در دل ها متمرکز سازد تا تردیدها و انکارهای دشمنان و گذشت زمان، آن ها را محو نکند، چنان که بسیاری از وقایع و رویدادها بر اثر گذشت زمان از بین رفته و از خاطره ها محو شده اند.

همین شرایط موجب عدم دخالت امام سجاد علیه السلام در قیام حره شد؛ چون آن بزرگوار از ناتوانی و اندک بودن تعداد مردم مدینه در برابر فرزونی، ستمگری و سنگدلی شامیان، آگاهی داشت، احراز کرده بود که واقعه حره، جنبشی است که از اصل با مواضع درست اسلامی سرچشمه نگرفته و نیز از فرمان و رهبری امام پیروی نمی کند زیرا نه به وجود آورندگان این واقعه حق امام را می شناختند، نه برنامه های اعلان شده از سوی آنان اساسی بود و نه اهدافشان روشن و حساب شده بود. از همه خطرناک تر این بود که آنان «مدینه» را به عنوان جایگاه این حرکت برگزیدند، چرا که این شهر را در معرض تاخت و تاز سپاه ملحد شامی قرار دادند تا حرمتش را از بین ببرند و به مقدسات آن توهین کنند. بنابراین امام سجاد علیه السلام موضع یک منجی را در پیش گرفت تا مدینه سرکوب شده و ساکنان آن را که سپاه اموی تمامی مجرمات آن را میباح اعلان کرده بودند، نجات دهد.

ثالثاً؛ امام علیه السلام به مدینه بازگشت تا با خطری که اسلام را تهدید می کرد، مقابله کند؛ خطری که در دل امت پراکنده شده بود، ناامیدی آنان از دین و اهدافش بود و این پس از زمانی بود که

امام حسین علیه السلام فرزند دخت پیامبر خدا صلی الله علیه و آله با آن وضع رقت آور به شهادت رسید و خانواده اش در بلاد اسلام به تبعید و به اسارت برده شدند. وزیر عبدالله بن سلیمان برای باور بود که مسئله شهادت امام حسین علیه السلام سخت ترین مصیبت بر اسلام و مسلمانان بود، زیرا مسلمانان پس از شهادت او از هر گشایشی که بدان امید بسته بودند و از هر عدالتی که انتظارش را داشتند، ناامید گشتند.^۹

آنچه گفته شد، نسبت به اصل اسلام بود؛ اما نسبت به امامت و اهل بیت علیهم السلام مردم از پیرامون آنان پراکنده شدند و روی برتافتند، به شکلی که امام صادق علیه السلام آن رفتار را به ارتداد تعبیر کرده و فرموده است: «مردم پس از کشته شدن حسین علیه السلام مرتد شدند، مگر...»^{۱۰} منشأ ناامیدی و ارتداد مردم، این بود که آنان دیدند با قتل پیشوا و اسارت خانواده او تمام آرزوها بر باد رفت. حق، ناتوان و یارانش اندک گردیدند. از سوی دیگر، وقتی که آنان، حکومت را با آن قدرت، جرئت و سنگدلی دیدند، دلشان پراز وحشت و هراس شد.

امام زین العابدین علیه السلام با نقشه حکیمانه اش از دوری مردم بهره جست و آن را به عنصری مطلوب تبدیل کرد که هم برای خودش سودمند بود و هم برای کسانی که هنوز به وی وفادار مانده بودند تا آنجا که بر اثر همین حرکت ها، در نظر مقامات حکومتی «به خیری تبدیل شد که شری در آن نیست». امام علیه السلام با این نقشه موفقیت آمیز، نه تنها خود و خویشاوندانش را از نابودی کامل رهایی بخشید، بلکه توانست تجدید نیرو کند و موقعیت اجتماعی خویش را در میان مردم بازگرداند؛ چه، آنکه او شهروند شایسته ای بود که کسی از پیوند و ارتباط با او نمی هراسید، زیرا او به «علی خیر»^{۱۱} تبدیل شده بود. در این حالت، طبیعی بود که مردم بازگردند و رفتارشان را با امام به صورت عادی درآورند.

رابعاً؛ از هم گسستگی امور شیعه و پراکنده شدن نیروهای آنان پس از شهادت امام حسین علیه السلام از بزرگ ترین خطرهایی به شمار می رفت که امام سجاد علیه السلام پس از بازگشت به مدینه با آن روبه رو بود و از آنجا که او امام و رهبر حرکت شیعی شمرده می شد، وظیفه اش ایجاب می کرد که برای گردآوری نیرو و بازسازی آن، برنامه ریزی کند و این کار، به آمادگی روانی و فکری و زنده ساختن امید در دل ها و کاشتن عزم و اراده در جان ها نیاز داشت. در چنین شرایطی امام سجاد علیه السلام با فعالیت آرام و دوراز هیاهو و تشریفات خود، موفق شد این پروژه نوسازی و آماده سازی را با تمام قدرت، حکمت و سلامت و جدیت به مرحله کمال برساند. همان گونه که ساختن یک ساختمان جدید، به مراتب از ترمیم ساختمان ویران شده ساده تر و استوارتر است؛ ساختن یک اندیشه در ذهن هایی که خالی از شبهات و مآلمال از امیدند و با جدیت پیرامون آن حلقه زده اند و مصمم به احیای آن می باشند، به مراتب آسان تر از ترمیم اندیشه ای است که مردم از احیای آن ناامید شده و فکر می کنند که تجربه این اندیشه با شکست مواجه شده است و آنان شاهد نابودی رهبران، ناتوانی طرفداران و چیره شدن مخالفان آن هستند و لذا آموزه هایش را تحریف کرده، چهره اش را بد جلوه داده و اهدافش را دگرگون ساخته اند و در این حالت، مردم حیرت زده می شوند و درباره آنچه گفته شده تردید می کنند و می کوشند از چنین اندیشه ای بیرون آیند و از آن برگردند و در گوشه ای بایستند تا ببینند که سرنوشت رهبران درگیر به کجا می انجامد. همان گونه که در مورد قیام امام حسین علیه السلام در برابر یزید تردید کردند و بجای یاری کردن او، تماشاگر قتلش شدند.

سیاست به معنی رهبری انسان ها و اداره امور کشور، جزئی از معنای «امامت» و برای «امام» فرض و ثابت بوده و امکان ندارد که کسی مانند امام سجاد علیه السلام، امام شیعیان باشد ولی از سیاست که یکی از ارکان و جزء مفهوم امامت است فاصله بگیرد.

اکنون این امام علی بن الحسین علیه السلام است که نص بر اثبات امامت او اقامه شده و همو وارث عترت و رئیس اهل بیت علیهم السلام در دوران خویش است. او امامی است که بار رسالت را بر دوش خواهد گرفت و باید نقشه اصلاح را مهیا کند تا نیروها را گردآورد. از سوی دیگر، امام علیه السلام باید در برابر دشمنان مقاومت ورزد، پندارها و تهمت‌های آنان را تکذیب کند، توطئه‌ها و نیرنگ‌هایشان را برملا سازد و نقشه‌ها و دام‌های آن‌ها را برهم زند. پیشوایان از اهل بیت علیهم السلام با توجه به دانش و بزرگواری و امامتی که دارند و همه امت آن را پذیرفته‌اند، می‌کوشند مفاهیم مبارزه و جهاد را در دل‌های فرزندان‌شان از همان اوان کودکی بکارند تا افتخارات اسلام در دل‌های آنان پایدار بماند. امام سجاد علیه السلام اسلام را با تمامی آموزه‌ها و آثار علمی و عملی که دارد، آموخته و آن را از منابع مورد اعتماد یعنی پدران پاکش، فراگرفته است. خامسا؛ امام سجاد علیه السلام عالی‌ترین نوع جهاد و مبارزه

در راه خدا و اسلام را آموخت و از همان آغاز کودکی در ژرفای دلش ترسیم کرد. از نخستین آموزه‌هایی که آن بزرگوار فراگرفت، غزوه‌های پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سربیه‌های ایشان بود؛ چنان‌که در حدیث از عبدالله بن محمد بن علی از پدرش نقل شده است که گفت از علی بن الحسین علیه السلام شنیدم که می‌گفت «ما غزوه‌ها و سربیه‌های پیامبر خدا صلی الله علیه و آله را همچون آموختن سوره‌ای از قرآن می‌آموختیم».^{۱۲} او پس از آن‌که با چشم خویش در کربلا، دلاوری‌های پدرش امام حسین علیه السلام و جهاد یاران باوفای او را در راه بالا بردن کلمه الله دید، هرگز از کاربرد این الگوهای بی‌نظیر و نقشه‌ها برای رسیدن به دستاوردهای والای آن، دست برنداشت.

تحریف سیره سیاسی و مبارزاتی امام سجاد علیه السلام

با همه این اوصاف عده‌ای از نویسندگان با گرایش‌های فکری و وابستگی‌های دینی گوناگون در پژوهش‌های خود

عشق حسین شیعه و سنی نمی‌شناسد

بررسی و معرفی آیین‌های عزاداری در مناطق سنی نشین ایران (۱)

بر اساس اهتمام به فرمایشات امام خامنه‌ای مبنی بر وحدت بین مذاهب اسلامی و از آنجاکه محبت و ارادت به خاندان و اهل بیت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله شیعه و سنی نمی‌شناسد لذا این بخش اختصاص یافته است به یک سلسله مباحث پیرامون معرفی و بررسی آیین‌های عزاداری مناطقی از ایران که برادران اهل سنت در آن سکنی گزیده و از روزگاران گذشته تا امروز به عزاداری برای امام حسین علیه السلام و دیگر اهل بیت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله پرداخته‌اند.

دکتر علی اکبر درخشنده |

۱. قاضی، شرح الاخبار، ج ۳، صص ۲۶۶-۲۶۵؛ مفید، الارشاد، ص ۲۵۳؛ ابن ادریس، السرائر، ج ۱، ص ۶۵۵؛ تستری، تواریخ النبی و الأهل، صص ۳۲-۳۰.
۲. ن. ک. امالی خمیسیه، اثر المرشد بالله، ج ۱، صص ۱۷۳-۱۷۰؛ والحدائق الوردیه، اثر محلی، ج ۱، ص ۱۱۲؛ وتسمیه من قتل مع الحسین علیه السلام، مجله «تراثنا»، ش ۲، ص ۱۵.
۳. ن. ک. مناقب آل ابی طالب علیهم السلام، ج ۴، ص ۱۱۸؛ مفید، الارشاد، ص ۲۳۱؛ و سیر اعلام النبلاء، ج ۴، ص ۴۸۶.
۴. از دیدگاه اسلام و به نص قرآن کریم جهاد بر بیماران واجب نیست؛ لیکن هرگاه بیماران ببینند که می‌توانند با برداشتن سلاح نقشی را ایفا کنند، برداشتن آن بر ایشان حرام نخواهد بود.
۵. مفید، الارشاد، ص ۲۳۱.
۶. لیثی، جهاد الشیعه، ص ۲۷.
۷. الروض النضر، ج ۵، ص ۱۳؛ ودولابی، الکنی، ج ۱، ص ۷۸.
۸. ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۴، ص ۱۴۰؛ ثقفی، الغارات، ص ۵۷۳؛ و بحار الانوار، ج ۴۶، ص ۱۴۳.
۹. تعالی این سخن را در پایان ثمار القلوب به واسطه علی جلال در الحسین علیه السلام، ج ۲، ص ۱۹۵ نقل کرده است.
۱۰. کشی، اختیار معرفه الرجال، ص ۱۲۳، ش ۱۹۴.
۱۱. ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۴، ص ۱۵، ص ۲۷۳.
۱۲. طیب بغدادی، الجامع لآخلاق الراوی و السامع، ج ۲، ص ۲۸۸، ش ۱۶۴۹.

بر کناره‌گیری آن حضرت از مبارزات سیاسی اصرار دارند که در میان آنان، پژوهشگران و علمای شیعی، سنی، زیدی، دوازده‌امامی و حتی لائیک به چشم می‌خورند. برخی دیگر سعی کرده‌اند همین قضاوت را در مورد امامان پس از امام سجاد علیه‌السلام نیز داشته باشند و وانمود کنند که آن‌ها هم همان روش امام سجاد علیه‌السلام را در پیش گرفتند؛ درحالی‌که سیاست به معنی رهبری انسان‌ها و اداره امور کشور، جزئی از معنای «امامت» و برای «امام» فرض و ثابت بوده و امکان ندارد که کسی مانند امام سجاد علیه‌السلام، امام شیعیان باشد ولی از سیاست که یکی از ارکان و جزء مفهوم امامت است فاصله بگیرد. پس باید گفت که غلط انگاری نویسندگان نیز یا از آن جهت است که بخواهند امامت ایشان را به رهبری معنوی و علمی منحصر نمایند و یا اینکه امامت آن حضرت را از سیاست جدا بدانند.

امروزه در بیشتر مناطق و شهرهای ایران عزاداری محرم و عاشورا به صورت مشترک بین شیعیان و سنیان و یا حتی به شکل مستقل توسط هر کدام برپا می‌شود. این سنت از گذشته در شرق کشور مرسوم بوده و بخشی از آن متعلق به خراسان قدیم و بخشی دیگر مربوط به سیستان بوده است. این مراسم‌ها در پاکستان و هند نیز از چهارصد سال قبل با قدرت یافتن حکومت‌های متأثر از دولت ایران رواج یافته و اکنون در مناطق بزرگ پاکستان مانند کراچی و یا حیدرآباد در هند به صورت مشترک بین شیعیان و سنیان مرسوم می‌باشد تا جایی که در هند، دامنه برگزاری مراسم عاشورا حتی به هندوها کشیده شده و آن‌ها نیز همراه با مسلمانان به عزاداری برای امام حسین علیه‌السلام می‌پردازند.

امروزه اهل سنت ایران به جز استان تهران (منطقه مرکزی کشور) در مجموع در ۱۴ استان دیگر در مناطق مرزی و اطراف کشور پراکنده هستند که به ترتیب اقلیم‌های چهارگانه زیر دسته‌بندی شده‌اند: ۱- اقلیم شمال ایران (استان‌های گلستان، اردبیل و گیلان)؛ ۲- اقلیم جنوب ایران (استان‌های فارس، هرمزگان، بوشهر و خوزستان)؛ ۳- اقلیم شرق ایران (استان‌های سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی، خراسان شمالی و خراسان جنوبی) و ۴- اقلیم غرب ایران (استان‌های کردستان، کرمانشاه و آذربایجان غربی). در ادامه گوشه‌ای از آیین‌های عزاداری مناطق سنی نشین جنوب ایران امروزی و مناطق سنی نشین ایران قدیم که عزاداری در آن‌ها رونق بیشتری داشته است مورد بررسی قرار می‌گیرد.

عزاداری اهل سنت استان‌های مناطق جنوب ایران

اهل سنت منطقه جنوب ایران عمدتاً در سه استان هرمزگان، بوشهر و فارس ساکن هستند. ساکنین جزایر ایرانی خلیج فارس نیز عمدتاً اهل سنت هستند. جمعیت اهل سنت ایران در این سه استان، بین ۷۰۰ الی ۸۰۰ هزار نفر تخمین زده می‌شود. البته بخش زیادی از اهل سنت جنوب، به کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس مهاجرت کرده‌اند که در این آمار نیامده است.

۱. عزاداری در هرمزگان

استان هرمزگان در شمال تنگه هرمز قرار دارد. این استان به‌غیر از جزیره‌های قشم، کیش، ابوموسی، لاوان، هرمز، لارک و سیری، دارای ۱۳ شهرستان، ۲۳ شهر، ۳۳ بخش و ۷۱ دهستان

است. تقریباً یک‌پنجم ساکنین استان اهل سنت و اکثریت شیعه‌مذهب هستند. اهل تسنن به جز مناطق مرکزی استان، عموماً در اکثر شهرها و بخش‌های استان پراکنده می‌باشند. مرزداران شیعه و اهل سنت هرمزگان از سال‌های گذشته تاکنون با عشق به اهل بیت رسول مکرّم اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله و با احترام متقابل زندگی مسالمت‌آمیزی در کنار یکدیگر داشته‌اند و در ایام سوگواری حضرت اباعبدالله الحسین علیه‌السلام به برگزاری آیین‌های عزاداری مشترک می‌پردازند.

تقریباً ۹۵ درصد جمعیت اهل سنت هرمزگان شافعی و پنج درصد را حنفی‌ها تشکیل می‌دهند. در منطقه جنوب ایران، اهل سنت اکثراً پیرو مذهب شافعی هستند. به‌طور کلی مذهب شافعی، مذهب غالب در میان اهل سنت جنوب، در طول ده قرن اخیر بوده است. جنوب ایران از دیرباز تاکنون مرکز فعالیت شافعی‌مذهب‌ها بوده است و علمای شافعی‌مذهب بزرگی از این خطه برخاسته‌اند. بعد از پیروان مذهب شافعی، عده‌ای نیز پیرو مذاهب حنفی و عده‌ای کمتر، پیرو مذهب حنبلی هستند. حنبلی‌ها از عرب‌هایی هستند که از سه قرن پیش به این سو، به جنوب ایران مهاجرت کرده‌اند و در این خطه ساکن شده‌اند. برخی عرب‌ها نیز شافعی‌مذهب هستند که در طول تاریخ و در مقاطع مختلف به جنوب ایران مهاجرت کرده‌اند. برخی از ساکنین جنوب ایران، عرب و بلوچ هستند که در چند قرن قبل، به این خطه مهاجرت کرده‌اند. اولین مرحله، به ظهور اسلام برمی‌گردد. جنوب ایران از مناطقی بوده که در دوران اولیه اسلام، این دین را پذیرفته است. در مورد کیفیت پذیرش اسلام توسط مردم جنوب، روایات زیادی وجود دارد؛ اما آنچه مسلم است، این است که اسلام برخلاف دیگر نقاط ایران، با جنگ وارد آنجا نشده است بلکه مردم این خطه خودشان اسلام را پذیرفته‌اند.

به نوشته مسعودی تاریخ‌نگار اهل سنت، اسلام از راه دریا و احتمالاً از مسیر عمان، وارد جنوب ایران شده است. با ورود اسلام به جنوب ایران، مردم این خطه عبادتگاه‌های خود را که احتمالاً متعلق به دین میترا پرستی بوده است، تبدیل به مسجد کردند و از آن زمان تاکنون در پایبندی به اصول این دین کوشیده‌اند. در منطقه جنوب برخی مساجد از جمله مسجد شیخ بَرُخ، در روستای «کوشه» واقع در جزیره قشم و

اگر امروز در جاسک همدلی

و اتحاد وجود دارد این همدلی و

وحدت برگرفته از مکتب

امام حسین علیه السلام است و

امام حسین علیه السلام برای همه

مسلمانان الگو است. طبق آمار

ثبت احوال بیشترین اسامی نوزادان

در جاسک متعلق به حسین است

و این فقط عشق مردم جاسک که

اکثریت جمعیت آن را اهل سنت

تشکیل می دهد.

و بیشترین جمعیت آن را پیروان مذهب تسنن تشکیل می دهند. پیروان اهل تشیع و اهل تسنن جاسک به مناسبت ایام سوگواری شهادت امام حسین علیه السلام و یاران باوفایش یکپارچه در ماتم و عزا فرو می روند. مردم شیعه و سنی جاسک همگام با هم جنایت فجیع یزیدیان و هتک حرمت خاندان پاک رسالت را لکه ننگی بر دامن بنی امیه می دانند.

مردم بخش لیردف جاسک و روستاهای تابعه نیز به مناسبت تاسوعای حسینی با دسته های سینه زنی و زنجیرزنی تا پاسی از شب عزاداری می کنند و در غم سرور و سالار شهیدان امام حسین علیه السلام اشک ماتم می ریزند. همچنین به سبب عشق و علاقه به اهل بیت علیهم السلام بر اساس سنت دیرینه و به مناسبت دهه نخست ماه محرم آیین تعزیه خوانی در میان استقبال گرم و چشمگیر اهالی شهر و روستاهای بخش لیردف و جاسک مرکزی برگزار می شود. این شبیه خوانی هر روز به یاد یکی از شهیدان کربلا اختصاص دارد و از تعزیه خوانی طفلان مسلم آغاز و با تعزیه حضرت قاسم علیه السلام حضرت علی اکبر علیه السلام حضرت علی اصغر علیه السلام و حضرت ابوالفضل العباس علیه السلام ادامه می یابد و روز عاشورا با شهادت امام حسین علیه السلام ختم می شود. برخی معتقدند که بنیان گذاران تعزیه در جاسک اهل سنت هستند و اجرای این تعزیه ها با مشارکت افراد شیعه و سنی انجام می پذیرد. «با آغاز محرم همدلی و وحدت مردم شیعه و سنی در جاسک بیشتر می شود. اگر امروز در جاسک همدلی و اتحاد وجود دارد این همدلی و وحدت برگرفته از مکتب امام حسین علیه السلام است و امام حسین علیه السلام برای همه مسلمانان الگو است. طبق آمار ثبت احوال بیشترین اسامی نوزادان در جاسک متعلق به حسین است و این فقط عشق مردم جاسک که اکثریت جمعیت آن را اهل سنت تشکیل می دهد به اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله مخصوصاً امام حسین علیه السلام نشان می دهد».

در زبان بلوچی مردم روستاهای جاسک به ماه محرم «شاه حسین» گفته می شود. آن ها مراسم های ویژه ای در شب عاشورا برپا می کنند و بسیاری نیز به یاد امام حسین علیه السلام و یاران باوفایش روزه می گیرند. همچنین در جاسک مراسم حسن و حسین معروف است و در این مراسم که شب عاشورا برگزار می شود گروهی از کودکان و نوجوانان با سردادن شعار «حسن و حسین، شاه حسین»، به درب منازل می روند و مردم نیز با دادن پول و چیزهای دیگر به

آثار باقی مانده در روستای «لافت» هستند که قدمت آن ها به دوران صدر اسلام منسوب شده است.

بعد از حمله مغول به بغداد و فتح این شهر، سادات بغداد، به جنوب ایران مهاجرت می کنند؛ زیرا این خطه از ایران در آن زمان پرآشوب، جزء امن ترین مناطق جهان بود. سادات بغداد حامل فقه و دانش

علوم شرعی بودند و در نقاط مختلف جنوب ایران ساکن شدند، از جمله آن ها در عماده ده لار و روستای کال لامرد و سپس در گوده، سکنی گزیدند و چون فقه غالب در جنوب، فقه شافعی بوده است، آن ها نیز در ترویج این فقه کوشیدند. برای بررسی وضعیت مذهبی اهل سنت مناطق جنوب کشور، دو منبع مهم وجود دارد؛

اول، سفرنامه های مهم دنیاست که توسط سیاحان بزرگی مثل ابن بطوطه و مارکوپولو نوشته شده است. آن ها به شهرهای بزرگ جنوب و جزایر خلیج فارس رفته اند، علماء و صوفیان بزرگ جنوب را دیده اند، شرح حال آن ها را نوشته اند و از کثرت پیروان و بزرگی آن علماء یاد کرده اند. شهر جناح، اوز، بندرعباس، بندرلنگه، جزیره قشم و جزیره هرمز، مرکز فعالیت و تبلیغ قضات، علماء و صوفیان شافعی مذهب بوده است. دومین منبع مهم، مدارس دینی اهل سنت جنوب هستند. عمر برخی از این مدارس به قرن ها قبل بازمی گردد. این مدارس محل تدریس و تربیت طلاب دینی، بر اساس فقه شافعی بوده اند. علماء و فقه های بزرگی در این مدارس فعالیت مذهبی داشته اند و در طول قرن ها بر جنوب ایران و سایر نواحی خلیج فارس، تأثیر مذهبی زیادی گذاشته اند. برخی از مدارس دینی اهل سنت جنوب، دارای قدرت تاریخی چند صد ساله هستند؛ مثل مدرسه علوم دینی کمالیه، واقع در بندر حاج علی، در جزیره قشم.

معرفی و بررسی آیین های عزاداری و سوگواری بخش های سنی نشین استان هرمزگان در ادامه می آید:

الف. شهر جاسک

شهرستان جاسک با ۵۸ هزار و ۸۸۴ نفر جمعیت در ۳۰۰ کیلومتری شرق بندرعباس مرکز هرمزگان واقع شده است

در تمام این مناطق عشق
به امام حسین علیه السلام
منحصر به شیعیان نیست
و اهل تسنن بسیار به آن
حضرت علاقه دارند و این
علاقه خود را به صورت های
مختلف به ویژه عزاداری سید
و سالار شهیدان علیه السلام
در ایام تاسوعا و عاشورای
هرسال نشان می دهند.

مراسم و احترام خاص
به درخواست خود اهالی
روستا به خانه هایشان
برده می شود و خانواده ها
پارچه هایشان را با علم
تبرک کرده و نذری می دهند
و همچنین این علم به قصد
تبرک جویی به روستاهای
اطراف نیز برده می شود.
عزاداری اهالی این روستا
قدمت چند صد ساله دارد و
پدران و نیاکان ما از برگزاری
این مراسم های کرامات و فضائل بسیار دیده اند».

۲. عزاداری در بوشهر

از بین شهرستان های استان بوشهر (تنگستان، جم،
دشتستان، دشتی، دیر، دیلم، عسلویه، گنگان، گناوه)
بیشترین تمرکز اهل سنت مربوط به شهرستان های کنگان
(بنک، بندر سیراف) و عسلویه (نخل تقی، بید خون، کلات،
بساتین، خیارو، اخند و چاه مبارک) است. در همه این
مناطق عشق به امام حسین علیه السلام منحصر به شیعیان
نیست و اهل تسنن بسیار به آن حضرت علاقه دارند و این
علاقه خود را به صورت های مختلف به ویژه عزاداری سید و
سالار شهیدان علیه السلام در ایام تاسوعا و عاشورای هر سال
نشان می دهند.

معرفی و بررسی آیین های عزاداری مناطق سنی نشین
استان بوشهر در پی می آید:

الف. شهر عسلویه

به مناسبت ایام محرم، مراسم عزاداری سید و سالار شهیدان
علیه السلام با حضور اقشار مختلف مردم اعم از شیعه و سنی
در شهر عسلویه، نخل تقی، بید خون، کلات، بساتین، اخند،
خیارو و چاه مبارک برگزار می گردد. مردم شهرستان عسلویه
با فرارسیدن ایام محرم با روزه گرفتن، اطعام یتیمان، دادن
نذری با پختن آش، حلیم و... به استقبال این ماه می روند.
مهم ترین نکته در این شهرستان حضور برادران و خواهران
اهل سنت در مراسم

آن ها کمک می کنند تا در روز عاشورا نذری آماده کنند.

ب. شهر سیریک

روستای «بندگرم» شهرستان سیریک، روستایی در
سواحل دریای مکران در شرق استان هرمزگان است که ۱۰۰
درصد جمعیت آن را اهل سنت تشکیل می دهد و در فاصله
۱۶۰ کیلومتری بندرعباس مرکز استان هرمزگان واقع شده
است. حسینی های در این روستا وجود دارد که توسط اهل
سنت تأسیس و اداره می شود و قدمت آن به بیش از ۲۰۰ سال
برمی گردد. مردمان آن از قدیم ایام همه ساله در ماه های
محرم و صفر به ویژه تاسوعا، عاشورا و سیزدهم محرم در سوگ
اهل بیت علیهم السلام به عزاداری می پردازند.

اهالی روستای بندگرم از محبین اهل بیت عصمت و
طهارت علیهم السلام هستند و همه ساله در ماه های محرم
و صفر به عزاداری می پردازند. این عشق و ارادت از سالیان
پیش در بین مردم سنی نشین این روستا وجود داشته است
و اهالی این روستا از قدیم ایام رسمشان بر این بوده که
هیأت های عزاداری روستاهای شیعه نشین اطراف را در روز
هفتم محرم جهت شرکت در عزاداری در حسینی روستای
بندگرم دعوت می کردند و شیعه و سنی در کنار هم در سوگ
امام حسین علیه السلام به عزا می نشستند. صندلی چوبی
با قدمتی ۲۵۰ ساله نیز در این حسینی است که از آن برای
نشستن واعظ، سخنران و نوحه خوان در مراسم عزاداری
استفاده می شود. عزاداری سنتی، سینه زنی، نوحه خوانی
نشسته، آیین علم گردانی، آیین کهن سنگ زنی و جمع آوری
نذورات مردمی برای پخت و توزیع غذای نذری بین عزاداران
در دهه اول محرم و دهه آخر صفر از برنامه های اهل سنت
روستای بندگرم است که در حسینی این روستا صورت
می گیرد.

مردم این روستا روز عاشورا را با علم گردانی و سینه زنی در
کوچه های بندگرم آغاز می کنند و گهواره حضرت علی اصغر
علیه السلام را به گردش درمی آورند. اوج برنامه های عزاداری
در حسینی روستای بندگرم در روزهای هفتم محرم،
تاسوعا، عاشورا و سیزدهم محرم است و در شب های هفتم
محرم، تاسوعا و عاشورا و همچنین ظهر عاشورا غذای نذری
طبخ و توزیع می شود.

شیخ عثمان میرزاپور، امام جمعه اهل سنت روستای
بندگرم می گوید: «دهه اول محرم هر سال، اهالی اهل
سنت روستای بندگرم با به راه انداختن دسته سینه زنی
و علم گردانی، ایام شهادت امام حسین علیه السلام
را عزاداری می کنند. علمی که منتسب به حسینی
روستای بندگرم است در دهه اول محرم طی

عزاداری سیدالشهدا علیه السلام است. برخی از مردم اهل سنت برای بهتر برگزاری مراسم با دادن نذری (شام، نهار، آب میوه و...) و یا حضور در حسینیه ها و خیابان ها عزاداران تشیع را همراهی می کنند.

ب. شهرکنگان

شهرستان کنگان در جنوب استان بوشهر واقع است و بخشی از جمعیت آن را برادران مسلمان اهل سنت تشکیل می دهند. روستاهای ساحلی و حومه بندر کنگان، در شرق استان بوشهر، اکثریت عرب و اهل سنت هستند. در دهه اول محرم، برادران اهل سنت در کنار شیعیان برای امام حسین علیه السلام زنجیرزنی و نوحه سرایی می کنند. در این مراسم علاوه بر برادران اهل سنت، تعدادی از امامان جماعت اهل سنت منطقه حضور دارند. حضور دوشادوش اهل سنت در کنار شیعیان در مراسم

عزاداری سیدالشهدا علیه السلام نمادی از وحدت و همدلی امت اسلامی در این خطه است.

در عزاداری محرم و روز عاشورای روستاهای تابعه کنگان نیز علاوه بر برادران اهل سنت، ائمه جمعه سنی مذهب کنگان و بندر سیراف و تعدادی از امامان جماعت اهل سنت منطقه حضور دارند و مراسم عزاداری به صورت مشترک بین اهل سنت و اهل تشیع برگزار می گردد؛ بدین شکل که هیأت زنجیرزنی عزاداران حسینی روستای شیعه نشین «برکه چوپان» و «نخل غانم» از توابع شهرستان کنگان هم زمان با تاسوعا و عاشورای حسینی فاصله یک کیلومتری تا «تمبک» را در قالب عزاداری طی کرده و مورد استقبال برادران اهل سنت آن روستا قرار می گیرند.

همچنین در این آیین، شماری از اهل سنت منطقه علاوه بر شرکت در مراسم عزاداری و پرداخت نذورات خود به صورت پول،

سیری در مقتل شناسی (۱)

یکی از نیازهای مهم برای مبلغان در بحث تبلیغ، نیاز به مرثیه خوانی و توجه دادن شنوندگان به توسل به اولیای خدا و ذکر مصائب اهل بیت است. این امر از یک سو عمل به توصیه اهل بیت و یک وظیفه مذهبی است و از سوی دیگر زمینه ای برای شنیده شدن معارف اهل بیت شده و جذابیت معارف دینی را بالا می برد. مهم ترین محور مرثیه، بحث پیرامون مقتل شناسی و مقتل خوانی در رثای اهل بیت است. ماهنامه هیأت بنا بر پیشنهاد جمعی از مخاطبین خود در نظر دارد تا از این پس در بخشی تحت عنوان «سلسله مباحث مقتل شناسی» به صورت سلسله وار به این موضوع بپردازد. قبل از ورود به بحث، لازم است چهار مقدمه گفته شود: ۱. جایگاه توسل و مقتل در قرآن، ۲. جایگاه توسل و مقتل در روایات، ۳. اهمیت عزاداری و مقتل خوانی بر امام حسین علیه السلام، ۴. پیشینه و تاریخچه عزاداری و مقتل خوانی. اکنون در این شماره، بخش اول با موضوع «جایگاه توسل و مقتل خوانی در قرآن کریم» مورد بحث و بررسی قرار می گیرد.

ابراهیم پورهمت

جایگاه توسل و مقتل خوانی در قرآن کریم

آیات قرآن در این موضوع به دو دسته تقسیم می شوند:

الف) آیات دال بر جواز یا رجحان توسل و عزاداری

۱. آیه شریفه: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ»؛ ای کسانی که ایمان آورده اید! از خدا بترسید و [برای تقرب] به سوی او وسیله بجویید و در راه او جهاد کنید، باشد که رستگار شوید.^۱

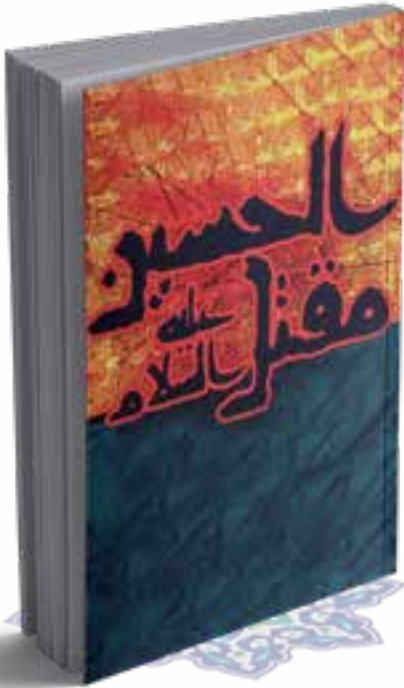
خداوند در این آیه خطاب به بندگان خود می فرماید: ای مؤمنان! اگر می خواهید رستگار شوید باید سه عمل داشته باشید: اول تقوای الهی، دوم یافتن وسیله ای برای تقرب به خداوند و سوم مجاهدت و تلاش در راه او. در اینجا وسیله به معنای رابط و واسطه است؛ البته معانی دیگری مانند مقام، منزلت و درجه نیز برای آن ذکر کرده اند. بنا بر روایات همه تکالیف الهی، همه خیرات و همه معارف می توانند واسطه باشند. حضرت علی علیه السلام در این باره می فرماید: «إِنَّ أَفْضَلَ مَا تَوْسَلُ بِهِ الْمُتَوَسِّلُونَ إِلَى اللَّهِ سُحَّائِهِ وَتَعَالَى، الْإِيمَانُ بِهِ وَبِرَسُولِهِ وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ»؛ بهترین چیزی که به وسیله آن می توان به خدا نزدیک شد ایمان به خدا و پیامبر اوست.^۲ از جمله چیزهایی که می تواند وسیله باشد، عزاداری برائمه اظهار علیهم السلام است؛ چون معمولاً انگیزه هرکسی که به نحوی به عزاداری می پردازد و در مجالس اهل بیت شرکت می کند، تقرب به خداوند است و این نیت و انگیزه نمی تواند دلیلی بر ممنوعیت و حرمت عزاداری باشد. پس این کار می تواند مصداق آیه شریفه «يَا

أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ» باشد. ۲. آیه شریفه: «ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ شَعَائِرُ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ»؛ این است [فرايض خدا] و هر کس شعایر خدا را بزرگ دارد در حقیقت، آن [حاکمی] از پاکی دل هاست.^۳

این آیه پیرامون بعضی از اعمال حج مانند قربانی کردن نازل شده است. خداوند متعال در سوره حج اشاره می کند که قربانی هر قدر بیشتر، بزرگ تر و گران قیمت تر باشد بهتر است، چون این قربانی از مصادیق شعائر الهی است؛ البته مراد حقیقی قرآن کریم از قربانی کردن به معنای ذبح کردن نفس و قربانی کردن منیت و خودخواهی انسان است. عزاداری برای اهل بیت نیز یکی از شعائر الله بوده که مردم برای تعظیم آن به برگزاری مجالس و محافل می پردازند.

۳. آیه شریفه: «قُلْ لَا أَشْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى»؛ بگو: بر این رسالت مزدی از شما، جز دوست داشتن خویشاوندان، نمی خواهم.^۴

نمونه این آیه شریف و مضمون آن چندین بار در قرآن کریم تکرار و از زبان پیامبران مختلف ذکر شده است که پروردگار عالم به همه انبیای الهی دستور داده که به مردم اعلام کنید ما از شما هیچ مال و ثروت و مقامی در این دنیا نمی خواهیم؛ چرا که پاداش ما را خداوند خود به عهده گرفته است: «إِنْ أُجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ».^۵ چنانکه پیغمبر اسلام هم به مردم اعلام کرد که من از شما هیچ مزد و اجری برای رسالت نمی خواهم جز مودت نسبت به نزدیکان و عترتم، که این مودت هم به نفع خودتان است.

مواد غذایی خام یا طبخ غذا به حسینه‌ها و مجالس عزاداری، در برگزاری مراسم‌های عزاداری شیعیان مشارکت می‌کنند و گاهی نیز خود اهل سنت غذا پخته و در ظهر عاشورا میان عزاداران و مردم توزیع می‌کنند. همچنین برخی از برادران اهل سنت ارادت و محبت خود به ساحت امام حسین علیه‌السلام را به عنوان جای ریز حسینه و خدمت در آشپزخانه هیأت نمایان می‌سازند. برخی دیگر نیز مقید هستند چنانچه در این ایام فرزندان به دنیا بیاید نام‌های نیکویی چون «حسین، عباس، زینب» را برای آن‌ها برمی‌گزینند.

سیراف یکی از شهرهای تاریخی و مهم استان بوشهر و از توابع شهرستان کنگان است و از همان زمان‌های گذشته که شکوه و عظمتی جهانی داشت و قومیت‌ها و ادیان مختلفی را در دل خود جا داده بود که عمده جمعیت آن به لحاظ مذهبی از دو بخش اهل تشیع و تسنن تشکیل شده است. پیروان مذهب تشیع

و تسنن سیراف همواره و در طول سالیان گذشته به شکل مسالمت‌آمیزی در کنار هم زندگی می‌کنند و همیشه به آیین و مقدسات همدیگر احترام گذاشته و می‌گذارند و اتحاد را تنها موضوع مهم میان خود می‌دانند. برگزاری نماز جماعت ظهر عاشورا با امامت امام جمعه شیعیان و اقتدای امام جمعه اهل سنت و اهالی سنی مذهب سیراف از نمادهای بارز وحدت بین شیعه و سنی در برگزاری مراسم عزاداری عاشورای حسینی است.

ادامه دارد...

در شماره آینده ماهنامه در ادامه بررسی و معرفی آیین‌های عزاداری اهل سنت ایران به مناطق سنی نشین شمال کشور و بندر ترکمن خواهیم پرداخت.

مفهوم مودت

واژه "مودت" به معنای دوستی و علاقه است و از جهت استعمال قرآنی، حُسن و قُبْح مودت به اعتبار متعلق آن است. مثلاً در آیه شریفه: «إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى» متعلق دوستی و علاقه، اهل بیت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله بوده به همین خاطر کاری حسن است؛ و در آیات دیگر در تفاسیر قرآن کریم بحث‌هایی وجود دارد، که از جهت زوایای مصداقی و متعلق و چگونگی مودت و محبت به آن پرداخته شده است.

مشابه واژه «مودت» از جهت معنا واژه «محبت» است که در لغت به معنای اظهار علاقه است ولی شدت و مرتبه آن کمتر از مودت است؛ به عنوان مثال وقتی کسی می‌گوییم: تو را دوست دارم، اگر به او بگوییم: پس درقبال این محبت فلان مبلغ یا کالای گران قیمت را به من بده! در جواب می‌گوید: درست است که تو را دوست دارم ولی نه در این حد که در قبالت مبلغی را بپردازم. در مقابل وقتی کسی می‌گوید: خیلی شما را دوست دارم و به شما ارادت قلبی دارم، اگر کاری از دستم برمی‌آید حاضرم برایتان انجام دهم؛ در اینجا این شخص آماده است همه نوع فداکاری در راه مراد و دوست خود انجام دهد مانند همه یاران راستین اهل بیت نظیر زهیر، وهب و حبیب. این محبت شدید همراه با فداکاری و ایثار همان مودت است و مودت یعنی اظهار علاقه شدیدی که همراه با تسلیم است. بنابراین در آیه بالا نفرمود: «إِلَّا الْمَحَبَّةَ» بلکه فرمود: «إِلَّا الْمَوَدَّةَ»؛ پس لازم است مسلمین نسبت به «دَوَى الْقُرْبَى» اظهار علاقه شدید همراه با تسلیم داشته باشند؛ اما اینکه مصداق دَوَى الْقُرْبَى چه کسانی هستند بین علما بحث‌های زیادی مطرح است. باید گفت گرچه طبق اصطلاح لغوی «قربى» به معنای نزدیکان است و در نظر عرف مردم، قربی شامل تمام نزدیکان مانند پدر، مادر، زن، فرزند، برادر و خواهر می‌شود ولی با توجه به روایتی که بین علمای شیعه و اهل سنت درباره آن اتفاق نظر است مراد از قربی مشخص می‌گردد. هنگامی که آیه مودت نازل شد مسلمانان از رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله در این مورد سؤال کردند که: «يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ وَجَبَتْ عَلَيْنَا مَوَدَّتُهُمْ قَالَ عَلَيْهِمْ وَفَاطِمَةُ وَابْنَاهُمَا عَلَيْهِمُ السَّلَام. قَالَهَا ثَلَاثًا: اهل بیت و نزدیکان تو چه کسانی هستند که مودت آن‌ها بر ما واجب شده است؟ پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: آن‌ها علی علیه‌السلام و فاطمه سلام‌الله‌علیهما و دو فرزندشان حسن و حسین علیهم‌السلام هستند و این جمله را سه مرتبه تکرار فرمودند.»^۵

بنابراین طبق این روایت، قربی در این آیه شریفه شامل پدر، مادر و همسران پیامبر نمی‌شود. از سوی دیگر قرآن کریم می‌فرماید: «شما نسبت به قربی مطیع محض باشید.» از این رو ما با توسل و عزاداری، نسبت به اهل بیت پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله اظهار علاقه می‌کنیم، گرچه این اظهار علاقه حداقل مودت است و کافی نیست.

ب) آیات دال بر مقتل خوانی

برخی از آیات قرآن کریم نوعی مرثیه خوانی و مقتل خوانی به شمار می‌رود، گویا خداوند خود مقتل خوانده است. این دسته از آیات به دو قسم تقسیم می‌شوند:

۱. آیات دال بر اصل مقتل خوانی

نظیر آیه: «وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ؛ و پیامبران را به ناحق کشتند.»^۶ مشابه آن را امام سجاد علیه‌السلام در خصوص پدر بزرگوارشان می‌فرماید: «قُتِلَ أَبِي...»^۷ و یا آیه: «فَقَرِيفًا كَذَّبْتُمْ وَ قَرِيفًا تَقْتُلُونَ؛ و گروهی را دروغ‌گو خواندید و گروهی را کشتید.»^۸

۲. آیات دال بر بخشی از ابعاد مقتل و مرثیه

نظیر آیه: «قُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ* النَّارِ ذَاتِ الْوُقُودِ* إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ* وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ؛ مرگ بر شکنجه‌گران صاحب گودال (آتش)* آتشی عظیم و شعله‌ور! هنگامی که در کنار آن نشسته بودند* آنچه را با مؤمنان انجام می‌دادند (با خونسردی و قساوت) تماشا می‌کردند!»^۹

قرآن در این آیات به داستان یکی از پادشاهان یمن به نام «ذونواس» اشاره می‌کند که بعد از ظهور حضرت عیسی علیه‌السلام به پادشاهی رسید. گرچه آئین مردم مملکت تحت حکومتش مسیحیت بود، اما یهودی‌ها پس از مذاکره با او، دین رسمی کشورش را از مسیحیت به یهودیت برگرداندند که این کار موجب مخالفت اهل ایمان شد، زیرا که معتقد بودند دوران دین یهودیت به پایان رسیده و با آمدن حضرت عیسی علیه‌السلام اکنون مسیحیت دین حق است. ذونواس مخالفان را به دو دسته تقسیم کرد و دستور داد خندق‌هایی آماده کرده و داخل آن را پر از چوب نموده و آتش بزنند و در اطراف خندق‌ها نشسته و نظاره‌گر بودند تا دسته‌ای را می‌کشتند و جنازه را در آتش می‌انداختند و برخی را هم زنده زنده می‌سوزاندند.

این داستان انسان را به یاد جملاتی که عقیله بنی‌هاشم سلام‌الله‌علیهما در کنار بدن اباعبدالله علیه‌السلام بیان کرده است می‌اندازد: «تَنَادَى بَصُوتٍ حَزِينٍ وَ قَلْبٍ كَيْبٍ وَ مُحَمَّدَاهُ صَلَّى عَلَيْكَ مَلِيكَ السَّمَاءِ هَذَا حُسَيْنٌ مُرْمَلٌ بِالْإِمَاءِ؛ زینب سلام‌الله‌علیهما با صدای غمناک و دل پر درد صدا می‌زد: وا محمداه! ای آنکه فرشتگان آسمان بر تو درود فرستادند! [بنگر] این [کشته] بخون آغشته حسین است.»^{۱۰}

پی‌نوشت:

۱. مائده، ۳۵/۲. خطبه ۱۰۹ نهج‌البلاغه/ ۳. حج، ۳۲/۴. شوری، ۲۳/۵. سبا، ۴۷/۶. احمد بن حنبل، مسند، باب فضائل الصحابه: احقاق الحق، ج ۳، ص ۲؛ و تفسیر نمونه، ج ۲۰، ص ۴۱۰/۷. ل‌عمران، ۱۱۲/۸. مثير الاحزان، ص ۸۹، خطبة الامام زين العابدين عليه السلام/ ۹. بقره، ۸۷/۱۰. بروج، ۴-۷/۱۱. اللهوف علی قتلى الطفوف (ترجمه فهري)، ص ۱۳۳.

نتیجه اقامه شاعر حسینی در هیأت‌های مذهبی باید احیای سلوک حسینی باشد

گزارشگر ماهنامه هیأت اینبار سراغ شخصیتی رفته است که بچه هیأتی‌ها او را به عنوان مداح اهل بیت علیهم السلام می‌شناسند ولی شاگردان دانشگاهی‌اش او را با عنوان دکتر حسین محمدی فام استاد علوم قرآن وحديث و کارشناس ارشد تفسیر قرآن می‌شناسند. حسین محمدی فام متولد ۱۳۵۸ ش، تهران است و علاوه بر فعالیت‌های علمی در دانشگاه، نیز دستی بر هیأت‌داری و فعالیت‌های فرهنگی و مذهبی دارد و اکنون مدیر مجموعه مذهبی فرهنگی روضه الشهداء می‌باشد. آسیب‌شناسی فعالیت‌های مذهبی، احیای هیأت‌های تراز و ارتقای اعتقادی و بصیرتی مخاطبان هیأت از دغدغه‌های اصلی و موضوعات مورد مطالعه دکتر محمدی فام می‌باشد و در این باره سخنرانی‌ها و مقالات متعددی از وی منتشر شده است. این شماره ماهنامه میزبان گپ و گفت صمیمانه‌ای با موضوع «سلوک حسینی» با ایشان می‌باشد.

به عنوان سؤال اول، چنان‌که مستحضربید یکی از مهم‌ترین کارکردهای هیأت‌های مذهبی مقوله «تربیت» است، به نظر شما چگونه می‌توان هیأت و مقوله مداحی را به این سمت و سو سوق داد؟

بسم الله الرحمن الرحيم؛ در ابتدا عرض سلام و ادب دارم محضر دوستان عزیز ماهنامه هیأت رزمندگان اسلام، امیدوارم از مطالب مطرح‌شده در این مصاحبه، مخاطبان محترم و خوانندگان ماهنامه، بهره کافی و وافی را ببرند و آنچه می‌گوییم مورد رضایت خداوند متعال واقع شود.

به نکته مهمی اشاره کردید، یکی از کارکردهای مهم هیأت‌های مذهبی، تربیت است. در همین رابطه امام خمینی رحمه‌الله درجایی فرموده بودند: «بهترین وسیله برای تعلیم و تربیت، مجالس عزاداری حضرت سید مظلومان است که در آن‌ها مواظ و احکام بیان می‌شود». (استفتانات امام خمینی رحمه‌الله، ج ۱۰، ص ۶۳۴، سؤال ۱۲۵۵۶) بنابراین یکی از کارهایی که باید یک هیأت خوب انجام دهد و یکی از ثمراتی که باید جلسات اهل بیت

و مذهبی همانند سخنرانان، مداحان و مدیران هیأت‌ها قرار بگیرد. در همین رابطه طی مصاحبه‌ای اختصاصی با آقای دکتر حسین محمدی فام به واکاوی این مسئله پرداخته‌ایم که حاصل این گفتگو را تحت عنوان «سلوک حسینی در هیأت‌های مذهبی» تقدیم حضور مخاطبان محترم ماهنامه هیأت می‌نماییم.

آنچه در ایام ماه محرم لازم است بیش‌ازپیش موردتوجه قرار گیرد، مسئله سلوک حسینی است. عمر مبارک امام حسین علیه‌السلام ۵۸ سال و ماجرای کربلا هم مربوط به نه روز آخر عمر آن حضرت است. سلوک امام حسین علیه‌السلام نه تنها در این مدت چندروزه کربلا بلکه پیش از آن باید در تمام عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی، خانوادگی و ... مورد بازبینی و مطالعه قرار گیرد. این‌ها مسائلی است که یا به آن‌ها به‌طور جدی پرداخته نشده و یا اگر پرداخته شده بسیار اندک بوده است. الگو بودن امام حسین علیه‌السلام در مباحث عرفانی و سیر و سلوک اجتماعی - فردی از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است و در این حوزه بررسی و بیان سلوک فردی و اجتماعی انسان از زاویه و دیدگاه نهضت عاشورا دارای اهمیت می‌باشد. به تحقیق کشف، تبیین و ارائه ابعاد عرفانی یاران و برخی از شخصیت‌های بارز در نهضت حسینی می‌تواند بهترین الگوهای تربیت‌کننده در مکتب عاشورا باشد که باید به‌صورت خاص موردتوجه متولیان فرهنگی

علیهم السلام داشته باشد این است که مستمعان، مخاطبان، بالأخص جوانان و حتی خود برگزارکنندگان جلسات، مدیران جلسات، خادمان هیئات، تربیت بشوند و لازمه تحقق این مهم، آن چیزی است که من از آن تحت عنوان «سلوک حسینی» یاد می‌کنم.

لطفاً در مورد اصطلاح «سلوک حسینی» بیشتر توضیح بدهید.

اعتقاد دارم که ما یک پله بالاتر از اینکه عاشق حسینی باشیم، باید سالک حسینی باشیم؛ یعنی عشق اهل بیت علیهم السلام باید ما را به مرحله‌ای برساند که در مسیر آن‌ها قدم برداریم و سالک راه آنان شویم و این در حقیقت مرتبه والای عشق به اهل بیت علیه السلام است؛ چون در جمله‌ای منسوب به حضرت صادق علیه السلام داریم که فرمودند: «إِنَّ الْمُحِبَّ لِمَنْ أَحَبَّ مُطِيعٌ» (امالی شیخ صدوق، ص ۴۸۹) کسی که محب یک معشوقی است نسبت به آن شخص، حالت اطاعت دارد؛ یعنی وقتی عشق من نسبت به امام حسین علیه السلام عشقی صادق و حقیقی است که من سخنان سیدالشهدا علیه السلام را گوش کنم و طریقه زندگی مادی و معنوی من، بر طریقه‌ای باشد که معشوق من در آن حرکت کرده است؛ لذا «عاشق حسینی» در مرتبه اوج عشق به «سالک حسینی» مبدل می‌شود و هیأت‌های ما باید جهت‌گیری‌شان همین باشد که وقتی مردم به واسطه عشق و محبتی که به اهل بیت علیهم السلام دارند، وارد هیأت می‌شوند، آن‌ها را به سالکان طریق امامان معصوم علیهم السلام مبدل سازند.

آیا بین این سلوک و عشق نسبت به اهل بیت علیه السلام ارتباط برقرار است؟

عرض می‌کنیم که این‌ها اگر عاشق اهل بیت علیهم السلام نبودند که به هیأت نمی‌آمدند، همین‌که این جمعیت در شب‌های قدر، در دهه فاطمیه، دهه محرم، موالید اهل بیت علیهم السلام و دیگر مناسبت‌ها در حسینیه و هیأت و مسجد حضور پیدا کردند، به این معناست که عاشق اهل بیت علیهم السلام هستند. حالا ما در هیأت‌ها باید تلاش کنیم که این عشق را به مرحله اوج خودش برسانیم؛ یعنی عاشقان را تبدیل به سالکان مسیر اهل بیت علیهم السلام بکنیم و این اتفاق اگر بیفتد عملاً آن تربیت که شما سؤال فرمودید محقق می‌شود. اگر این نگاه اصلاح بشود، یعنی نگاهمان این باشد که هیأت، نه فقط محل عشق‌بازی با اهل بیت علیهم السلام و عرض ارادت به آن بزرگواران است، بلکه هیأت محلی است که ما در آنجا از عاشق اهل بیت علیهم السلام به سالک اهل بیت علیهم السلام تبدیل می‌شویم و لذا باید هیأت‌ها جهتشان به این سمت و سو سوق پیدا کند.

خب اگر هیأت‌های ما به این شکل اداره بشوند، قطعاً یکسری اتفاقاتی می‌افتد و یکسری لوازمی مورد نیاز می‌شود که در همه ابعاد هیأت تأثیر می‌گذارد و نتیجه این تغییر رویکرد و تغییر در ابعاد مختلف هیأت، این می‌شود که افرادی که وارد این هیأت می‌شوند چه در رده خادمین و مدیران و چه در رده مستمعین و مخاطبان بعد از گذشت مدتی، کم‌کم تربیت شده و رنگ و بوی اهل بیت علیهم السلام را در سلوک فردی و اجتماعی‌شان می‌گیرند و به تعبیر

امروزی، سبک زندگی مادی و معنوی آن‌ها منطبق بر سبک زندگی اهل بیت علیهم السلام می‌شود.

شما در صحبت‌های خود به لوازمی اشاره کردید که برای تبدیل شدن یک هیأت عاشقانه به هیأت سالکانه مورد نیاز است. لطفاً به آن‌ها اشاره بفرمایید.

عرض کردیم برای اینکه ما از فضای عاشقانه به فضای سالکانه ارتقاء درجه پیدا کنیم یکسری لوازم مورد نیاز است. لازمه اول این است که سخنران هیأت بنای خود را بر این بگذارد که در منبر خود فقط از محبت اهل بیت علیهم السلام و فضائل این عشق و ارادت سخن نگوید بلکه در فضای «وظیفه محوری» هم بیان و پردازش مطلب داشته باشد.

به عبارت واضح‌تر گاهی شما در یک منبر ۴۰ دقیقه‌ای فقط می‌شنوید که محبت اهل بیت علیهم السلام چه اثراتی دارد؛ موجب شفاعت می‌شود، موجب برآورده شدن حاجات می‌شود، موجب قرب انسان به درگاه الهی می‌شود و در حقیقت یک فضای رجاء واثق و یک امید کثیری برای انسان پیدا می‌شود؛ اما بسیاری از منبرهای قدیمی ما و بالأخص اساتید معظم اخلاق و جلساتی که از آن‌ها به جلسات موعظه یاد می‌شود، سخنران‌ها علاوه بر وادی رجاء در وادی خوف هم ورود پیدا می‌کردند و لذا روایاتی که ما را از ارتکاب به معاصی بر حذر می‌دارد هم به گوش مستمع می‌رسید. روایاتی در رابطه با عذاب‌ها و عقاب‌های الهی در دنیا و آخرت هم مطرح می‌شد. روایاتی که حتی خود اهل بیت علیهم السلام به صراحت فرموده‌اند که روی محبت ما هم حساب نکنید. قیامت شما باید و عملتان که این روایات خیلی غریب هستند و کمتر برای ما بازگو می‌شوند. (ر.ک: کافی، ج ۲، ص ۷۴ ۷۵؛ صفات الشیعه، ص ۱۱ - ۱۳)

نقش سخنرانان در تبیین مسئله خوف و رجاء چیست؟ نسبت بین طرح این‌گونه مباحث را با مقوله تربیت تبیین کنید و چه لوازمی نیاز دارد؟

اگر اهل منبر و سخنرانان محترم در وادی خوف و رجاء با نسبت معقول و منطقی حرکت کنند و برای هر دو وادی روایات، آیات و مطالب را به گوش مستمعین برسانند، عملاً مستمع در مسیر صحیح تربیتی قرار می‌گیرد و به واسطه امید فراوان نسبت به ارتکاب معاصی -العیاذ بالله- جری نمی‌شود، بلکه به اصطلاح رایج دست و پای خود را جمع می‌کند و متوجه می‌شود که محبت اهل بیت علیهم السلام به هیچ‌وجه چراغ سبزی برای انجام حتی کوچک‌ترین معصیت و گناهی هم نیست بلکه اتفاقاً طبق روایات، توقعی که از ما محبین سیدالشهدا علیه السلام و منتسبین به دستگاه اهل بیت علیهم السلام وجود دارد، توقع بیشتری است و لذا حضرت امام صادق علیه السلام به یکی از دوست‌داران خود به نام شقرانی فرمودند: «به خاطر انتسابی که تو به ما اهل بیت داری عمل زشت از تو زشت‌تر است؛ إِنَّ الْقَبِيحَ مِنْ كُلِّ أَحَدٍ قَبِيحٌ وَهُوَ مِنْكَ أَقْبَحُ لِمَكَانِكَ مِنَّا» (شرح نهج البلاغه، ج ۱۸، ص ۲۰۵) و لذا اولین لازمه، تغییر رویکرد در محتوای منبرهاست.

لازمه دوم تغییر رویکرد در مداحی‌هاست که باید در مداحی‌ها، مناجات خوانی پررنگ‌تر شود. سینه‌زنی

«عاشق حسینی» در مرتبه اوج عشق به «سالک حسینی» مبدل می‌شود و هیأت‌های ما باید جهت‌گیری‌شان همین باشد که وقتی مردم به واسطه عشق و محبتی که به اهل بیت علیهم السلام دارند، وارد هیأت می‌شوند، آن‌ها را به سالکان طریق امامان معصوم علیهم السلام مبدل سازند.

بسیار عمل ارزنده و خوبی است، گریه در مصائب اهل بیت علیهم السلام بسیار جایگاه بالا و والایی دارد، اما مناجات و به دعا نشستن و تضرع به درگاه الهی، منزلت بسیار ویژه‌ای دارد که در قرآن کریم و روایات، فراوان به آن اشاره شده است و یکی از دستورات جدی که به مؤمنین داده شده، این است که به درگاه خدا تضرع داشته باشند. اگر مناجات خوانی‌ها در هیئات پرنرنگ‌تر بشود یکی از اثرات آن توجه به خویشستن، توجه به گناهانی که مرتکب شده‌ایم و توجه به معاد و آخرت است و در اغلب ادعیه ما فضای خوف و رجاء به نسبت معقول و منطقی وجود دارد و لذا کسی که پای دعای کمیل می‌نشیند، هم خوف از عقاب الهی پیدا می‌کند و هم امید به کرم و رحمت حضرت حق؛ لذا جلسات مناجات می‌تواند بسیار در خودسازی ما و تربیت و ورودمان به فضای سلوک حسینی مثمر‌تر باشد.

به نظر جنابعالی آیا این تغییر رویکرد سبب بروز تغییرات

ظاهری و محسوسی خواهد شد که در ذهن مردم

چنین هیأتی را از هیأت‌های دیگر متمایز کند؟

بله مسلماً این اتفاق می‌افتد، به صورت مصداقی

و مثال گونه جواب سؤال شما را می‌دهم. ببینید

گاهی این اتفاق پیش می‌آید که سخنران در مجلس بخشی از بیانات خود را معطوف به ذکر خاطره‌ها، حکایات و یا مطالب روزمره و به اصطلاح دم‌دستی می‌کند. اگر هیأت رویکردش رویکرد سلوک حسینی باشد، به چنین سخنرانی تذکر می‌دهد و از او می‌خواهد که تمام زمان منبر را به بیان معارف اهل بیت علیهم السلام و دستورات آنان بپردازد.

یا مثال دیگر اگر فضای هیأت، فضای سخنران و فضای مداح، فضای سالک حسینی باشد، دیگر ما شاهد طی کردن برخی مبلغین دینی و ذاکرین ارجمند برای حق الزحمه نخواهیم بود. مشکلی که متأسفانه توسط برخی از عزیزان البته در پشت کوه قاف - به گوش می‌رسد و مشاهده می‌شود که طرف برای سخنرانی و یا مداحی درخواست مبلغ کرده است. این نشان می‌دهد آن فرد در مسیر سلوک حسینی واقع نشده است. اگر هیأتی در مسیر تربیتی امام حسین و اهل بیت علیهم السلام قدم بردارد، در آن مسیر چنین مسائلی مشاهده نخواهد شد و در صورت بروز، مسئولین هیأت به وظیفه امریه معروف و نهی از منکر خود عمل می‌کنند و متذکر می‌شوند که چنین عملی عمل صحیحی نیست. البته عرض بشود که تقدیر و تشکر از زحمات اهل منبر و ذاکرین محترم اهل بیت علیهم السلام وظیفه عقلی، شرعی و عرفی در فضای جلسات سیدالشهدا علیه السلام است و خود اهل بیت علیهم السلام به بهترین وجه ممکن از شعرا، خطبا و مادحان قدردانی می‌کردند و با ارزش‌ترین چیزها را در اختیارشان قرار می‌دادند، اما طلب مبلغ و یا طلب هدیه امر قبیحی است که گاهی ما آن را مشاهده می‌کنیم و این با مسیر سلوک حسینی همخوانی ندارد.

در باب تمایزاتی که فرمودید آیا مصادیق دیگری متصور است؟ چگونه می‌توان جلوه عینی و عملی محبت اهل بیت علیهم السلام را در هیأت‌ها پرورش و تعلیم داد؟

مورد دیگری که می‌شود عرض کرد نوع برخورد مستمعین است، یعنی جلسهای که در آن فقط از محبت اهل بیت علیهم السلام دم زده نمی‌شود، بلکه در آن سبک زندگی، اخلاق و دستورات آن‌ها نیز آموزش داده می‌شود، خودبه‌خود مستمع و جوانی که در آن جلسه حضور پیدا می‌کند، پس از مدتی رفتارش تغییر خواهد کرد. پدر و مادر او در خانه احساس می‌کنند که فرزندشان نسبت به سال قبل بسیار مؤدب‌تر شده است؛ دست آنان را می‌بوسد؛ روی حرف آنان حرف نمی‌زند؛ تمام همت خود را برای خدمت به والدین مبذول می‌دارد و متوجه می‌شوند که این اثر فلان هیأت است که فرزند ما یک سالی در آن رفت‌وآمد دارد و یا شوخی‌های نابجا و جلف، بیان برخی عبارات زننده، کلمات رکیک و غیره در حضور افراد افت می‌کند و دوستان یک فرد هیأتی متوجه می‌شوند این دوست ما از وقتی که به فلان جلسه رفت‌وآمد پیدا کرده دیگر حرف‌های زشت از دهان او شنیده نمی‌شود و همچنین مصادیق دیگری که در حقیقت هیأت را از هیأت‌های دیگر و مستمعان و مخاطبان آن جلسه را از جلسات دیگر متمایز می‌کند. حتی این در برخورد خادمان و مدیران جلسه هم مشهود می‌شود.

مداحی که خود در مسیر سلوک حسینی قدم برمی‌دارد نسبت به وقت مردم حساس است، دیر در جلسه حاضر نمی‌شود و جلسه را بی‌پهانه طولانی نمی‌کند. مسئولین هیأت اگر در مسیر سلوک حسینی قرار داشته باشند، اجازه نمی‌دهند صدای جلسه موجب آزار همسایه‌ها شود. اگر هیأت

از ذاکران قدیمی ما به نقطه‌ای می‌رسیدند که قدرت شفا دادن مریض پیدا می‌کردند و با یک حبه قند آنان و یا باقی‌مانده آب جوش مداحی و چای آن‌ها مریض‌های صعب‌العلاج شفا پیدا می‌کردند که داستان‌های این‌ها در کتب گوناگون ذکر شده است.

باید یک مداح اهل بیت علیهم‌السلام خود را در همین مسیر ببیند و بداند که مسیر دیگری در مقابل او نیست. مداحی مانند خوانندگی‌های دیگر نیست که فقط با داشتن شعرو سبک و صدای زیبا و احیاناً جمعیت و سیستم صوتی خوب کار به اتمام برسد! اصلاً این‌گونه نیست. وقتی ما الگویی مانند مرحوم سید علی میرهادی اعلی‌الله‌مقامه را داریم که در اوج عرفان به مداحی می‌پرداخت که از او کرامات گوناگونی نقل شده است، نمی‌توانیم مداحی را در حد یک خوانندگی پایین آورده و سطح آن را تنزل بدهیم.

مداحی اهل بیت علیهم‌السلام همان‌طور که رهبری هم به این بیت در سخنان خود اشاره کردند که «مداح خورشید مداح خود است» باید به این سمت برود که رنگ و بوی امام حسین علیه‌السلام پیدا بکند. سلوک حسینی در وجود او به حدی متبلور باشد که هر کس او را می‌بیند یاد سیدالشهدا علیه‌السلام بیفتد. کلام او کلامی پاک مانند کلام اهل بیت علیهم‌السلام باشد، عملکرد او مانند آن بزرگواران به‌دور از غرور، ریا، عجب، بداخلاقی و غیره باشد. اگر مداحان در این مسیر حرکت بکنند خداوند نیز به آنان سوز و تأثیر کلام می‌دهد.

آنچه مهم است و الآن مداحان جوان باید بدانند این است که گسترش فایل‌های صوتی و تصویری فلان مداح اصلاً ملاک ارزش‌گذاری نیست؛ ملاک پس از قبول صدیقه طاهره سلام‌الله‌علیه‌ها میزان تأثیرگذاری بر روی مخاطب است. من مداح باید ببینم چند نفر در اثر مداحی من با خدا رفیق شدند، چند نفر اهل نماز شدند، چند نفر دست از فلان گناه برداشتند و الا اینکه هزاران نفر فایل صوتی بنده را در ماشین خود و یا در موبایل خود گوش دهند خیلی افتخار و اتفاق مهمی نیست؛ این اتفاق برای خوانندگان ترانه‌های مبتذل نیز به‌کرات اتفاق می‌افتد و جماعت بیشتری به صدای آن‌ها گوش می‌دهند! آن چیزی که مهم است این است که من بتوانم در مداحی خود مسیر زندگی یک جوان را تغییر بدهم و او را از مسیری که انتهایش جهنم است به مسیری که انتهایش بهشت است وارد سازم.

در پایان اگر نکته‌ای دارید بفرمایید؟

امیدواریم که خداوند متعال این تغییر رویکرد را روزی همه مداحان، اهل منبر، مدیران محترم جلسات، خادمان هیأت‌ها و مستمعین بزرگوار و محبان اهل بیت علیهم‌السلام بکند و همه ما توفیق پیدا کنیم که از مرتبه عاشق حسینی به مرتبه سالک حسینی ارتقا یابیم. والسلام علیکم ورحمت‌الله وبرکاته.

در مسیر سلوک حسینی

باشد، خدمت‌رسانی به

فقرا و محرومین را در صدر فعالیت‌های خود قرار می‌دهد. نسبت به پول خرج کردن در هیأت و سواس داشته و هیأت را به وادی تشریفات راه نمی‌دهد و اسراف‌هایی که گاهی در برخی جلسات دیده می‌شود را از خود دور می‌کند.

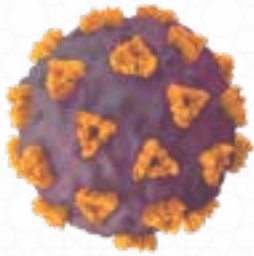
آقای دکتر با توجه به اینکه شما علاوه بر حضور در فضای علمی، موفق به مداحی اهل بیت علیهم‌السلام نیز هستید در این زمینه چه توصیه‌ای برای مداحان جوان دارید؟

شاید اولین مخاطب ما در همین مبحث اتفاقاً مداحان باشند، چون الآن بسیاری از جلسات اهل بیت علیهم‌السلام مداح محور هستند و جوانان به عشق شنیدن صدای زیبا و پرسوز فلان مداح در آن جلسه حضور پیدا می‌کنند؛ لذا اگر هیأتی بخواهد از مسیر عاشق حسینی به مسیر سالک حسینی ارتقا پیدا بکند، اولین کسی که باید این رویکرد را بپذیرد و خود در این مسیر پیش قدم باشد مداح آن جلسه است. باید ذاکران اهل بیت علیهم‌السلام به اینکه عاشق این ذوات مقدسه هستند بسنده نکرده و تلاش کنند در مسیر سلوک حسینی و اهل بیته نیز حرکت کنند. این چیزی است که ما در اساتید خود می‌بینیم و پیشکسوتان مداحی ما که برخی از آن‌ها مانند مرحوم آقای نادرعلی کربلایی یا جناب آهی از دنیا رفته‌اند و برخی از آن‌ها مانند استاد سازگار، استاد حاج آقا منصور ارضی و دیگر اعزه که الحمدلله حضور دارند و نعمت وجودشان برای ما فراهم است دیده می‌شود.

بسیاری از پیشکسوتان و اساتید مداحی ما واقعاً یک عارف و سالک حسینی هستند. تلاوت قرآنشان ترک نمی‌شود، به خواندن نماز شب مقید هستند، به هیچ‌وجه در وادی طی کردن مبلغ و گرفتن پاکت و این داستان‌ها نیستند. بسیاری

استفتائات کرونایی هیأت

طبق فتاوی امام خامنه‌ای

هیأت
۴۰

این عمل موجب انتقال ویروس کرونا می‌شود بنابراین بدون شک معانقه کردن در این شرایط ضد سلامتی و به حکم ثانویه جایز نمی‌باشد. پس حکم واضح است و بحث موضوعی است. حال سؤال اینجاست که مرجع تشخیص موضوع بهداشتی کیست؟ بدون شک پزشک متخصص و گروه پزشکی در جامعه ما معیار تشخیص این موضوع است. حال که جامعه پزشکی تشخیص داده که حضور در تجمعات موجب انتقال سریع این ویروس می‌شود حضور در تجمعات مباح و مستحب، جایز نمی‌باشد مگر این‌که مصلحتی قوی‌تر ایجاب کند.

سؤال ۳: آیا خواندن نماز با پوشیدن دستکش - هرچند ضخیم باشد - اشکال دارد؟
جواب: اشکال ندارد.

سؤال ۴: آیا درمان بیماران مبتلا به ویروس کرونا بر کادر درمانی و پزشکان واجب است؟
جواب: حفظ جان مسلمان، واجب کفایی است و خدمت‌رسانی به بیماران از بهترین اعمال صالح است.^۱

سؤال ۵: اگر کسی از کادر درمانی بیمارستان‌ها، در راه خدمت‌رسانی به بیماران مبتلا به کرونا از دنیا برود، آیا شهید محسوب می‌شود؟
جواب: ان شاء الله پاداش عظیم شهدا را خواهد داشت، ولی حکم شهید در جنگ را ندارد.

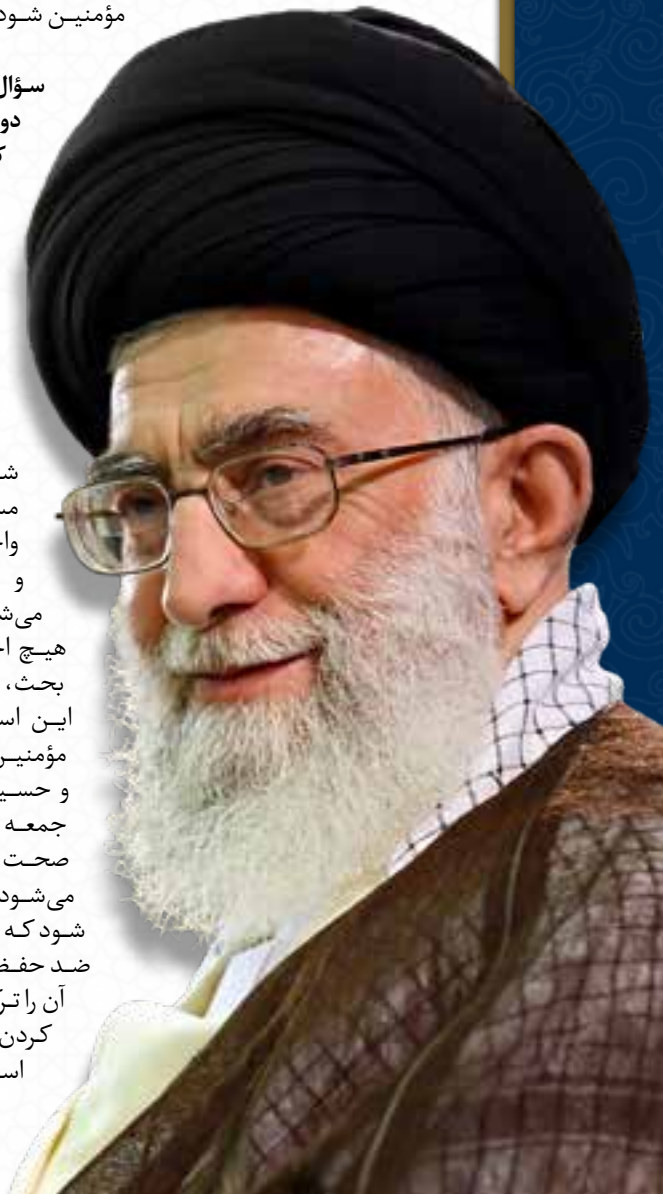
سؤال ۶: با توجه به شیوع ویروس کرونا و استفاده از محلول‌های ضد عفونی‌کننده حاوی الکل، این محلول‌ها از نظر پاکی و نجاست چه حکمی دارد؟
جواب: الکلی که نمی‌دانید از اقسام مشروبات مستکنده است، پاک محسوب می‌شود و استفاده از مایعاتی که با آن مخلوط شده‌اند و نمازخواندن با لباس و بدن آغشته به آن اشکال ندارد، اما اگر بدانید از مشروبات مستکنده محسوب می‌شود، بنا بر احتیاط واجب نجس است.

سؤال ۷: اگر شخصی بر اثر بیماری واگیردار کرونا ویروس که طبق نظر متخصصان، سرایت سریعی دارد، فوت کند در خصوص غسل، کفن و نماز چنین میتی وظیفه چیست؟
جواب: مجرد ابتلای به این بیماری، موجب سقوط احکام واجب مربوط به میت نمی‌شود؛ بنابراین با مراعات کامل نکات بهداشتی و استفاده از تجهیزات ایمنی هرچند با صرف هزینه باید حداقل واجب در مورد غسل، حنوط، کفن، نماز میت و دفن انجام گیرد.
در صورت عدم امکان غسل ترتیبی، باید به صورت اترماسی، غسل داده شود و در صورت عدم امکان غسل، با دست میت، میت را به ترتیب، بدل از غسل با آب و سدر، غسل با آب و کافور و غسل با آب خالص، تیمم داده و حنوط کنند و - هرچند از روی لباس - کفن کرده و دفن نمایند.

سؤال ۱: حضور در مجالس مذهبی، هیأت‌ها، حرم‌ها، نمازهای شلوغ جماعت مانند جمعه و ... در ایام شیوع ویروس کرونا چه حکمی دارد؟
حضور در مجالس مذهبی، هیأت‌ها، حرم‌ها، نمازهای شلوغ جماعت مانند جمعه و ... به تشخیص جامعه پزشکی موجب انتقال بیشتر ویروس کرونا می‌شود پس جایز نیست مگر این‌که مصلحتی (نوعی) ایجاب کند. از طرفی توسل به ائمه اطهار علیهم‌السلام و توجه به آن‌ها و زیارات منحصر به حضور در هیأت‌ها و حرم‌ها نیست (گرچه اگر مانعی نباشد حضور ارجح است) بلکه می‌توان از راه دور و حتی در منزل توسلات را داشت و هرروزه مجلس روضه خانگی برپا کرد و حال و هوای حرم را در خانه‌ها ایجاد کرد و از این تهدید هم فرصت ساخت و توسلات را در محیط زندگی برپا کرد. به هر حال باید بدانیم اگر به علت اهمی که مرجع تشخیص اهمیت آن گروه پزشکی هستند حضور در حرم‌ها و هیأت‌ها محدود شد اولاً که جفای به اهل بیت علیهم‌السلام حساب نمی‌شود و ثانیاً موجب غربت آن‌ها نیست چراکه آن حضرات خود طرفدار عقلانیت بوده و سلامت جامعه در اولویت امور آن‌ها قرار داشته و دارد و ثالثاً می‌تواند موجب فرصتی برای ایجاد جلسات خانگی در خانه‌های مؤمنین شود.

سؤال ۲: آیا هیأت‌ها در

دوران این ویروس جدید که وارد کشور شده، باید تعطیل شوند؟
پاسخ: همه در این اتفاق نظر دارند که حفظ‌الصحه واجب است و اگر امر بر این دایر شود که مستحبات به‌خاطر حفظ‌الصحه ترک شوند (تعارض واجب و مستحب) بدون شک واجب اولویت می‌یابد و مستحبات ترک می‌شوند. از نظر حکم هیچ اختلافی نیست بلکه بحث، موضوعی است؛ بحث این است که آیا اجتماع مؤمنین در حرم و یا هیأت و حسینیه و مسجد و نماز جمعه و ... موجب ضرر به صحت فردی و اجتماعی می‌شود یا نه؟ اگر محرز شود که حضور در اجتماعات، ضد حفظ صحت است حتماً آن را ترک کنند؛ مثلاً معانقه کردن از مستحبات مؤمنان است ولی بدون شک

جهاد و شهادت

۴۲	..... پرواز از محراب تا محبوب
۴۴	..... چرا حصر آبادان باید شکسته می‌شد؟
۴۸	..... روایت اسارت و آزادی

پرواز از محراب تا محبوب

۳۹ سال پیش در چنین روزی، بیستم شهریورماه ۱۳۶۰ آیت‌الله سید اسدالله مدنی هدف ترور منافقان کوردل قرار گرفت تا افتخار بهره‌مند شدن از عنوان دومین شهید محراب انقلاب را از آن خود سازد. همین امر بهانه‌ای شد تا در این شماره به بخشی از ویژگی‌های بارز، سبک زندگی و فعالیت‌های این شهید بزرگوار بپردازیم.

ابراهیم پورهمت |

پرچم‌داری مبارزه با فرقه ضاله بهائیت، تحریم برق تولیدی کارخانه‌های سرمایه‌داران بهائی، ممانعت از خریدوفروش با این فرقه گمراه و سخنرانی‌های افشاگرانه، آن هم در سال‌های استبداد رضاخانی، نشان از جرئت، شهامت و شجاعت این شهید عزیز در آن سال‌ها دارد.

سیره علمی و عملی

وی پس از تحصیل در قم و استفاده از اساتید بزرگی همچون آیت‌الله سید محمدتقی خوانساری و آیت‌الله حجت کوه کمره‌ای و حضور در حلقه درس فلسفه و عرفان امام خمینی رحمه‌الله به نجف اشرف هجرت نمود و توانست در کنار تکمیل تحصیلات عالی خویش، به تدریس سطوح گوناگون بپردازد و رفته‌رفته از استادان معروف حوزه علمیه نجف گردد. ایشان همچنین توانست از مراجع بزرگی همچون آیت‌الله حکیم، آیت‌الله حجت کوه کمره‌ای و آیت‌الله خوانساری اجازه اجتهاد بگیرد. این اتفاق هم‌زمان با تبعید و حضور امام راحل در نجف بود که سبب شد تا شهید مدنی بتواند در آنجا نیز از محضر حضرت امام بهره‌ها ببرد. وقتی شاگردان آیت‌الله مدنی از ایشان درخواست رساله می‌کردند در پاسخ به آن‌ها می‌گفت: «وقتی که امام خمینی هستند همه مقلد ایشانیم».

شهید مدنی همواره به‌عنوان یکی از یاران امام خمینی رحمه‌الله شناخته می‌شد. او هنگامی که از نجف برای تبلیغ به ایران می‌آمد از امام و نهضت اسلامی می‌گفت. فعالیت‌های بسیار ایشان در همدان و همچنین در خرم‌آباد، حساسیت ساواک را برانگیخت به‌طوری‌که در یکی از گزارش‌های خویش اذعان داشت که ایشان یک‌سوم از اهالی همدان را مقلد آیت‌الله خمینی نموده است؛ به همین خاطر مانع از منبر رفتن او شدند اما آیت‌الله مدنی همچنان با شهامت و شجاعت، مرجعیت امام را مطرح و به نفع ایشان تبلیغ می‌کرد.

صفحات تاریخ پرافتخار روحانیت به‌ویژه در سده اخیر مملو از چهره‌های درخشان و بی‌نظیری در بصیرت‌بخشی و تقویت باور مردم است. عالمان ربانی، این‌یکه تازان عرصه علم و مجاهدت، در اوج گمنامی و بی‌پیرایی در حیات روزمره خود اما به‌وقت ضرورت و روز مبارزه با حیل‌های شیطانی دشمنان اسلام، شمشیر بیان بر سر بیدادگران و رهنمایان راه حقیقت فرود می‌آورند و ابایی ندارند که در این مسیر مقدس تا پای جان ایستادگی کرده و با خون خضاب کنند. علمای اسلام با جریان خون خویش، نهال عشق و ایمان را که در دل‌ها رویانده‌اند، آبیاری کرده و به بار می‌نشانند.

آری! شهدای عزیز محراب، شهدای این راه مقدس که قرآن از آن به «فی سبیل الله» تعبیر کرده است، به حق میراث‌دار اولین شهید محراب عالم، امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام هستند که وجود و هستی خودشان را نثار عزت و اقتدار ملت و کشور و فدای احیای اسلام و ارزش‌های ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله کردند تا با کشته شدن و ریخته شدن خونشان از اسلام و قرآن حفاظت و حراست کنند.

تولد، کودکی و جوانی

دومین شهید محراب انقلاب اسلامی، میر اسدالله مدنی دهخوارقانی است که در سال ۱۲۹۳ هجری خورشیدی در آذرشهر از توابع تبریز، به دنیا آمد. در چهارسالگی مادر خود را از دست داد و نزد نامادری و پدرش آقا میرعلی بزرگ شد. او بعدها نماینده دوره اول مجلس خبرگان و امام جمعه سابق تبریز و نورآباد ممسنی (در دوران تبعید) شد.

شهید مدنی از همان اوان جوانی، پایه‌پای شهید سید مجتبی نواب صفوی در مبارزات فدائیان اسلام شرکت داشت به‌گونه‌ای که مشهور شده بود که اسلحه نواب صفوی از پول کتاب‌های اسدالله مدنی تهیه می‌شود.

سیره سیاسی و انقلابی

تبعید، یکی دیگر از موانعی بود که ساواک برای خاموش کردن آتش انقلابی آیت‌الله مدنی به‌کار برد اما این کار نیز نه تنها برای آن‌ها سودبخش نبود بلکه موجب انتشار انقلاب و روحیه انقلابی این عالم مجاهد به دیگر مناطق کشور شد؛ به‌طور مثال تنها دو سال تبعید آیت‌الله مدنی به نورآباد ممسنی کافی بود تا جریان انقلاب و فرهنگ ایشان و شهادت در این شهرستان نهادینه شود. ایشان نورآباد را به پایگاه مبارزه علیه رژیم تبدیل کرد به‌نحوی که مردم نقاط مختلف از جمله، شیراز، کازرون و شهرهای دیگر استان فارس از نقاط دور و نزدیک به حضور می‌رسند و پیام انقلاب و مبارزه را دریافت می‌کردند.

ممنوع‌الملاقات شدن و تبعید دوباره او به گنبدکاووس و همدان هم چاره‌ای برای به انزوا کشاندن ایشان نشد. این روحانی جلیل‌القدر به حدی در همدان تأثیرگذار بود که رهبر انقلاب در دیدار مردم همدان ایشان را جزء شهدای همدان یاد کرده و فرمود: «ایشان اگرچه همدانی نبود، اما همدانی‌ها او را از خود می‌دانند و او هم خود را به یک معنا همدانی به حساب می‌آورد.»^۱ امام خامنه‌ای در جای دیگر در توصیف سیره روشنگرانه و سیاسی ایشان می‌فرماید: «ایشان چنان شخصیتی داشت که با هر گروهی می‌نشست، جذبشان می‌کرد و عوام و طلبه و روشنفکر تفاوتی برایش نداشت و کسی بود که می‌توانست آن ذخیره‌ای که در وجود او و در روح او، در دل پاک و نورانی او از نور معرفت و علم جمع شده بود، آن را به راحتی به مخاطب خودش منتقل کند، عالمی بود که اهل مبارزه و دید سیاسی و بینش سیاسی بود.»^۲

سیره جهادی و حضور در جبهه

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و با آغاز جنگ تحمیلی علی‌رغم اینکه امامت جمعه تبریز را به عهده داشت از جمله افرادی بود که با حضور پرننگ در جبهه‌های حق علیه باطل و حضور مکرر در پشت جبهه، به رزمندگان اسلام قوت قلب می‌داد. ایشان بر این عقیده بود که نباید جنگ ایران و عراق را جنگ دو ملت فرض کرد؛ بلکه باید آن را جنگ میان اسلام و کفر دانست.^۳

رهبر معظم انقلاب اسلامی حفظه‌الله در این رابطه خاطره جالبی را از ایشان نقل می‌کند: «در ایامی که سوسنگرد آزاد شده بود - در یکی از دفعاتی که سوسنگرد آزاد شده بود، بعد البتّه مجدداً اشغال شد - ما به سوسنگرد رفتیم. بنده اهواز بودم، می‌خواستم بروم سوسنگرد، لباس نظامی تنم بود. در این بین دیدیم آقای مدنی در اهواز پیدا شد؛ از تهران آمده بودند و [بعد] آمدند سراغ ما. گفتند: کجا می‌روید؟ گفتیم می‌رویم سوسنگرد. گفتند: من هم می‌آیم. ایشان را هم با خودمان برداشتیم و رفتیم سوسنگرد و در آنجا ظهر نماز را که خواندیم، من یک‌قدری با مردم صحبت کردم. خب، طبعاً من فارسی حرف می‌زدم و نمی‌توانستم نطق عربی از بربکنم، آن‌هم بخصوص با لهجه عمومی و مردمی. ایشان گفت من با مردم حرف می‌زنم و منتظر نشد؛ چون جمعیت مسجد بعد از اینکه من صحبت کردم، تقریباً متفرّق شد. رفت بین مردم؛ یک‌وقت دیدیم یک جماعت عظیمی از زن و مرد را دور خودش جمع کرده و دارد با لهجه عربی با این‌ها حرف می‌زند! می‌توانست با قشر مردم ارتباط برقرار کند.»^۴

پرواز در آسمان شهادت

شهید مدنی در آتش اشتیاق به شهادت همچون پروانه‌ای شیدا می‌سوخت، گاهی چون لب به سخن می‌گشود اشک امانش نمی‌داد و تلاطم روحش در پیش چشم دیگران هویدا می‌گشت و فضا از بوی عشق و نور اخلاص او آکنده می‌شد. بدیهی است که چنین شخصیتی بایستی مورد تهاجم کفار و خوارج انقلاب قرار بگیرد و سرنوشتی همچون مولایش نصیب او شود. وقتی دشمنان و منافقین با تهدید و توهین و آتش زدن و ... نتوانستند مانع فعالیت ایشان شوند، او را در محراب عبادت مانند جدش امیرالمؤمنین علیه‌السلام به شهادت رساندند به‌زعم اینکه با شهادت ایشان و امثال ایشان

انقلاب را نابود خواهند کرد و چه خوش گفت پیرو مقتدای شهیدان انقلاب، در وصف این شهید محراب: «اگر با به شهادت رسیدن مولای متقیان اسلام محو و مسلمانان نابود شدند، شهادت امثال فرزند عزیزش شهید مدنی هم آرزوی منافقان را برآورده خواهد کرد.»^۵

و نیز امام خمینی رحمه‌الله فرمود: «او سید بزرگوار، عالم عادل عالی‌قدر، معلم اخلاق و معنویات، سید العلماء الأعلام و چهره‌ای کم‌نظیر بود که به حد وافر از علم و عمل و تقوا و تعهد و زهد و خودسازی برخوردار بود.»^۶ این‌ها تنها بخشی از اوصافی بود که امام امت رحمه‌الله در وصف دومین شهید محراب به‌کار برده است. این اوصاف نشان‌دهنده اوج مقام شهید سید اسدالله مدنی است و کافی است برای خناسان و منافقان و خوارج انقلاب که نعمت وجود ایشان را تاب نیاورند و شمع وجودش را در بیستم شهریورماه ۱۳۶۰ در محراب خاموش کنند.

ما زنده به آنیم که آرام نگیریم موجبیم که آسودگی ما عدم ماست

پی‌نوشت:

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در اجتماع بزرگ مردم همدان؛ (۱۳۸۳/۰۴/۱۵)
۲. بیانات امام خامنه‌ای در دیدار با اعضای کنگره بزرگداشت شهید آیت‌الله مدنی؛ (۱۳۸۰/۰۶/۱۲)
۳. غلامحسین بهبودی، شهدای محراب و دفاع مقدس، فصل اول، شهید مدنی.
۴. بیانات امام خامنه‌ای در دیدار با اعضای کنگره بزرگداشت شهید آیت‌الله مدنی، پیشین.
۵. صحیفه امام، ج ۱۵، ص ۲۲۵.
۶. همان، ص ۲۲۶.

پرونده غرورآفرین عملیات ثامن الائمه علیه السلام چرا حصر آبادان باید شکسته می شد؟

ماهنامه هیأت در آستانه پنجم مهرماه، سالگرد اجرای عملیات ثامن الائمه علیه السلام به بازخوانی این عملیات غرورآفرین می پردازد. در رأس این عملیات غرورآفرین، نام فرماندهان بزرگی چون شهید کلاهدوز و شهید سرتیپ فلاحی در این عملیات می درخشد و نیز سرداران شهید حسن باقری و حسین خرازی فرماندهی محورهای عملیات ثامن الائمه علیه السلام را بر عهده داشتند که در شکل گیری تشکیلات سازمان رزم سپاه، استراتژی هجوم قوای نظامی و موفقیت های بی نظیر آینده جنگ نقش بسزایی ایفا کردند که شرح آن در ادامه مورد بررسی قرار گرفته است.

به هماهنگی با «لشکر ۷۷» به تصویب رسید و با مشارکت ارتش انجام و طلیعه ای بر پیروزیهای بزرگ رزمندگان اسلام در عملیات های بعدی همچون طریق القدس، فتح المبین و بیت المقدس شد. این چنین بود که در پی دستور امام خمینی رحمه الله یکی از چهار عملیات بزرگ تاریخ دفاع مقدس شکل گرفت.

طرح مانور عملیات ثامن الائمه علیه السلام

در طرح مانور، سه محور عمده و یک محور فرعی برای انجام عملیات در نظر گرفته شده بود؛ محور شمالی شامل منطقه دارخوین و محمدیه و محور جنوبی شامل محور فیاضیه و ایستگاه هفت بود. بر اساس این طرح، تلاش فرعی نیروها برای پشتیبانی نیز در محور جاده ماهشهر - آبادان انجام می شد. در این میان، محور دارخوین و محور فیاضیه با هدف تصرف و تأمین پل های حفار و قصبه دارای اهمیت بیشتری بودند و در صورت برخورداری نیروهای خودی از سرعت عمل، امکان انهدام و اسارت بسیاری از افراد دشمن در این محورها وجود داشت و همین ضرورت، در آرایش نیروها مؤثر بود که به این ترتیب مشخص شد:

أ. محور دارخوین - محمدیه: پنج گردان از سپاه (چهار گردان آفندی و یک گردان احتیاط) و سه گردان از ارتش (دو گردان

حصر آبادان باید شکسته شود.

سردار رحیم صفوی ششمین فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (از سال ۱۳۷۶ تا سال ۱۳۸۶) و از طراحان عملیات ثامن الائمه علیه السلام درباره این عملیات می گوید: «در سیستم فرماندهی سنتی که مسئولیت جنگ را به عهده داشت و در رأس آن ها بنی صدر و نظامیان تحت تأثیر او بودند، امکان حرکت و میدان دادن به نیروهای مردمی و بسیجی امری غیرمحمتمل بود و باید طرح ریزی عملیاتی خارج از آن سیستم و با توجه به فرمان حضرت امام و روحیه انقلابی و شهادت طلبی، انجام می گرفت»^۱؛ بنابراین در پی فرمان امام خمینی رحمه الله در تاریخ ۱۴ آبان ۱۳۵۹، یافتن راهی برای آزادسازی شهر استراتژیک آبادان و طراحی عملیاتی به همین منظور در دستور کار فرماندهان نظامی قرار گرفت و گرچه طراحی عملیات ثامن الائمه علیه السلام در زمستان سال ۵۹ در سپاه انجام شد، اما اجرای آن به دلیل اعمال نظرهای بنی صدر به تعویق افتاد تا اینکه پس از عزل بنی صدر و در آغازین ماه های سال ۱۳۶۰ شهید یوسف کلاهدوز، قائم مقام وقت فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی طرح شکست حصر آبادان را که توسط شهید حسن باقری طراحی شده بود به شورای عالی دفاع ارائه کرد. پس از گفت و نظریات زیاد، نهایتاً طرح مشروط

چگونگی محاصره شدن و نحوه شکسته شدن حصر آبادان

آبادان در هشتم آبان ماه سال ۱۳۵۹ یعنی ۳۹ روز پس از حمله رژیم بعث عراق به ایران با تلاش نیروهای بعثی برای تصرف این شهر روبرو شد. درست زمانی که حدود یک هفته از تلاش نیروهای بعثی برای تصرف آبادان می گذشت، حضرت امام خمینی رحمه الله خطاب به نیروهای مسلح فرمودند: «من منتظرم این حصر آبادان از بین برود و هشدار می دهم به پاسداران، قوای انتظامی و فرماندهان قوای انتظامی که باید این حصر شکسته شود؛ مسامحه نشود در آن. حتماً باید شکسته بشود»^۱ در این مدت جنگ این اولین باری بود که امام رحمه الله در دستور به فرماندهان نظامی صحبت خود را با «باید» شروع کرده بودند که این ادبیات خاص امام، نشان از اهمیت شکست حصر آبادان داشت.

موقعیت جغرافیایی زمین و طرز گسترش و آرایش یگان های ارتش عراق در منطقه به گونه ای بود که با یک حمله غافلگیرانه و محاصره برق آسا، می توانست ضربه کمرشکنی به دشمن وارد سازد. فراتر از همه انگیزه هایی که برای عمل در شرق رود کارون و پاک سازی دشمن در آن منطقه به لحاظ سیاسی و نظامی وجود داشت، نظر صریح فرمانده کل قوا، یعنی امام خمینی رحمه الله مبنی بر این بود که

به نتیجه برسانند. عملیات ثامن الائمه علیه السلام نمونه کاملی از به کارگیری اصول کلاسیک جنگ در کنار بهره گیری از روحیه شهادت طلبی و ایثار رزمندگان اسلام به شمار می رود.

پیام تاریخی امام خمینی رحمه الله در پی شکسته شدن حصر آبادان

در پنجم مهرماه ۱۳۶۰ شکست حصر آبادان محقق شد. شکست حصر آبادان که مرهون همکاری نیروهای ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بود باعث شد تا امام رحمه الله نیز از این همکاری و هماهنگی تمجید کنند.

ایشان در همان روز پنجم مهرماه در پیامی خطاب به فرماندهان ارتش و سپاه؛ تیمسار سرتیپ فلاحی، تیمسار سرتیپ ظهیرنژاد و محسن رضایی فرمودند: «تلگراف شما در خصوص فتح بزرگ که خداوند تعالی نصیب ارتش، نیروی هوایی و هوانیروز، سپاه پاسداران، بسیج، ژاندارمری، فداییان اسلام و سایر نیروهای مردمی فرموده و محاصره آبادان به طور کامل شکسته شده است واصل گردید. این جانب این پیروزی بزرگ را به فرماندهان تمامی نیروهای مسلح و به سربازان ارجمند و سپاهیان نیرومند تبریک می گویم.»^۳

امام خامنه ای در مورد این عملیات چنین می فرماید: «شکست حصر آبادان پیش قراول پیروزی های بزرگ ما در جنگ بود، این عملیات اولین عملیاتی بود که مظهر همکاری کامل ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بود و از همان جا هم روند جنگ

محاصره آبادان و انهدام نیروهای دشمن در شرق رودخانه کارون در ساعت یک بامداد پنجم مهرماه ۱۳۶۰ با رمز «نصر من الله و فتح قریب» در منطقه عملیاتی شرق کارون، شمال آبادان و منطقه دارخوین آغاز و پس از شش روز در دهم مهرماه به پایان رسید. قرارگاه های هدایت کننده این عملیات، قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در جنوب و قرارگاه لشکر ۷۷ پیاده بودند.

عملیات ثامن الائمه علیه السلام در حقیقت نتیجه اقدام یک ساله ایران در این منطقه بود. در طول یک سال یگان های نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران ضمن استقرار در مواضع پدافندی از بهمنشیرتا حوالی دارخوین، بارها با حمله به مواضع دشمن در طول این خطوط توانستند ضمن حفظ روحیه آفندی، نقاط ضعف دشمن را بررسی و براساس آن طرح عملیاتی ثامن الائمه علیه السلام را ارائه نمایند و با بهترین حالت ممکن

آفندی و یک گردان احتیاط) و یک گردان تانک در احتیاط و پشتیبانی.

ب. محور فیاضیه: پنج گردان از سپاه (چهار گردان آفندی و یک گردان احتیاط) و سه گردان از ارتش (یک گردان آفندی و دو گردان احتیاط).

ج. محور جاده ماهشهر - آبادان: دو گردان از سپاه (یک گردان آفندی و یک گردان احتیاط) و دو گردان از ارتش (یک گردان آفندی و یک گردان پدافند).

برای پشتیبانی عملیات، سه گردان توپخانه و ۵۰ قبضه سلاح پدافند هوایی در نظر گرفته شده بود. در مجموع به نظر می رسید، دشمن به دلیل برخورداری از نیروهای احتیاط و به ویژه امکان به کارگیری لشکرهای پنج مکانیزه و نه زرهی تحت امر سپاه سوم، در موضع برتری قرار داشت، لیکن نیروهای خودی با توجه به شناخت دقیق از دشمن، ویژگی برتر عملیاتی، ترکیب جدید سپاه و ارتش - که پیش از این هرگز در این سطح وجود نداشت - و بهره برداری مناسب از زمین، از موقعیت بهتری برخوردار بودند. افزون بر این، دشمن به لحاظ درک و باوری که از توان نیروهای خودی داشت، به طور نسبی در غافل گیری به سر می برد و این عوامل در مجموع می توانست دست یابی به پیروزی را آسان کند.

در این میان، افزایش قابل توجه نیروهای سپاه در مقایسه با عملیات های پیشین و نقش طراحان نظامی سپاه در طرح ریزی و هدایت عملیات، از جمله ویژگی های عملیات ثامن الائمه علیه السلام و عامل برتری نیروهای خودی در برابر دشمن بود. سرانجام این عملیات با هدف شکستن

به شکل پیروزی نیروهای اسلام تغییر پیدا کرد و توانستند قدم به قدم دشمن را به عقب بنشانند تا وضع افتخارآمیز امروز را به وجود بیاورند.^۴

فرجام جانسوز پس از پیروزی

سانحه‌ای که شیرینی و حلاوت این پیروزی را در کام ملت و مسئولان کشور تلخ کرد روز بعد از این عملیات ۱۳۶۰/۷/۷ بود. فرماندهان عالی رتبه ارتش و سپاه، هنگام بازگشت به تهران بر اثر سانحه هوایی هواپیمای ترابری ۱۳۰-۷ در حوالی کهریزک تهران به شهادت رسیدند. در این سانحه سرلشکر ولی‌الله فلاحتی (رئیس ستاد مشترک ارتش)، سید موسی نامجوی (وزیر دفاع)، جواد فکوری (فرمانده نیروی هوایی ارتش) و یوسف

کلاهدوز (قائم مقام سپاه پاسداران) و محمد جهان‌آرا (فرمانده سپاه خرمشهر) به شهادت رسیدند. طبق فرمایش امام راحل رحمه‌الله: «مسلم خون شهیدان، انقلاب و اسلام را بیمه کرده است. خون شهیدان برای ابد درس مقاومت به جهانیان داده است و خدا می‌داند که راه و رسم شهادت کور شدنی نیست.»^۵

دستاوردها و بازتاب بین‌المللی شکسته شدن حصرآبادان

ارتش جمهوری اسلامی ایران با طراحی، اجرا و به‌کارگیری منطقی و اصولی امکانات موجود، از قبیل نیروی هوایی، هوانیروز، پدافند هوایی، توپخانه صحرایی، کاربرد صحیح یگان مهندسی و مخابرات و با در نظر گرفتن اصول متقن جنگ در میدان نبرد، به دور از فضا و جو سیاسی موجود، آن چنان آثاری از خود به جای گذاشت که امواج برانگیخته شده از آن، عملیات‌های بزرگ پیروزمند بعدی را میسر ساخت و برگ زرینی در کارنامه هشت سال دفاع مقدس به ثبت رساند.

تلفیق نسبتاً موفق سازمان کلاسیک ارتش و نیروی پیاده و هجومی سپاه و همچنین همفکری و هماهنگی این دو نیرو در مراحل مختلف را نیز می‌توان از دستاوردهای عملیات ثامن الائمه علیه‌السلام بشمار آورد. با شکست حصر آبادان از دست رژیم بعث در سال ۱۳۶۰، سرنوشت جنگ به سود رزمندگان ایران رقم خورد و این پیروزی بزرگ زمینه‌ساز موفقیت‌های دیگری مثل آزادسازی خرمشهر شد. عملیات پیروزمند ثامن الائمه علیه‌السلام اولین عملیات گسترده و بزرگ نظامی از آغاز جنگ تحمیلی بود که تأثیرات مهمی از نظر نظامی، سیاسی، اقتصادی و روانی در ایران و منطقه خاورمیانه و جهان به همراه داشت. از جمله:

پی‌نوشت:

۱. صحیفه نور، ج ۱۳، ص ۱۶۰.
۲. شکست حصرآبادان به روایت طراح عملیات ثامن الائمه علیه‌السلام، تاریخ نشر: ۱۳۹۸/۰۷/۰۵، کد مطلب: ۱۱۰۹۶۸، به نقل از پایگاه اطلاع‌رسانی: <http://siasatrooz.ir>.
۳. صحیفه نور، ج ۱۵، ص ۱۶۵.
۴. شکست حصرآبادان؛ مقدمه‌ای بر پیروزی‌های بزرگ، به نقل از پایگاه اطلاع‌رسانی: <https://www.ettelaat.com>.
۵. صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۲۲۷؛ پیام به مناسبت سالگرد کشتار خونین در مکه و قبول قطعنامه ۵۹۸.
۶. شکست حصرآبادان به روایت طراح عملیات ثامن الائمه علیه‌السلام، پیشین.

۱. برکناری بنی صدر و فرار او به همراه رجوی و تأثیرات امنیتی آن
۲. بزرگ‌نمایی تظاهرات و اغتشاشات ضد دولتی توسط گروه‌های ضدانقلاب به خصوص سازمان مجاهدین خلق (منافقین)
۳. تبلیغات گسترده مبنی بر نقض حقوق بشر در ایران
۴. گزارش‌ها و تحلیل‌های متعدد درباره ناتوانی ارتش در مقابله با تهاجمات ارتش عراق
۵. تبلیغات گسترده درباره وجود اختلاف سپاه با ارتش
۶. دامن زدن به شایعه خرید سلاح از اسرائیل به وسیله ایران
۷. تخطئه اندیشه فکری و انقلابی امام خمینی رحمه‌الله
۸. ادعای ورشکستگی اقتصادی ایران

خاطرات فراموش‌نشده ثامن‌الائمه علیه‌السلام

سرهنگ ناصرزاد آذر از خلبانان هوانیروز نقل می‌کند:

«قبل از عملیات ثامن‌الائمه علیه‌السلام بر روی نیروهای عراقی در غرب کارون جهت شناسایی پرواز می‌کردم. چون زمینه را مناسب دیدم همکاران دیگر را هم صدا زده و آتشی انبوه از انواع موشک‌ها را بر سر عراقی‌ها ریختم و تلفات و ضایعات سنگینی را بر آن‌ها وارد کردیم. در موقعیتی خاص

احساس کردم تعداد قابل توجهی عراقی داخل یک سنگر روباز پناه گرفته‌اند. فرود آمدم و با یک اسلحه یوزی به طرف آن‌ها رفتم. از ترس اسلحه را زمین گذاشته و دست‌ها را بالا بردند، من هم همه آن‌ها را سوار بالگرد نموده و به طرف شرق کارون پرواز کردم.» یکی از زیباترین صحنه‌های بعد از عملیات که در نوع خود بی‌نظیر است رژه اسرای عراقی از مقابل فرمانده نیروی زمینی ارتش امیر سرتیپ ظهیرزاد می‌باشد که با

احترامات نظامی به اجرا درآمد. پس از مراسم رژه سرهنگ جوادی فرمانده وقت لشکر ۷۷ در جمع اسرای عراقی مدت ۲۰ دقیقه به زبان عربی سخنرانی کرد. محتوای کلی سخنرانی که به شکل حماسی بیان شد، تشریح وضعیت نیروهای اسلام و ابراز امیدواری برای وحدت مسلمانان جهت مبارزه و جنگ با رژیم اشغالگر قدس بود. رحیم صفوی در دفتر اول مجموعه خاطرات «شب‌های خاطره» که به کوشش مجتبی عابدینی تهیه شده است؛ در بخشی از خاطرات خود درباره شکست حصر آبادان با عنوان «رمز عبور» می‌گوید: «در روزهای شکننده و غم‌آلود آغاز جنگ تحمیلی، من مسئول عملیات در کردستان بودم. با عده‌ای در حدود ۳۰۰ نفر به اهواز رفتیم. به شهری که خالی از سکنه بود و زیر آماج گلوله‌های توپ و خمپاره، شبیه شهر ارواح شده بود. جبهه سروسامانی نداشت و نیروهای دشمن متجاوز پشت دروازه‌های شهر انتظار می‌کشیدند. تنها نقطه‌ای که

می‌توانست ما را دلگرم کند، ستادی بود که در آن رهبر معظم انقلاب حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، شهید چمران و عده‌ای از فرماندهان ارتش و سپاه بودند و تصمیم داشتند به‌عنوان تنها راه چاره، خندقی در اطراف شهر ایجاد کنند تا تانک‌های عراقی نتوانند دیواره دفاعی شهر را درهم بکوبند. با آنکه به فرمان امام راحل سیل رهروان مکتب حق به‌سوی جبهه سرازیر شده بود، اما بنی‌صدر که اعتقادی به حرکت دلاورانه مردم نداشت، از تحویل سلاح و مهمات به نیروهای حزب‌الله خودداری می‌کرد و می‌گفت: "شما اصلاً نمی‌فهمید جنگ یعنی چه؟! و امام هم نباید مردم را جلوی گلوله عراقی‌ها بفرستد. راه عاقلانه سازش سیاسی با صدام است."

ما دلمان به امام خوش بود و فرمان‌های ایشان که به ما روحیه می‌داد. امام رحمه‌الله گفته بودند که: "چنان سیلی به گوش صدام بزنیم که دیگر از جایش بلند نشود" و مردم نیز لبیک گفته و در پایگاه منتظران شهادت آموزش می‌دیدند و پس سازمان‌دهی به جبهه‌ها اعزام می‌شدند. چیزی نگذشت که با خلع بنی‌صدر، نیروهای حزب‌الله جان دوباره‌ای گرفتند و پیروزی‌های درخشانی کسب کردند. امام رحمه‌الله فرموده بودند که: "امروز دفاع مثل نماز واجب است" و مردم با توکل به خدا سنگرها را یکی پس از دیگری تصاحب می‌کردند. خدا پشتوانه محکم ملت ما بود و من در همه عملیات‌ها نصرت خدا را به چشم می‌دیدم.

آن روزها به‌گونه‌ای در رنج و فشار بودیم که نفرت همراه ما نیز مجبور بودند در شبانه‌روز فقط یک وعده غذا بخورند. بی‌سلاح و کم‌تجربه بودیم. تاکتیک دشمن را نمی‌شناختیم، اما مصمم بودیم حمله چریکی را از کنار کارون تا سلیمانیه سازمان‌دهی کنیم. به‌زودی طرح شکل گرفت و به اجرا درآمد. با همین افراد اولین خط دفاعی جبهه "خط پدافندی شیر" را در مهرماه ۱۳۵۹ تشکیل دادیم. شهید "مهندس طرحچی" برای ما از کنار کارون تا جاده اهواز خاکریزی ساخت که از پشت آن با یک نیروی ۳۲۰ نفره، چهار کیلومتر پیشروی کردیم. دشمن ۱۲ شبانه‌روز پاتک

کرد، اما نتوانست این خط پدافندی را درهم بشکند. در عملیات شکست حصرآبادان با دانشجوی رزمنده‌ای آشنا شدم که تحصیل در رشته مهندسی را در یکی از دانشگاه‌های آمریکا رها کرده و مستقیم به جبهه آمده بود. او عاشق شهید بهشتی بود و پس از انفجار در دفتر حزب جمهوری، همیشه بغض در گلو داشت. می‌گفت: "آرزویم این است که شهید بشوم و بدنم چون بهشتی بسوزد." این دانشجو در یک عملیات به شهادت رسید. پیکر او را در هواپیمایی گذاشتیم که شهیدان: جهان‌آرا، کلاهدوز و سرتیپ فکوری در آن قرار داشتند. هواپیما در نزدیکی تهران سقوط کرد و جنازه این شهید در آتش سوخت. خداوند این‌گونه مؤمنین را به آرزویشان می‌رساند.

نیروهای ما به‌تدریج تقویت می‌شدند. بعد از فتح آبادان ما سه گردان داشتیم و برای فتح بستان سه تیپ مستقل تشکیل دادیم. گردان‌ها که پیش‌ازاین نیروهای کمتری در اختیار داشتند و با شهدا و زخمی‌های کمتری روبه‌رو بودند، در تیپ خود با تعداد بیشتری شهید و مجروح روبه‌رو شدند. آن‌ها که خود را مسئول می‌دانستند استعفا دادند و خواستند در مسئولیت پایین‌تری انجام وظیفه کنند.

تصرف و تأمین ساحل شرقی رودخانه کارون، آزادسازی بیش از ۱۵۰ کیلومترمربع از خاک اشغالی توسط دشمن، خارج ساختن شهر آبادان از محاصره یک‌ساله قوای عراقی، آزاد ساختن دو جاده استراتژیک اهواز آبادان و ماهشهر آبادان، کسب تجارب جدید در مقابله با دشمن، افزایش روحیه رزمندگان، آغاز «استراتژی هجوم» توسط ایران و انهدام نیرو و امکانات دشمن، همه و همه از دستاوردها و نتایج عملیات بزرگ و مهمی به نام «ثامن‌الائمه علیه‌السلام» بود.

سخنان سرلشکر رضایی و دیگران مؤثر نیفتاد و ایشان بر تقاضای خود اصرار داشتند. در معیت سرلشکر رضایی و این فرماندهان در اتاق کوچک جماران به حضور حضرت امام رحمه‌الله شرفیاب شدیم. ایشان ماجرا را به‌دقت بسیار شنیدند. سپس چشمان پرنفوذشان را به ما دوختند و پس از مکث کوتاهی فرمودند: "بروید خدا را شکر کنید که شما

را برای دفاع از اسلام در این برهه از زمان به وجود آورده است. اسامی شهدای شما از قبل، در لوح محفوظ الهی ثبت شده است. بروید، با تدبیر عمل کنید و پس‌ازآن نگران نباشید که چند نفر به شهادت خواهند رسید یا شما چند نفر را خواهید کشت." بچه‌ها با شنیدن این سخنان چنان قوت گرفتند که خبر حماسه‌آفرینی بزرگ آن‌ها همه‌جا پخش شد. از این جمع، امروز تنها "مهندس سردار جعفری" باقی مانده است و دیگران به لقاءالله پیوسته‌اند.^۶

روایت اسارت و آزادگی

بر جریده خاطرات و سخنان راویان فرهنگ ایشار و شهادت، ردپای آموزه‌های گران سنگ دوران آزادگی، جای اندکی را به خود اختصاص داده است. تقریر این سطور گام کوچکی است برای زدودن غبار غربت از صفحات زرین افتخارآفرینان تاریخ آزادگی و بهانه‌ای است برای نشر و ترویج آموزه‌های صبوری و استقامت و درس‌های اسارت با عزت از رهگذر واکاوی خاطرات و سیره پر حماسه آزادگان سرافراز این مرزوبوم. از این رو در آستانه دهم شهریورماه مصادف با یازدهم محرم الحرام که «روز تجلیل از اسرا» نام‌گذاری شده است، صفحه‌ای به نام سید آزادگان مرحوم حجت‌الاسلام سید علی اکبر ابوترابی و دیگر یاران و هم‌زمان آزاددهاش گشودیم و به روح بلند او و دیگر شهیدان راه حق و حقیقت، پیشکش نمودیم.

نمی‌توان یافت که اسارت را یک ارزش تلقی کند. وادادگی و تن به اسارت دادن از نگاه همه ملت‌ها نوعی خیانت است. مردمی که ذیلانه به اسارت دشمن خود درآمده‌اند، همواره مورد نکوهش و تقبیح نسل‌های بعد قرار گرفته‌اند. با این بیان اکنون وظیفه ما در قبال نزدیک به ۴۰ هزار ایرانی که در طول بیش از هشت سال جنگ تحمیلی به اسارت دشمن درآمده‌اند چیست؟ آیا باید به جای تجلیل و قدردانی از تحمل مشقت‌های دوران اسارت، به محاکمه و طرد آنان اقدام کنیم؟!

قبل از پرداختن به این مسئله ابتدا خوب است یک واقعیت تاریخی را مورد توجه قرار دهیم. از زمان آغاز غیررسمی تهاجم ارتش بعث به خاک مقدس جمهوری اسلامی ایران، سربازان عراقی برخلاف تعهدات بین‌المللی و شئون انسانی، بسیاری از مردم عادی و شهروندان مرزنشین را نیز به اسارت درآوردند. جالب آن‌که به گواهی مستندات موجود، بسیاری از قاجاقچیان ایرانی که سالیان سال واردکردن کالاهای غیرقانونی از مرزها، کسب و پیشه آنان بوده نیز توسط نیروهای عراقی به اسارت گرفته شدند؛ البته ایران، هیچ‌گاه به اقدامی مشابه در حق مردم غیرنظامی عراق دست نزد. باین حال، بر اساس آمارها، تعداد اسرای نظامی عراق در ایران بیش‌تر از تعداد اسرای نظامی و غیرنظامی ایران در عراق بوده تا آنجا که جمهوری اسلامی بارها اقدام به آزادی یک‌سویه اسرای عراقی نمود. توجه به این نکته می‌تواند در تبیین بهتر مفهوم اسارت تأثیر داشته باشد.

نکته تاریخی دیگر را نیز باید به عنوان شاه‌کلید حل این معما در نظر داشت و آن شکنجه‌ها و آزارهای قرون وسطایی اسرای ایرانی توسط زندانبانان بعثی است که موضوع ساده و قابل اغماضی نیست.

به‌طور کامل تخلیه شده و بعد از مدتی اسرای دیگری به آن منتقل شدند. ۳. عده‌ای از اسرا در زندان‌های استخبارات عراق در الرشید و ابوغریب نگهداری می‌شدند.

۴. منافقین و نیروهای ضدانقلاب نیز در کرکوک دو اردوگاه تشکیل داده بودند و تعدادی از اسرای ایرانی را نگهداری می‌کردند.

حقیقت اسارت، ننگ یا افتخار؟!

شاید برای بعضی این تصور وجود داشته باشد که تجلیل از اسرا تجلیل از اسارت است و این امر می‌تواند روح سلحشوری یک ملت را به وادادگی و خمودگی تبدیل کند. این زمزمه را گاه از سر درد دل برخی از دوستان آزاده می‌توان شنید. البته این سخن از یک نگاه، درست است. بهترین دلیل در اثبات این حرف، منطق حضرت امام رحمه‌الله است که فرمود: «ملت‌ی که شهادت دارد، اسارت ندارد». تفسیر این کلام پرمغز را باید در عبارتی دیگر از پیرمرد بسیجیان جستجو کرد که: «ما مثل حسین علیه‌السلام در جنگ وارد شدیم و مثل حسین علیه‌السلام باید به شهادت برسیم».

گرچه در طول تاریخ هیچ اندیشه‌ای را

بر اساس آمارها، تعداد اسرای

نظامی عراق در ایران بیش‌تر از

تعداد اسرای نظامی و غیرنظامی

ایران در عراق بوده تا آنجا که

جمهوری اسلامی بارها اقدام به

آزادی یک‌سویه اسرای عراقی

نمود. توجه به این نکته می‌تواند

در تبیین بهتر مفهوم اسارت تأثیر

داشته باشد.

فراوانی اردوگاه‌های اسرا از رهگذر آمار

حدود ۳۹ هزار و ۱۰۰ نفر از رزمندگان و شهروندان کشورمان در طول سال‌های دفاع مقدس به اسارت دشمن درآمدند. این تعداد تقریباً نصف تعداد اسرایی بود که ایران از ارتش بعث عراق به اسارت گرفته بود. جالب آنکه بعثی‌ها علاوه بر رزمندگان، تعدادی از مردم عادی مناطق مرزی و صیادان و قاجاقچیان کالا را نیز به عنوان اسیر به اردوگاه‌ها منتقل کرده بودند، درحالی‌که جمهوری اسلامی ایران تنها نظامیان دشمن را به اسارت می‌گرفتند. این مسئله گویای روح حماسی و مقاومت رزمندگان ایران اسلامی در مقابل نظامیان بی‌ایمان ارتش بعث می‌باشد.

بعثی‌ها اسرای ایرانی را در اردوگاه‌هایی در شهرهای مختلف این کشور نگهداری می‌کردند.

اردوگاه‌های ۱ تا ۴ در موصل، اردوگاه‌های ۵، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۹ و ۲۰ که اغلب اسرای آن مفقودالثر بودند در تکریت، اردوگاه‌های ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰ و ۱۳ در رومادی و اردوگاه ۱۸ که اکثریت اسرای آن نیز مفقودالثر بودند در شهر بعقوبه عراق قرار داشتند. بعضی از این اردوگاه‌ها به اسامی خاصی معروف می‌شدند؛ مثلاً اردوگاه ۵ به اردوگاه صلاح‌الدین، اردوگاه ۸ به اردوگاه عنبر (به خاطر قرار داشتن در استان الانبار)، اردوگاه ۱۷ به اردوگاه نهروان و... شهرت داشتند.

گاهی در برخی کتاب‌ها و نوشته‌ها تعداد اردوگاه‌های اسرای ایرانی بیش از ۲۰ عدد دانسته شده است. علت آن را باید در این نکات جست‌وجو کرد:

۱. برخی اردوگاه‌ها مثل اردوگاه ۵ دارای یک «ملحق» بودند که برخی این ملحق را هم یک اردوگاه مستقل دانسته‌اند.

۲. برخی اردوگاه‌ها مثل اردوگاه ۱۷ یک بار

به اعتراف برخی نظامیان عراق و نیروهای صلیب سرخ، دژخیمان بعث از هیچ فشار و آزاری بر اسرا فروگذار نمی‌کردند. باین‌حال، اکثریت اسرای ایرانی در مقابل تمام این فشارها از ایمان و اعتقاد خود ذره‌ای عقب‌نشینی نکردند و کار را به آنجا رساندند که دشمن، در مقابل ایستادگی و مقاومت جانانه آنان احساس زبونی کرده و خود را اسیر آزادگان در بند دانست.^۲

آن امام و مقتدایی که شهادت را راه نجات از اسارت برمی‌شمارد در وصف فرزندان در اسارت خود این‌گونه سرود فراق سر می‌دهد: «برای اسیرانی که در زندان‌های مخوف دشمن، شجاعانه بر سر دشمنان بشریت فریاد می‌کشند چگونه می‌توان تعظیم نمود؟ اسرا در چنگال دژخیمان خود سرود آزادی‌اند و احرار جهان، آنان را زمزمه می‌کنند. مفقودین عزیز، محور دریای بیکران خداوندی‌اند و فقرای ذاتی دنیای دون در حسرت مقام والایشان در حیرت‌اند.^۵

درواقع آنچه ذلت یک ملت را در پی دارد، اسارت خودخواسته و از سرب‌غیرتی است که ننگ اقوام بشر شناخته می‌شود. فرق «مظلوم» و «مُظَلِّم» نیز در همین است؛ مظلوم کسی است که ممکن است به‌رغم تلاش و مجاهدت خود به اقتضای شرایط مورد ظلم قرار بگیرد ولی مظلوم به کسی می‌گویند که از سر انفعال و سستی، ظلم را بپذیرد. از این‌روست که سالار شهیدان را امام مظلوم می‌دانیم؛ چه اینکه آن حضرت تا آنجا که در توان داشت در مقابل دشمن کرنش نکرد و برای احیای سنت رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله تسلیم زیاده‌خواهی آنان نگردید.

بی‌شک ملتی که در مقابل خط و نشان‌های زیاده‌طلبانه دشمنان براحثی کرنش نشان دهد، درخور هرگونه شتمات خواهد بود. رسوایی شاه سلطان حسین‌های تاریخ این گونه رقم خورده است. شاید مردمی در ظاهر

احساس کنند از آزادی برخوردارند و مثلاً کسی در نوع پوشش آنان دخالتی ندارد؛ اما سکوت در قبال قوانین ذلت‌باری همچون کاپیتولاسیون و یا انحصار بهره‌برداری از منابع صنعتی، نظامی، معدنی و... توسط بیگانگان، بدترین نوع سرسپردگی و اسارت در دست دشمنان است که شاید به آن توجهی نداشته باشد. اسرای ایرانی به‌حسب ظاهر در چنگال دژخیمان بوده و بسیاری از آن‌ها نیز به دلیل عدم ثبت نام توسط صلیب سرخ، مفقودالآثر محسوب می‌شدند؛ اما با ایستادگی خود حتی به قیمت ازدست‌دادن جان، اجازه بهره‌برداری تبلیغاتی و سیاسی و هدم باورهای عمیق خویش را به دشمنان ندادند. اینجاست که تعبیر جدیدی وارد ادبیات دفاعی و انقلابی ملت ما گردید و فرق آزادی و آزادگی، روشن شد.

پس بزرگداشت «اسرا»، بزرگداشت «اسارت» عزتمدارانه است و تجلیل از «آزادگان»، تجلیل از «آزادگی» و «سربلندی» یک ملت می‌باشد؛ بنابراین به همان اندازه که باید انسان‌های آزاده را ارج نهاد و از آنان قدردانی کرد، از ذلت‌پذیری و اسارت انسان‌های حقیر و پست نیز باید اعلام برائت و انزجار نمود. امروز اسیر واقعی کسی است که به‌رغم آزادی ظاهری، سرسپرده بدخواهان کشور خود است و همچون عروسک خیمه‌شب‌بازی، پیرو خط و مشی شیطانی دشمنان در خیانت به هم‌وطنان خویش می‌باشد.

نمونه‌های زیبای آزادگی در جامعه امروزی، محسن حججی‌ها هستند که در بزرگه شور جوانی و شیرینی زندگی، میان ماندن و رفتن، این‌گونه برگزیدند که جان شیرین خویش، آرزوهای تمام ناشدنی دوران جوانی، حلاوت زندگی و هم‌نشینی در کنار همسر و فرزندان خویش را به کناری نهاده و برای نجات جان مردمان بی‌گناه و مظلوم سوریه و عراق و برای پیشگیری از تکرارپذیری اسارت‌های مظلومانه شام و

اسیر حقیقی آن‌کسی است که برده فکر و اندیشه دشمن بوده و حتی لحظه‌ای به خود مجال تأمل و راست‌اندیشی ندهد که اگر دفاع از غزه، لبنان، فلسطین، عراق، سوریه و یمن نبود شاید امروز خبری از مملکت و کشور ایران هم نبود. وضعیت کنونی کشورهای اسلامی را نباید از خاطر محو کرد که چگونه جان و مال و ناموس یک ملت هدف تاراج منادیان آزادی و حقوق بشر قرار گرفته است.

دمشق، گام در عرصه جهاد و دفاع از حریم و حرم اهل بیت علیهم‌السلام نهادند و در این وادی مقدس به مولای شهید خود اقتدا کرده و سرانجام با تن بی‌سربه قافله عاشوراییان پیوستند. آیا جز این است که به حق، آزادگان حقیقی تاریخ اینان‌اند؟ اسیر حقیقی آن‌کسی است که برده فکر و اندیشه دشمن بوده و حتی لحظه‌ای به خود مجال تأمل و راست‌اندیشی ندهد که اگر دفاع از غزه، لبنان، فلسطین، عراق، سوریه و یمن نبود شاید امروز خبری از مملکت و کشور ایران هم نبود. وضعیت کنونی کشورهای اسلامی را نباید از خاطر محو کرد که چگونه جان و مال و ناموس یک ملت هدف تاراج منادیان آزادی و حقوق بشر قرار گرفته است. باید از اسارت پول و پست و شهرت نیز به خدا پناه برد. باید از اسارت روح و فکر نیز در هراس بود. این جمله امام کربلاییان تاریخ را باید همواره آویزه گوش خود نگاه داشت که: «اگر مسلمان نیستید، لااقل آزاده باشید».

از آزادی تا آزادگی!

در نگاه اولیه به مفهوم واژه «آزادی» این‌طور تلقی می‌شود که هر کس بتواند آزادانه حرف بزند، آزادانه راه برود، هر

طور که دلش می‌خواهد بپوشد و بخورد و...، انسان آزادی است. در مقابل، نخستین تصور از واژه «اسارت» این است که انسان در محدوده‌ای خاص، محصور بوده و نتواند در مقابل آنچه اراده می‌کند آزادی عمل داشته باشد. با این وصف و مطابق این تعاریف، هر رزمنده‌ای که در چنگال دشمن گرفتار شود، اسیر تلقی می‌شود. شاید این سؤال پیش بیاید که چرا ما به اسرای خود آزاده می‌گوییم؟! کسانی که در اسارتگاه‌های دشمن بعثی، از حداقل امکانات مادی هم محروم بوده و حقوق انسانی‌شان پایمال می‌گردید. اسرای ایرانی در بسیاری از اردوگاه‌ها حتی برای خوابیدن هم از محدودیت برخوردار بودند و گاه مجبور می‌شدند سر خود را بر روی کتف فرد دیگری بگذارند. خواندن، نوشتن، خوردن، راه رفتن و حتی استفاده از سرویس‌های بهداشتی در شرایطی بسیار غیرانسانی و محدود، امکان‌پذیر می‌شد. آیا می‌شود به انسان‌هایی که چندین سال از عمرشان را در چنین تنگناهایی به سر برده‌اند، «آزاده» گفت؟

با جرئت می‌توان گفت که تاریخ ما آزادی را بیش از هر زمان در اسارت به نظاره نشست. نگاهی به مجموعه خاطرات جمع‌آوری شده از آزادگان عزیز، نشان می‌دهد که در اکثر قریب به اتفاق اردوگاه‌های بعثی، افسران دشمن اذعان داشتند که انگار ما در اینجا اسیر شما ایرانی‌ها هستیم! شکنجه‌های وحشیانه زندانبانان بعثی پس از مدتی در مقابل استقامت جانانه رزمندگان جبهه حق، رنگ می‌باخت. در بعضی از اردوگاه‌ها عقب‌نشینی فرماندهان بعثی در مقابل صبر شکست‌ناپذیر و اراده مستحکم اسرای ایرانی تا حدی بود که مجبور می‌شدند به برخی از خواسته‌های آنان تن بدهند و تسلیم ایمان نستوه مجاهدان راه حق بشوند.^۶

به‌طور مثال در اردوگاه ۱۸ بعقوبه، اسرای ایرانی توانستند نماز جمعه را به امامت حجت‌الاسلام باطنی - از آزادگان استان

اصفهان - برگزار نمایند!^۷ در اردوگاه موصل چهار، ملحق کمپ پنج تکریت و... بارها از زبان افسران عراقی شنیده شد که می‌گفتند: «شما در اینجا یک جمهوری اسلامی کوچک تشکیل داده‌اید»!^۸ و یا تعابیر کنت دمارانش؛ رئیس سابق سازمان جاسوسی فرانسه که به‌طور ناشناس از اردوگاه‌های اسرای ایرانی در عراق بازدید کرده بود، به‌خوبی استواری سربازان راستین اسلام را ثبت کرده است. او در کتاب «جنگ جهانی چهارم، دیپلماسی و جاسوسی در عصر خشونت» می‌نویسد: «ایرانی‌ها افراد سرسخت خاورمیانه هستند که وقتی دارای احساسات مذهبی می‌شوند، دو برابر خطرناک‌تر می‌شوند. اکنون شناخت، مطالعه و نبرد با آن‌ها در سطوح مختلف، بیشتر از هر زمان دیگری اهمیت یافته است. در حال حاضر، ایرانیان ش‌یعه به‌خوبی برای مبارزه که همیشه بخش جدایی‌ناپذیر تاریخ، فرهنگ و مذهب آن‌ها بوده است، آماده‌شده‌اند. در اردوگاه‌های اسرای ایرانی افرادی را دیدیم که قاطعانه برای فدا کردن جان خود در راه اعتقاداتشان آمادگی داشتند. آن منظره منادی جنگ جهانی چهارم بود که ما فقط درک نامشخصی از آن را در ذهن داریم. اعتقادات مذهبی این افراد برای سوق دادن آنان به سوی انجام کارهایی که به طرز غیرقابل باوری سخت بودند، نقش به‌سزایی داشته است».^۹

خاطرات

• در اردوگاه تکریت ۱۲، اسیری به نام «فرزانه» حضور داشت که از پا و کمر فلج شده بود. او هر روزش را به دعا و راز و نیاز با خدا می‌گذراند و از درد به خود می‌پیچید. باطنی مصفا و نیتی خالص داشت و از توسل به امانان معصوم علیهم السلام هم دست بردار نبود. یک روز صبح، همه‌های در اردوگاه پیچید و موجی از شادی فراگیر شد. فرزانه شفا یافته بود و می‌توانست به خوبی راه برود. خودش گفت: «دیشب مولا علی علیه السلام به خوابم آمدند. وقتی بالای سرم ایستاد فرمودند: «بلندشو! گفتیم: نمی‌توانم. ایشان مجدداً فرمودند:

نگاهی به مجموعه خاطرات

جمع‌آوری شده از آزادگان عزیز،

نشان می‌دهد که در اکثر قریب به

اتفاق اردوگاه‌های بعثی، افسران

دشمن اذعان داشتند که انگار ما

در اینجا اسیر شما ایرانی‌ها هستیم!

شکنجه‌های وحشیانه زندانبانان

بعثی پس از مدتی در مقابل استقامت

جانانه رزمندگان جبهه حق، رنگ

می‌باخت.

«من به تو می‌گویم بلندشو می‌توانی!» شفا یافتن آقای فرزانه، محیط یأس‌آلود و غم‌گرفته اسارت را پر از امید و شادمانی کرد. مراسم شکرگزاری بجا آوردیم و با وجود کمبود امکانات، با خمیر خشک و آرد شده نان‌ها و شکر، حلوا درست کردیم و میان بچه‌های اردوگاه بخش کردیم.^{۱۰}

• روز آخر اسارتمان بود. هیأت صلیب سرخ آمده بود تا به ما کارت آزادی بدهد. فرصت خوبی بود. عراقی‌ها تا آن روز همیشه در کمین بودند و ما را سر نماز به دام می‌انداختند. بعد هم شکنجه بود و محدودیت. آن روز تصمیم گرفتیم در حضور صلیبی‌ها از فرصت استفاده کنیم و جلوی چشم افسران و سربازان عراقی که تعدادشان هم زیاد بود، نماز جماعت باشکوهی در حیاط اردوگاه برگزار کنیم. باید ثابت می‌کردیم که ما پیروان امام حسینیم. همین که وقت نماز شد، یک نفر شروع کرد به اذان گفتن و پس از آن بیش از هزار آزاده در محوطه‌ی اردوگاه تکریت به نماز ایستادیم. صف‌های طولانی نماز و شکوه جمعیت آرامشی که بر نمازگزاران حاکم بود افسران بعثی را حسابی به وحشت انداخته بود. این آخرین پرده‌ی نمایش اسارت ما بود. ما با آرامش آنجا را ترک می‌کردیم؛ در حالی که عراقی‌ها همچنان ناآرام ماندند.^{۱۱}

پی‌نوشت:

۱. در برخی آمارها زندانبانان سیاسی رژیم طاغوت و ایرانیانی که به‌خاطر مسائل سیاسی بیش از شش ماه در کشورهای دیگر بازداشت بوده‌اند نیز در شمار آزادگان محسوب شده‌اند.

۲. امام خمینی رحمه‌الله، سید روح‌الله، صحیفه نور،

ج ۱۵، ص ۴۶.

۳. مشتاقی نیا، سید حمید، روایت آزادی، صص ۴

۶۰.

۴. امام خمینی رحمه‌الله، پیشین، ج ۱۹، ص ۴۰.

۵. همان، ج ۲۱، ص ۳۲.

۶. مشتاقی نیا، پیشین، صص ۱۱ و ۱۲.

۷. به نقل از آزاده سرفراز جناب آقای علی اکبر اصغر

زاد فیاض

۸. به نقل از جانباز آزاده جناب آقای مهدی سلطانی

۹. کتاب لایه‌های پنهان جنگ، ص ۴۰، بنیاد حفظ

آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس.

۱۰. راوی: ایرج رحیمی؛ منبع: کتاب تنفس ممنوع،

ص ۲۶۵.

۱۱. راوی: محسن مهدوی؛ منبع: کتاب قصه‌ی نماز

آزادگان، ص ۵۲.

سبک زندگی

۵۲	..... هیأت رزمندگان باید الگوی دیگر هیأت‌ها باشد.
۵۳	..... فرصت‌ها و تهدیدهای بحران کرونا.
۵۶	..... حکایت‌های خواندنی با طعم روضه.
۵۸	..... میثاق نامه جوانان عاشورایی هیأت رزمندگان اسلام.
۵۹	..... دعای ندبه، دانشگاه فرهنگ انتظار و مهدویت.
۶۲	..... دکترین اخلاق در مداحی و شاعری.
۶۴	..... هیأت، بازوی مردمی ولی فقیه در جامعه اسلامی.

هیأت رزمندگان باید الگوی دیگر هیأت‌ها باشد

گفت‌وگوی اختصاصی ماهنامه هیأت با حاج سید حسن ذاکرین مسئول محترم هیأت رزمندگان اسلام خراسان رضوی پیرامون برنامه‌ها، سیاست‌ها و عملکرد آن.

« به نظر شما مهم‌ترین پیام هیأت و مهم‌ترین شاخصه‌ای که باید به سایر هیأت‌ها منتقل شود، چیست؟

ثقل هیأت، عاشورا و فاطمیه است. منتها باید بتوان این پیام را به‌روز کرد؛ یعنی اگر می‌گوییم مقاومت، منظور ما از مقاومت یعنی چه؟ در زمان نسل ما شهدای دفاع مقدس سنبل مقاومت بودند و الآن، شهدای مدافع حرم این نقش را ایفا می‌کنند.

« چرا سخنرانی‌ها نسبت به مداحی‌ها مخاطبین کمتری دارند؟ سخنران باید هنر و فن بیان قوی داشته باشد تا مخاطب را به خود جذب کند. همچنین باید با هیأت و هیأتی‌ها رفاقت داشته باشد تا بتواند آن‌ها را مجتمع سازد.

« گاهی سخنران فن بیان دارد و مطلب او هم خوب است ولی باز هم مخاطب ندارد و مخاطبان به دنبال هیجان هستند. مشکل چیست؟

سخنران علاوه بر اینکه باید بیان محاوره‌ای قشنگی داشته باشد، باید محتوای سخنانش را نیز به‌روز کند و از صحبت‌های کلیشه‌ای پرهیز نماید. گاهی هم ممکن است برخی قشنگ حرف می‌زنند و مخاطب هم دارند ولی حرف قشنگ و خوب نمی‌زنند! برخی از اوقات نیز باید برنامه و زمان سخنرانی را تغییر داد تا مشکل حل شود. البته این به این معنا نیست که هدف اصلی هیأت و مسئولین هیأت کثرت جمعیت باشد.

« اگر هیأتی جمعیت زیاد دارد ولی مخاطبینش اهل گفتمان و جریان سازی نیستند مشکل از کجاست؟ چه کنیم که هیأت سکولار نبوده و به مسائل سیاسی روز هم توجه داشته باشد؟

مدیر هیأت گاهی به دنبال جمعیت جمع‌کردن است؛ بنابراین سخنرانی را انتخاب می‌کند که مناسب مخاطب و هیأت نیست و صرفاً اسم و شهرت دارد ولی اصلاً به محتوا کاری ندارد؛ حتی مشاهده می‌کنیم اکثر متولیان هیئات به سخنرانان موضوع هم نمی‌دهند که این روش، موجب سردرگمی مخاطبین می‌شود. الآن خیلی از مداحان هیچ اشاره‌ای به مسائل روز نمی‌کنند چرا که می‌ترسند که جمعیت و مجلس را از دست بدهند. خب البته گاهی نمی‌شود مستقیم به مسائل اشاره کرد ولی می‌توانند غیرمستقیم و در لفافه بیان کنند.

« به نظر جنابعالی باید بین هیأت و مسجد چه نسبت و ارتباطی برقرار باشد؟

هیأت امنای مساجد باید دغدغه داشته باشند تا فاصله هیأت با مسجد کم شود. هیأت امناء باید به جوانان میدان بدهند و درباره جوانان زود قضاوت نکنند. در شروع برنامه‌ها و مراسم‌ها از نوجوانان و جوانان خوش‌لحن و خوش‌صدا برای قرائت قرآن استفاده بشود؛ مثلاً چه زیباست وقتی که سخنران می‌خواهد به آیه‌ای اشاره کند، قاری قرآن آن آیه را قرائت کند، شبیه کاری که حاج‌آقای قرائتی در درس‌هایی از قرآن انجام می‌دهند.

« با سلام، لطفاً خودتان را معرفی بفرمایید و برای ما از سابقه رزمندگی‌تان و اینکه چه مناطقی بوده‌اید و چه مسئولیت‌هایی داشته‌اید، بگویید؟

این جانب سید حسن ذاکرین هشتم و از سال ۱۳۸۱ به‌عنوان مدیر اجرایی هیأت رزمندگان استان خراسان رضوی در حال خدمتم. از سال ۶۱ وارد دفاع مقدس شدم و حدود ۳۴ ماه توفیق حضور در عملیات‌ها و جبهه‌های حق علیه باطل را داشتم که عمدتاً در مناطق عملیاتی جنوب و غرب به‌عنوان تخریبچی خدمت می‌کردم ولی در اواخر جنگ مسئولیت فرهنگی لشکر را برعهده گرفتم.

« از سال ۶۱ تا امروز دائماً مشغول جنگ، کار اجرایی، مدیریت هیأت و... بودید؛ آیا خانواده و اطرافیان به پرمشغله بودن‌تان اعتراض نمی‌کنند؟

بر اساس تأکید آیات و روایات نسبت به خانواده سعی کرده‌ام در کنار همه مشغله‌ها طوری برنامه‌ریزی کنم که با خانواده همراه باشم و آن‌ها را راضی نگه‌دارم. همین امر باعث شده که آن‌ها هم با کارها و برنامه‌های من همراهی کنند.

« در مورد هیأت رزمندگان استان خراسان رضوی و برنامه‌هایی که داشته‌اید یک شرح کلی داده و بفرمایید تعاملتان با هیأت‌های دیگر شهر چگونه است؟

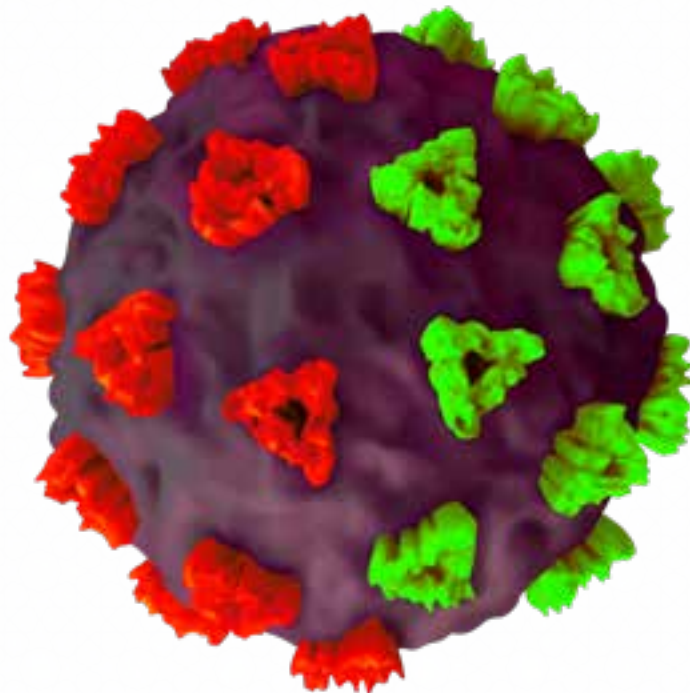
در این استان حدود ۱۸ هیأت فعال در شهرستان‌ها هست و در شهر مشهد نیز چهار شعبه راه‌اندازی شده و مجموعه‌های دیگری نظیر واحد جوانان و خواهران هم فعال هستند. با توجه به گستردگی‌ای که مشهد دارد، در حال حاضر دفتر هیأت رزمندگان اسلام علاوه بر فعالیت‌های مناسبتی و مذهبی، فعالیت‌های اجتماعی و آموزشی نیز دارد. خدا را شکر، سعی کرده‌ایم هیأت رزمندگان با هیأت‌های دیگر تعامل داشته باشد و بجای اینکه رقیب آن‌ها باشد بلکه طوری عمل کند که بتواند الگوی هیأت‌های دیگر قرار بگیرد. امروز کار به جایی رسیده که با توجه به سابقه خوب هیأت رزمندگان همه هیأت‌های شهرستان علاقه‌مندند با این هیأت همکاری و برنامه مشترک داشته باشند.

به دلیل اینکه برخی از هیأت‌ها نسبت به شاخصه‌هایی همچون جوان‌گرایی، اشعار خوب و... کم‌توجه هستند؛ ما می‌گوییم شما در هیأت‌تان کار اجرایی انجام بدهید و پشتیبانی با ما؛ یعنی از اعزام سخنران و مداح تا فضای رسانه‌ای که داریم را در اختیار هیأت‌ها می‌گذاریم. همچنین ما به‌عنوان پل ارتباطی میان نهادهای فرهنگی، دستگاه‌های نظارتی و هیئات مذهبی هستیم.

« از نظر شما مفهوم حقیقی هیأت چیست و هیأت رزمندگان چه تفاوتی با سایر هیأت‌ها دارد؟

هیأت مجموعه‌ای از مردم ولایت‌مداری است که برای تعظیم شعائر اسلامی جمع می‌شوند. تفاوت بین هیأت رزمندگان با هیأت‌های محله این است که مسائل روز را مطرح می‌کند. خطر دشمن را اعلام می‌کند. البته این به معنای این نیست که بخواهیم سیاسی‌کاری کنیم. فرق دیگر این است که تلاش می‌کنیم تا روحیه جهادی و حماسی را در جامعه حفظ کنیم.

فرصت‌ها و تهدیدهای بحران کرونا

معمولاً در هر سختی، دشواری و مرارتی که بروز می‌کند؛ چه در مقیاس کوچک مثل فرد و خانواده و چه در مقیاس بزرگ مثل یک جامعه، اگر با یک زاویه دید درست به موضوع نگریسته شود و مواجهه فعالانه و امیدوارانه‌ای با مسئله صورت گیرد، با وجود همه دشواری‌ها و نگرانی‌هایی که آن سختی و مرارت به وجود می‌آورد، باز هم می‌توان تحقق مجموعه‌ای از دستاوردها و برکات ارزشمند را شاهد بود که از این اتفاق زیبا به قاعده «تبدیل تهدید به فرصت» یاد می‌شود.

| فاطمه جمالی زاده |

که کنش‌های افراد، اخلاقی و معطوف به یک جمع باشد. در این کنش‌ها مسئولیت و وفاداری در قبال دیگران به حداعلای خود می‌رسد. درواقع می‌توان انسجام اجتماعی را به احساس یکپارچگی افراد جامعه، روابط دوستانه و محبت‌آمیز آن‌ها بر اساس ارزش‌های مشترک و منسجم تعریف کرد که همه این روابط و حرکت‌ها مبتنی بر سرمایه‌های دینی و باورهای ارزشی جامعه رقم می‌خورد. سرمایه دینی مجموعه‌ای از باورها، عقاید، ارزش‌ها و قوانین اجتماعی، عبادی و معاملاتی هستند که از طریق وحی و نبوت به بشر رسیده است. در دوره بحران، از سرمایه‌های دینی دو تفسیر متفاوت می‌توان داشت؛ یک تفسیر مثبت و یک تفسیر منفی؛ اما برداشت مثبت به اینکه درک کنیم منابع دینی ما را به کسب آگاهی دعوت کرده و به جهاد امر می‌کند و اما برداشت منفی، تفسیر مبتذل و جاهلانه‌ای است که برخی افراد مذهبی‌نما از منابع دینی کرده و اقدام به کنش‌هایی سفیهانه می‌نمایند که منجر به فرورفتن به چاه جهالت می‌شود. طی دو ماه گذشته و از ابتدای بروز بحران کرونا در کشور، میزان بالای اتحاد و انسجامی که در سطح ملی و در میان همه افراد جامعه اعم از گروه‌ها و اقشار مختلف مردم، ذیل مفاهیمی چون شکست کرونا، در خانه ماندن، رعایت پروتکل‌های بهداشتی و ... شکل گرفت، نمایشی زیبا از یک هماهنگی، همکاری و انسجام اجتماعی ملی و عمومی در راستای یک هدف مشترک

ماجرای پاندمی ویروس کرونا نیز از این قاعده مستثنا نیست. بر اساس همین منطق و قاعده است که در روزهای اوج‌گیری این ویروس در کشور و ابتلای سراسری که به این بیماری شکل گرفت، امام خامنه‌ای ضمن تشکر فراوان از همه دست‌اندرکاران امر به‌ویژه جامعه پزشکی و پرستاری کشور، در پایان با اشاره به موضوع فوق، متذکر شدند که «تجرباتی که ما در این زمینه به دست می‌آوریم و فعالیتی که مردم می‌کنند، دستگاه‌ها می‌کنند و درواقع یک رزمایش عمومی در این زمینه انجام می‌گیرد، این می‌تواند یک دستاورد باشد. اگر این دستاوردها را داشته باشیم، بلا برای ما تبدیل می‌شود به نعمت، تهدید تبدیل می‌شود به فرصت.» (بیانات پس از کاشت نهال در آستانه روز درختکاری، ۱۳۹۸/۱۲/۱۳)، حال که سیر گسترش ویروس کرونا در کشور مهار گشته و بستر سلامت عمومی و آرامش روانی زیادی در کشور فراهم گردیده است، شایسته است که از منظر فوق این پدیده مورد بررسی قرار گیرد. بر همین اساس برخی از مهم‌ترین برکات و جلوه‌های تبدیل تهدید به فرصت در بستر این اپیدمی بیولوژیک در کشور را می‌توان به شرح زیر نام برد:

ارتقاء انسجام اجتماعی و سرمایه‌های دینی

منظور از انسجام اجتماعی توافق جمعی میان اعضای یک جامعه است. معمولاً سطح بالای انسجام اجتماعی زمانی است

بود که نتیجه خود را در «کنترل سریع» این بیماری در مقایسه با کشورهای به ظاهر توسعه یافته نشان داد. همچنین بین سرمایه اجتماعی و سرمایه دینی نسبت پدر و فرزندی وجود دارد به طوری که تبلور سرمایه های دینی در سرمایه های اجتماعی مشعشع می شود و نمونه آن را در حرکت جهادی گروه های خودگردان در پاکسازی نقاط مختلف کشور و ماسک دوزی شبانه روزی در مساجد و هیات های مذهبی می شود مشاهده کرد.

کسب تجربه در به کارگیری سرمایه های اجتماعی در مدیریت بحران

سرمایه های اجتماعی از قدرت عظیمی برای تسریع روند خاتمه بحران کرونا و توقف زنجیره سرایت بیماری برخوردارند. سرمایه های اجتماعی نقطه پیوند ملت و دولت برای همبستگی دوطرفه در رویارویی با مشکلات اند که اگر این پیوند استقامت بنیادینی داشته باشد، غلبه بر مشکلات تسهیل می شود. بحران ها به مثابه آزمون پایان ترم برای مفاهیم اند؛ یا پاس می شوند و به مدد جامعه می آیند و یا رفته رفته و جامعه مستهلک می شود. اعتماد، همکاری، مشارکت، حمایت و همبستگی از جمله مفاهیمی اند که در هنگامه بحران ها در صف اول مبارزه قرار می گیرند؛ چنانچه مفاهیم مزبور از پشتیبانی آدمی برخوردار شوند در این نبرد پیروز خواهند شد و چنانچه آدمیت با مدنیت در تعارض قرار بگیرد، شاهد خودکشی خودخواهانه خواهد بود.

اگر ظهور کرونا در عرصه جامعه را فقط به یک بحران تقلیل ندهیم و از فرصت ها و تهدیدهایش صرف نظر نکنیم، متوجه نیاز به تبلور مفاهیم بالا در سطح جامعه می شویم. به عبارتی بهتر، حس وابستگی انسان به انسان در قالب مفاهیم بالا و کاربست آن در مواقع بحرانی، نمایان می شود. کلیت مفاهیم ذکر شده و هم خانواده هایشان را تحت عنوان سرمایه اجتماعی نام گذاری کرده اند.

جدای از تحلیل ها و تفسیرهای متعددی که در خصوص منشأ انسانی یا طبیعی این بیماری وجود داشت و دارد، کل اقدامات انجام شده جهت کنترل این بحران در سطح کشور، اعم از تأمین لوازم و تجهیزات مورد نیاز مردم و بیمارستان ها، نحوه مدیریت و نظارت بر توزیع آن ها، فعالیت رسانه ای و اطلاع رسانی در خصوص بیماری و نحوه پاسخ به افکار عمومی، پیشگیری از ابتلاهای جدید و درمان بیماران و ...، تجارب ارزشمندی را در مدیریت این بحران و اپیدمی زیستی که برای اولین بار در این سطح وسیع در کشور بروز پیدا کرده بود، به دست داد که به شرط مستندسازی و تجربه نگاری می تواند در موارد مشابه آتی و جنگ های بیولوژیک احتمالی مورد استفاده و بهره برداری قرار گیرد.

نمایش مجدد «ما

می توانیم» و اهمیت خودکفایی

دقیقاً همانند زمان دفاع مقدس که ما در دسترسی به انواع تجهیزات و ادوات نظامی در محدودیت و تحریم قرار داشتیم، ولی با اراده و عزم راسخ این محدودیت ها را تبدیل به فرصت کردیم و با شروع ساخت و تولید آن ها یک بار کشور را برای همیشه از وابستگی به شرق و غرب در زمینه نظامی رها کردیم، در موضوع کرونا نیز با وجود همه محدودیت ها و تحریم های ظالمانه ای که توسط چند کشور سلطه گر به ویژه در زمینه پزشکی علیه ما اعمال شده است، ساخت کیت های آزمایشگاهی، تجهیزات و مواد ضد عفونی کننده، تولید گسترده وسایل مراقبتی اعم از ماسک، گان و ... جلوه دیگری از توانمندی ملی بود که بار دیگر شعار ما می توانیم را در کنار اهمیت خودکفایی در ملزومات حیاتی در کشور به نمایش گذاشت. حال این حماسه در شرایطی رقم خورد که همان کشورهای سلطه گر تحریم کننده مغرور خود برای تأمین لوازم و تجهیزات فوق، مجبور به راهزنی و دزدی بین المللی از همدیگر شدند.

جلوه گری فرهنگ عمومی والا در ایران و افول اخلاقی در غرب

برخلاف برخی کشورهای به ظاهر متمدن و توسعه یافته

غربی که شهروندانشان با هجوم به فروشگاه‌ها و خالی کردن آن‌ها و دامن زدن به خشونت‌های خانگی به‌ویژه علیه زنان و کودکان و اقدام به خرید اسلحه جهت خود مراقبتی از دستبرد دیگران از یک طرف و نهادهای عمومی و بهداشتی‌شان با تقسیم بیماران به دو دسته ارزشمند و بی‌ارزش و نادیده گرفتن سالخوردگان، پرده از ظاهر خودساخته فریبنده و متمدنانه غرب کنار زدند؛ در مقابل ملت ایران اسلامی با یک متانت ملی و عمومی زیبا و پرهیز از هجوم و یورش به مراکز فروشگاه‌ها و با حفظ آرامش خود، نه تنها دچار آسیب‌های فوق نشدند بلکه در مرتبه‌ای بالاتر با نمایش ایثارها، محبت‌ها، فداکاری‌ها، همدلی‌ها و از خودگذشتگی‌ها نشان دادند که مدنیت، اخلاق و فرهنگ عمومی والا گوهری است ارزشمند بر تارک جامعه اسلامی ایران که معمولاً خلاف آن توسط غرب‌اندیشان و غرب‌گرایان تبلیغ می‌شود.

اثبات کارآمدی نظام سیاسی و اجتماعی مردم‌سالاری دینی

با گسترش ویروس کرونا در غرب و استیصال و درماندگی نظام‌های غربی در مقابل گسترش آن و تقدیم بیشترین تلفات انسانی در دنیا، بسیاری از اندیشمندان و استراتژیست‌های غربی از عیان شدن باطن مدرنیته و ناتمام خواندن آن و ناکارآمدی نظام لیبرال سرمایه‌داری سخن می‌گویند. این در حالی است که در جامعه ایران با شکل‌گیری الگوی مشارکت اجتماعی اسلامی با محوریت مردم، نهادهای مردمی - اجتماعی و حاکمیت به‌عنوان سه ضلع این الگو، مشارکت ملی ویژه‌ای در مدیریت بحران کرونا ایجاد شد. مردم با همکاری فوق‌العاده و تبعیت از دستورات ستادهای مسئول و همچنین نقش‌آفرینی در کمک همدلانه به هموعان خود؛ نهادهای اجتماعی مثل مساجد و هیئات از یک طرف و نهادهای مردمی مثل بسیج و گروه‌های جهادی از طرف دیگر با ایفای نقش اجتماعی گسترده در همه عرصه‌ها از تولید تجهیزات، کنترل و پیشگیری بیماری گرفته تا کمک‌رسانی به کادر درمان و مددکاری و یاری‌گری آسیب‌دیدگان از کرونا؛ و در نهایت حاکمیت اعم از نهادهای دولتی و نظامی مثل سپاه و ارتش و در رأس همه این‌ها هدایت و راهبری کلان و بی‌بدیل رهبر

معظم انقلاب حفظه‌الله با مدیریت و اقدام به موقع موجبات اثبات کارآمدی نظام سیاسی و اجتماعی مردم‌سالاری دینی را در مقابل سایر نظام‌ها فراهم کردند.

نتیجه متقابل این مردم‌سالاری این شد که در عصر معاصر که نظام پادشاهی مطلقه کم‌رنگ شده و فئودالیسم قرون وسطی هم جای خودش را به فئودالیسم اقتصادی یا دیجیتالی داده و درآمد اکثریت دولت‌ها وابسته شهروندان‌شان شده پس کمابیش دولت‌ها مجبورند به ملت اتکا کنند؛ اعتماد برای پرداخت مالیات، اعتماد برای هنجارناشکنی رسمی و غیررسمی و در آخر اعتماد برای قرنطینه خانگی و رعایت بهداشت فردی نمونه‌هایی از این قبیل هستند. البته که دولت‌ها در صورت سوءاستفاده ملت از اعتمادشان دست به خشونت مشروع می‌زنند و مانعی در برابر اعتمادشکنی‌ها می‌شوند. در بحران کرونا هم دولت‌هایی با درجه کم یا زیاد به شهروندان برای قرنطینه خانگی و جلوگیری از پاندمی ویروس اعتماد کردند؛ برخی دولت‌ها مثل دولت قطر تردد در سطح شهر را منوط به درخواست مجوز کردند و برخی مانند دولت ایران صرفاً تردد بین شهری را کنترل کردند. اگرچه سیاست‌های کنترلی نیاز به همکاری تام شهروندان و اقتدار ایجابی دولت دارد.

گرایش بیشتر مردم به دین و خدا و افزایش معنویت در جامعه

نظرسنجی‌ها و بررسی‌های مختلف نشان می‌دهد که علیرغم تعطیلی اماکن مذهبی در کشور اعم از مساجد، زیارتگاه‌ها، هیأت‌ها و حسینیه‌ها در دوران کرونا، برآثر مرگ آگاهی ناشی از این بیماری توجه مردم به دین و خداوند بیشتر شده است. از طرف دیگر همین نظرسنجی‌ها نشان می‌دهند که اکثر مردم ایران برای حفظ آرامش روحی و روانی خود از دعا و راز و نیاز با خدا بهره برده‌اند و بخش زیادی از مردم اوقات فراغت خود را به این نحو گذرانده‌اند که برآیند همه این‌ها حاکی از افزایش دین‌داری و معنویت در جامعه می‌باشد. این همه در حالی است که سال‌هاست بنگاه‌های رسانه‌ای و تبلیغی و ماهواره‌ای غربی از هیچ تلاشی در راستای دین‌گریزی مردم و کاهش تعلقات دینی و در نهایت تغییر سبک زندگی در کشور دریغ نکرده‌اند.

افزایش سرمایه انسانی جامعه پزشکی و پرستاری در کشور

سرمایه انسانی یکی از سرمایه‌های کلیدی نظام است. اگر سرمایه انسانی را از بار اقتصادی‌اش مبرا بدانیم و آن را مجموعه دانش‌ها، مهارت‌ها، استعدادها و تحصیلاتی تعریف کنیم که افراد در طول زندگی کسب می‌کنند، این سرمایه نویدبخش توده جامعه برای تداوم و شکست‌ناپذیری نسبت به مشقت‌های حاصل از بحران است. در دوره بحران، سازمان‌دهی و استعمال سرمایه‌های انسانی در بهترین مسیر، قلمرو دشمن را کوچک‌تر می‌سازد و جاده موفقیت را همواره هموارتر می‌کند؛ اما ارتباطی که بین سرمایه انسانی و سرمایه اجتماعی پابرجا است نمودهایش را در مفاهیمی همچون ایثار، از خودگذشتگی، دلسوزی و ... بروز می‌دهد؛ همانند کادرهای درمانی که از سر انسان دوستی و روحیه فداکارانه به انجام فریضه خویش بر مبنای دانش و تخصص می‌پردازند. طی سال‌های اخیر و در پی برخی رویدادها و همچنین پرداخت‌های رسانه‌ای که با محوریت پزشکان صورت گرفته بود، از جمله در موضوع مالیات بر درآمد، افزایش تعرفه‌های پزشکی و موضوع تعارض منافع موجود در نظام مدیریت پزشکی، سرمایه اجتماعی این قشر از جامعه دچار خدشه و آسیب فراوان گردیده بود. در آپیدمی اخیر با توجه به نوع ایفای نقش جهادگران و ایثارگونه‌ای که جامعه پزشکی و پرستاری کشور انجام داد و با تقدیم شهدای خدمت در این عرصه و فعالیت شبانه‌روزی و همدلانه در رسیدگی به بیماران و در سایه مسئولیت‌پذیری و تعهد انسانی و دینی کادر مجموعه‌های درمانی کشور، سرمایه اجتماعی جامعه پزشکی و پرستاری کشور ترمیم و افزایش زیادی را شاهد بوده است. البته بدیهی است که ادامه و یا حفظ این روند منوط به حل برخی موضوعات مطرح در این حوزه از جمله مسئله تعارض منافع و اجرای صحیح مالیات بر درآمد می‌باشد که به نظر می‌رسد قاطبه پزشکان کشور به جز افراد معدودی همراهی لازم را در این زمینه خواهند داشت.

حکایت‌های خواندنی با طعم روضه!

محمدحسین دیانی

امید من در قیامت فقط به اباعبدالله علیه السلام است

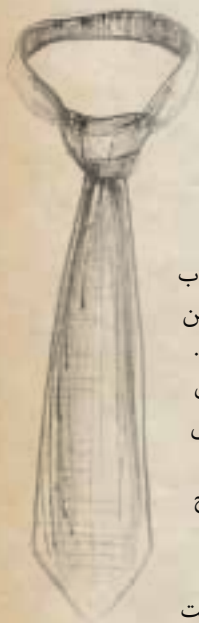
یک روز بعد از ظهر تلفن زنگ زد، دیدم استاد باکرامت، عالم کم نظیر، فیلسوف الهی، علامه جعفری است. به من گفت: حسین، کاری نداری؟ گفتم: نه، امرتان؟ گفت: بلند شو به خانه ما بیا. خب از این طرف تهران یعنی شرق به غرب، رفتم. تنها بود. گفت: چه خوب شد آمدی. امشب دارند من را به خاطر بیماری به اروپا می‌برند، احتمال می‌دهم برنگردم. پولی را درآورد و به من داد و گفت: این را چهار قسمت کن و بعد از رفتن من، هر جا خودت صلاح دیدی هزینه کن. گفتم: چشم. گفت: اما یک چیزی می‌خواهم به تو بگویم. تو من را می‌شناسی و از سال ۵۰ با هم رفیق بوده‌ایم، درست است؟ گفتم: بله. فرمود: من تا الآن نماز قضا ندارم، روزه قضا ندارم، حج را رفته‌ام و در عبادتم بدهی ندارم اما همه این‌ها را کنار گذاشته‌ام و گفته‌ام بروید، نمی‌خواهم پیش من باشید؛ هیچ امیدی به شما ندارم. این یک مسئله بود. مسئله دیگر این که چند سال در قم درس خوانده‌ام، بعد به نجف رفته‌ام و بزرگ‌ترین استادها مثل آشیخ مرتضی طالقانی، آیت‌الله العظمی خویی، این آدم کم نظیر در علم را دیده‌ام. به عمر تحصیلی‌ام هم گفته‌ام کنار بروید که هیچ امیدی به شما ندارم. خیلی طلبه و دانشگاهی را درس داده‌ام و بالاخره آن‌ها با زبان من با اسلام، با حکمت و با قرآن آشنا شده‌اند. به آن‌ها هم گفته‌ام دارم می‌روم، شما هم من را رها کنید و کنار بروید که ابداً به شما امیدی ندارم. بعد به من گفت: حسین، می‌دانی برای قیامت امید صد درصد من که هیچ نگرانی نسبت به آن ندارم، به چیست؟ گفتم: نه استاد. گفت: فقط به ابی‌عبدالله علیه السلام است. (به نقل از استاد حاج شیخ حسین انصاریان)

آتش بر گوشت زائر امام حسین علیه السلام حرام است!

روزی مرد زائر وارد یکی از قصابی‌های کربلا می‌شود و مقداری گوشت می‌خرد و به حرم امام حسین علیه السلام می‌رود. بعد از زیارت به خانه برگشته و گوشت را به همسرش می‌دهد و می‌گوید آبگوشتی درست کن. ظهر که می‌شود همسرش به مرد می‌گوید گوشت نیخته است و مرد می‌گوید اشکالی ندارد صبر کن تا شب بپزد. شب که می‌روند سراغ گوشت می‌بینند گوشت اصلاً نیخته است و مرد قصاب را سرزنش می‌کنند که گوشت بی‌کیفیت به آن‌ها داده است و می‌گذارند تا صبح بپزد. صبح بیدار شده و می‌بینند که گوشت هنوز نیخته است. مرد با عصبانیت ظرف غذا را به قصابی برده، روی میز او می‌گذارد و می‌گوید: مرد حسابی ما زائر امام حسین علیه السلام هستیم. بی‌انصافی است به ما گوشت بی‌کیفیت بدهی. از دیروز صبح که گوشت را خریدم تا امروز صبح گوشت اصلاً نیخته است. قصاب لبخندی زده و به او می‌گوید: وقتی گوشت را خریدی مستقیم رفتی داخل حرم امام حسین علیه السلام؟ زائر پاسخ می‌دهد چطور؟ بله رفتم. قصاب می‌گوید: مگر نمی‌دانی گوشتی که وارد حرم امام حسین علیه السلام شود آتش به او کارساز نیست؛ اگر می‌دانستم قصد زیارت داری قبلش به تو می‌گفتم. در روایات آمده است سوزاندن بدن زائر امام حسین علیه السلام بر آتش جهنم حرام است. این حدیث در باب چهل و ششم کامل الزیارات (اجرو ثواب آنچه شخص در زیارت حضرت امام حسین علیه السلام اتفاق می‌کند) آمده است به این کیفیت که امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

«قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ أَتَى قَبْرَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَدْ وَصَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَوَصَلْنَا وَحَرَمَتْ غَيْبَتُهُ وَحَرَّمَ لَحْمُهُ عَلَى النَّارِ وَأَعْطَاهُ اللَّهُ بِكُلِّ دَرْهَمٍ أَنْفَقَهُ عَشْرَةَ أَلْفِ مَدِينَةٍ لَهُ فِي كِتَابِ مَحْفُوظٍ وَكَانَ اللَّهُ لَهُ مِنْ وَرَاءِ حَوَائِجِهِ وَحُفَظَ فِي كُلِّ مَا خَلَفَ وَلَمْ يَسْأَلِ اللَّهُ شَيْئاً إِلَّا أَعْطَاهُ وَأَجَابَهُ فِيهِ إِمَّا أَنْ يُعْجِلَهُ وَإِمَّا أَنْ يُؤَخِّرَهُ لَهُ؛ كَسَى كَسَى بِهِ زِيَارَتِ قَبْرِ إِمَامِ حُسَيْنٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَرُودَ هَمَانَا بِهِ رَسُولُ خُدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَبِهِ مَا أَهْلُ بَيْتِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ احْسَانُ نَمُودَهُ اسْت. چنين شخصي غيبتش جايز نبوده و گوشتش بر آتش حرام است و در مقابل هريك درهمي كه انفاق كرده خداوند متعال ده هزار شهر در كتابي مضبوط به او اعطاء مي فرمايد و به دنبال آن حوائج و نيازمندي هايش را روا نموده و آنچه را كه از خود باقي گذارد حق تعالي حافظ آن ها است و درخواست و سؤال چيزي از خدا نمي كند مگر آنكه باري تعالي اجابتش مي فرمايد؛ اعم از آنكه سريع و بدون مهلت حاجتش را روا كرده يا با تاخير و مهلت آن را برآورده نمايد.» (به نقل از كتاب داستان هاي شگفت اثر آيت الله دستغيب)

شیفتگان حسین علیه السلام از ایروینگ آمریکایی تا فیشر آلمانی

امام حسین علیه السلام در فرهنگ بشریت چون قاعده‌ای زرین فصل مشترک مذاهب و مرام های دینی و قومی و فکری بوده است. نورا، چون جد و پدر بزرگوارش مرزهای تاریخی و جغرافیایی را درنوردید و انسان های روشن ضمیر را متأثر و شیفته خود ساخت. «توماس کارلایل» از بزرگ ترین نویسندگان و فیلسوفان قرن ۱۹ اروپا و انگلستان، در کتاب مشهور خود با نام «قهرمانان»، بارها شخصیت پیامبر بزرگ اسلام، امیرالمؤمنین و امام حسین علیه السلام را ستایش می کند. جمله مشهور «علی را نمی شود دوست داشت» از اوست. کارلایل در توصیف امام حسین علیه السلام می گوید: «حسین نماد اعتقاد راسخ بر خداوند برای همیشه اثبات کرد و آموخت، آنجا که بی عدالتی و تفرعن در برابر حقیقت و عدالت صف آرای می کنند، تفوق نفرات و مادیات اهمیت خود را می بازد!» «کورت فیشر»، متفکر و نویسنده برجسته آلمانی، با کنکاش در شخصیت های برجسته تاریخ بشری، امام حسین علیه السلام را بیکه و تنها ایستاده بر اوج قله ایثار مطلق در تاریخ بشری توصیف می کند که ساحتش از هر آلودگی، طمع (در قدرت دنیوی) و لجاجت قهرمانان تاریخ مبرا است. از نظر فیشر، ایشان مرزهای تاریخ بشریت در حدود ایثار و از خودگذشتگی را تا ابدیت جابه جا کرده و ایثارش را با حکمت آمیخت.

«ماهاتما گاندی» از بین بیش از هزار خدای هندی و هزاران رهبر مذهبی و سیاسی تاریخ؛ امام حسین علیه السلام را به عنوان رهبر آرمان خود برمی گزیند. او بارها می گفت که از حسین علیه السلام آموخته است که چگونه پیروزی را در اوج ستمدیدی در آغوش بکشد! گاندی امام حسین علیه السلام را ساتیاگرها یا همان «نیروی حقیقت» و بکتی یا همان «اخلاص حقیقی» می دانست.

«ادوارد گیبون» نویسنده انگلیسی می گفت: «در دهه ها و قرون آتی روایت داستان ایثار و شهادت تراژیک حسین علیه السلام، باعث بیداری دل و روح بشریت در هر زمان و مکان خواهد شد.» مسیحیان حسین علیه السلام را مسیح اسلام می دانند که برای نجات قوم منحرف شده پیامبر صلی الله علیه و آله برگزیده شد تا با رنج و مشقت هایش و کشته شدنش قومش را نجات بخشد!

«توماس مازاریک» متفکر برجسته اهل چکسلواکی، حسین علیه السلام را با مسیح علیه السلام مقایسه می کند و مصائب و ایثار و تأثیرگذاری امام حسین علیه السلام را در مقایسه با مسیح علیه السلام بسیار عمیق تر دانسته و آن را «چون پر کاهی در برابر سیاره ای عظیم» توصیف می کند.

«توماس مان» متفکر آلمانی نیز در مقام مقایسه، ایثار حسین علیه السلام را بسی عظیم تر از حضرت عیسی علیه السلام می داند چرا که او معتقد است عیسی علیه السلام در مقام قربانی کردن متاع کمتری نسبت به حسین علیه السلام داشت؛ عیسی علیه السلام زن و فرزندی برای قربانی کردن نداشت اما حسین علیه السلام زن و فرزندان و برادران و حتی نوزادش را با نهایت حد ایثار فدا کرد!

«طلعت سعید هالمن» مورخ و نویسنده سنی اهل ترکیه، معتقد بود همان گونه که «کرکارد» فیلسوف برجسته دانمارکی، حضرت ابراهیم علیه السلام را «شوالیه ایمان» می نامید، امام حسین علیه السلام را نیز باید شوالیه ایمان نامید چرا که حد نهایت فداکاری در راه ایمان بوده است.

ميثاق نامه جوانان عاشورایي هيات رزمندگان اسلام

ما هنامه هيات در نظر داشت تا جهت معرفي برنامه ها و فعاليت هاي هيات جوانان عاشورايي رزمندگان اسلام با مسئل اين هيات مصاحبه اي را ترتيب دهد ولي پس از پيگيري هاي مکرر به دليل مشغله کاري و سفرهاي تبليغي حجت الاسلام والمسلمين حاج احمد پناهيان فرصت اين مصاحبه ايجاد نشد و ايشان پيشنهاده دادند بجاى مصاحبه، متن «ميثاق نامه عملياتي هيات جوانان عاشورايي رزمندگان اسلام» که دربردارنده خط مشي ها، سياست ها و برنامه هاي اين هيات است منتشر شود. از اين رو در اين بخش متن اين ميثاق نامه تقديم مي گردد.

«مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يَضْبِرْ عَلَى حَدِّ السَّيْفِ وَ طَعْنِ الْأَسِنَّةِ فَلْيَقُمْ مَعَنَا وَإِلَّا فَلْيَنْصَرِفْ عَنَّا؛ هر کس از شما در برابر تيزي شمشير و زخم نيزه ها بردبار است، با ما بماند و الا از ما جدا شود.» (ينابيع المودة، ص ۴۰۶)

هيات رزمندگان اسلام، ميعادگاه مجاهدان و صالحان آخرالزماني بقيه الله الاعظم است که بر عهد خویش با خدای متعال، پيامبر اعظم صلی الله عليه وآله، ائمه هدی عليهم السلام و امامين انقلاب همچنان استوار مانده و رسالت عظيم خویش را همواره نشر و گسترش فرهنگ اصیل و ناب جهاد و شهادت و نیز مقاومت و خدمت می داند.

با عنایت به تکليف ذاتی اين مواكب نور، هيات جوانان عاشورائي بر خود فرض می دانند با همه عزم و همت خالصانه و بی دریغ، در جهت احیای امر اهل بيت هدی عليهم السلام و حضور همه جانبه در عرصه هاي هفتگانه جهاد که منوی نائب الحجه عجل الله تعالی فرجه الشریف امام خامنه ای در بيانيه گام دوم انقلاب اسلامی است انجام وظیفه نمایند.

در اين راستا علاوه بر پيگيري عالمانه و مجاهدانه مأموريت هاي ثابت و ذاتی، اين هيات هاي انقلابی و جهادی، موارد ذیل را نیز مؤکداً دنبال خواهند نمود:

۱. تلاش بیشتر در جهت هر چه مستحکم تر و عمیق تر ساختن معارف حقّه الهی و شیعی.
۲. برگزاری نشست هاي راهبردی و عملياتی برای تبیین هر چه تمام تر بيانيه ماندگار گام دوم انقلاب اسلامی.
۳. عزم مضاعف در تشکیل و تکثیر گروه هاي فعال جهادی و تلاش در جهت کيفی سازی هر چه تمام تر آن با توجه به آخرین فرامین امام مسلمین فرمانده کل قوا.
۴. برگزاری اردو هاي زیارتی و تربیتی مشاهد شریفه، بقاء متبرکه ائمه هدی عليهم السلام به ویژه مشهد مقدّس و زیارت کربلای معلی در اربعین حسینی و امامزادگان شریف عليهم السلام و نیز گلزار هاي شهدا با غنی سازی محتوایی و رعایت ملاحظات و شئون این کاروان هاي مقدّس و مراقبت از تأثیر پذیری منفی از آفات این گونه اقدامات.
۵. اهتمام به برگزاری اردوی راهیان نور، با بهره مندی از رايان دفاع مقدّس و رزمندگان، ايتارگران و جانبازان حاضر در عمليات هاي افتخار آفرين جبهه و جنگ.
۶. تداوم و غنی سازی سطح معرفتی و معنوی و عملياتی هيات هاي هفتگی، علاوه بر مناسبت هاي مذهبی سال.
۷. ثبت تاريخ شفاهي و تهیه و ارسال گزارش هاي دقيق کتبی از فعاليت هاي هيات و ارسال به مرکز بر اساس موارد درخواستی ستاد.
۸. فعال سازی هيات هاي اندیشه ورز، بر اساس مأموريت هاي متنوع ابلاغی مقام عظمای ولایت، در خصوص عرصه هاي جهادی، ویژه جوانان مؤمن و انقلابی کشور و نیز لحاظ حساسيت ها و نیاز هاي ویژه هر منطقه با توجه به مخاطب شناسی انجام شده.
۹. تلاش پيگیر و مضاعف در جهت جذب نوجوانان و جوانان به صورت جهت مند و با در نظر گرفتن تفکیک سنی و سطح معلومات و آگاهی آن ها.
۱۰. تداوم فعاليت مؤثر و پوشش فراگیر هيات رصدگر، در جهت ارتقاء سطح کيفی و کمی هيات.
۱۱. اهتمام ویژه به امر خانواده و برنامه ریزی و فضا سازی هيات با محوريت بهره مندی خانواده ها در جهت مقابله با جريان هايی که در کشور و خارج از کشور به حمله بر این محبوب ترین بنیان نزد خدای متعال برخاسته اند.
۱۲. ادامه ارتباط مؤثر با مجموعه ها، مراکز و هيات هاي انقلابی شهر و استان، در جهت ايجاد و تقويت جبهه عظيم جناح مؤمن انقلابی، بر اساس دستورات امام خامنه ای.
۱۳. اقدام مؤثر در سنجش استعداد هاي نوجوانان و جوانان و تقويت توانمندی آن ها در حوزه هاي مختلف علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی.
۱۴. اطلاع دقيق از وقایع و اتفاقات روز جهان اسلام و کشور، به ویژه مواردی که در حوزه مأموريت هاي جوانان از سوی امام خامنه ای تعیین شده و اعلام موضع صحیح و به هنگام، در قالب هاي متداول و اثربخش به صورت قانونی و مؤثر.

مصاحبه پیش رو گفتگوی صمیمی ماهنامه هیأت با آقای حسین موحدی نیا، مسئول دعای ندبه هیأت رزمندگان اسلام است.

دعای ندبه دانشگاه فرهنگ انتظار و مهدویت

او متولد سال ۱۳۴۱ و بازنشسته سپاه پاسداران انقلاب اسلامی می باشد که به گفته خودش از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۹ به عنوان مسئول جوانان عاشورایی و پس از آن تا امروز نیز به عنوان مدیر ندبه توفیق همکاری با هیأت رزمندگان اسلام را در کارنامه فعالیت های فرهنگی و مذهبی خود ثبت کرده است. موحدی نیا افتخار زندگی خود را نوکری و ذاکری آستان مقدس اهل بیت علیهم السلام می داند و هنگامی که از انگیزه اش برای خدمت در عرصه فرهنگ سازی مهدوی سؤال پرسیدیم پاسخ را با یک بیت شعر بیان کرد: «هرکس برای خویش پناهی گزیده است / ما در پناه مهدی آل محمدیم» و از اینکه پس از سال ها خدمت، اکنون مجالی یافته است تا با ماهنامه هیأت سخن بگوید ابراز خرسندی می نماید.

«آقای موحدی نیا در مورد سابقه و تجربه خودتان در برگزاری مراسمات مذهبی و اینکه خدمت در این عرصه چه حسی برایتان ایجاد می کند توضیح بفرمایید.

بنده از نوجوانی علاقه خاصی به مجالس و محافل اهل بیت علیهم السلام داشتم و همواره در برگزاری مجالس دعای ندبه، کمیل، زیارت عاشورا و دیگر مجالس مسجد و هیأت محله مان مشارکت می کردم. گاهی نیز با مداحی و مجری گری ایفای نقش می نمودم. با پیروزی انقلاب و شروع جنگ تحمیلی وارد جبهه شدیم و دفاع مقدس نقطه عطفی در عرصه فعالیت های اینجانب شد. امروز هم

که جنگ نظامی تمام شده است با همان حال و هوای دوران دفاع مقدس خودم را رزمنده و سربازی در سنگر فرهنگی می دانم و معتقدم لحظه ای نباید آرام نشست. خب به لطف خدا وقتی مسئول محترم هیأت رزمندگان اسلام حضور در سنگر جوانان عاشورایی و مدیریت مراسم های ندبه را به حقیر پیشنهاد کردند این اتفاق را یک فرصت و توفیق برای خودم فرض کردم و خداوند را شاکرم که توفیق تداوم این خدمتگزاری برایم حاصل شده است.

«چرا در بین همه فعالیت های هیأت رزمندگان، دعای ندبه بیشتر محور قرار گرفته و رسانه ای می شود؟

اینکه دعای روح بخش ندبه که از وجود نازنین حضرت صادق علیه السلام نقل شده، محور فعالیت ها و مورد توجه ویژه قرار گرفته است به خاطر جایگاه مهدویت و مفهوم شناسی این دعای نورانی و همچنین به خاطر ارزش و ضرورت استغاثه و استمداد از وجود مقدس امام زمان عجل الله تعالی فرجه و تأسف و تأثر و گریه در فراق آن عزیز غایب از نظر می باشد.

با دقت در مضامین این دعای ارزشمند درخواهیم یافت که ابتدای آن با حمد و ثنای الهی و درود بر پیامبر و آلش آغاز شده و سپس به حکمت برگزیده شدن اولیا و انبیای الهی و تأیید این برگزیدگان از ناحیه حق تعالی می پردازد. همچنین به فرازهای مهم زندگی پیامبران اولوالعزم علیهم السلام اشاره داشته و به جانشینی مولا علی علیه السلام و بیان فضایل آن حضرت و از طرفی بی وفایی و شقاوت مندی دشمنان دین می پردازد. سپس فرازهای این دعا، با اظهار شوق نسبت به آخرین ذخیره و بازمانده معصوم خاندان رسالت ادامه پیدا می کند و با دعا برای تعجیل فرج و روی کار آمدن دولت حق و محکم شدن پیوند با امام زمان عجل الله تعالی فرجه خاتمه می یابد. با دقت در مضامین نورانی و سیر فرازهای دعای ندبه به روشنی نتیجه می گیریم که دعای ندبه مسیر زندگی یک شیعه انقلابی را ترسیم می کند؛ «ندبه» یعنی گریه و ناله هدف دار؛ یعنی امید و انتظار و شوق زندگی سالم در مدار ولایت.

به عنوان نمونه فراز «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاً فَلَعَلِّيْ مَوْلَاَهُ» فقط برای زمان امام علی علیه السلام نیست بلکه امروز در عصر و زمان ما هم این فراز می تواند راهنمای شیعه انقلابی باشد و موجب تحکیم ولایت مطلقه فقیه و حاکمیت الله بین امت اسلامی گردد. با این اوصاف شایسته است که چنین دعایی و آرمان های مرتبط با دعای ندبه در هر صبح جمعه که متعلق به حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه است به عنوان یکی از برنامه های اصلی صداوسیما باشد و با پخش مراسم های دعای ندبه روح مهدی باوری و انتظار در جامعه نهادینه شود.

«آیا مراسم دعای ندبه نسبت به دیگر فعالیت های یک هیأت، برتری و اولویت دارد؟

گرچه همه هیأت ها در ایام ولادت و شهادت معصومین علیهم السلام و دیگر مناسبت های ملی و مذهبی برنامه ها و مراسم های باشکوهی برگزار می کنند ولی

**امروز به برکت انقلاب و خون
مطهر شهدا مردم ما به سطحی
از فرهنگ و شعور دینی
دست یافته اند که ارزش های
دینی و اسلامی را متعلق به یک
حزب یا جریان خاص نمی دانند،
بلکه نگاهشان به برنامه هایی
نظیر دعای ندبه فرامذهبی،
فرادینی و فراملی است. ندبه
مسیر زندگی یک شیعه انقلابی را
ترسیم می کند. ندبه یعنی گریه و
ناله هدف دار؛ یعنی امید و انتظار و
شوق زندگی سالم در مدار ولایت.**

شاید بتوان از این نظر که مستمعین دعای ندبه انسان هایی عاشق و مشتاق ظهور منجی و امام غایب خود هستند و هر صبح جمعه از خواب و استراحتشان می زنند و خود را به مجالس ندبه خوانی می رسانند و روح خود را با نورانیت این مراسم و با فرازهای دعا جلا می بخشند، آن را از دیگر فعالیت های یک هیأت متمایز دانست.

تشکیلاتی شدن مراسمات و

محافل دعای ندبه چه ویژگی ای دارد؟ چگونه می توان با برگزاری مراسم هایی نظیر دعای ندبه در راستای آرمان های نظام و رهبری گفتمان سازی کرد؟
بله! شکی نیست که دعای ندبه، مکتب آموختن راه و رسم زندگی جهادی، ایجاد امید و انتظار مثبت، ظلم ستیزی و ولایت مداری است. ما معتقدیم نظام مقدس جمهوری اسلامی و اصل ولایت فقیه تداوم حرکت انبیا الهی و ائمه هدی علیهم السلام در عصر ما می باشد.

امروز برای کسب روحیه جهادی جهت فعالیت و زمینه سازی ظهور و نیز برای همراهی با آرمان های امام و انقلاب و شهدا لازم است تا جامعه و جوانان ما متصف به اوصاف منتظران حقیقی امام زمان عجل الله تعالی فرجه و افرادی آگاه

و با بصیرت باشند که به نظر می رسد مضامین مهدوی دعای روح بخش ندبه و روح شهادت طلبی و ولایت مداری که در آن القا می شود همه و همه می تواند ندبه خوان های ما را افرادی مهیا و آماده در رکاب ولایت تربیت نماید. همان گونه که شهدای هشت سال دفاع مقدس و مدافعین حریم اهل بیت علیهم السلام در همین مجالس، روح و جان گرفته و اهداف و رسالت خود را تعیین نمودند و عاشقانه خود را فدای ولایت و ارزش های دین و انقلاب کردند.

نسبت و میزان تأثیرگذاری

مراسمات دعای ندبه در فرهنگ سازی مذهبی و دینی در کشور و یا حتی خارج از مرزها چقدر است؟ آیا این فرهنگ ملی است یا فراملی؟

شاید میزان این تأثیرگذاری را ما که در وسط میدان برگزاری ندبه هستیم بیشتر درک می کنیم. اگر شما هم یک هفته با تیم برگزاری این مراسم که عازم یکی از شهرستان ها هستند همراه شوید، خودتان با چشمانتان می بینید و گواهی می دهید که با تبلیغ و اعلام برگزاری مراسم ندبه در سطح شهر چطور حال و هوای آن شهر از چند روز قبل متحول می شود و بین مردم جوش و خروشی به راه می افتد.

واقعاً این حالات که چگونه مردم ولایتمدار و منتظران امام زمان عجل الله تعالی فرجه از پیر و جوان، زن و مرد، کوچک و بزرگ، همه و همه در تلاش اند تا مقدمات و زمینه های برگزاری مراسم را فراهم آورند قابل توصیف نیست. سرانجام روز جمعه که قرار بی قراران فرامی رسد، قبل از اذان صبح شاهدیم که خیل عاشقان امام زمان عجل الله تعالی فرجه جهت اقامه نماز صبح، استماع سخنرانی و گوش جان سپردن به نوای دلنشین دعای ندبه از هر طرف شهر روانه محل برگزاری مراسم می شوند.

امروز الحمدلله به برکت انقلاب و خون مطهر شهدا مردم ما به سطحی از فرهنگ و شعور دینی دست یافته اند که ارزش های دینی و اسلامی را متعلق به یک حزب یا جریان خاص نمی دانند بلکه نگاهشان به برنامه ها و مراسم هایی نظیر دعای ندبه فرامذهبی و فرادینی و

فرامکانی است. همچنان که انقلاب حضرت امام رحمه الله و دفاع مقدس همه مردم را از هر صنف و جناحی از شیعه و سنی تا مسلمان و مسیحی و از فقیر و غنی تا بی سواد و تحصیل کرده و مجتهد، همه را به میدان آورد امروز هم انتظار و مهدویت یک فرهنگ جاری است و وقتی نگاهمان به آن نگاه مکتبی و تمدنی باشد هرکسی آن را از خود و خود را متعلق به این مکتب می داند و پای کار می آید و ما این را در اقصی نقاط کشور و حتی در دیگر کشورها به عینه دیده ایم.

آیا درباره این حال و هوا خاطره

ویژه ای به ذهنتان می رسد؟
بله! ما همیشه با خودمان فکر می کردیم که این شور و شوق منحصر به ایران است. بالاخره مردم انقلاب کرده اند، شهید داده اند، شیعه و معتقد به ظهور هستند! ولی وقتی قرار شد در سوریه و در حرم بی بی جانمان حضرت زینب و حضرت رقیه سلام الله علیهما مراسم برگزار شود، دست اندرکاران ندبه گویا کمی نگران بودیم و می اندیشیدیم که چون این چنین مراسم هایی در آنجا مثل ایران فرهنگ سازی نشده ممکن است با استقبال خوبی مواجه نشود. ولی وقتی صبح جمعه فرارسید با کمال تعجب و ناباوری مواجه شدیم با جمعیت عظیمی از مستمعان سوری و دلدادگان و شیفتگان اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله که خود را برای سخنرانی و دعا به حرم رسانده بودند.

این همان معنای انتظار همگانی است که نشان می دهد فقط مردم ایران نیستند که منتظر ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه

**دیروز انقلاب حضرت امام
رحمه الله و دفاع مقدس همه
مردم را از هر صنف و جناحی از
شیعه و سنی تا مسلمان و مسیحی
و از فقیر و غنی تا بی سواد و
تحصیل کرده و مجتهد به میدان
آورد. امروز هم انتظار و مهدویت
یک فرهنگ جاری است و وقتی
نگاهمان به آن، نگاه مکتبی و
تمدنی باشد، هرکسی خود را
متعلق به این مکتب می داند و ما
این را در اقصی نقاط کشور و حتی
در دیگر کشورها به عینه دیده ایم.**

برنامه از شبکه یک سیمای جمهوری
اسلامی ایران پخش می شود.

« روند استقبال بینندگان از

مراسمات دعای ندبه علیرغم تنوع و
تعدد دیگر برنامه های سیما را چگونه
ارزیابی می کنید؟ آیا عملکرد رسانه
ملی در این اتفاق مؤثر بوده است؟
گرچه دشمنان انقلاب اسلامی هزینه های
هنگفتی می پردازند و از هر سویی به ویژه
در فضای مجازی حمله می کنند تا
از ترویج ارزش های اسلامی و فرهنگ
مهدویت جلوگیری کنند ولی به لطف خدا
و با رهنمودهای داهیانه رهبر معظم انقلاب
همچنان این مسیر روشن است و مردم و
جوانان ما تکلیف و وظیفه خود را به خوبی
شناخته اند و امروز حدود ۲۰ سال از پخش
این مراسم در شبکه یک سیما می گذرد و
شاهد رونق و شور روزافزون مردم در برپایی
مراسم های ندبه در سراسر کشور بوده ایم که
البته در این میان صداوسیما جمهوری
اسلامی ایران هم در این فرهنگ سازی
بی تأثیر نبوده و نقش خود را در پخش این
مراسم نورانی هم در سطح ملی و هم بین
المللی به خوبی ایفا کرده است.

« برای ایام کرونا و بعد از آن

چه تدابیری در مورد دعای ندبه
اندیشیده اید؟

از زمان آغاز همکاری هیأت و گروه
معارف شبکه یک سیما از سال ۷۸
تاکنون جهت پخش مستقیم دعای ندبه
بحمدالله تحت هر شرایطی در سرمای
زمستان و گرمای تابستان پخش برنامه
سخنرانی و قرائت دعای ندبه به صورت
زنده از اقصی نقاط کشور
تعطیل نشده و گاهی نیز در
مناسبت های خاص از دیگر
کشورها مانند عراق و سوریه
پخش انجام شده است. در
زمان شیوع بیماری کرونا
هم همچنان برنامه به
صورت زنده ادامه یافت
با این تفاوت که مستمع
حضور نداشتیم و مراسم
بیشتر در بقاء متبرکه امام
زادگان و گلزارهای شهدای
سراسر کشور برگزار، ضبط
و پخش می شد. ان شاء الله
بعد از ریشه کن شدن
ویروس منحوس کرونا
این برنامه مثل گذشته و
بلکه بهتر با حضور خیل
عاشقان و ارادتمندان برگزار
خواهد شد.

و منجی کل هستند بلکه امروز همه
انسان های آزادیخواه جهان از ظلم و
بیداد مستکبران به ستوه آمده و در فراق
منجی عالم بشریت برای تعجیل در فرج
صاحبشان ندبه سر می دهند. همچنین در
مورد برگزاری مراسم ندبه در بین الحرمین
کربلای معلا و در حرم حضرت مولا علی
علیه السلام که از کثرت جمعیت جای
سوزن انداختن نبود.

« برای برگزار شدن و پخش هر مراسم

دعای ندبه چه مراحل طی می شود و
چه زمحاتی کشیده می شود؟

خوشبختانه امروز با توجه به شعب و دفاتر
فعال هیئات رزمندگان در دیگر استان ها
و شهرهای کشور هر مرکزی که داوطلب
برگزاری مراسم دعای ندبه باشد ابتدا یک
درخواست کتبی به ستاد مرکزی هیأت
رزمندگان ارسال کرده و در لیست نوبت
برگزاری قرار می گیرد. سپس درخواست
آن ها در دست اقدام قرار می گیرد به این
منوال که در مرحله اول نمایندگان ما جهت
هماهنگی و رایزنی اولیه و بازدید از محل
برگزاری مراسم عازم شهر درخواست کننده
می شوند و طی جلسهای با مسئولین
شهرستان با محوریت امام جمعه محترم
و مسئولین هیأت رزمندگان نحوه تعامل و
همکاری دیگر دستگاه ها در راستای برگزاری
هرچه باشکوه تر این مراسم مورد بررسی
و نظرسنجی قرار گرفته و برنامه ریزی های
لازم به عمل می آید. در مرحله بعدی پس
از جمع بندی های انجام شده از مداح و
سخنران مورد نظر دعوت به عمل می آید
و با تلاش و همکاری دوستان صداوسیما
مراسم، اجرا و رأس ساعت ۶ الی ۸ این

« در پایان اگر نکته ای باقی مانده

است به عنوان حرف آخر بفرمایید.
در پایان بر خود وظیفه و لازم می دانم
از همکاری صمیمانه مسئولین محترم
سیما و معارف شبکه یک و تهیه کننده
دعای ندبه و دیگر عوامل اجرایی و
خطبای معزز و بزرگوار و مادحین عزیز که
دعوت ما را می پذیرند و متحمل زحمات
فراوانی در این راستا می شوند تا امت
اسلامی را مستفیض نمایند، صمیمانه
تقدیر و تشکر نمایم و امیدوارم خداوند
متعال از همگان به شایستگی قبول
بفرماید و سایه بلندپایه امام خامنه ای
را بر سرامت اسلامی مستدام بدارد تا
پرچم نظام مقدس اسلامی را به دستان
مبارک امام عصر عجل الله تعالی فرجه
برساند. همچنین دعا می کنم به حق
حجتش در روی زمین هر چه سریع تر
دوران بیماری کرونا سپری شود تا
مجدداً بتوانیم با همت بیشتر و بهتر به
ارائه خدمات و نوکری مجالس و محافل
اهل بیت علیهم السلام خصوصاً دعای
ندبه در سراسر کشور بپردازیم و شاهد
روزگاری باشیم که مجدداً مردم با شور و
شعور وصف ناپذیر در عرصه های مختلف
ملی، فرهنگی و مذهبی حضور پیدا
کنند؛ ان شاء الله.

هنرمتماز مداحی اهل بیت علیهم السلام از موضوعاتی است که از دیرباز مورد توجه خاص امام خامنه‌ای بوده و دیدارهای ثابت و سالیانه معظم له در سالروز میلاد حضرت صدیقه طاهره سلام‌الله‌علیها با این قشر فرهنگ‌ساز و تأثیرگذار، از اوایل دهه شصت تاکنون گواه بر این مطلب است. درک صحیح از جایگاه هیأت و هنرمداحی، لزوم آموزش صحیح، بهره‌گیری از اشعار پرمحتوا، خوش مضمون و متناسب با نیازهای روز، پرهیز از طرح موارد اختلافی بین مسلمین، انتخاب آهنگ‌های غیرلهوی و چندین مسئله دیگر از موضوعاتی است که رهبر انقلاب اسلامی در این سال‌ها بر آن‌ها تأکید کرده‌اند. «نصایح اخلاقی» فرازهایی نورانی از تأکیدات و بیانات ایشان درباره اخلاق‌مداری در مداحی اهل بیت علیهم السلام می‌باشد که تقدیم مخاطبان گرامی ماهنامه هیأت می‌گردد.

دکترین اخلاق در مداحی و شاعری

بازخوانی بیانات امام خامنه‌ای پیرامون موضوع اخلاق‌مداری در جلسات دیدار و گفت‌وگو با شاعران و مداحان اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام

اخلاق و رفتار اسلامی را بین مردم ترویج کنید

اخلاق اسلامی و رفتار اسلامی را در بین کتاب‌های اخلاق و از علمای اخلاق بگیرید و به مردم منتقل کنید، با استفاده‌ی از هنر که کار شما هنر است - شعر و آواز، هنر است - اخلاق را ترویج کنید، رفتار صحیح اسلامی را ترویج کنید، برادری بین مردم را ترویج کنید، محبت و مهربانی را ترویج کنید، اتحاد ملی را ترویج کنید؛ انس با قرآن را، انس با نماز را، توجه به خدا را، پرهیز از گناه را به مخاطبین خودتان یادآوری کنید؛ این تذکرات خیلی ارزش دارد؛ هم برای مخاطبتان ارزش دارد، هم برای خودتان؛ برای خودمان هم ارزش دارد. وقتی ما نصیحت می‌کنیم کسی را، درواقع خودمان را هم نصیحت کرده‌ایم؛ برای خودمان هم ارزش دارد.

۹۶/۱۲/۱۷

با قرآن و حدیث انس بگیرید

آشنایی با قرآن و حدیث توصیه‌ی ما به همه است؛ اما مبلغان دین و جامعه‌ی مداحان طبعاً مخاطب ویژه‌ی این حرف هستند؛ با قرآن باید انس پیدا کنند. قرآن را حتماً بخوانید، با توجه به ترجمه بخوانید، این ترجمه را به یاد بسپارید. در آیاتی که نصیحت هست، متضمن یک معرفتی است که انسان می‌فهمد، آن‌ها را ثبت کنید، ضبط کنید، یادداشت کنید، از آن بهره‌مند شوید؛ هم بگویید، هم عمل کنید. حدیث هم همین جور ... بنابراین توصیه‌ی ما این است: تلاوت قرآن، انس با قرآن، انس با حدیث، آشنایی با معارف اهل بیت علیهم السلام از طریق حدیث و بالاتر از همه، توجه به خدای متعال، حفظ و تقویت رشته‌ی ارتباط قلبی با ذات اقدس احدیت، با دعا، با توسل، با ذکر، با خشوع، با نماز نافله.

۹۰/۳/۳

محبت و معرفت خود به اهل بیت علیهم السلام را زیاد کنید

شما مداحان و گویندگان فضایل اهل بیت علیهم السلام، بهترین کسانی هستید که می‌توانید حلقه‌ی عمل را به حلقه‌ی محبت وصل کنید و یک سلسله و زنجیره‌ی واقعی بوجود بیاورید. تا کسی اهل محبت نباشد، قاعدتاً وارد این وادی‌ای که شما هستید، نمی‌شود. آن‌کسی که قدم در این وادی می‌گذارد، لابد مایه‌ی محبت و استعداد و قابلیت در او هست. آنچه وظیفه‌ی هر انسانی است، این است که سرمایه‌ها را زیاد کند. سعی کنید این سرمایه‌ی محبت و معرفت زیاد بشود. هر کس در هر سطحی که هست، باید خودش را بالا بکشد؛ و الا تمام می‌شود. برادران! این سرمایه‌های معنوی هم مثل سرمایه‌های مادی است که گاهی تمام می‌شود. اگر به آن اضافه نکردید، تمام خواهد شد.

۶۹/۱۰/۱۷

اگر نیت را خدایی کنید سرباز خدا می شوید

نیت‌ها را خدایی کنید؛ اصل قضیه این است. اگر نیت ما در این گفتن، در این مدح و ثناگستری، نیت خدایی بود، به قصد روشن کردن دل‌ها، جلا دادن ذهن‌ها، انسان این را بیان کرد و گفت، آن وقت این می‌شود یکی از جنود الله؛ «و لله جنود السماوات و الارض». یکی از جنود الهی همین کسی است که با زبان خود، با بیان خود، با طبع خود، با ذوق خود، این حقایق را گسترش می‌دهد؛ می‌شود سرباز خدا. اگر نیت دیگری بود، نه. از جهاد چه کاری بالاتر است؟ فرمود: اگر چنانچه کسی قدم به میدان جهاد بگذارد برای یک هدف مادی، نه مجاهد است و نه اگر کشته شود، شهید است؛ باینکه به میدان جنگ رفته. ۹۱/۲/۲۳

مراقب اخلاق، پاکی زبان و پاکی دامان خود باشید

مردم از صدای شما خوششان می‌آید، از شعر شما لذت می‌برند، از اجرای شما - چه در مدحتان، چه در مصیبتتان - دل‌هایشان تکان می‌خورد و اشک می‌ریزند؛ اما به خود شما هم نگاه می‌کنند. اگر شما از لحاظ اخلاق، از لحاظ تدین، از لحاظ عفت، نمود تحسین‌آوری داشتید، همه‌ی آنچه را که عرض کردیم، به صورت مضاعف در مردم اثر خواهد کرد؛ اما اگر خدای نکرده به عکس شد؛ مردم نشانه‌ی تزلزل اخلاقی، نشانه‌ی عقب‌ماندگی از لحاظ اخلاق و رفتار و خدای نکرده عفت و این چیزها مشاهده کنند، اثر این هنرها و زیبایی‌هایی که در کار شما هست، از بین خواهد رفت؛ این را مراقب باشید. همه‌مان باید مراقب باشیم؛ ما عمامه‌ای‌ها بیشتر از دیگران، گویندگان مذهبی بیشتر از دیگران، نامداران عرصه‌ی دین و تقوا بیشتر از دیگران. همه باید مراقب باشیم؛ شما هم همین‌طور. شما کسانی که در عرصه‌ی دین و معرفت و امور الهی دارید کار می‌کنید، خیلی باید مراقب باشید؛ مراقب اخلاق، مراقب پاکی زبان، پاکی دامان، پاکی دل، پاکی دست. خدای متعال به شما کمک کند. یک ماح آستان فاطمی سلام‌الله‌علیها وقتی که در یک چنین جایگاهی قرار گرفت، یک انسان برجسته است؛ یعنی همین جوری که بین ماها فهمیده شده، دانسته شده و اعتقاد پیدا کرده‌ایم، کسانی که در راه مدح ائمه علیهم‌السلام و اظهار ارادت به این بزرگواران و توجه دادن دل‌ها به این بزرگواران هستند، این‌ها پیش خدای متعال عزیز و محبوب‌اند. ۹۲/۲/۱۱

گفت‌وگو با حجت الاسلام مهدی مهدوی نژاد، مسئول هیأت «انصار ولایت» یزد

هیأت، بازوی مردمی ولی فقیه در جامعه اسلامی

مسئول هیأت انصار ولایت یزد، در قامت یک روحانی منبری و مداح، در عرصه مدیریت هیأت خوش درخشیده است. در این گفتگو با شخصیتی مردمی و پرتجربه هم‌سخن شدیم که پیرامون اصول مدیریت در هیأت برایمان سخن گفت. نمود این مدیریت موفق در مراسم‌ها و برنامه‌های مختلف هیأت انصار ولایت به خوبی قابل مشاهده می‌باشد. در ادامه بخش اول این مصاحبه تقدیم حضورتان می‌گردد.

«چه شد که هیأتان را «انصار ولایت» نامیدید؟

نام انصار ولایت را به‌خاطر مفهومش برگزیدیم چون معتقدیم که ولایت فقیه همان ولایت ائمه معصومین و جانشین آن‌ها است که به ولایت خدا می‌رسد و نصرت و یاری ولایت یعنی نصرت و یاری دین خدا که از آیات قرآن کریم و احادیث ما ثابت می‌شود.

«باتوجه به وجه‌تسمیه «انصار ولایت» چه تفاوتی بین این هیأت و دیگر هیأت‌ها وجود دارد؟ به عبارت دیگر، وجه تمایز هیأت خود را چه می‌دانید؟

اولاً که انظر خدای متعال تفاوت به تقوا است. ان شاء الله که ما و مجموعه‌مان اهل تقوا باشیم و خداوند این تفاوت را قائل باشد. یک وجه تفاوت و تمایز بین این هیأت و هیأت‌های دیگر، این است که هیأت انصار ولایت به‌عنوان یک مجموعه تشکیلاتی،

نوجوان‌ها ارتباط برقرار می‌کردیم. تقریباً در سال ۷۴ با هیأت محبین اهل بیت علیهم‌السلام قم و حاج آقا علیرضا و احمد آقای پناهیان و جلسات این دو بزرگوار آشنا شدم و سبک و سیاق هیأتشان را خیلی پسندیدم چراکه در آن هیأت یک نگاه عمیق معرفتی حاکم بود؛ به همین دلیل همواره با این دو بزرگوار صحبت‌هایی می‌کردم و مشورت و راهکار می‌گرفتم.

تقریباً سال ۱۳۷۶ بود که جریانات سیاسی کشور کمی حاد شد و بحث اصلاحات مطرح گردید و ما بنا بر اقتضائات آن دوران و ضرورت حمایت از ولایت و ارزش‌های شهدا و مفاهیم انقلاب مصمم شدیم که به‌عنوان یک رسالت مهم آن هیأت قبلی‌مان را به هیأتی بزرگ‌تر تبدیل کرده و فعالیت‌های گسترده‌تری را در عرصه‌های سیاسی و اجتماعی آغاز کنیم.

«لطفاً در ابتدای مصاحبه خودتان و هیأت انصار ولایت را برای مخاطبین ماهنامه اجمالاً معرفی کنید؟ چند سال است که در عرصه هیأت فعالیت دارید؟

این حقیر طلبه کوچکی هستم و قریب به ۳۰ سال است که به فعالیت‌های فرهنگی، مذهبی و تبلیغی مشغول بوده و مثل خیلی از دوستان دیگر از دوران نوجوانی تا به حال همیشه در فضای مسجد و هیأت حضور داشته‌ام. هیأت انصار ولایت از سال ۱۳۷۶ تأسیس شد ولی ما یک جمع محدودی داشتیم که از یکی دو سال قبل از آن هم به‌صورت هیأتی و با نام دیگری فعالیت می‌کردیم. الآن ۲۳ است که این هیأت دایر است.

«از کجا شروع کردید و چه شد به این عرصه وارد شدید؟

خب جلسات تابستانی داشتیم؛ کانون فرهنگی داشتیم؛ کلاس داشتیم و با

هیأت انصار ولایت به عنوان یک مجموعه تشکیلاتی، سعی کرده است سند بالادستی خود را حتی در جزئی ترین برنامه هایش «گفتمان امامین انقلاب» قرار داده و منطبق با این گفتمان حرکت کند.

مدح اهل بیت علیهم السلام باشد که همه این ها مصداق ذکر هستند. باید معارف هم باشد که بخش فکر جلسه است. این برنامه کلی هیأت است که باید این گونه باشد و در بخش جزئیات هم موارد خیلی متنوع است؛ مثلاً در مورد همان مصداق قرآن اینکه باید چطور و به چه شکلی خوانده و برگزار شود؛ منبر باید چطور باشد؛ مداحی باید چطور باشد؛ این ها تمامش در بیانات حضرت آقا و امام هست و ما سعی کردیم که این ها را در مجموعه پیاده کنیم.

«چه کارهایی را از نظر مدیریتی و راهبردی در هیأت انجام داده اید که برای دیگر مدیران هیأت می تواند الگو و تجربه موفق در پیشرفت هیأت قرار بگیرد؟»
خب مهم ترین اتفاقی که در هیأت افتاده، همان نگاه تشکیلاتی و آموزش های تشکیلاتی و سعی در پیاده سازی آن در محافل و مجالس و برنامه ها که خودش برای دیگر دوستان الگو بوده است. مثلاً ساختار مجموعه، سازمان های مجموعه، سطوح مختلف، لایه های تشکیلاتی، آموزش مسئولین و نیروهای داخل مجموعه از جمله کارهایی است که از نظر مدیریتی انجام شده و در حال انجام است و تأثیر در پیشرفت مجموعه داشته است. ارتباط با تشکلهای موفق سطح کشور و استان از قدیم تحت عنوان «دیدوبازدیدهای تشکیلاتی» که کمک خیلی زیادی در راستای انتقال تجربه ها هم به ما و هم به دوستانی که با ما در ارتباط بودند کرد. البته پروژه ها و طرح ها و ایده های مختلف دیگری نیز بوده که به عرصه مدیریت هیأت و فعالیت های مذهبی کمک کرده است ولی چون متنوع و زیاد است از ذکر آن ها خودداری می کنم.

«با این توضیحات، شما بیشترین کارایی هیأت تراز در دوران حاضر و مهم ترین رسالت و کارکرد کلان هیأت را چه می دانید؟»

مهم ترین رسالت و کارکرد کلان هیأت در عصر حاضر این است که برای انقلاب نیرو تربیت کند؛ تربیت انسان هایی که اصحاب الحسین علیه السلام باشند در دوران آخر الزمان؛ هم از نظر فکر و عقیده و اندیشه و هم از نظر عمل و ساحت حضورشان در اجتماع و انجام تکلیف. یعنی هیأت

قبولی دارد. البته گرفتاری ها و شرایطی که پیش می آید و حرکت ها را کند یا متوقف می کند باعث شده است که به خیلی از آن اهدافی که می خواستیم نرسیم و راه های نرفته هم خیلی داریم؛ برنامه ریزی های زیادی کرده ایم که هنوز به آن ها نرسیده ایم و دارای ضعف ها و مشکلاتی نظیر مشکلات معرفتی، مهارتی، کادری و نیرو هستیم، همان چیزی که همه به نوعی به آن مبتلا هستند ولی در مجموع از فضایی که در مجموعه حاکم بوده و است راضی هستیم.

«به نظر تان هیأت تراز انقلاب اسلامی چیست و دارای چه ویژگی هایی باید باشد؟»

بالاخره ما باید مأموس با بیانات امام و حضرت آقا باشیم تا این مفهوم استخراج بشود. هیأت قبل از پیروزی انقلاب و هیأت پس از پیروزی انقلاب حتماً تفاوت هایی جدی دارند. هیأت انقلابی، هیأت حماسی، هیأت سیاسی، هیأت معنوی - معرفتی، هیأت دغدغه مند، هیأت در صحنه، هیأت مردم دار و مردم دوست از ویژگی های یک هیأت تراز است. یک هیأت و یک هیأتی باید اهداف انقلاب اسلامی را مدنظر بگیرد و دغدغه داشته باشد. نباید نسبت به جامعه و مسائل اجتماعی و سیاسی سکولار و بی تفاوت باشد. هیأت باید در برنامه هایش گفتمان امامین انقلاب را پیش روی خود قرار بدهد.

معتمد اگر آرمان های حضرت امام رحمه الله و بیاناتی که حضرت آقا در مورد عزاداری امام حسین علیه السلام مطرح کرده اند تجمیع شوند حتی جزئی ترین برنامه های هیأت را می توان از آن ها استخراج کرد. مثلاً یکی از تعبیر حضرت آقا این است که «هیأت محفل فکر و ذکر است». پس باید مفهوم ذکر در جلسات هیأت تبیین گردد و تبدیل به یک برنامه همیشگی بشود. بی شک قرآن ذکر است. ذکر فضائل و معارف اهل بیت علیهم السلام ذکر است. ذکر مصائب اهل بیت علیهم السلام ذکر است. یعنی در یک هیأت هم باید قرآن باشد، هم باید روضه اهل بیت علیهم السلام و اشک باشد که سفارش شده است و هم در ایام ولادت،

سعی کرده است سند بالادستی خود را حتی در جزئی ترین برنامه هایش «گفتمان امامین انقلاب» قرار داده و منطبق با این گفتمان حرکت کند. البته ممکن است اکثر هیأت ها با همین دیدگاه فعالیت کنند ولی انصار ولایت اولین هیأتی است که رسماً و اسماً با یک نگاه تشکیلاتی و با گفتمان امامین انقلاب تشکیل شد و در طول این سالیان هم محض بر این مفهوم بوده و سعی کرده در همین مسیر حرکت کند و بحمدالله این وجه تفاوت جدی و مهم، باعث الگودهی و ایجاد انگیزه به دوستان عزیز و بزرگوار در دیگر هیأت ها نیز شده است.

«آیا در طول سال های فعالیت تان به خاطر نام هیأت، موضوع فعالیت و راهبرد هیأتان از جانب مخالفان مورد تهدید و سنگ اندازی واقع نشده است؟»

طبیعتاً این هیأت به خاطر نام و علاقه و سعی اش به اینکه در مسیر انقلاب حرکت کند موانع و سنگ اندازی های زیادی بر سر راهش بوده که معتقدیم همین ها هم باعث پیشرفت و رشد این مجموعه شده است. محدودیت ها و مشکلاتی که بوده باعث شده که مجموعه بتواند خودش را از درون بسازد و روی پای خودش بایستد. اطلاق هیأت شاخص یا عبارت این چنینی نسبت به این هیأت اولاً به خاطر لطف خدا و اهل بیت بوده ولی بعد از آن به دلیل همت و سعی خادمین هیأت بوده که همواره کوشیده اند تا آنچه می خواهند و لازم دارند خودشان طراحی کنند و با توانایی و ظرفیت های درونی مجموعه به آن برسند. توصیه خودم به دوستان هیأتی این است که کاملاً گشت و زرع کنند یعنی مجموعه خودشان را خودشان بارور کنند و خودشان محصول تولید کنند و روی پای خودشان بایستند. موقعیت های اجتماعی خیلی در رشد، تعیین کننده نیست. آن اخلاص و تلاش و سعی است که تعیین کننده است و گرنه یک رشد غیر واقعی اتفاق می افتد و مجموعه در کوران حوادث و مسائل منهدم می شود.

«به فعالیت ها و موفقیت های تان در هیأت انصار ولایت نمره چند می دهید؟ فکر می کنید تا نقطه مطلوب چه کارهای نکرده و راه های نرفته ای دارید؟»

پاسخ این سؤال واقعاً سخت است. من خیلی اهل نمره نیستم و اگر هم بخواهم نمره بدهم باید از جهات مختلف بررسی کنم که توضیح آن طولانی می شود. ولی در مجموع فکر می کنم از آن جهت که هیأتان گفتمان ساز و جریان ساز بوده و به لطف خدا و اهل بیت علیهم السلام در طول سال های گذشته هم در سطح استان و یک جاهایی هم در سطح کشور منشأ خیر بوده شاید از این جهت نمره قابل

هیأت به عنوان مهم ترین وظیفه و کارکرد خود باید با تربیت سرباز انقلابی برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه مقدمات ظهور را فراهم کند. در مقابل اگر فضای هیأت تربیتی نباشد، هر اتفاقی ممکن است در درون هیأت بیفتد و حتی از عزاداری اهل بیت علیهم السلام هم می تواند بهره برداری انحرافی شده و به مسیر ناکجا آباد برود

به عنوان مهم ترین وظیفه و کارکرد خود باید با تربیت سرباز انقلابی برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه مقدمات ظهور را فراهم کند. در مقابل اگر فضای هیأت تربیتی نباشد، هر اتفاقی ممکن است در درون هیأت بیفتد و حتی از عزاداری اهل بیت علیهم السلام هم می تواند بهره برداری

انحرافی شده و به مسیر ناکجا آباد برود؛ بنابراین اگر هیأتی رسالت اصلی خودش را تربیت قرار بدهد، پاسخ و راهکار سایر مسائل و مشکلات هم در این هدف بزرگ پیدا می شود و دیگر اهداف میانی خود به خود محقق می شود.

«جوهره اصلی یک هیأت چیست که اگر آن نباشد دیگر نمی توانیم به آن «هیأت» بگوییم؟ جوهره اصلی یک هیأت، معرفت صحیح اباعبدالله الحسین علیه السلام است که اگر این معرفت اتفاق بیفتد، آن وقت است که جهت، کارکرد و برنامه های هیأت، همه مشخص می شود.

«تعریف شما از هیأت مردمی چیست؟ در مقابل هیأت مردمی چه نوع هیأتی قرار می گیرد؟ هیأت مردمی هیأتی است که موفق بشود طیف های مختلف مردم را درون خودش جا بدهد و بر این کشتی سوار کند و به مرور با معرفتی که ارائه می دهد و با برنامه ریزی هایی که دارد

مجموعه سلیقه های متفاوت و یا حتی بعضاً متضاد را باهمدیگر به یک نقطه مشترک برساند.

در مقابل هیأت مردمی می شود هیأت های مختلفی را تصور کرد. بعضی وقت ها هیأت ها سازمانی و گروهی می شوند. نمی خواهم بگویم هر هیأتی که سازمانی بود خوب نیست؛ نه ممکن است در فضای دانش آموزی هیأت هایی تشکیل شود که باز هم محور آن ها دانش آموز باشد و بچه ها خودشان کارها را انجام بدهند و خوب باشد، اما هیأتی که به صورت دستورات عملی از بالا اداره شود و یا به شکل فرمایشی از جانب یک سازمان یا نهادی فعالیت بکند، نمی تواند به معنای واقعی هیأت کار بکند. هیأتی که گاهی وقت ها ممکن است که هیأت ضرار باشد؛ هیأتی که بعضی ها تشکیل می دهند برای اینکه به منافع و مطامع خودشان برسند، این هم از آن هیأت هایی است که نمی توان گفت هیأت مردمی و تراز است. هیأت مردمی هیأتی است که مردم به آن علاقه داشته باشند، راحت باشند، مشتاق برای حضور در این هیأت باشند این یعنی هیأت مردمی.

«چگونه هیأت مردمی و ولایی می تواند تحول ایجاد کند؟ در پاسخ این سؤال دقیق باید گفت که چون روح حاکم بر هیأت، ولایت است و ولایت محل اجتماع و ساماندهی پریشانی ها است، وقتی حرکت در مسیر ولایت بود، آن وقت است که هر سلیقه و مرامی آنگاه که وارد هیأت شد و در معرض اتفاقات صحیح و درست و معارف ناب قرار گرفت به مرور ذهنیتش اصلاح شده و به سمت تغییر و تحول پیش می رود.

اصلاً کار دستگاه اباعبدالله علیه السلام ایجاد تحول است. امام حسین علیه السلام در انسان های آلوده و در کل عالم تحول ایجاد می کند و در عوض انسان های برجسته تحویل بشریت می دهد. امام حسین علیه السلام این قدرت را دارد که هر لحظه انسان را به سمت نقطه های متعالی تر متحول کند؛ لذا اگر هیأتی درست برنامه ریزی کند این تحول را به عرصه وجودی آدم ها و به عرصه جامعه می کشاند و این نمود پیدا می کند. هیأت راکد، منزوی، گوشه گیر و ساکن،

بی‌خاصیت است و نمی‌تواند اثری در جامعه و افراد بگذارد.

«لطفاً توضیح دهید آیا می‌توانیم از نحوه اداره هیأت برای اداره جامعه الگوگیری کنیم؟ در این راستا برنامه‌ها و ابتکاراتی که شما در هیأت انصار ولایت داشته‌اید چه بوده و یا چه خواهد بود؟»

بله دقیقاً همین است و امروز جامعه هم دارد به همین می‌رسد. تشکلهای مردمی و هیأت‌ها هستند که پای کارها و مدیریت بحران‌ها هستند. اینکه شما می‌بینید بچه‌های هیأتی چقدر خوب از پس آن برمی‌آیند، یکی به خاطر این است که هیچ چشم‌داشت و تعلق‌خاطری به کسی ندارند؛ همه تعلقشان به خدا و اهل بیت علیهم‌السلام است لذا مؤونه کارکردشان خیلی پایین است و با کمترین امکانات و ابزار، بهترین خدمات را ارائه می‌دهند. از آن طرف چون تجربه کارهای میدانی و عملیاتی را در هیأت‌ها کسب کرده‌اند راحت‌تر در عرصه اجتماع می‌توانند خدمت‌رسانی کرده و مشکلات مردم را حل کنند.

در حقیقت ریشه و روح هیأت رفع حاجات مؤمنین و توجه به حال و احوال عمومی مسلمین است؛ لذا اولین مسئله برای یک مسئول در اداره جامعه باید دغدغه رفع حاجات مؤمنین باشد که ما این را پای منبر و از روایات و آیات یاد می‌گیریم که مؤمن کسی است که به فکر دیگر مؤمنین باشد و از سفره خودش بزند و به دیگران ایثار کند: «و يُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مَشْكِينًا وَ تَيْمَمًا وَ أُسِيرًا». (انسان: ۸) این معارف را هیأت می‌آموزد تا هیأتی‌ها یاد بگیرند و در محیط اجتماع پیاده کنند؛ بنابراین مدیریت هیأت برای اداره جامعه خیلی مناسب است به شرط اینکه به‌طور صحیح و کامل اخذ معرفت کرده باشد. مثلاً ما در هیأت خودمان در مسئله سیل و زلزله با کمک و همت بچه‌های هیأت موفق شدیم بسته‌های معیشتی به دست نیازمندان عزیز برسانیم. به این ترتیب که گفتیم بچه‌ها بیایید خانه‌های کم‌برخوردار را شناسایی و سطح نیازمندی‌شان را بررسی کنیم. سپس گفتیم که باید به سمت توانمندسازی حرکت کنیم؛

در حقیقت ریشه و روح هیأت، توجه به حال و احوال عمومی مسلمین است؛ اولین مسئله برای یک مسئول در اداره جامعه باید دغدغه رفع حاجات مردم باشد که ما پای منبر و از روایات و آیات می‌آموزیم: مؤمن کسی است که به فکر دیگر مؤمنین باشد و از سفره خودش بزند و به دیگران ایثار کند.

برای اشتغالشان هم فکر کنیم و مشکلات آن‌ها را ریشه‌ای‌تر حل کنیم. خب این فکر هیأتی است؛ یعنی فکری که برخاسته از دغدغه عزتمندانه و حفظ عزت‌نفس مردم است. در عین حالی که کمک می‌کند یاد گرفته

است که جوری کمک کند که طرف عزت‌نفسش حفظ شود و راهکارش هم این است که او را توانمند کنی. بنابراین مدیریت هیأتی در واقع مدیریتی جهادی و انقلابی است و آن چیزی که امروز به شدت خلأش حس می‌شود مدیریت انقلابی همراه با تخصص و تعهد است.

«رابطه هیأت با حاکمیت در هر دوره‌ای چگونه شکل می‌گیرد؟ اصلاً باید رابطه داشته باشد؟ اگر بله، این رابطه بر چه اساس و اصولی است؟»

مشخص است که وقتی حاکمیت با اسلام و ولی فقیه است طبیعتاً هیأت بازوی مردمی ولی فقیه در جامعه است و این فرق می‌کند با هیأت در جامعه غیرولایی و غیراسلامی مانند دوران طاغوت. در رابطه هیأت با حاکمیت، ولی فقیه ملاک است نه دولت‌ها. وقتی می‌گوییم حاکمیت، قله حاکمیت ولی فقیه است و اینجاست که نسبت بین هیأت با ولی فقیه تعریف می‌شود و بر همین اساس نوع موضع‌گیری‌ها و وظایف در عرصه اجتماع نسبت به دولت‌ها و سایر قوا و مسئولین و مردم بر آن اساس تنظیم می‌شود.

ادامه دارد...

آموزه‌های محرم و صفر

در بیان امامین انقلاب اسلامی

ماه محرم به‌ویژه روز حماسی عاشورا نقطه عطفی در تاریخ اسلام به شمار می‌رود. طلاب و روحانیون باید از فضای بسیار معنوی این ماه خون و قیام برای پیشبرد اهداف مقدس اسلام و تشیع استفاده کامل را ببرند. برای استفاده هر چه بیشتر از این ماه ابتدا باید محرم و امام حسین علیه‌السلام را به‌درستی شناخت. برای شناخت بهتر از این ماه عظیم و از امام حسین علیه‌السلام و قیام کربلا و همچنین پی بردن به هدف آن امام مظلوم شهید، باید به سراغ اسلام‌شناسان برویم؛ بازنویسی؟ کسانی که عمر خود را با اسلام و مکتب اهل بیت علیهم‌السلام سرکرده‌اند. امام خمینی رحمه‌الله عالمی وارسته و فقیهی زاهد بود که در زمان خود بیش از سایر علمای شیعه توانست به حقیقت قیام کربلا پی ببرد و با توجه به این شناخت عمیق و صحیح بود که ایشان توانست قیام کرده و بساط ظلم را برچیند. امروز نیز امام خامنه‌ای با اقتدا به آموزه‌های عاشورا و سیره سیاسی و جهادی سیدالشهدا علیه‌السلام در حفظ و تداوم مکتب و نهضت حضرت امام رحمه‌الله گام برمی‌دارد.

عاشورا و امام حسین علیه‌السلام
از دیدگاه امام خمینی

تعلیمات اسلام است برای ملت‌ها تا آخر دهر. با حلول ماه محرم، ماه حماسه و شجاعت و فداکاری آغاز شد. (صحیفه نور، ج ۵، ص ۱۷۷)

سیدالشهدا علیه‌السلام با همه اصحاب و عشیره‌اش قتل‌عام شدند، لکن مکتبشان را جلو بردند. شهادت حضرت سیدالشهدا مکتب را زنده کرد. زنده نگه‌داشتن عاشورا، یک مسئله بسیار مهم سیاسی عبادی است. (صحیفه نور، ج ۸، ص ۳۶۸)

انقلاب اسلامی ایران، پرتویی از عاشورا و انقلاب عظیم الهی آن است. کربلا کاخ ستمگری را با خون درهم کوبید و کربلای ما کاخ سلطنت شیاطانی را فرو ریخت. (صحیفه نور، ج ۱۷، ص ۴۸۲)

ماه محرم برای مذهب تشیع ماهی است که پیروزی، در متن فداکاری و خون به‌دست‌آمده است. (صحیفه نور، ج ۵، ص ۱۷۷)

محرم ماهی است که به‌وسیله سید مجاهدان و مظلومان اسلام زنده شده و از توطئه عناصر فاسد و رژیم بنی‌امیه که اسلام را تا لب پرتگاه برده بودند، رهایی بخشید. این خون سیدالشهدا علیه‌السلام است که خون‌های همه ملت‌های اسلامی را به جوش می‌آورد. (صحیفه نور، ج ۱۱، ص ۱۳۷)

کربلا را زنده نگه‌دارید و نام مبارک حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام را زنده نگه‌دارید که با زنده‌بودن او اسلام زنده نگه‌داشته می‌شود. مسئله کربلا که خودش در رأس مسائل سیاسی هست، باید زنده بماند. ملت بزرگ ما باید خاطره

محرم ماهی که خون بر شمشیر پیروز شد. ماهی که قدرت حق، باطل را تا ابد محکوم و داغ باطله؛ بر جبهه ستمکاران و حکومت‌های شیاطانی زد. ماهی که به نسل‌ها در طول تاریخ، راه پیروزی بر سر نیزه را آموخت. ماهی که شکست ابرقدرت‌ها را در مقابل کلمه حق، به ثبت رساند. ماهی که امام مسلمین، راه مبارزه با ستمکاران تاریخ را به ما آموخت. سیدالشهدا علیه‌السلام را کشتند، اسلام ترقی‌اش بیشتر شد. (صحیفه نور، ج ۵، ص ۷۵)

حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام از کار خودش به ما تعلیم کرد که در میدان، وضع باید چه جور باشد و در خارج میدان وضع چه جور باشد و باید آن‌هایی که اهل مبارزه مسلحانه هستند چه جور مبارزه بکنند و باید آن‌هایی که در پشت جبهه هستند چگونه تبلیغ بکنند. کیفیت مبارزه را، کیفیت این‌که مبارزه بین یک جمعیت کم یا جمعیت زیاد باید چگونه باشد، کیفیت این‌که قیام در مقابل یک حکومت قلدری که همه‌جا را در دست دارد با یک عده معدود باید چگونه باشد. این‌ها چیزهایی است که حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام به ملت آموخته است و اهل بیت بزرگوار او و فرزند عالی‌مقدار او هم فهماند که بعد از این‌که آن مصیبت واقع شد باید چه کرد. (صحیفه نور، ج ۱۷، ص ۵۶)

محرم ماه نهضت بزرگ سید شهیدان و سرور اولیای خداست که با قیام خود در مقابل طاغوت، تعلیم سازندگی و کوبندگی به بشر داد و راه فنای ظالم و شکستن ستمکار را به فدایی دادن و فدایی شدن دانست؛ و این خود سرلوحه

عاشورا را با موازین اسلامی، هر چه شکوهمندتر حفظ نماید. (صحیفه نور، ج ۱۷، ص ۴۹۹)

این محرم را زنده نگه دارید، ما هر چه داریم از این محرم است. محرم و صفر است که اسلام را زنده نگه داشته است. تمام این وحدت کلمه‌ای که مبدأ پیروزی ما شد، برای خاطر این مجالس عزا و تبلیغ و ترویج اسلام شد. (صحیفه نور، ج ۱۷، ص ۵۵)

این مجالس سوگواری، مجالس بزرگداشت سید مظلومان و سرور آزادگان که مجالس غلبه سپاه عقل بر جهل، و عدل بر ظلم، و امانت بر خیانت، و حکومت اسلامی بر حکومت طاغوت است، هر چه باشکوه‌تر و فشرده‌تر برپا شود و بیرق‌های خونین عاشورا به علامت حلول روز انتقام مظلوم از ظالم، هر چه بیشتر افرشته شود. (صحیفه نور، ج ۵، ص ۷۶)

گریه کردن بر عزای امام حسین علیه السلام، زنده نگه داشتن نهضت و زنده نگه داشتن همین معنا که یک

جمعیت کمی در مقابل یک امپراتوری بزرگ ایستاد، دستور است. باید سینه زدن هم محتوا داشته باشد. عاشورا روز عزای عمومی ملت مظلوم است؛ روز حماسه و تولد جدید اسلام و مسلمانان است. (صحیفه نور، ج ۱۰، ص ۳۱۵)

محرم ماهی است که عدالت در مقابل ظلم و حق در مقابل باطل قیام کرده و به اثبات رسانده است که در طول تاریخ، همیشه حق بر باطل پیروز شده است. (صحیفه نور، ج ۵، ص ۱۷۷)

محرم ماهی است که به وسیله سید مجاهدان و مظلومان، اسلام زنده شده و از توطئه عناصر فاسد و رژیم بنی‌امیه که اسلام را تالب پرتگاه برده بودند، رهایی بخشید. (صحیفه نور، ج ۱۱، ص ۱۳۷)

ماه محرم ماهی است که مردم آماده‌اند برای شنیدن مطلب حق. (صحیفه نور، ج ۵، ص ۷۶)

ماه محرم برای مذهب تشیع ماهی است که پیروزی، در متن فدakarی و خون به دست آمده است. (صحیفه نور، ج ۵، ص ۲۸۳)

عاشورا و امام حسین علیه السلام از دیدگاه امام خامنه‌ای

ایمان مخاطبان ما زیاد شود. پس هر شعری را نمی‌خوانیم؛ هر جور خواندنی را انتخاب نمی‌کنیم؛ جوری می‌خوانیم که لفظ و معنا و آهنگ، مجموعاً اثرگذار باشد. در چه؟ در افزایش ایمان مخاطب. (۱۳۸۶/۰۴/۱۴)

من حقیقتاً هر چه فکر کردم، دیدم نمی‌توانم این مطلب - قمه زدن - را که قطعاً یک خلاف و یک بدعت است، به اطلاع مردم عزیزمان نرسانم. این کار را نکنند. بنده راضی نیستم. اگر کسی تظاهر به این معنا کند که بخواهد قمه بزند، من قلباً از او ناراضی‌ام. (۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

لازم است از همه برادران و خواهرانی که در سراسر کشور، در ایام عزاداری، با اقامه عزا و به راه انداختن مراسم عزاداری، به خصوص با اقامه نماز جماعت در ظهر عاشورا و با عرض ارادت به خاندان پیامبر، این روزها را بزرگ داشتند سپاسگزاری کنم. (۱۳۷۲/۰۲/۱۸)

هیچ وقت نباید امت اسلامی و جامعه اسلامی ماجرای عاشورا را به عنوان یک درس، به عنوان یک عبرت، به عنوان یک پرچم هدایت از نظر دور بدارد. قطعاً اسلام، زنده به عاشورا و به حسین بن علی علیه السلام است. (۱۳۹۱/۰۹/۰۱)

اگر کسانی برای حفظ جان‌شان، راه خدا را ترک کنند و آنجا که باید حق بگویند، نگویند، چون جان‌شان به خطر می‌افتد، یا برای مقام‌شان یا برای شغل‌شان یا برای پول‌شان یا محبت به اولاد، خانواده و نزدیکان و دوستان‌شان، راه خدا را رها کنند، آن وقت حسین بن علی‌ها به مسلخ کربلا خواهند رفت و به قتلگاه کشیده خواهند شد. (۱۳۷۵/۰۳/۲۰)

در زندگی حسین بن علی علیه السلام، یک نقطه برجسته، مثل قله‌ای که همه دامنه‌ها را تحت الشعاع خود قرار می‌دهد، وجود دارد و آن عاشورا است. (۱۳۷۱/۱۱/۰۶)

تحقیقاً یکی از مهم‌ترین امتیازات جامعه شیعه بر دیگر جوامع مسلمان، این است که جامعه شیعه، برخوردار از خاطره عاشورا است. (۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

اگر برای ذکر مصیبت، کتاب «نفس المهموم» مرحوم «محدث قمی» را باز کنید و از رو بخوانید، برای مستمع گریه‌آور است و همان عواطف جوشان را به وجود می‌آورد. چه لزومی دارد که ما به خیال خودمان، برای مجلس‌آرایی کاری کنیم که اصل مجلس عزا از فلسفه واقعی‌اش دور بماند؟! (۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

برخی کارهاست که پرداختن به آن‌ها، مردم را به خدا و دین نزدیک می‌کند. یکی از آن کارها، همین عزاداری‌های سنتی است که باعث تقرب بیشتر مردم به دین می‌شود. این که امام فرمودند «عزاداری سنتی بکنید» به خاطر همین تقریب است. در مجالس عزاداری نشستن، روضه خواندن، گریه کردن، به سرو سینه زدن و مواکب عزا و دسته‌های عزاداری به راه انداختن، از اموری است که عواطف عمومی را نسبت به خاندان پیغمبر، پر جوش می‌کند و بسیار خوب است. (۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

در ماه محرم، معارف حسینی و معارف علوی را که همان معارف قرآنی و اسلامی اصیل و صحیح است برای مردم بیان کنید. (۱۳۷۲/۰۳/۲۶)

وقتی شعر را می‌خوانیم، به فکر باشیم که از این شعر ما

بی تعارف

با مداحان و منبری ها

| محمدحسین دیانی

در این بخش ماهنامه هیأت توصیه ها و سفارش های برخی از مراجع عظام تقلید، علما و بزرگان حوزه علمیه و برخی از پیشکسوتان منبر و خطابه به عنوان ره توشه پیشکش حضور سخنرانان و مداحان محترم هیأت رزمندگان می گردد.

مرحوم آیت الله بهجت

دانستن ویژگی ها و سازوکار منبر و آگاهی از شیوه وعظ و خطابه از مباحثی است که هر منبری باید آن را بداند و برای موفقیت خود به آن ها عمل کند.

بنده خیال می کنم فضیلت گریه کردن بر سیدالشهدا علیه السلام بالاتر از نماز شب باشد؛ زیرا نماز شب عمل قلبی نیست، ولی حزن و اندوه و بکا عمل قلبی است به حدی که بکا و دمه از علائم قبولی نماز وتر است.

مال و ثروت و وسایل زندگی علمای سابق از ما کمتر بود و به مختصر و کم قانع بودند، ولی حرکتشان برای تبلیغ و هدایت مردم بیشتر و پربرکت تر و نتیجه کارشان هم از ما زیادتر بود در حالی که مصرف زندگی ما زیاد، ولی کار و نتیجه کارمان کم است! ما در این زمان با هواپیمای و اتوبوس به تبلیغ و منبر می رویم ولی چقدر اصلاح می کنیم و در مردم اثر می گذاریم؟ آن ها وقت زیادتر در مسیر راه صرف می کردند، اما مردم زمانشان چقدر روبه راه تر از زمان ما بودند!

خدا می داند احکام واجب و چیزهایی که از حالات، سیره و کلمات سیدالشهدا و سایر معصومین علیهم السلام در مقدمه روضه نقل می شود، چقدر سبب تقویت دین و موجب افزایش ایمان مردم است.

❖ اگر فداکاری بزرگ حسین بن علی علیه السلام نمی بود که این فداکاری، وجدان تاریخ را به کلی متوجه و بیدار کرد در همان قرن اول یا نیمه قرن دوم هجری، بساط اسلام به کلی برچیده می شد. (۱۳۷۲/۰۳/۲۶)

❖ کار امام حسین علیه السلام در کربلا، با کار جدّ مطهرش حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله در بعثت، قابل تشبیه و مقایسه است. قضیه این است؛ همان طور که پیغمبر در آنجا، یک تنه با یک دنیا مواجه شد، امام حسین علیه السلام هم در ماجرای کربلا، یک تنه با یک دنیا مواجه بود. (۱۳۷۵/۰۹/۲۴)

❖ یکی از بزرگ ترین نعمت ها، نعمت خاطره و یاد حسین بن علی علیه السلام؛ یعنی نعمت مجالس عزاء، نعمت محرم و نعمت عاشورا برای جامعه شیعی ماست. (۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

❖ عبرت آن است که انسان نگاه کند و ببیند چطور شد حسین بن علی علیه السلام - همان کودکی که جلو چشم مردم، آن همه مورد تجلیل پیغمبر بود و پیغمبر درباره او فرموده بود: «سَيِّدُ شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ»؛ سرور جوانان بهشت - بعد از گذشت نیم قرن از زمان پیغمبر، با آن وضع فجیع کشته شد؟! (۱۳۷۳/۱۰/۱۵)

❖ امام حسین علیه السلام را فقط به جنگ روز عاشورا نباید شناخت؛ آن یک بخش از جهاد امام حسین علیه السلام است. به تبیین او، امر به معروف او، نهی از منکر او، توضیح مسائل گوناگون در همان منا و عرفات، خطاب به علما، خطاب به نخبگان - حضرت بیانات عجیبی دارد که در کتاب ها ثبت و ضبط است - بعد هم در راه به سمت کربلا، هم در خود عرصه کربلا و میدان کربلا، باید شناخت. (۱۳۸۸/۰۵/۰۵)

❖ عاشورا پیام ها و درس هایی دارد؛ عاشورا درس می دهد که برای حفظ دین، باید فداکاری کرد؛ درس می دهد که در راه قرآن، از همه چیز باید گذشت؛ درس می دهد که در میدان نبرد حق و باطل، کوچک و بزرگ، زن و مرد، پیر و جوان، شریف و وضع و امام و رعیت، با هم در یک صف قرار می گیرند. (۱۳۷۱/۰۴/۲۲)

❖ قدر مجالس عزاداری را بدانند، از این مجالس استفاده کنند و روحاً و قلباً این مجالس را وسیله ای برای ایجاد ارتباط و اتصال هر چه محکم تر میان خودشان و حسین بن علی علیه السلام، خاندان پیغمبر و روح اسلام و قرآن قرار دهند. (۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

❖ درس عاشورا، درس فداکاری و دینداری و شجاعت و موااسات و درس قیام لله و درس محبت و عشق است. یکی از درس های عاشورا، همین انقلاب عظیم و کبیری است که شما ملت ایران پشت سر حسین زمان و فرزند ابی عبدالله الحسین علیه السلام انجام دادید، خود این، یکی از درس های عاشورا بود. (۱۳۷۲/۰۲/۱۸)

❖ درس حسین بن علی علیه السلام به امت اسلامی این است که برای حق، برای عدل، برای اقامه عدل، برای مقابله با ظلم، باید همیشه آماده بود و باید موجودی خود را به میدان آورد؛ در آن سطح و در آن مقیاس، کار من و شما نیست؛ اما در سطوحی که با وضعیت ما، با خلیقات ما، با عادات ما متناسب باشد چرا؛ باید یاد بگیریم. (۱۳۹۲/۰۳/۲۲)

❖ امام بزرگوار ما، محرم را به عنوان ماهی که در آن، خون بر شمشیر پیروز می شود، مطرح نمود و به برکت محرم، با همین تحلیل و منطق، خون را بر شمشیر پیروز کرد. این، یک نمونه از جلوه های نعمت ماه محرم و مجالس ذکر و یاد امام حسین علیه السلام است که شما دیدید. (۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

حجت الاسلام فاطمی نیا

در گذشته برخی از هیأت‌ها در تهران مداح محور بودند. در ماه محرم هنگامی که مردم در مجلس عزای امام حسین علیه السلام جمع می‌شوند باید مطالب دینی و مذهبی گفته شود و مجلس را ضایع نکنند. در مجلسی که جمعیت چند هزار نفری جوان بودند حضور داشتم ولی سخنران نبودم، به صاحب مجلس گفتم این‌ها نیاز به محتوا دارند و باید برای آن‌ها خوراک معنوی تهیه کنید.

باید به تبعیت از قرآن و نهج البلاغه با مردم سخن بگوییم و توجه داشته باشیم که سخنانمان زیبایی داشته باشد و خشک نباشد. اگر کلام به زیبایی بیان شود، می‌تواند جذاب باشد. اگر سخنران بخواهد حقایق عالم را سخت و عاری از هرگونه استعاره‌های ظاهری و معنوی مطرح کند، این نمی‌شود. اگر قرآن به این زیبایی نبود، آیا می‌توانست قلوب را تسخیر کند؟ بالینکه عرب‌ها اهل شعر و شاعری بودند و در این رابطه از تخصص بالایی هم برخوردار بودند و از شعر گفتن هم لذت می‌بردند، وقتی قرآن به میان آن‌ها آمد، شعر در سایه قرار گرفت و این نشان از ایجاز معنایی قرآن دارد.

این تجربه کسی است که ۵۰ سال منبر رفته است؛ مردم ما تشنه معارف هستند؛ همان‌گونه که ثامن الحجج امام رضا علیه السلام می‌فرماید: «فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا»، اگر مردم زیبایی‌های سخنان ما را می‌شناختند، بی‌شک از ما پیروی می‌کردند. حال در برخی از مجالس آش، شله‌زرد، شربت و پلو می‌دهند - کار درستی هم هست، خدا هم قبول کند - اما می‌خواهم بگویم علاوه بر این‌ها باید به فکر معرفت و آگاهی مردم هم بود.

آیت الله بهجت رحمت الله علیه درباره محتوای سخنرانی در جلسات عزاداری اشاره داشتند که منبری‌ها از نهج البلاغه بگویند. بنده دیدم که ایشان درست می‌گویند، ولی اگر بخواهیم نهج البلاغه را برای مردم شرح بدهیم، شاید همه مردم متوجه نکات و ظرایف آن نشوند و باید براساس عقول مردم با آن‌ها سخن گفت، سخنرانان می‌توانند یک جمله از نهج البلاغه، مقداری از قرآن کریم یا فرازهایی از دعای عرفه را محور صحبت‌های خود قرار دهند، در کنار این موارد روضه‌ای هم باشد، یعنی صحبت خشک تنها نباشد.

اخیراً چند تا فیلم به من نشان دادند که در بعضی از هیئات، حرکات خارج از عرف عزاداری انجام می‌دهند. اینکه مداح می‌خواهد مردم گریه کنند، واقعاً خوب است اما بنده با این مخالف هستم که مداح با فعل و حرکتش شأن اهل بیت علیه السلام را پایین بیاورد. گاهی هم خود مردم و متولیان هیأت مقصرند؛ یک نمونه خودم روزی در خیابان دیدم که روی پلاکاردی اسم ده مداح را با لقب حاجی نوشته‌اند و در گوشه‌ای از آن هم به خط ریز اسم سخنران را نوشته بودند!

آیت الله استادی

برخی روضه‌خوان‌ها بالینکه هنوز کتاب شیخ جعفر شوشتری را ندیده‌اند می‌گویند وی چنین و چنان فرمود؛ صرف اینکه یکی گفته، این‌و آن هم تکرار می‌کنند.

یکی از مواردی که باید مدنظر خطبا و مداحان باشد این است که تکیه بر سخنان این‌و آن - بدون مراجعه به منابع - نکنند و به اصل آثار رجوع کنند. اگر بخواهیم کار درست علمی و تبلیغی داشته باشیم نباید به محفوظات دیگران اکتفا کنیم و باید خودمان سراغ منابع اصلی برویم.

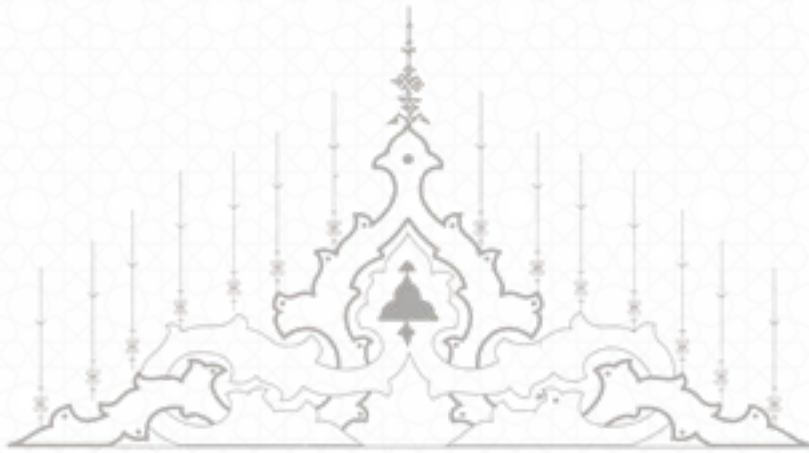
حاج آقا مجتبی تهرانی

کاری که خودتان به آن عاملید به مردم بگویید عمل کنند و کاری را که خودتان عامل به آن نیستید، به دیگران توصیه نکنید، چراکه اثر، نفوذ و عمق چندانی ندارد.

ادای واجب‌ات و ترک محرمات به نظر کار ساده‌ای می‌آید اما سخت است. باید اخلاص داشت و از تعلقات دنیایی پرهیز کرد. البته این به معنای این نیست که هرگز از مادیات استفاده نشود بلکه باید به‌طور صحیح و در جای خود و به‌اندازه کافی مورد استفاده قرار گیرد و در یک کلام نباید به آن‌ها تعلق پیدا کرد.

استاد محسن قرائتی

برخی از سخنرانان هنگام صحبت کردن داد می‌کشند که باید از آن‌ها پرسید که مگر مردم چه گناهی کرده‌اند؛ توصیه من به روحانیون این است که کم حرف بنزید و بیش از ۲۰ دقیقه حرف ننزید چراکه مردم در ۲۰ دقیقه اول صحبت‌ها دل می‌دهند و در ۲۰ دقیقه دوم خسته می‌شوند و در ۲۰ دقیقه آخر گوش و دل نمی‌دهند.

روحانیون بین دو نماز سخنرانی نکنند؛ این کار گروگان‌گیری است. وقتی خداوند سبحان به بنده‌اش اجازه داده که بین نماز تغییر نیت داده و نماز را تمام کند چرا ما آزادی را از بنده خدا می‌گیریم؟ البته اگر بعد از نماز مردم کمی می‌مانند اشکالی ندارد شما نیز کمی صحبت کنید.

تمام کارها باید از آغاز قرآنی باشد. براساس آیه «لَتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ»، قرآن باید در منبر وعاظ اصل باشد و از قرآن بگویند و در کنار آن به شعر، روضه، خاطره، تحلیل سیاسی و... بپردازند. از مدرسین حوزه می‌خواهم خطوطی را که بر ما حاکم شد و نگذاشت قرآن حاکم شود را اصلاح کنند چراکه باید کارها و منبرها قرآنی باشد تا همه سخنان برخاسته از قرآن و حدیث باشد و باید دوسوم مطالب منبری‌ها قرآن باشد.

توصیه من به منبری‌ها این است که هرچه می‌خواهید بگویید از قرآن باشد ولی پرداختن به مسائل دیگر همچون تاریخ قرآن، کتابت قرآن، قاریان قرآن و امثالهم فایده‌ای ندارد؛ از این روی یک اصل را فراموش نکنید که آنچه می‌آموزید باید علمی واجب یا مستحب باشد و یا مشکلی را برای جامعه و یا فرد حل کند. متأسفانه امروز در حوزه و دانشگاه درس‌هایی می‌خوانیم که نه واجب است و نه مستحب و نه مشکل فرد یا جامعه را حل می‌کند حتی در رساله مراجع مطالبی هست که لزومی ندارد مانند شک بین دو و پنج که کسی چنین شکی نمی‌کند.

آیت‌الله نوری همدانی

اخلاص و تسلط بر مبانی اسلام لازمه فعالیت منبری‌ها و مبلغان است.

نخستین قدم هر عالمی باید اخلاص باشد. اخلاص فضیلتی است که بدون آن کار به نتیجه نمی‌رسد.

از آنجایی که دین اسلام دینی براساس دلایل و برهان است، مبلغان باید توجه کنند که بر برهان‌های دینی تسلط کافی داشته باشند تا از این رهگذر بتوانند پاسخ‌هایی کامل در برابر مسائل مختلف مطرح کرده و به بهترین شکل به معرفی دین اسلام بپردازند.

شیخ حسین انصاریان

یک منبری و خطیب خوب، باید یک بار هم که شده، کتاب «عیون اخبار الرضا علیه السلام» را ببیند، کتاب ارزشمندی که رئیس محدثین شیعه، شیخ صدوق رحمه‌الله نوشته است.

شعر و مداحی

۷۴	..... اشعار و نوحه‌های منتخب محرم و صفر
۷۶	..... از شعر و شعور تا شهادت
۷۷	..... تحلیل شاعرانه
۷۸	..... مثنوی عباسیه

اشعار و نوحه‌های منتخب محرم و صفر

محمد میرزایی

از ازل تا ابد

روز و شب در دل دریایی خود غم داریم
اشک، ارثی ست که از حضرت آدم داریم
شادی هر دو جهان در دل ما پنهان است
تا غمت در دل ما هست، مگر غم داریم؟
گاه در هیأت رعیدیم و پراز طوفانیم
گاه در خلوت خود بارش نم‌نم داریم
تازه آغاز حیات است شهید تو شدن
ما فقط غمزه چشمان تو را کم داریم
عقل در دایره عشق تو سرگردان است
عقل و عشق است که در ذکر تو باهم داریم
در قیامت دل ما در پی قد قامت توست
ما چه کاری به بهشت و به جهنم داریم؟
خنده‌ات جنت و اخم تو عذابی ست الیم
خوف داریم اگر، از تو رجا هم داریم
از ازل شور حسین بن علی در سراماست
تا ابد در دل خود داغ محرم داریم

یوسف رحیمی

عبادت من روضه‌های توست

شکر خدا که بوی محرم گرفته‌ام
در کوچه‌های سینه‌زنی دم‌گرفته‌ام
شکر خدا عبادت من روضه‌های توست
در دل دوباره هیأت ماتم گرفته‌ام
گاهی کنار روضه‌ات از دست می‌روم
با چشم‌های پر شفق و غم گرفته‌ام
این آبروی نوکری هیأت تو را
از دستمال مشکی اشکم گرفته‌ام
دیگر هراس روز قیامت نمی‌برم
وقتی دخیلی از پرچم گرفته‌ام
با تربت تو کام دلم را گشوده‌اند
عمری اگر که بوی محرم گرفته‌ام

سید مهدی شفیعی

روشن‌ترین دلیل همین اشک جاری است

بر فرض از دلیل و از اثبات بگذریم
قرآن تویی چگونه از آیات بگذریم؟
روشن‌ترین دلیل همین اشک جاری است
گیرم که از متون و عبارات بگذریم
ما را نبود تاب تماشا، عجیب نیست
از صفحه‌های مقتل اگر مات بگذریم
تفصیل بندبند مصیبت نمی‌کنیم
انگشت‌تر...، ز شرح اشارات بگذریم
یک خط برای روضه گودال کافی است؛
زینب چه دید وقت ملاقات؟ بگذریم
ما تیغ غیرتیم که از هرچه بگذریم
از انتقام خون تو هیئات بگذریم

مهدی مردانی

از کربلا ما را صدا کردی

وقتی که با عشق و عطش یاد خدا کردی
احرام حج بستی و عزم کربلا کردی
تو در تمام راه دور عشق چرخیدی
حاشا اگر یک لحظه حجت را رها کردی
هفتاد دفعه دور معشوق خودت گشتی
آخر به روی نیزه حجت را ادا کردی
شیطان به رویت سنگ زد از کوفه پرسیدم
کافر؛ چرا اعمال حج را جابه‌جا کردی؟
سر را جدا تن را جدا با این حساب آقا
اصلاً حسابت را تو از عالم جدا کردی
تا پای جان ماندن همان عهد قشنگی بود
عهدی که کوفی بست اما تو وفا کردی
خون خدا بودن قیامت می‌کند در تو
حق داشتی تا محشرت را خود به پا کردی
تو خوب می‌دانستی آنجا یار و یاور نیست
حس می‌کنم از کربلا ما را صدا کردی
این که تو ابن بو ترابی اتفاقی نیست
تو خاک را با خون پاکت کیمیا کردی
حالا دلم با هرتپش صحن و سرای توست
یک کعبه شش گوشه در قلبم بنا کردی

سعید بیابانکی

میان معرکه هم ایستاده‌ای به نماز

سرت اگرچه در آن روز رفت بر سر نی
نخورد دشمنت اما جوی ز گندم ری
سری که بود دمام به روی دوش نبی
سری که بر سر نی شد به جرم حق طلبی
سرت شریف‌ترین سجده‌گاه باران است
سرت امانت سنگین روزگاران است
منم مسافر بی زاد و برگ و بی توشه
سلام من به تو، ای قبله‌گاه شش گوشه
سلام وارث آدم، سلام وارث نور
سلام ماه درخشان آسمان و تنور
سلام تشنه‌لب کشته میان دو رود
سلام خیمه جانت اسیر آتش و دود
سلام ما به تو ای پادشاه درویشان
چه می‌کنند بین با تو این کج‌اندیشان
تو آبروی شرف، آبروی مرگ شدی
کتاب وحی تو بودی و برگ برگ شدی
تو در عراقی و رو کرده‌ای به سمت حجاز
میان معرکه هم ایستاده‌ای به نماز
بخوان! که دل به نوایی دگر نمی‌بندم
که خورده تبر غمت بر دوازده بندم
چه با مرام شما کرده‌اند بی دینان
هزار بار تو را سر بریده‌اند اینان
چه سود بعد تو چون برده، بندگی کردن
حباب وار، یزیدانه زندگی کردن
حسین گفتن و دل باختن به خوی یزید
بدا به غیرت ما کوفیان عصر جدید
چه زود در کف رنگ و ریپ فرسودن
مدام برده تزویر و زور و زر بودن
چه سود دل به غمت دادن و زبانم لال
حسین گفتن و آتش زدن به بیت‌المال
حسین، کوفی پیمان شکن نمی‌خواهد
حسین، سینه‌زن راهزن نمی‌خواهد
حسین را، ز مرامش شناختن هنراست
حسین دیگری از تو نساختن هنراست
«بزرگ فلسفه قتل شاه دین این است
که مرگ سرخ به از زندگی ننگین است»

رضا خورشیدی فرد

اربعینی‌ها خبر دارند

ما به سوی چشمه از این خشک سالی می‌رویم
با گلولی تشنه و با مشک خالی می‌رویم
قطره قطره از میان روضه‌ها جاری شدیم
بین گرد و خاک جاده با زلالی می‌رویم
نیمه شب از بین نخلستان کوفه رد شدیم
با صراط المستقیم از آن حوالی می‌رویم
راه را سلمان نشان داده‌ست، در پیش کریم
کوله باری نیست با ما، دست خالی می‌رویم
«سرنش‌های می‌کند خار مغیلان در مسیر»
با تمام طعنه‌های احتمالی می‌رویم
میزبان بغض تاول‌هاست با باغ گلش
بین موبک‌ها همین که روی قالی می‌رویم
دسته دسته، تا حرم، پرچم به دوش، از شرق
و غرب

با نسیم صبح و با باد شمالی می‌رویم
اربعینی‌ها خبر دارند ما از این مسیر
«با چه حالی آمدیم و با چه حالی می‌رویم»

مهدی جهاندار

من از آن روز که در بند توام ازادم

به به این صیقل شمشیر، عجب تاب‌وتی
هم وفاداری و هم عشق، چه تیغ دولبی
از ابوذر به علی می‌رسد آن اصل و نسب
بی نسب نیستی ای یار که عالی نسب
آه از کاسه تزویر نمک نشناسان
که ندارند به جز دزد و حرامی لقی
«من از آن روز که در بند توام آزادم»
طیّب الله، چه شرم و چه حیا و ادبی
ای که آمیخته شد خون تو با خون خدا
چه غلامی و چه شاهی، چه نشاط و طربی
«آن سیه چرده که شیرینی عالم با اوست»
چه سیه مست شرابی است، چه شیرین رطبی
«سحرم دولت بیدار به بالین آمد»
«چه مبارک سحری بود و چه فرخنده شبی»
«یازب آن آهوی مشکین به خُتن بازرسان»
روسفیدند سیاهان، چه دعای عجبی
اذن میدان به غلامان و سیاهان دادند
روسپاه ای دل جامانده چرا پس عقبی
طلب و طالب و مطلوب، حسین است حسین
در بلا باش اگر کرب و بلا می‌طلبی

محمد سعید میرزایی

سرگشته‌اند قبله‌نماهای روزگار

ای وای! کاروان به کجا می‌رود کجا؟
این ما مهریان به کجا می‌رود کجا؟
سرگشته‌اند قبله‌نماهای روزگار
این کعبه روان به کجا می‌رود کجا؟
از مسجدالنبی است صدای اذان ولی
گلدسته اذان به کجا می‌رود کجا؟
ای رودهای همسفر! این ماهی غریب
برگشته ناگهان به کجا می‌رود کجا؟
این سر، که خون صبح ازل جاری است از او
تا آخر الزمان به کجا می‌رود کجا؟
تاریخ را به پشت سر خویش می‌کشد
با مردم جهان به کجا می‌رود کجا؟
همراه می‌برد کلمات شهید را
این متن خون چکان به کجا می‌رود کجا؟
راوی نوشت ظهر دهم سربریده شد
ننوشت خون آن به کجا می‌رود کجا؟

مریم سقلاطونی

زهیر باش دلم!

زهیر باش دلم! تا به کربلا برسی
به کاروان شهیدان نی نوا برسی
امام پیک فرستاده در پی ات، برخیز!
در انتظار جوابت نشسته تا برسی
چه شام باشی و کوفه، چه کربلا ای دل!
مقیم عشق که باشی به مقتدا برسی
زهیر باش! بزن خیمه در جوار امام
که عاشقانه به آن متن ماجرا برسی
مرید حضرت ارباب باش و عاشق باش!
که در مقام ارادت به مدعا برسی
تمام خاک جهان کربلاست پس بشتاب
درست در وسط آتش بلا برسی
زهیر باش دلم! با یزید نفس بجنگ!
که تا به اجر شهیدان نینوا برسی

رضا حاج حسینی

نگاه کن

نه از لباس کهنه‌ات نه از سرت شناختم
تو را به بوی آشنای مادرت شناختم
تو را نه از صدای دلنشین روزهای قبل
که از سکوت غصه‌دار حنجرت شناختم
تو شعر عاشقانه بودی و من این قصیده را
میان پاره‌پاره‌های دفترت شناختم
قیام در قعود را، رکوع در سجود را
من از نماز لحظه‌های آخرت شناختم

رضا جعفری

بر شانه کجاوه تو

غروب بود و تازه من طلوع آفتاب را
به روی نیزه از سر منورت شناختم
شکست عهد کوفه... این گناه بی‌شمار را
به زخم‌های بی‌شمار پیکرت شناختم
تو را به حس بی‌بدیل خواهر و برادری
به چشم‌های بی‌قرار خواهرت شناختم
اگرچه روی نیزه‌ای ولی نگاه کن مرا
نگاه کن... منم سکینه دخترت... شناختی؟

برگشتم از رسالت انجام داده‌ام
زخمی‌ترین پیمبر غمگین جاده‌ام
ناباورانه از سفرم خیل خارها
تبریک گفته‌اند به پای پیاده‌ام
یا نیست باورم که در این خاک خفته‌ای
یا بر مزار باور خود ایستاده‌ام
بارانم و ز بام خرابه چکیده‌ام
شرمنده سه ساله از دست داده‌ام
زیر چراغ ماه سرت خواب رفته‌ام
بر شانه کجاوه تو سر نهاده‌ام
دل می‌زدم به آب بر آتش، برای تو
از خیمه‌ها پیرس که پروانه زاده‌ام
چون ابر آب می‌شدم از آفتاب شام
تا ذره‌ای خلل نرسد بر اراده‌ام

محمد علی بهمنی

هر که دارد هوسش، نه! عطشش، بسم الله

تا گلو گریه کند، بغض فراهم شده است
چشم‌ها بس که مطهر شده، زمزم شده است
نه فقط شاعر این شعر عزا پوشیده ست
غزلم نیز عزادار محرم شده است
ظهر داغی ست، عطش ریزب روحم گویاست
از سرم، سایه طوبا نفسی، کم شده است
هر که دارد هوسش، نه! عطشش، بسم الله
راه عشق است و به این قاعده ملزم شده است
سوگواران شما، مرثیه خوان خویش‌اند
بی سبب نیست که عالم، همه ماتم شده است
"من ملک بودم و فردوس برین" می‌داند
این ملک شور که را داشت، که آدم شده است
من نه مداحم و نه مرثیه سازم، اما
سرفراز آن‌که به توفان شما خم شده است

از شعر و شعور تا شهادت

چکامه‌ای شاعرانه از سیره نورانی مجاهد شهید آیت الله علی قدوسی

| ابراهیم پورهمت |

انقلاب اسلامی ایران که نتیجه مجاهدت علمای شیعه در طول ۱۴۰۰ سال است قبل از پیروزی و پس از آن با چالش‌های بسیاری همراه بوده که از جمله آن چالش‌ها حذف علمای تأثیرگذار انقلابی بوده است. پیش از پیروزی انقلاب، سرنوشت بسیاری از علمای مبارز، تبعید و شکنجه و یا اعدام بود و پس از آن نیز دشمن برای خاموش کردن این چراغ، متوسل به ترور پرچم‌داران این راه گردید. در میان شهدای ترور، نام روحانی جلیل‌القدری به چشم می‌خورد که از نگاه امام خمینی رحمه‌الله به تقوا، حسن عمل، استقامت و پایداری و تعهد در راه هدف، شناسا بود.^۱ روحانی مجاهدی که سالیان دراز از عمر شریف خود را در راه انقلاب و خدمت به اسلام سپری کرد.^۲

آیین‌نامه دادگاه‌های انقلاب و ارائه طرح‌هایی برای اصلاح وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی همت گماشت.

هرچند پرداختن به همه ویژگی‌های شخصیتی این شهید عزیز از عهده این نوشتار خارج است اما آنچه علاوه بر ویژگی‌های از پیش‌گفته در ایام حیات ۵۴ ساله ایشان خودنمایی می‌کند موقعیت‌شناسی و عمل به تکلیف است. از این‌رو به جرئت می‌توان گفت آیت‌الله قدوسی نمونه بارزی از یک عالم مجاهد و وظیفه‌شناس بود؛ به گونه‌ای که مرحوم علامه طباطبایی رحمه‌الله در وصف ایشان می‌فرمود: «هروقت امری به ایشان تفویض می‌کنم دیگر از بابت آن آسوده‌خاطر هستم.»^۳ پیام امام خمینی رحمه‌الله در شهادت ایشان نیز گواه این مدعاست.

علاوه بر وظیفه‌شناسی، شاخصه‌های دیگری در سیره این شهید بزرگوار می‌توان ذکر کرد از جمله توجه ویژه به بیت‌المال و احتیاط در مصرف آن به نحوی که در دوران مسئولیت در دادستانی انقلاب، هرگز حقوقی برای خود در نظر نگرفت و حتی از امکانات و مزایایی که حق او بود نیز استفاده نکرد.

همسر شهید قدوسی می‌گوید علاوه بر روحیات مختلف شهید قدوسی، ایشان بسیار اهل شعر و شاعری بود و به معنای عملی و نظری اهل ادب بود به نحوی که هرگز نزد علامه که استاد ایشان بودند غیر از دوزانو ننشست و همواره می‌گفت استاد برای من کمتر از پدر نیست.

بی‌شک چنین افراد کارآمدی همواره خار چشم دشمنان هستند و دشمن برای حذف آن‌ها از سر راه خود از هیچ خدعه و هجمه‌ای دریغ نمی‌کند. سرانجام پایان خوش زندگی آیت‌الله قدوسی نیز همان آرزویی شد که اولیای الهی در مناجات و راز و نیازشان از درگاه احدیت طلب می‌کنند و آن حاجت شیرین چیزی جز نبل به رزق معنوی شهادت و رسیدن به لقاءالله نیست. پس از شهادت ایشان همگان متوجه شدند که چه شخصیت والامقامی را از دست داده‌اند. امام راحل رحمه‌الله در توصیف ایشان فرمودند: «آقای قدوسی - خدا رحمتش کند - خوب من می‌شناختم چه آدمی است و چقدر به این آدم [اتهام وارد] کردند که مردم را دارد چه می‌کند، می‌کشد، چه می‌کند، فلان... و من می‌دانستم چه آدمی است؛ محتاط. در احتیاط، حتی در این مالیات، آن قدر از او شکایت می‌کردند که این آقا احتیاط می‌کند، نمی‌گذارد یک چیزی را که باید خرج کرد، خرج کند، لکن وقتی که به شهادت رسید، یک دفعه یک دسته بیدار شدند که این‌ها یک همچون افرادی را دارند شهید می‌کنند.»^۴

پی‌نوشت:

۱. صحیفه امام؛ ج ۱۵؛ ص ۱۷۳. پیام امام به مناسبت شهادت شهید قدوسی، ۱۵/۶/۶۰. همان، ج ۱۸، ص ۱۰۰/۳. همان، ج ۱۰، ص ۴/۲۰۸. گلشن ابرار، ج ۲، ص ۵/۸۶۱. مجله گلبرگ، شهریور ۱۳۸۶، شماره ۶/۹۰. صحیفه امام؛ ج ۱۵؛ ص ۲۰۱.

آری سخن از مجاهد مبارز و نستوه شهید آیت‌الله علی قدوسی است؛ همان کسی که همچون شهید بهشتی خار چشم دشمنان بود. از روحیات ممتاز این شهید با عظمت آن بود که اگر مسئولیتی را برعهده می‌گرفت تمام توان و قوت خود را به کار می‌بست و با جدیت و قاطعیت در مسیر تحقق آن مسئولیت عمل می‌نمود تا آنجا که امام در توصیف ایشان فرمود: «ایشان آدم صحیحی است، یک آدم فعالی است، [آدم] قاطعی است.»^۵

دوران زندگی پرپرکت این شهید عزیز سرشار از علم و عمل همراه با تواضع و تقواست. روحیه مبارزه علیه طاغوت از ابتدای جوانی تا به هنگام شهادت لحظه‌ای در وجود ایشان کم‌رنگ نشد؛ چه در آن زمان که یک روحانی جوان بود و در نهضت ملی شدن صنعت نفت به عنوان یکی از یاران آیت‌الله کاشانی نقش ایفا می‌کرد و چه در هنگامی که از حامیان نواب صفوی و فدائیان اسلام به حساب می‌آمد؛ او همواره در کنار تحصیل از مبارزه با طاغوت نیز غافل نبود؛ به همین خاطر برای تقویت روحیه مبارزاتی خویش با توجه به درک شرایط زمانه، یک دوره آموزش‌های نظامی در مناطق کوهستانی را نیز کسب نمود.^۶

درک محضر بزرگانی همچون آیت‌الله‌العظمی بروجردی، علامه طباطبایی، آیت‌الله صدوقی و امام خمینی رحمه‌الله و نیز همدرسی و مراد به شهیدان مطهری و بهشتی و امام خامنه‌ای و نائل شدن به درجه اجتهاد بیانگر درجه و رتبه عالی علمی ایشان است که ثمره آن تربیت طلاب و شاگردانی مستعد، آگاه و انقلابی بود.

در همین راستا تأسیس و مدیریت مدرسه علمیه حقانی (منتظریه) مبتنی بر یک نظام آموزشی متفاوت از حوزه و همگام با علوم روز به همراه بزرگانی چون شهید بهشتی، شهید ربانی شیرازی، مرحوم مشکینی و آیت‌الله مصباح یزدی و نیز تأسیس «مکتب توحید» با هدف آشنایی بانوان با مبانی اسلام ناب از جمله فعالیت‌های فرهنگی شهید قدوسی در دوران پیش از پیروزی انقلاب به شمار می‌رود.

نقطه عطف زندگی شهید قدوسی، آشنایی او با مکتب سیاسی و انقلابی امام خمینی رحمه‌الله و علاقه‌مندی وافرش به این مکتب بود.

همین امر سبب شد که پس از تبعید حضرت

امام به ترکیه، او از جمله طراحان کیفیت

مبارزه با رژیم طاغوتی پهلوی و از

ادامه‌دهندگان راسخ راه امام در

کشور به شمار آید. سازماندهی

تشکلی مخفی از مدرسین

و اساتید حوزه علمیه که

در پوشش گروه بررسی و

اصلاح امور حوزه، مبارزات

انقلابی را طراحی می‌نمود،

از جمله فعالیت‌های

سیاسی و انقلابی این شهید

بزرگوار در زمان تبعید حضرت

امام رحمه‌الله بود. پس از

پیروزی انقلاب نیز در قالب

عضویت در شورای عالی قضایی و

دادستانی کل انقلاب، به نظام

اسلامی خدمت نمود و

هم‌زمان به نگارش

تحلیل شاعرانه

این بیت حافظ برای بسیاری از مردم آشناست؛ حتی برای کسانی که چندان با اشعار او انس ندارند:

فقیرو خسته به درگاهت آمدم رحمی
که جز ولای توام نیست هیچ دست‌آویز

این بیت را اهل ذوق با انتخابی متناسب با فضای معنوی حرم امام علی بن موسی‌الرضا علیه‌السلام پیش روی زائران آن حضرت گذاشته‌اند تا هرکسی دلش خواست با این بیان عاطفی و احساسی با آن امام رؤوف علیه‌السلام نجوا کند.

در مرور این بیت به نکات ادبی فراوانی می‌رسیم؛ ازجمله: «فقیرو» و «خسته» دو واژه مترادف نیستند؛ فقیرو تهی‌دست و خسته، مجروح و آسیب‌دیده است. پس هیچ‌یک از واژه‌ها زائد و حشو نیستند.

این دو واژه هم معنایی ظاهری دارند و هم باطنی؛ به معنای ظاهری فقیرو خسته اشاره شد اما مفهوم باطنی و معنوی آن دو بسیار وسیع است. ممکن است کسی توانا بوده و هیچ فقر مادی‌ای هم نداشته باشد بلکه حتی به‌حسب ظاهر قدرت زیادی هم داشته باشد اما در یک مقطع به «کمکی خاص» و یا به «مددِ خاص» نیازمند باشد؛ مثلاً افتاده است و باید دستش را گرفت مثل واژه «مسکین» که مفهومی متفاوت با واژه «فقیرو» دارد؛ چیزی شبیه به مفهوم شکست‌خورده و از همه‌جا رانده و از همه‌چیز مانده! و نیز مفهوم از همه‌چیز بریده. تصور کنید فردی احساس فقر مادی یا معنوی داشته باشد و احساس کند همه درها به رویش بسته شده و از همه‌چیز بریده. وقتی در برابر امام رؤوف قرار می‌گیرد به چه حسی این عبارت شاعرانه را با حضرت مطرح می‌کند؟ «فقیرو خسته به درگاهت آمدم رحمی».

این بیت، سه نوع التماس دارد:

۱. «فقیرو خسته به درگاهت آمدم»؛ وصف حال فردی نیازمند است که با لحن نیاز و التماس بیان می‌شود.
۲. «فقیرو خسته به درگاهت آمدم رحمی!»؛ بعد از لحن التماس، بیان و به زبان آوردن حاجت است، درنهایت عجز و التماس. به نظر شما کدام انسان صاحب عزتی جز به در خانه اهل بیت علیهم‌السلام چنین اظهار عجز و نیاز می‌کند؟

۳. در مصراع دوم که علت عرض نیاز و این نوع التماس بیان می‌شود، در کنار اطناب، نشانه ایجاز نیز وجود دارد؛ در عبارت «رحمی!» با ایجاز و حذف فعل به قرینه معنوی روبه‌رویم. (التماس می‌کنم به من رحم کن!) و در مصراع دوم؛ «که جز ولای توام نیست هیچ دست‌آویز»

به جهت تبیین مفهوم و فضای خلق شده در مصراع اول اطناب صورت گرفته است.

از دیگر نکات جذاب بیت، بکارگیری تنوع لحن در یک بیت است:

(الف) لحن گزارشی با چاشنی لحن عاطفی در «فقیرو خسته به درگاهت آمدم رحمی»

(ب) لحن التماس: آمدم رحمی!

(ج) لحن تبیین و تأکیدی استوار در مصراع دوم؛ هنگام خوانش این مصراع حالت «فرود سر هنگام تواضع و التماس» تداعی می‌شود؛ به‌ویژه در بخش پایانی مصراع در واژه: «رحمی!»

در مصراع «که جز ولای توام نیست هیچ دست‌آویز» «قصر» و «انحصار مفهوم» با کاربرد «جز» و «هیچ» القاء می‌شود؛ یعنی هرگز جای دیگر التماس نمی‌کنم. بیت، استدلال محور است؛ فقط «بیان حسی» و «اظهار نیاز» نیست! چرا به شما اظهار نیاز می‌کنم؟ آیا در برابر انسان‌ها می‌توان این‌همه با التماس حرف زد؟ بیت، تلویحاً و تصریحاً نفی می‌کند؛ «که جز ولای توام نیست هیچ دست‌آویز» یعنی جز به درگاه و آستان شما نباید روی آورد.

در این بیت، نوعی توازن مضمونی و مفهومی وجود دارد. هرچه قدر، مصراع اول، ملتمسانه است؛ «فقیرو خسته به درگاهت آمدم رحمی!» به همان میزان، مصراع دوم باورمدارانه و عزت محور است؛ «که جز ولای توام نیست هیچ دست‌آویز»

«لحن تأکید» در این بیت دو نقش متفاوت گرفته است؛ در مصراع اول بر فضای حسی تأکید می‌شود؛ «فقیرو خسته به درگاهت آمدم رحمی!» و در مصراع دوم بر مفهوم و مضمون؛ «که جز ولای توام نیست هیچ دست‌آویز»؛ این کارکرد یک لحن در دو فضای کاملاً متضاد، جالب‌توجه و الگو بخش برای شاعران ولایی سرا می‌باشد.

«دست‌آویز» چند معنی دارد ازجمله: سند، شهادت‌نامه و... و یکی از معانی آن که «دهخدا» آورده، عبارت است از: «درآویختن و دست در چیزی زدن و آن را پشت و پناه خود ساختن و تکیه بر آن کردن». شاعر احتمالاً در تبیین شعر به تمام معانی مطرح شده و بخصوص این معنی اخیر دقت داشته است تا تصویر التماس و نیاز او بهتر در ذهن تداعی شود.

درود بی‌پایان به روان حافظ و نیز آن خادمان رضوی که با حسن انتخاب خود، راه گفت‌وگوی عاشقانه، ملتمسانه و عزت‌مدارانه با امام علی بن موسی‌الرضا علیه‌السلام را برای مشتاقان هموار کرده‌اند.

مثنوی عباسیه

هیات

۷۸

در جست و جوی الگوهای شعر مناسب اجرا در هیأت

محمد مهدی حسینی رکن آبادی

وقتی سخن از تاج شهیدان همه عالم، ماه بنی هاشم حضرت عباس علیه السلام و مدایح ایشان به میان می آید، بسیاری از هم نسلان من، ناخودآگاه به یاد مثنوی معروف مرحوم محمدعلی ریاضی یزدی (۱۲۹۰-۱۳۶۱ ش) می افتند. مرحوم ریاضی یزدی در شمار معروف ترین و برجسته ترین شاعران انقلابی و ولایی سرا در دهه های ۴۰ و ۵۰ بود و مثنوی «عباسیه» ایشان تا همین اواخر به عنوان بحرطویل یا مناجات پایانی مجالس عزاداری خوانده می شد.

پرسش مهمی که ذهن من و هم نسلان مرا به خود مشغول داشته، این است که: راز مقبولیت این مثنوی و ماندگاری آن (حتی در ذهن نسل های بعد) چیست؟ در این نوشته سعی بر آن است که با بررسی ابعاد مختلف این مثنوی، به اقتضای حال و مقام، به این سؤال، پاسخی به اختصار ارائه شود. در ابتدا لازم به ذکر است، مهم ترین نکات و شرایط تاثیرگذاری شعر، عبارت است از:

۱. شناخت شاعر نسبت به نیاز خاص مخاطب (فکری-عاطفی)
  ۲. توان او در انتقال مفاهیم به زبان ساده (مطابق ذهن و زبان مردم)؛ به عبارت دیگر، هر شعری که در یک دوره زمانی خاص، مطابق با اقتضائات حال و مقام سروده شده و در آن به نیازهای فکری و عاطفی مخاطبان توجه شده باشد و همچنین به زبانی ساده اما هنری (سهل ممتنع) ارائه گردیده باشد، مطمئناً به زبان، ذهن و سپس قلب مردم آن زمان و حتی نسل های بعد راه پیدا کرده و در دل ها ماندگار می شود.
- مثنوی مرحوم ریاضی یزدی به دلیل بهره مندی از همین صفات و خصایل است که هنوز طراوت و جذابیت خود را حفظ کرده است. دلایل موفقیت این

شعر را می‌توان در این اشارات، خلاصه کرد:

۱. زبان و بیان ساده و طبیعی:

این مثنوی در دوره‌ای سروده شده که «تجمل‌گرایی» و «تکلف‌مآبی» برجستگی خاصی در شعر شاعران آن دوره داشته تا مگر فقر مضمون و اندیشه را جبران کند؛ اما در این شعر، هیچ واژه متکلفانه، ناآشنا و نامأنوس، یا هیچ عبارت ثقیل و غیرقابل فهمی وجود ندارد. ای حرمت قبله حاجات ما / یاد تو تسبیح و مناجات ما تاج شهیدان همه عالمی / دست علی ماه بنی هاشمی عم امام و اخ و ابن امام / حضرت عباس علیه السلام

۲. محتوا محوری:

محتوای نایب به کار برده شده در این اثر را اگر بخواهیم فهرست وار و به اختصار بشمریم در چند مورد خلاصه می‌شوند:

الف. اشارات مستقیم یا غیرمستقیم تاریخی در شعر

ب. استنباط‌های شاعرانه از حقایق تاریخی

ج. اشارات گسترده به بخش‌های جذاب زندگی حضرت

مثلاً اشاره به داستان رد امان نامه که بار حماسی - تاریخی بسیاری دارد و امروزه برخی شاعران از آن غافل هستند.

د. تنوع و غنای محتوایی در مدح حضرت ابوالفضایل علیه السلام

عنصر «مدح» در این مثنوی، ساختی منسجم دارد و از سوی دیگر سرشار از مضامین متنوع است و باعث شده که این مثنوی از غنای محتوایی بهره‌مند شود. این اثر را می‌توان از این دو جنبه دارای ساختاری قابل توجه و الگوبخش دانست. مرور دوباره بخش‌های ستایشی آن، از منظر ساخت و فرم، ذهن مخاطب هوشیار را به این حقیقت سوق می‌دهد که این اثر دارای ساختاری قابل توجه و بدیع است.

(۱) مدیحه مقدماتی

ای حرمت قبله حاجات ما / یاد تو تسبیح و مناجات ما
تاج شهیدان همه عالمی / دست علی ماه بنی هاشمی

همقدم قافله سالار عشق / ساقی عشاق و علمدار عشق
سرور و سالار سپاه حسین / داده سر و دست به راه حسین

عم امام و اخ و ابن امام / حضرت عباس علیه السلام

(۲) مدح فضایل

الف. جانبازی

مکتب تو مکتب عشق و وفاست / درس الفبای تو صدق و صفاست

شمع شده آب شده سوخته / روح ادب را ادب آموخته
آب فرات از ادب توست مات / موج زند اشک به چشم فرات

یاد حسین و لب عطشان او / و آن لب خشکیده طفلان او

ساقی کوثر پدرت مرتضاست / کار تو سقائی کرب و بلاست

ب. باب الحوائج

هر که به دردی به غمی شد دچار / گوید اگر یک صد و سی و سه بار
ای علم افراشته در عالمین / اکشف یا کاشف کرب الحسین!
از کرم و لطف جوابش دهی / تشنه اگر آمده آبش دهی

ج. وفاداری و رد امام نامه

چون نهم ماه محرم رسید / کار بدان جا که تو دانی کشید
از عقب خیمه صدر جهان / شاه فلک جاه ملک آشیان
شمر به آواز ترا زد صدا / گفت کجایید بنو اختنا!

تا برهاند ز هنگامهات / داد نشان خط امان نامه ات
رنگ پرید از رخ زیبای تو / لرزه بیفتاد بر اعضای تو

من به امان باشم و جان جهان / از دم شمشیر و سنان بی امان

دست تو نگرفت امان نامه را / تا که شد از پیکر پاکت جدا

مزد تو زین سوختن و ساختن / دست سپر کردن و سر باختن

دست تو شد دسته شه «لافتی» / خط تو شد خط امان خدا

چار امامی که ترا دیده‌اند / دست علم گیر تو بوسیده‌اند

د. مقام دست

طفل بدی مادر والا گهر / برد تو را ساحت قدس پدر

چشم خداوند چو دست تو دید / بوسه زد و اشک ز چشمش چکید

با لب آغشته به زهر جفا / بوسه به دست تو بزد مجتبی

دید چو در کرب و بلا شاه دین / دست تو افتاد بروی زمین

خم شد و بگذاشت سر دیده‌اش / بوسه بزد با لب خشکیده‌اش

حضرت سجاد هم آن دست پاک / بوسه زد و کرد نهان زیر خاک

ه. ادب

مطلع شعبان همایون اثر / بر ادب توست دلیلی دگر

سوم این ماه چو نور امید / شعشعه صبح حسینی دمید

چارم این مه که پر از عطر و بوست / نوبت میلاد علمدار اوست

عنصر «مدح»
در این مثنوی،
ساختی منسجم
دارد و از سوی
دیگر سرشار از
مضامین متنوع
است و باعث شده
که این مثنوی از
غنای محتوایی
بهره‌مند شود.

هیات

۷۹

الف) بیان شاعرانه با محوریت حسن تعلیل
مطلع شعبان همایون اثر/ برادب توس
دلیلی دگر
سوم این ماه چو نور امید/ ششعه صبح
حسینی دمید
چارم این مه که پر از عطر و بوست/ نوبت
میلاد علمدار اوست
شد به هم آمیخته از مشرقین/ نور ابوالفضل
و شعاع حسین
ای به فدای سرو جان و تنت/ وین ادب
آمدن و رفتنت
وقت ولادت، قدمی پشت سر/ وقت شهادت،
قدمی پیش تر!

به دلیل شاعرانه‌ای که شاعر برای اثبات
ادب حضرت ابوالفضایل علیه‌السلام آورده
است، دقت کنید!
و نیز:
دست تو نگرفت امان نامه را/ تا که شد از
پیکر پاکت جدا
مزد تو زین سوختن و ساختن/ دست سپر
کردن و سر باختن
دست تو شد دست شه «لافتی»/ خط تو شد
خط امان خدا

ب) روایت شاعرانه
روایتگری (وصف با بیان جزئیات) باعث
می‌شود که شاعر، زبان صمیمی و روان و
عموم‌فهم را برگزیند:
چون نهم ماه محرم رسید/ کار بدان جا که
تو دانی کشید

از عقب خیمه صدر جهان/ شاه فلک جاه
ملک آشیان
شمر به آواز تو را زد صدا/ گفت کجایید بنو
اختنا!

تا برهاند ز هنگامه‌ات/ داد نشان خط
امان نامه‌ات

رنگ پرید از رخ زیبای تو/ لرزه بیفتاد بر
اعضای تو

شاید تنها نکته‌ای که می‌توان بر این شعر
خرده گرفت، عیب «بلاغت» و نیز شبهه
محتوایی (کژتابی فکری) مصراع اول بیت
است:

تا برهاند ز هنگامه‌ات/ داد نشان خط
امان نامه‌ات

نکته اول اینکه جهش ضمیر و کاربرد آن به
این شکل با زبان شاعر و شیوه بلاغی او در
این شعر (بیان سهل ممتنع) سازگاری ندارد
و نکته دوم اینکه مضمون «رهاندن» در
مصراع: «تا برهاند ز هنگامه‌ات» انتخاب
درست و شایسته‌ای برای این بیت نیست.
امید است بتوانیم به عنوان شکر نعمت، از
میراث‌های ماندگار در ادب و ولایی، به عنوان
الگوهای پیشرفت و تعالی در شعر بیش از
همیشه بهره ببریم.

شد به هم آمیخته از مشرقین/ نور ابوالفضل و شعاع
حسین
ای به فدای سرو جان و تنت/ وین ادب آمدن و رفتنت
وقت ولادت قدمی پشت سر/ وقت شهادت قدمی
پیش تر

و. پایان بندی
مدح تو این بس که شه ملک و جان/ شاه شهیدان و امام
زمان
گفت به تو گوهر والا نژاد/ جان برادر به فدای تو باد
شه چو به قربان برادر رود/ کیست «ریاضی» که فدایت
شود؟

۳) جلوه‌های مضمون‌گرایانه

کاربرد ترکیبات خاص و بدیع حاوی بار مضمونی قوی
که باعث جذابیت اثر شده و احتمالاً در آن سال‌ها
به نوعی کشف زبانی به شمار می‌آمده است.

«تاج شهیدان» همه عالمی/ دست علی ماه بنی‌هاشمی
همقدم «قافله سالار عشق»/ «ساقی عشاق» و علمدار
عشق
و همچنین:

مکتب تو «مکتب عشق» و وفاست/ درس الفبای تو صدق و
صفاست
شمع شده آب شده سوخته/ «روح ادب» را ادب آموخته

۴) جلوه‌گری فرم‌های زبانی

عم امام و اخ و ابن امام/ حضرت عباس علیه‌السلام
کاربرد عبارت «حضرت عباس علیه‌السلام» در یک
مصراع؛ یا عبارت عربی «یا کاشف کرب الحسین»
از نمونه‌هایی است که در چشم مخاطب، جلوه خاصی
داشته است.

۵) کاربرد وزن کوتاه و نشاط انگیز

وزن کوتاه و سه رکنی «مفتعلن مفتعلن فاعلن» از نظر
موسیقایی، طراوت و جذابیت خاصی دارد و شاید در آن
دوران، نوع انتخاب وزن نیز غافلگیرانه بوده و جذابیت
خاصی داشته است. گفتنی است، شاعر از ظرفیت‌های
حماسی، نشاط‌انگیزی و ایجاز (خلاصه‌گویی) این
وزن، به درستی و به خوبی استفاده کرده است. همه
می‌دانیم که وقتی شاعر در مصراع‌های سه رکنی مطلبی
را ارائه کند، لازم است به جای اطناب (زیاده‌گویی،
پرگویی و پرورش کلام) به ایجاز (خلاصه‌گویی، بیان
تلگرافی، مختصر و مفید، با محوریت تداعی) روی آورد.
هنر مرحوم ریاضی این است، با وجود آنکه مخاطب
شعرش عموم مردم‌اند و به پرورش کلام و اطناب نیاز
است، با محوریت «ایجاز»، مضامین را به صورت تمام و
کمال ارائه کرده است.

۶) بیان سهل ممتنع (غیرمستقیم و شاعرانه)

اگر مخاطب با ابیات این شعر، ارتباط مفهومی و حسی
برقرار کرده و به راحتی ابیات را می‌فهمد و از آن لذت
می‌برد، به جهت بیان شاعرانه و در عین حال ساده
شعر است؛ این نوع بیان، «سهل ممتنع» نامیده
می‌شود. به جهت پرهیز از اطاله کلام، صرفاً به دو نکته
اشاره می‌شود:

هنر مرحوم
ریاضی این است،
با وجود آنکه
مخاطب شعرش
عموم مردم‌اند و
به پرورش کلام
و اطناب نیاز
است، با محوریت
«ایجاز»، مضامین
را به صورت تمام
و کمال ارائه کرده
است.

مبیر و محتوا

۸۲	در فضیلت زیارت قبر سیدالشهدا علیه السلام
۸۴	رمز جاودانگی تاریخی امام حسین علیه السلام
۹۰	منتخب الاحادیث

در فضیلت زیارت قبر سیدالشهدا علیه السلام

توجه خداوند به زائران حرم امام حسین علیه السلام

قال الصادق علیه السلام: «مَا مِنْ أَحَدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا وَهُوَ يَتَمَنَّى أَنَّهُ مِنْ زُوَارِ الْحُسَيْنِ لِمَا يَرَى مِنْهُمَا يُصْنَعُ بِزُوَارِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام مِنْ كَرَامَتِهِمْ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى».

امام صادق علیه السلام می فرمایند: «احدی نیست در روز قیامت مگر آنکه آرزو می کند از زوار امام حسین علیه السلام باشد زیرا مشاهده می کند با ایشان چه معامله ای شده و چه کرامتی حق تبارک و تعالی درباره آن ها منظور می فرماید.»

(وسائل الشیعه، جلد ۱۴، صفحه ۴۲۴)

زیارت امام حسین علیه السلام، جزء ایام عمر حساب نخواهد شد

قال الصادق علیه السلام: «إِنَّ أَيَّامَ زَائِرِي الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام لَا تُحْسَبُ مِنْ أَعْمَارِهِمْ وَلَا تُعَدُّ مِنْ أَجَالِهِمْ».

امام صادق علیه السلام می فرمایند: «روزهای زیارت زوار امام حسین علیه السلام از عمرهایشان محسوب نشده و از اجل هایشان شمرده نمی شود.»

(کامل الزیارات، النص، صفحه ۱۳۶، باب ۵۱، حدیث ۱).

امر به زیارت قبر امام حسین علیه السلام

قال الباقر علیه السلام: «مُرُوا شِيعَتَنَا بِزِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام فَإِنَّ إِثْبَانَهُ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ وَيَمُدُّ فِي الْعُمُرِ وَيُدْفَعُ مَدَافِعَ الشَّوْءِ وَإِثْبَانُهُ مُفْتَرَضٌ عَلَى كُلِّ مُؤْمِنٍ يُقِرُّهُ بِالْإِمَامَةِ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ».

امام باقر علیه السلام می فرمایند: «شیعیان ما را امر کنید که به زیارت قبر امام حسین علیه السلام بروند زیرا زیارت آن حضرت بر هر مؤمنی که به امامتش از جانب خداوند عزوجل اقرار دارد، فرض و واجب است.»

(کامل الزیارات، النص، صفحه ۱۲۱، باب ۴۳، حدیث ۱).

ثواب انفاق در راه زیارت امام حسین علیه السلام

قال الصادق علیه السلام: «مَنْ أَتَى قَبْرَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَدَ وَصَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَوَصَلْنَا وَحَزَمَتْ غَيْبَتُهُ وَحَزَمَ لَحْمُهُ عَلَى النَّارِ وَأَعْطَاهُ اللَّهُ بِكُلِّ دِرْهَمٍ أُنْفَقَهُ عَشْرَةَ أَلْفِ مَدِينَةٍ لَهُ فِي كِتَابٍ مَحْفُوظٍ».

امام صادق علیه السلام می فرمایند: «کسی که به زیارت قبر امام حسین علیه السلام برود همانا به رسول خدا صلی الله علیه و آله و به ما اهل بیت علیهم السلام احسان نموده است. چنین شخصی غیبتش جایز نبوده و گوشتش بر آتش حرام است و در مقابل هر یک درهمی که انفاق کرده خداوند متعال ده هزار شهر در کتابی مضبوط به او اعطاء می فرماید.» (کامل الزیارات، النص، صفحه ۱۲۷، باب ۴۶، حدیث ۱).

ثواب زیارت امام حسین علیه السلام با ترس و هراس

عَنْ زُرَّارَةَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا تَقُولُ فِيمَنْ زَارَ أَبَاكَ عَلَى خَوْفٍ؟ قَالَ: «يُؤْمِنُهُ اللَّهُ يَوْمَ الْفَرَجِ الْأَكْبَرِ وَتَلْقَاهُ الْمَلَائِكَةُ بِالْبِشَارَةِ وَيُقَالُ لَهُ لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي فِيهِ فَوْزُكَ».

زراره می گوید: محضر امام باقر علیه السلام عرضه داشتیم: درباره کسی که با خوف و هراس پدر شما را زیارت کند چه می فرمایید؟ حضرت فرمودند: «در روزی که فراغ اکبر است حق تعالی او را امان دهد و فرشتگان به وی بشارت داده و به او می گویند: مترس و محزون مباش؛ امروز روزی است که تو در آن رستگار می شوی.» (کامل الزیارات، النص، صفحه ۱۲۵، باب ۴۵، حدیث ۱).

زائر امام حسین علیه السلام همسایه رسول خدا،

امیرالمؤمنین و حضرت زهرا علیهم السلام

قال الصادق علیه السلام: «مَنْ أَرَادَ أَنْ يَكُونَ فِي جَوَارِ نَبِيِّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) وَجَوَارِ عَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ (عَلَيْهِمَا السَّلَامُ) فَلَا يَدْعُ زِيَارَةَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ (عَلَيْهِمَا السَّلَامُ)».

امام صادق علیه السلام می فرمایند: «هرکس می خواهد در جوار پیامبرش و امیرالمؤمنین و حضرت زهرا علیهم السلام باشد پس زیارت حسین بن علی علیهم السلام را ترک نکند.»

(وسائل الشیعه، جلد ۱۴، صفحه ۴۲۵)

رمز جاودانگی تاریخی امام حسین علیه السلام

| حجت الاسلام والمسلمین محمد مهدی ماندگاری |

به روشنی می دانیم که معرفت پیدا کردن به وجود با عظمتی چون سیدالشهدا علیه السلام نمی تواند از یک جنبه و جهت باشد. باید زوایای شخصیتی ایشان را در ابعاد مختلف مورد بررسی قرار داد تا به هدف کلی بحث که «شناخت راز محبوبیت امام» است، دست یافت. یکی از این جنبه ها، امتحان هایی است که خداوند متعال از امام حسین علیه السلام گرفته است؛ امتحان هایی که از سخت ترین و طاقت فرساسترین امتحان های عالم هستی به حساب می آیند. انسان هوشیار زمانی به دلیل محبوبیت و جاودانگی امام حسین علیه السلام پی می برد که با چشمانی باز و با فکری بصیر به تماشای امتحان های الهی از امام حسین علیه السلام بنگرد و رموز راز عالم گیر شدن محبت و ارادت به ساحت سیدالشهدا علیه السلام را در رفتارهای ایشان بیابد. از اینجا به بعد می تواند ابا عبدالله الحسین علیه السلام را الگوی خویش قرار داده و از ثمرات پیروی از ایشان بهره مند گردد و خویش را حسینی بنامد. سعی داریم تا با پرداختن به موضوع «امتحان و ابعاد مختلف آن در آیات و روایات» و «بررسی تطبیقی آن با حادثه عاشورا و سیره نورانی امام حسین علیه السلام» دستمایه ای را تقدیم راهمبلغان گرامی ایام محرم و صفر نماییم تا در محافل مذهبی و مجالس اهل بیت علیهم السلام به عنوان الگوهای حسینی به مخاطبان ارائه نمایند.

ویژگی های امتحان الهی

خداوند متعال در زمینه امتحان هایی که از بندگان می گیرد، سنت ها و قوانینی دارد که تغییرناپذیر هستند. در ادامه به برخی از این خصوصیات اشاره خواهیم کرد:

۱. امتحان، حتمی است

قرآن کریم می فرماید: «أَحْسِبَ النَّاسَ أَنْ يَبْعَثُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ؛ آیا مردم پنداشته اند به صرف اینکه گفتند: ایمان آوردیم به حال خود رها می شوند و با سختی هایی که درستی و نادرستی ایمانشان با آن ها آشکار می شود، آزموده نمی شوند؟»^۱ و نیز امیرالمؤمنین علیه السلام می فرماید: «أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ أَغَاذَكُمْ مِنْ أَنْ يَجُورَ عَلَيْكُمْ وَلَمْ يُعَذِّبْكُمْ مِنْ أَنْ يَبْتَلِيَكُمْ وَقَدْ قَالَ جَلَّ مِنْ قَائِلٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ؛ ای مردم، خدا شما را پناه داده از این که بر شما ستم روا دارد، ولی به شما این تأمین را نداده که در معرض آزمایش قرارتان نهد، آن بزرگترین گوینده در قرآن فرموده: "در این برنامه نشانه هایی است و ما آزمایش کننده ایم."^۲

امام علی علیه السلام در روایتی دیگر چنین می فرماید: «لَا يَقُولُنَّ أَحَدُكُمْ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفِتْنَةِ لِأَنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ إِلَّا وَهُوَ مُشْتَمِلٌ عَلَى فِتْنَةٍ وَ لَكِنْ مَنْ اسْتَعَاذَ فَلَيْسَتْ عِزُّهُ مِنْ مُضَلَّاتِ الْفِتَنِ؛ هیچ کدام از شما چنین نگویید: "خدایا از فتنه و امتحان به تو پناه می برم؛ چرا که هیچ کس نیست مگر آنکه دچار فتنه و آزمونی می شود، لیکن هر کس می خواهد پناه ببرد، از فتنه های گمراه کننده و آزمون های لغزاننده به خدا پناه ببرد»^۳. با این اوصاف، آیا کسی می تواند بگوید من از حضور در امتحان انصراف می دهم؟ آیا می تواند از پاسخ به امتحانی که در برابرش قرار گرفته است، طفره رود و

برگه امتحان را سفید تحویل دهد؟ قطعاً فرار کردن از امتحان و مواجهه غلط با آن، مساوی مردود شدن در امتحان است و با نگاهی دقیق تر نوعی عذاب است که باعث دور شدن بیشتر آن ها از معرفت و رشد می شود.

در کتاب طبقات الکبری آمده است که سعد بن ابی وقاص در اسلام آوردن از پیشگامان بود و در هفده سالگی مسلمان شد. او از جمله کسانی بود که در جنگ های بدر، احد، خندق و خیبر حضور داشت و حتی در هنگام فتح مکه، پیامبر صلی الله علیه و آله یکی از سه پرچم مهاجران را در دست او قرار داد؛ اما در زمان خلافت امیرالمؤمنین علی علیه السلام از بیعت با حضرت سر باز زد و به دعوت حضرت برای شرکت در جنگ های سه گانه صفین، جمل و نهروان، این گونه پاسخ داد: «آنچه به گوش تو رسیده درست است؛ شمشیری به من بده که جداکننده بین مسلمان و کافر باشد، آن وقت من در کنار تو خواهم جنگید!»^۴

عدم همراهی او برای شرکت در نبرد، به گواهی تاریخ مقارن با دنیاطلبی و مال اندوزی اش شده بود. تاریخ نویس معروف؛ ابن خلدون می نویسد: «سعد بن ابی وقاص برای خود در عقیق، قصری بنا کرد که سقف هایی بلند داشت و فضای پهناوری را بدان اختصاص داد و بر فراز دیوارهای آن کنگره ها ساخت.»^۵ و اقدی هم در کتاب الطبقات الکبری نقل می کند: «روزی که سعد بن ابی وقاص درگذشت، ۲۵۰ هزار درهم از خود باقی گذاشت.»^۶ سعد که روزی پرچم دار لشکر اسلام بود، به خاطر فرار از امتحان ولایت و نیزیرفتن بیعت امیرالمؤمنین علیه السلام کارش به کجا رسید؟! در مقابل افرادی هستند که با شناخت این سنت حتمی پروردگار، برای رشد و تعالی خود از آن بهره

هر انسانی در مرحله‌ای از معرفت و رشد قرار دارد و شرایط خاص خود را تجربه می‌کند. امتحان‌های او نیز بر اساس سطح معرفت او تعیین می‌شود؛ چنانکه قرآن می‌فرماید: «لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا؛ خداوند هیچ‌کس را جز به قدر توانایی‌اش تکلیف نمی‌کند» و نیز می‌فرماید: «لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا؛ خدا هیچ‌کس را جز (به قدر) آنچه به او داده است تکلیف نمی‌کند.»^۷ (طلاق: ۷) در ادامه سه نوع تناسب در امتحان‌های الهی را به عنوان نمونه توضیح می‌دهیم.

الف. متناسب با ظرفیت افراد

اگر امتحان الهی را به امتحان‌هایی که در مدارس گرفته می‌شود تشبیه کنیم، خدا هیچ‌گاه از یک دانش‌آموز کلاس پنجم دبستان، امتحان سال سوم دبیرستان را نمی‌گیرد و برعکس.

در نزد امام صادق علیه‌السلام صحبت از امتحان الهی و ابلائات مؤمنین شد، حضرت فرمود: «سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَنْ أَشَدُّ النَّاسِ بَلَاءً فِي الدُّنْيَا فَقَالَ النَّبِيُّونَ ثُمَّ الْأُمَمَلُ فَلَا أَمَثَلَ وَ يُبْتَلَى الْمُؤْمِنُ بَعْدَ عَلَى قَدْرِ إِيْمَانِهِ وَ حُسْنِ أَعْمَالِهِ فَمَنْ صَحَّ إِيْمَانُهُ وَ حَسُنَ عَمَلُهُ اشْتَدَّ بَلَاؤُهُ وَ مَنْ سَخَفَ إِيْمَانُهُ وَ ضَعُفَ عَمَلُهُ قَلَّ بَلَاؤُهُ؛ از رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله سؤال شد: چه کسانی در دنیا سخت‌تر گرفتار می‌شوند؟ حضرت فرمود: پیامبران و سپس جانشینان آنان به ترتیب و بعد مؤمن به اندازه ایمان و کارهای نیکش. پس هر کس ایمان صحیح و اعمال نیکو داشته باشد، شدیدتر مبتلا می‌شود و آنکه ایمان سست‌تر و اعمال ضعیف‌تر داشته باشد، کمتر آزموده می‌گردد.»^۸

روشن است که تکالیف الهی متناسب با ظرفیت‌ها و داشته‌های مکلف است. اگر کسی بیمار است، روزه بر او واجب نیست. اگر کسی نمی‌تواند ایستاده نماز بخواند، باید نشسته بخواند و اگر نمی‌تواند، دراز کشیده نماز را به جا بیاورد. اگر کسی ناتوان است، جهاد بر او واجب نیست. اگر کسی سر سال از مالش زیاد نمی‌آید، خمس ندارد و اگر مستطیع نیست، حج بر او واجب نخواهد بود و سایر احکام دین که بر اساس همین اصل کلی تشریع شده است.

رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: «رُفِعَ عَنْ أُمَّتِي تِسْعٌ: الْخَطَا وَ النَّسِيَانُ وَ مَا أَكْرَهُوا عَلَيْهِ وَ مَا لَا يَعْلَمُونَ وَ مَا لَا يُطِيقُونَ وَ مَا اضْطُرُّوا إِلَيْهِ وَ الْحَسَدُ وَ الْبَغْزُ وَ التَّفَكُّرُ فِي الْوَسْوَسةِ فِي الْخَلْقِ

می‌گیرند و با استفاده از معارف دین، به استقبال امتحان‌های الهی رفته و برای سربلندی در امتحان‌ها از خدایاری می‌طلبند. آن‌ها کسانی هستند که روزبه‌روز با موفقیت در آزمایش‌های الهی، ظرف وجودشان مهبیای دریافت معارف و حقایق نورانی اسلام می‌گردد و لایق رفتن به درجات بالاتر عرفان و معرفت می‌گردند. کسانی که در آغاز جنگ تحمیلی به جای فرار کردن به روستاها و شهرهای دوردست، با تمام وجود از این امتحان سخت الهی استقبال کردند و با نصرت گرفتن از پروردگار، از این امتحان پیروز و موفق خارج شدند.

خانواده‌هایی که با وجود فقر و تنگ‌دستی برای جبهه‌ها مواد غذایی و پول می‌فرستادند و از طلاهای زینتی خود می‌گذشتند، از امتحان مالی خدا استقبال کرده و در نتیجه مورد توجه خاص پروردگار قرار گرفتند. از آن بالاتر، خانواده‌هایی که فرزندان‌شان را برای حضور در جبهه‌ها تشویق کردند و اجازه ندادند کلام حضرت امام رحمه‌الله که همواره تأکید می‌فرمودند: «جبهه‌ها را خالی نگذارید» روی زمین بماند. آن‌ها از این امتحان و آزمایش دشوار، سربلند بیرون آمدند. این نوع مواجهه با امتحان برای این دسته از انسان‌ها، مایه رشد و تعالی و نزدیکی به پروردگار خواهد بود. در مقابل، چه بسیار کسانی بودند که در برابر این امتحان بزرگ سکوت کردند، نه خودشان و نه خانواده‌شان در جبهه حاضر نشدند و در تأمین مالی جبهه نیز کمکی نکردند. برخی نیز حتی اجازه ندادند دیگران به وظیفه خود عمل کنند و مانع از کمک کردن آن‌ها شدند. در روزگار ما، این افراد مصداق کسانی هستند که از شرکت در امتحان طفره رفتند و مردود شدند.

خاطره:

شخصی نقل می‌کرد: در ایام دفاع مقدس در محله ما خانواده‌ای از آمدن پسرشان به جبهه ممانعت می‌کردند. هر کاری کردیم رضایت نمی‌دادند و می‌گفتند: نمی‌خواهیم پسرمان جوان مرگ شود. بالاخره از آن محله تعدادی از جوان‌ها به جبهه اعزام شدیم و پس از مدتی که برای مرخصی برگشتیم، در کمال ناباوری اعلامیه فوت همان جوان را بر روی دیوار دیدیم که به واسطه تصادف با موتور جان باخته بود. فرزندی که خرج دفاع از اسلام و کشور نشد، کشته راه موتور شد!

۲. امتحان، متناسب است

مَا لَمْ يَنْطِقْ بِشَفَقَةٍ وَلَا لِسَانٍ؛ از امت من نه چیز برداشته شده است؛ خطا، فراموشی، آنچه بر آن وادار شوند، آنچه ندانسته انجام دهند، آنچه طاقت فرساست، آنچه به آن ناچارند، حسد، فال بد و افکاری که ناشی از وسوسه در جهان آفرینش است تا به لب و زبان نیاورند.»^۹ بنابراین، کسی که برای نماز صبح خواب می ماند، تکلیفی برای خواندن نماز ندارد و گناهی مرتکب نشده است؛ اگرچه از نظر معنوی فرصت ارزنده ای را از دست داده و ضرر کرده است؛ اما این کلام به این معنی نیست که اگر کسی با بی توجهی و بی مبالاتی شب ها را تا دیروقت بیدار باشد یا غذای سنگین بخورد و یا هیچ تلاشی را برای بیدار شدن انجام ندهد، باز همین حکم را دارد. اگر کسی مقدمات لازم برای انجام تکلیف را رعایت نکند و نماز صبح خواب بماند، قطعاً گناه کرده است. مسئله آنجا است که اگر قصد انجام تکلیف را دارد و مقدمات لازم را نیز فراهم کرده است، ولی به واسطه اتفاقی خواب بماند و بعد از طلوع آفتاب بیدار شود، در این صورت است که مرتکب گناه نشده است.

ب. متناسب با جنسیت افراد

برخی امتحان هایی که خدا از مردها می گیرد، از زن ها نمی گیرد. به عنوان مثال: کسب روزی حلال عمدتاً به عهده مردها است. امام صادق علیه السلام در روایتی می فرماید: «الْكَادُّ عَلَى عِيَالِهِ مِنْ خَلَالِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ کسی که در راه تأمین مخارج خانواده اش تلاش می کند، مانند کسی است که در راه خدا می جنگد.»^{۱۰} مردها بر زن ها ولایت دارند. خدا به واسطه عدالتی که مرد در اعمال ولایت به خرج می دهد او را امتحان می کند. خدا مرد را آزمایش می کند تا ببیند به همسر و فرزندان ظلم می کند یا نه؟ متأسفانه بسیاری از زن هایی که از دست شوهرانشان به ستوه آمده اند و دخترانی که به خاطر سخت گیری های پدر از ازدواج بازمانده اند.

برخی امتحان ها هم ویژه زنان است؛ مانند دوران حاملگی و وضع حمل. خداوند آن ها را امتحان می کند تا ببیند در این دوره تا چه اندازه به یاد خدا هستند؟ تربیت فرزندان، شوهرداری و بسیاری از کارهای دیگر که بیشتر به زنان مرتبط می شوند، از مسائل امتحان آنان است. امتحان حجاب در معنای خاص آن و محدودیتی که برای خانم ها ایجاد می کند به خاطر ظرافت و ویژگی های خاص خانم ها برای آنان حساسیت بیشتری دارد.

یکی از شرایطی

که انسان ها دارند

و متناسب با آن

باید آزمون های

الهی را بگذرانند،

امکانات و

ویژگی های

دوره های مختلف

زندگی آن هاست.

خداوند انسان

را ابتدا در شرایط

ضعف خلق

می کند؛ «اللَّهُ

الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ

ضَعْفٍ

حکایت:

مرحوم آیت الله سید محمدباقر مجتهد سیستانی، پدر آیت الله العظمی حاج سید علی سیستانی حفظه الله در مشهد مقدس، برای آنکه به محضر امام زمان عجل الله تعالی فرجه شرفیاب شود، ختم زیارت عاشورا را چهل جمعه، هر هفته در مسجدی از مساجد شهر آغاز می کند. ایشان می فرمود: «در یکی از جمعه های آخر، ناگهان، شعاع نوری را مشاهده کردم که از خانه ای نزدیک به آن مسجدی که من در آن مشغول به زیارت عاشورا بودم، می تابید. حال عجیبی به من دست داد و از جای برخاستم و به دنبال آن نور، به در آن خانه رفتم. خانه کوچک و فقیرانه ای بود که از درون آن، نور عجیبی می تابید. در زدم. وقتی در را باز کردند، مشاهده کردم که حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه در یکی از اتاق های آن خانه، تشریف دارند و در آن اتاق، جنازه ای را مشاهده کردم که پارچه ای سفید روی آن کشیده بودند. وقتی که من وارد شدم و اشک ریزان سلام کردم، حضرت، به من فرمود: «چرا این گونه به دنبال من می گردی و این رنج ها را متحمل می شوی؟! مثل این باشی (اشاره به آن جنازه کردند) تا من به دنبال شما بیایم.» بعد فرمود: «این، بانویی است که در دوره بی حجابی (دوران رضا خان پهلوی)، هفت سال از خانه بیرون نیامد تا مبدا نامحرم او را ببیند!»^{۱۱}

ج. متناسب با سن افراد

یکی از شرایطی که انسان ها دارند و متناسب با آن باید آزمون های الهی را بگذرانند، امکانات و ویژگی های دوره های مختلف زندگی آن هاست. خداوند انسان را ابتدا در شرایط ضعف خلق می کند؛ «اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ» و کم کم از دوران طفولیت به جوانی می رسد که خداوند این دوران را زمان قوت ها و قدرت های انسان قرار داده است؛ «ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً» و پس از طی شدن دوران جوانی، فرصت به روزگار پیری و بازگشت ضعف های طفولیت می رسد؛ «ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا». خداوند با قدرت خود مخلوقاتش را آن گونه که می خواهد می آفریند؛ «يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ» و به شرایط آن ها در هر دوره آگاه است؛ «هُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ»^{۱۲}. در هر شرایط سنی، امتحان های ویژه ای وجود دارد؛ به عنوان مثال: مسئله غریزه جنسی و نیاز به ازدواج در دوره جوانی، یکی از امتحان های خداوند است. در شرایط فعلی جامعه بسیاری از جوانان شکایت می کنند که نمی شود در این وضعیت پاک بود؛ چرا که ما جوانیم و غریزه جنسی در اوج خود قرار دارد و شرایط ازدواج هم فراهم نیست. بله در دوره جوانی نیازهای جنسی در اوج است، ولی در همین سن، اراده و ایمان نیز می تواند در اوج قرار بگیرد. این قدرت معنوی و باطنی جوان برای مبارزه با چنین فشارهایی سامان داده شده است و خداوند نیز به او کمک می کند تا از گناه دور بماند. اگر خداوند نیاز جنسی را در این سن به طور قوی قرار بدهد و قدرت مقابله با گناه را در انسان قرار ندهد، امتحان شهوت سنخیتی با قدرت ندارد و از طرفی خداوند می فرماید: «لَا يَكْلِفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا؛ خداوند هیچ کس را، جز به اندازه تواناییش، تکلیف نمی کند.»^{۱۳} و به این ترتیب گناه کردن مجاز خواهد بود در صورتی که این چنین نیست. خدا قدرتی در جوان و اراده او قرار داده است که می تواند در برابر گناه ایستادگی کرده و پاک بماند تا همسری پاک نصیب او شود.

و هب، تازه ازدواج کرده بود. زمانی که در برابر دعوت امام حسین علیه السلام قرار گرفت، پذیرفت و همه لذت های حلالی که خدا به خاطر جوانی و ازدواج به او داده بود را در مسیر امام

خدا به واسطه

عدالتی که مرد

در اعمال ولایت

به خرج می دهد

او را امتحان

می کند. خدا مرد

را آزمایش می کند

تا ببیند به همسر

و فرزندان ظلم

می کند یا نه؟

وفایش را به وجود آوردند.
چنین حالتی از امتحان،
بارها و بارها در طول
تاریخ تکرار شده است
و پیروان جبهه حق در
وفاداری‌شان مورد امتحان
قرار گرفته‌اند و در آینده نیز مورد
امتحان قرار خواهند گرفت. ما نیز
در بستر چنین امتحانی هستیم.
اگر امروز در کنار مسلم امام زمان
عجل‌الله‌تعالی‌فرجه (ولی فقیه)
باشیم، سر بلند می‌شویم و در
آزمون بزرگ ظهور نیز به لطف
پروردگار سرافراز خواهیم شد؛
اما اگر خدای نکرده در این
آزمون موفق نباشیم، معلوم
نیست در امتحان یاری امام زمان
عجل‌الله‌تعالی‌فرجه نیز موفق باشیم.

ب. امتحان دنیاگریزی

عبدالرحمن از اولین افرادی بود که مسلمان
شد. عبدالرحمن را «مَنْ هَاجَرَ الْهَجْرَتَيْنِ؛ فردی
که دو هجرت انجام داده است» دانسته‌اند.
عبدالرحمن در تمام غزوات پیامبر اسلام
صلی‌الله‌علیه‌وآله شرکت کرد. او در جنگ
احد از افرادی بود که فرار نکرد و همراه پیامبر
صلی‌الله‌علیه‌وآله و تعداد اندکی از صحابه در
میدان جنگ باقی ماند و در این جنگ، جراحات
بسیاری برداشت که برخی از آن‌ها سبب لنگ
شدن او شد؛ اما همین عبدالرحمن بعد از رحلت
پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله تغییر چهره داد و نقش
تأثیرگذاری در انحرافات مسلمین ایفا کرد. وی
علاوه بر اینکه در جریان سقیفه، آتش افروز فتنه
بود؛ در شورای شش نفره عمر نیز با طرفداری از
عثمان بن عفان، کفه خلافت را به نفع او سنگین
کرد. عثمان نیز پاداش این طرفداری عبدالرحمن
را به او عطا کرد؛ به نقل علامه امینی بیشترین
بخشش عثمان از بیت‌المال به عبدالرحمن بن
عوف و به میزان دو میلیون و پانصد و شصت هزار
دینار بوده است.

عبدالرحمن بن عوف از جمله خواص منحرفی بود
که به انگیزه‌های باطلی چون مال پرستی، اقدام به
مقابله با امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام کرد؛ چراکه
خوب می‌دانست در حکومت علی علیه‌السلام
نمی‌تواند به مال اندوزی و دنیاپرستی خویش ادامه
دهد. وی با داشتن سابقه و شهرت فراوان میان
مسلمانان، گرفتار دنیاپرستی و رفاه‌طلبی شد و
سرگرم شدن به امور دنیوی، چشم بصیرت او را نابینا
ساخت. او چنان به دنیا‌گرایی یافته بود که به نقل
منابع تاریخی، به هنگام مرگ صد اسب، هزار شتر و
ده هزار گوسفند داشت و ارث بسیاری برای وارثان
باقی گذاشت؛ اما خود جز گناه و عصیان، توشه‌ای
برای آخرت نبرد.

در مورد خواص جامعه در هر دوره‌ای چنین

اگر امروز در کنار
مسلم امام زمان
عجل‌الله‌تعالی‌فرجه
(ولی فقیه) باشیم،
سر بلند می‌شویم
و در آزمون بزرگ
ظهور نیز به لطف
پروردگار سرافراز
خواهیم شد؛ اما
اگر خدای نکرده در
این آزمون موفق
نباشیم، معلوم
نیست در امتحان
یاری امام زمان
عجل‌الله‌تعالی‌فرجه
نیز موفق باشیم.

حسین علیه‌السلام زیر پا گذاشت. ثنّه روز از عروسی وهب و
هانیه می‌گذشت. آن‌ها ماه‌عسل خود را در کربلا، کنار امام
حسین علیه‌السلام و خاندان ارجمند او گذراندند. سرانجام،
وهب و هانیه، در روز عاشورا و در هفدهمین روز عروسی خود،
به شهادت رسیدند.

زمانی که چنین مطالبی از سیره باران امام حسین علیه‌السلام
بیان می‌شود، برخی اعتراض می‌کنند و می‌گویند: آن‌ها اصحاب
امام حسین علیه‌السلام بودند و ایشان را دیدند و ایمان آوردند.
اگر ما هم در آن شرایط بودیم، چنین انتخابی می‌کردیم. جا
دارد در این زمینه خاطره زیبایی از قدرت ایمان یک جوان را در
عصر حاضر، در برابر گناه تقدیمتان کنیم.

خاطره:

سربازیش را باید داخل خانه جناب سرهنگ می‌گذراند؛ آن
هم زمان شاه. وقتی وارد خانه شد و چشمش به زن نیمه عریانی
سرهنگ افتاد، بدون معطلی پا به فرار گذاشت و خودش را
برای جریمه‌ای که انتظارش را می‌کشید، آماده کرد. جریمه‌اش
تمیز کردن تمام دست‌شویی‌های پادگان بود. ۱۸ دستشویی
که در هر نوبت، چهار نفر مأمور نظافتشان بودند! هفت روز از
این جریمه سنگین می‌گذشت که سرهنگ برای بازرسی آمد
و گفت: «بچه دهاتی! سر عقل اومدی؟» عبدالحسین برونسی
که نمی‌خواست دست از اعتقادش بکشد گفت: «این ۱۸ توالیت
که سهل است، اگر سطلی به دستم بدهی و بگویی همه این
کثافت‌ها را داخل بشکه خالی کن، بعد آن‌ها را ببر و در بیابان
بریز و تا آخر سربازی هم، کارت همین باشد، با کمال میل قبول
می‌کنم؛ ولی دیگر در آن خانه پانمی‌گذارم». این تنبیه ۲۰ روزه
ادامه داشت اما وقتی دیدند حریف اعتقاداتش نمی‌شوند،
کوتاه آمدند و او را به گروهان خدمات فرستادند.^{۱۴}

وقتی چنین الگوها و نمونه‌هایی از قدرت ایمان و اراده وجود
دارد، دیگر نمی‌شود گفت: من نمی‌توانم در برابر گناه مقاومت
کنم. این یک امتحان است که خدا برای پرورش و تقویت ما
در نظر گرفته است. تاریخ مملو از نمونه‌هایی زیبا از امتحانات
الهی است که فقط مربوط به دوران جوانی نیز نیست بلکه در
دوران بزرگسالی و پیری هم این امتحانات وجود داشته است.
حریص بودن به دنیا و مال اندوزی، از امتحان‌های خدا در دوره
پیری است. انفاق، وقف، رسیدگی به فرزندان و اقوام و انجام
کارهای خیریه می‌تواند در این دوره بسیار مفید باشد.

۳. امتحان، متناوب است

برخی از امتحان‌ها هستند که در دوره‌های مختلف تکرار
می‌شوند. بخشی مربوط به تکالیف واجب و حرام است مانند
نماز، روزه و امثال آن که خداوند در شبانه‌روز یا در ماه مبارک
رمضان به صورت متناوب واجب کرده است. بخش دیگر نیز
امتحاناتی است که برای شناختشان باید نگاهی به تاریخ
بیندازیم و با توجه به حوادث گذشته به تکرار آن واقعه پی
ببریم. به عناوین زیر توجه کنید:

الف. امتحان وفاداری

در زمان امام حسن مجتبی علیه‌السلام برخی از یاران حضرت
به ایشان خیانت نموده و باعث شدند تا صلح با معاویه بر
ایشان تحمیل شود. در صورتی که اگر یاران ایشان همراهی لازم
را داشتند، می‌توانستند بر معاویه پیروز شوند تا جریان تاریخ
به‌گونه‌ای دیگر رقم بخورد. در زمان امام حسین علیه‌السلام نیز
چنین مسئله‌ای به وجود آمد. کسانی که با مسلم بن عقیل
علیه‌السلام بیعت کرده بودند، از دور ایشان پراکنده شدند و
مقدمات شهادت غریبانه او و امام حسین علیه‌السلام و یاران با

حریص بودن به
دنیا و مال اندوزی،
از امتحان‌های
خدا در دوره پیری
است. انفاق،
وقف، رسیدگی به
فرزندان و اقوام
و انجام کارهای
خیریه می‌تواند در
این دوره بسیار مفید
باشد.

امتحانی مطرح است. در زمان ما نیز افرادی که سال‌ها برای انقلاب زحمت کشیده‌اند و مشکلات طاقت‌فرسایی را تحمل کرده‌اند، مورد آزمایش قرار می‌گیرند. بسیار اهمیت دارد که ثمره آن همه جان‌فشانی با غفلت و دنیاطلبی از بین نرود؛ لذا تعجب ندارد که برخی از خواص مهم و تأثیرگذار دیروز، امروز در برابر انقلابی که خود آن را به وجود آوردند بایستند و به خاطر به دست آوردن دنیا و تبعیت از فرزندان و مشاوران ناصالح، به گذشته خود پشت پا بزنند. مسئله منافقین، بنی‌صدر و آیت‌الله منتظری، از این دست امتحانات است. نکته اصلی اینجاست که یاران ولایت و امامت حتی با تعداد کم و با امکانات محدود تا زمانی که با صداقت و شهادت گوش به فرمان بوده‌اند، نصرت خدا شامل حالشان گردیده است.

ج. امتحان اطاعت‌پذیری

در جریان جنگ بدر، در حالی مسلمانان به پیروزی رسیدند که تعداد آن‌ها ۳۱۳ نفر و تعداد مشرکان علاوه بر امکانات و ابزارهای جنگیشان حدود ۱۰۰۰ نفر نقل شده است. خداوند متعال در قرآن به پیامبر خود یادآوری می‌کند: «وَ اذْكُرُوا اِذْ اَنْتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ فِی الْاَرْضِ تَخَافُونَ اَنْ يَّخَطَفَكُمْ النَّاسُ فَآوَاكُمْ وَ اَيَّدَكُمْ بِنَضْرِهِ وَ زَرْقِكُمْ مِنَ الطَّلِبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ»؛ و به خاطر بیاورید هنگامی را که شما در روی زمین، گروهی کوچک و اندک و زبون بودید؛ آن چنان که می‌ترسیدید مردم شما را بربایند؛ ولی او شما را پناه داد و با یاری خود تقویت کرد و از روزی‌های پاکیزه بهره‌مند ساخت، شاید شکر نعمتش را بجا آورید.^{۱۵} این آیه، به پیامبر نصرت و دستگیری پروردگار در جنگ بدر را یادآوری می‌کند و می‌فرماید: هرگاه از نظر نیرو و امکانات کمبودی باشد، خدا به کسانی که دینش را نصرت کنند، یاری می‌رساند. خداوند متعال در جایی دیگر می‌فرماید: «وَ لَیَنْصُرَنَّ اللهُ مَنْ یُّنْصِرُهُ اِنَّ اللهَ لَقَوِیْ عَزِیزٌ»؛ خداوند کسانی را که او را یاری کنند، یاری می‌کند. خداوند قوی و شکست‌ناپذیر است.^{۱۶} این‌ها فقط چند نمونه از هزاران نوع امتحانی است که در طول تاریخ تکرار شده و در آینده نیز خواهد شد؛ به نحوی که اگر کسی نگاهی به تاریخ بیندازد، می‌تواند با مشاهده این موارد عبرت بگیرد و تا حدود زیادی در این زمینه آمادگی لازم را پیدا کند.

خاطره:

بعد از ظهر ۱۴ اسفند ۱۳۶۲، بیت امام رحمه‌الله به قرارگاه اطلاع داد که فرمانده سپاه به تهران بیاید. همچنین گفته شد که ایشان فرموده است: «جزایر حتماً باید نگه داشته شوند، هر طور

نکته اصلی
اینجاست که یاران
ولایت و امامت
حتی با تعداد
کم و با امکانات
محدود تا زمانی
که با صداقت و
شهادت گوش به
فرمان بوده‌اند،
نصرت خدا شامل
حالشان گردیده
است.

که شده»^{۱۷} این دستور، تحولی اساسی در سرنوشت عملیات ایجاد کرد و سپاه این بار هر آنچه در اختیار داشت، اعم از فرماندهان و باقیمانده سازمان یگان‌ها را وارد صحنه کرد؛ اما از لحاظ روحیه و استقامت، توان سپاه دوجندان شد و همه، حفظ هدف تعیین‌شده توسط امام رحمه‌الله را به بهای جان خود در دستور کار قرار دادند. فرمانده سپاه اظهار داشت: «از جزیره بیرون نمی‌رویم، حتی اگر سازمان سپاه از بین برود».^{۱۸} برادر شمعانی قائم‌مقام فرمانده کل سپاه به فرماندهان لشکرهای عاشورا و حضرت رسول صلی‌الله‌علیه‌وآله گفت: «بروید جزایر را حفظ کنید، این دستور امام است و من خودم می‌آیم، آر. پی. جی می‌زنم. به هر حال احتمال پاتک به جزایر زیاد است»^{۱۹} علاوه بر این، برادران محمد باقری، رشید علی‌نور و حسن دانایی به جزیره رفتند. مرخصی بسیجی‌ها لغو شد و به‌طور کلی تمام فرماندهان سپاه به جز برادر محسن رضایی و در برخی مواقع برادر شمعانی، به جزیره رفتند تا با هم‌فکری یکدیگر راه‌های حفظ جزایر را مشخص کنند.... به هر تقدیر، حمله ۷۲ ساعته عراق با شکست مواجه شد. این ناکامی موجب توقف حملات دشمن گردید و بالاخره در پی فرمان امام رحمه‌الله جزایر حفظ شد. اقتدار صدام در سطح بین‌المللی خرد شد و اراده و ایمان بسیجی‌های خمینی رحمه‌الله بر همه تجهیزات و ادوات جنگی عراق پیروز شد.

این همان درسی بود که رزمندگان اسلام از اصحاب امام حسین علیه‌السلام آموخته بودند و می‌دانستند تا پشتیبان ولایت باشند هیچ آسیبی آن‌ها و کشورشان را تهدید نمی‌کند. امروز هم همان امتحان با همان ملاک‌ها در حال انجام است. برای کسانی که خود را مسلمان و منتظر امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه می‌دانند، کلام نورانی امیر بیان علیه‌السلام در پایان این بخش بسیار دل‌نشین است، آنجا که به فرزند گرامی‌اش حضرت مجتبی علیه‌السلام فرمود: «اَسْتَدِلَّ عَلٰی مَا لَمْ یَكُنْ بِمَا قَدْ كَانَ فَإِنَّ الْأُمُورَ أَشْيَاءٌ وَ لَا تَكُونَنَّ مِمَّنْ لَا تَنْفَعُهُ الْعِظَةُ إِلَّا إِذَا بَالَغَتْ فِي إِبْلَامِهِ فَإِنَّ الْعَاقِلَ يَتَّعِظُ بِالْآدَابِ وَ الْبَهَائِمُ لَا تَتَّعِظُ إِلَّا بِالضَّرْبِ»؛ برای امور واقع نشده، به آنچه واقع شده است استدلال نما و با مطالعه قضایای تحقق‌یافته، حوادث یافت نشده را پیش‌بینی کن؛ زیرا امور جهان، همانند یکدیگرند. از آن اشخاص نباش که موعظه سودش ندهد، مگر توأم با آزار و رنج باشد؛ زیرا انسان عاقل باید از راه آموزش و فکر، پند بپذیرد، این بهایم هستند که جز با تنک، فرمان نمی‌برند».^{۲۰}

۴. امتحان، متنوع است

قرآن کریم می‌فرماید: «وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَ الْجُوعِ وَ نَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَ الْأَنْفُسِ وَ الثَّمَرَاتِ وَ بَشِيرِ الصَّابِرِينَ»؛ قطعاً ما شما را به چیزی از ترس، گرسنگی و کاهش اموال، نفوس و فرزندان می‌آزماییم؛ [ای پیامبر!] به شکیباییان بشارت ده».^{۲۱} خداوند همه امتحان‌ها را از یک نفر نمی‌گیرد. هر کس به واسطه شرایط رشد و معرفتی که دارد، امتحان متناسب را خواهد گذراند؛ ممکن است یک نفر به مسئله مالی

در امتحان‌های
الهی، بی‌شک هر
آنچه از حجت‌ها
و دلایل و راه‌های
مورد نیاز برای
پیروزی در امتحان
وجود دارد، در
اختیار مردم
قرار می‌گیرد.
اگر بخواهیم
تشبیه کنیم،
مانند این است
که فرمول‌های
مورد نیاز از قبل
در اختیار مکلفین
قرار می‌گیرد و فقط
صورت مسئله
متفاوت است.

خدایی که امتحان

می‌گیرد. همان
خدای حکیم،
مهربان و رئوف
است که بنده‌هایش
را حتی از خودشان
بیشتر دوست دارد.

این همان امتحان اجتماعی است که خدا از مردم می‌گیرد و نتیجه برای خوبان امت و بدهای امت یکسان است و به اصطلاح، تر و خشک با هم می‌سوزند.

زمانی که حکومت بعث عراق جنگ تمام‌عیاری را برای تصرف یک هفته‌ای پایتخت ایران آغاز کرد، امتحان مهم و سختی برای همه مردم ایران زمین به وجود آمد. امتحانی عمومی که نتیجه آن بستگی به عملکرد درست اکثریت مردم داشت. اگر مردم در این امتحان به خوبی عمل نمی‌کردند، شکستی برای همه مردم در پی داشت؛ چه آن‌ها که در جنگ حاضر بودند و کمک می‌کردند و چه آن‌ها که شرکت نکردند. خاصیت امتحان‌های اجتماعی این‌گونه است که نتیجه برای همه رقم می‌خورد.

۶. خدا، حامی امتحان‌شونده است

خداوند در سنت امتحان، بنای بر حمایت از بنده را دارد. خدایی که امتحان می‌گیرد، همان خدای حکیم، مهربان و رئوف است که بنده‌هایش را حتی از خودشان بیشتر دوست دارد. پس تا جایی که امکان داشته باشد در امتحان‌ها آن‌ها را یاری می‌کند، مگر اینکه کسی نخواهد از این حمایت بهره‌مند شود و تصمیم به نافرمانی بگیرد. آزمایش الهی درواقع همان پرورش، تربیت و ارتقاء است. همان‌گونه که فولاد را برای استحکام بیشتر در کوره می‌گدازند تا به اصطلاح آبدیده شود، آدمی را نیز در کوره حوادث سخت، پرورش می‌دهند تا مقاوم گردد.

در امتحان‌های الهی، بی‌شک هرآنچه از حجت‌ها و دلایل و راه‌های موردنیاز برای پیروزی در امتحان وجود دارد، در اختیار مردم قرار می‌گیرد. اگر بخواهیم تشبیه کنیم، مانند این است که فرمول‌های موردنیاز از قبل در اختیار مکلفین قرار می‌گیرد و فقط صورت مسئله فرق می‌کند که با توجه به فرمولی که در اختیار افراد است، حل مسئله و موفقیت در آزمون کار ساده‌ای است. اگر خدای تبارک و تعالی در قرآن می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَ يَهْزِلَ أَقْدَامُكُمْ»^{۲۴} یعنی اگر در امتحان‌ها به فکر یاری دین خدا و دفاع از ارزش‌های دینی باشید، من نیز از شما حمایت کرده و پیروزی و ثبات قدم به شما عنایت می‌کنم؛ مانند این نمونه‌های قرآنی و تاریخی:

۱. خداوند به حضرت یوسف علیه‌السلام دستور می‌دهد از گناه فرار کند. درب‌های بسته و قفل‌شده با حمایت الهی باز می‌شود و او از این امتحان سربلند بیرون می‌آید.

۲. پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله به امر خدا تصمیم به هجرت می‌گیرد و در غار به خاطر فرار از مشرکین پنهان می‌شود و با حمایت خدا عنکبوت تار می‌تند و سبب حفظ جان ایشان می‌گردد.

۳. امام زین‌العابدین علیه‌السلام در میانه بزرگ‌ترین فاجعه تاریخ بشر، زنده می‌ماند و با حمایت الهی ادامه‌دهنده سلسله جلیله امامت می‌شود.

گرفتار شود، دیگری به جنگ و دیگری به از دست دادن فرزند. در سوره عنکبوت، آیات ۴۰-۱۴، به داستان هفت تن از پیامبران و آزمایش‌های آن‌ها اشاره شده است. در ابتدای این سوره، بعد از اینکه خدای سبحان این معنا را بیان فرمود که آزمایش و فتنه، سنتی الهی است و تحت هیچ عنوان و در مورد هیچ‌کس از آن چشم‌پوشی نمی‌شود و در همه امت‌های گذشته به اجرا درآمده و در این امت نیز به اجرا درمی‌آید، به ذکر جریان امتحانات امت‌های انبیاء گذشته از قبیل نوح، ابراهیم، لوط، شعیب، هود، صالح و موسی علیهم‌السلام می‌پردازد که جمعی از آنان نجات یافته و جمعی دیگر هلاک شدند. این سوره درباره سه امت اول، هم نجات را ذکر کرده و هم هلاکت را ولی درباره چهار امت دیگر تنها به هلاکت آن‌ها که نتیجه عدم موفقیتشان در امتحان الهی بوده اشاره می‌نماید.

حکایت:

زن مسلمان بادیه‌نشینی بود به نام ام‌عقیل که دو میهمان بر او وارد شد. فرزندش همراه شتران در بادیه بود. در همان لحظه به او خبر دادند که شتری خشمگین فرزندش را در چاه انداخته و او را کشته است. زن باایمان به کسی که خبر مرگ فرزند را برای او آورده بود گفت: از مرکب پیاده شو و از میهمان‌ها پذیرایی کن. گوسفندی به او داد تا آن را ذبح کند و برای میهمان‌ها غذا تهیه کند. غذا آماده شد و به نزد میهمانان گذاشت؛ آن‌ها می‌خوردند و از صبر و استقامت این زن در شگفت بودند. یکی از حاضران می‌گوید: هنگامی که از غذا خوردن فارغ شدیم، زن باایمان نزد ما آمد و گفت: آیا در میان شما کسی هست که از قرآن به خوبی آگاه باشد؟ یکی از حاضران گفت: بلی، من آگاهم.

گفت: آیاتی از قرآن بخوان تا در برابر مرگ فرزند مایه تسلی خاطر من گردد. او می‌گوید: من این آیات را برای او خواندم: «وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاغِبُونَ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْتَخُونَ»^{۲۵} زن خداحافظی کرد. سپس روبه‌قبله ایستاد و چند رکعت نماز گزارد. آنگاه عرضه داشت: «اللَّهُمَّ إِنِّي فَعَلْتُ مَا أَمَرْتَنِي، فَأَنْجِرْ لِي مَا وَعَدْتَنِي؛ خداوند! من آنچه را تو دستور داده بودی انجام دادم و رشته شکیبایی را رها نساختم، تو هم آنچه را از رحمت و صلوات به من وعده داده‌ای بر من ارزانی دار». سپس اضافه کرد: «اگر بنا بود در این جهان کسی برای کسی بماند ...» یکی از حاضران می‌گوید: من فکر کردم می‌خواهد بگوید فرزندم برای من باقی می‌ماند، اما دیدم چنین ادامه داد: «پیامبر اسلام محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله برای امتش باقی می‌ماند»^{۲۶}

۵. امتحان، فراگیر است

گاهی امتحان‌های الهی، آزمون‌هایی فردی است و گاهی اجتماعی. در مورد امتحان‌های فردی، توضیحاتی داده شد؛ اما برای اینکه مقصود از امتحان‌های اجتماعی روشن شود، خوب است به نمونه‌های ذیل توجه کنید:

امتی که خلیفه بلافضل پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله را با همه سفارش‌ها و توصیه‌ها رها می‌کند و فرد دیگری را برمی‌گزیند، باید سال‌ها از نعمت حکومت امام معصوم علیه‌السلام و جانشین حقیقی رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله محروم باشد.

- پی نوشت:
۱. عنکبوت: ۲.
  ۲. نهج البلاغه: خطبه ۱۰۱.
  ۳. نهج البلاغه: حکمت ۹۳.
  ۴. الجمل، شیخ مفید، ص ۹۵.
  ۵. تاریخ ابن خلدون، ج ۱، ص ۲۹۲.
  ۶. الطبقات الکبری، ج ۲، ص ۱۲۹.
  ۷. بقره: ۲۸۶.
  ۸. کافی، ج ۲، ص ۲۵۲.
  ۹. تحف العقول، ص ۵۰.
  ۱۰. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۱۶۸.
  ۱۱. شیفتگان حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی فرجه، ج ۳، ص ۱۵۸.
  ۱۲. روم: ۵۴.
  ۱۳. بقره: ۲۸۶.
  ۱۴. خاک‌های نرم کوشک، ص ۱۶ تا ص ۲۰.
  ۱۵. انفال: ۲۶.
  ۱۶. حج: ۴۰.
  ۱۷. دفترچه شماره یک قرارگاه نجف، ص ۱۰۴.
  ۱۸. دفترچه شماره یک قرارگاه نجف، ص ۲۱۱.
  ۱۹. دفترچه شماره یک قرارگاه نجف، ص ۲۰۵.
  ۲۰. نهج البلاغه: نامه ۳۱.
  ۲۱. بقره: ۱۵۵.
  ۲۲. بقره: ۱۵۵ و ۱۵۶.
  ۲۳. تفسیر نمونه، ج ۱، ص ۵۳۴.
  ۲۴. محمد، ۷.

شناخت دوست و دشمن

«مَنْ أَحَبَّكَ نَهَاكَ وَمَنْ أَبْغَضَكَ أَغْرَاكَ؛ هر که تو را دوست داشته باشد [از کار ناپسند] بازت می‌دارد و هر که با تو دشمن باشد فریبش می‌دهد [و تشویقت می‌کند]» (بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۱۲۸)

بدترین ظلم

«أَيُّ بَيْئَةٍ إِيَّاكَ وَ ظُلْمٌ مَنْ لَا يَجِدُ عَلَيْكَ نَاصِرًا إِلَّا اللَّهَ جَلَّ وَ عَزَّ؛ پسر من! مبدا به کسی ستم‌کنی که به غیر از خداوند عز و جل یابوری ندارد.» (بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۱۲۰)

اهمیت نهی از منکر

«لَا يَجِلُّ لِعَيْنٍ مُؤْمِنَةٍ تَرَى اللَّهَ يُعْصِي فَتَنْظِرَ حَتَّى تُغَيِّرَهُ؛ شایسته نیست که انسان بالیمان نافرمانی خدا را مشاهده کند و با بی تفاوتی از آن چشم‌پوشد، [بلکه او وظیفه دارد در جلوگیری از منکر اقدامی بکند.]» (وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۱۲۶)

معیار سخن گفتن درباره دیگران

«لَا تَقُولَنَّ فِي أَخِيكَ الْمُؤْمِنِ إِذَا تَوَارَى عَنْكَ إِلَّا مَا تُحِبُّ أَنْ يَقُولَ فِيكَ إِذَا تَوَارَيْتَ عَنْهُ؛ در غیاب برادر مؤمن خود سخنی مگوی جز آنچه دوست می‌داری در غیاب تو آن را بر زبان آورد.» (بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۱۲۷)

خیر فراوان در پنج خصلت

«خَمْسٌ مَنْ لَمْ تَكُنْ فِيهِ لَمْ يَكُنْ فِيهِ كَثِيرٌ مُسْتَمْتِعٍ: الْعَفْلُ وَ الدِّينُ وَ الْأَدَبُ وَ الْحَيَاءُ وَ حُسْنُ الْخُلُقِ؛ پنج چیز است که در هرکسی نباشد، خیر زیادی در او نیست: عقل، دین، ادب، حیا و خوش‌خویی.» (حیة الامام الحسین علیه السلام، ج ۱، ص ۱۸۱)

باطن غیبت

«يَا هَذَا! كُفَّ عَنِ الْغَيْبَةِ فَإِنَّهَا إِذَا مَلَكَ النَّارَ؛ ای مرد! از غیبت کردن بپرهیز که غیبت غذای سگ‌های جهنم است.» (تحف العقول، ص ۲۴۵)

آثار گره‌گشایی از مؤمنان

«مَنْ نَفَسَ كُرْبَةً مُؤْمِنٍ فَزَجَّ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ؛ هر که گرفتاری مؤمنی را برطرف کند، خداوند متعال گرفتاری‌های دنیا و آخرتش را برطرف می‌کند.» (بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۱۲۲)

برکات ارتباط با خویشاوندان

«مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُنْسَأَ فِي أَجَلِهِ وَ يُزَادَ فِي رِزْقِهِ فَلْيُصِلْ رَحِمَهُ؛ هر کس از زیاد شدن عمرش و فراوانی رزق و روزی‌اش شادمان می‌شود، پس با خویشاوندان خود ارتباط داشته و صله‌رحم کند.» (عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۴۴)

مذمت تکبر و عجله

«الْأَسْتِكْبَارُ صِلْفٌ وَ الْعَجَلَةُ سَفَهٌ وَ السَّفَهُ صَغْفٌ؛ تکبر گزافه‌گویی و عجله کم‌عقلی است که نشانه ناتوانی می‌باشد.» (کشف الغمّه، ج ۲، ص ۳۰)

الاحادیث شده‌ای از شت نورانی سن علیه‌السلام

قبول هدیه از نگاهی دیگر

«مَنْ قَبِلَ عَطَاكَ فَقَدْ اعَانَكَ عَلَى الْكُرْمِ؛ هرکس عطایت را بپذیرد و هدیه تو را قبول نماید، در نیکی و احسان نمودن تو را یاری کرده است؛ [قدرش را بدان و سپاسگزارش باش.]» (بحارالانوار، ج ۶۸، ص ۳۵۷)

بهترین صله‌رحم

«إِنَّ أَوْصَلَ النَّاسِ مَنْ وَصَلَ مَنْ قَطَعَهُ؛ بهترین نوع صله‌رحم آن است که با کسی که با تو رفت‌وآمد نمی‌کند و قطع رحم کرده است، دیدار و صله‌رحم کنی!» (کشف الغمه، ج ۲، ص ۲۹)

نهی از منکر، وظیفه انسان باایمان

«لَا يَتَّبِعِي لِنَفْسِ مُؤْمِنَةٍ تَرَى مَنْ يَعْصِي اللَّهَ فَلَا تُنْكِرُ عَلَيْهِ؛ سزاوار نیست که مؤمن، گناهکاری را ببیند و او را از گناه باز ندارد.» (کنز العمال، ج ۳، ص ۸۵)

آثار تلاش و تبلی

«اَكْسَبُوا الْحَمْدَ بِاللُّجَجِ وَ لَا تَكْتَسِبُوا بِالْمَظِلِّ ذَمًّا؛ با تلاش و کوشش و موفقیت، تشویق و ستایش دیگران را به دست آورید و با تبلی و بی‌حرکی، خود را در معرض سرزنش قرار ندهید.» (کشف الغمه، ج ۲، ص ۲۹)

آثار سوء تندروی و هم‌نشینی با اشرار

«الْعُلُوُّ وَزُطَّةٌ وَ مَجَالَسَةُ أَهْلِ الدَّنَاءَةِ شُرٌّ؛ تندروی همانند فرورفتن در باتلاق است و هم‌نشینی با فرومایگان، شر و گرفتاری به همراه دارد.» (کشف الغمه، ج ۲، ص ۳۰)

بخشنده‌ترین فرد

«أَنَّ أَحْوَدَ النَّاسِ مَنْ أَعْطَى مَنْ لَا يَرْجُوهُ؛ بخشنده‌ترین مردم کسی است که به آن‌که امید ندارد و درخواست یاری نکرده، کمک کند و ببخشد.» (کشف الغمه، ج ۲، ص ۲۹)

پاداش عبادت حقیقی

«مَنْ عَبَدَ اللَّهَ حَقَّ عِبَادَتِهِ آتَاهُ اللَّهُ فَوْقَ أَمَانَتِهِ وَ كِفَايَتِهِ؛ هر کس خداوند را آن‌طور که شایسته است عبادت کند پروردگار بیش از حد انتظار و کفایتش به او عطا می‌کند.» (بحارالانوار، ج ۶۸، ص ۱۸۴)

نشانه منافق

«مَا كُنَّا نَعْرِفُ الْمُنَافِقِينَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِلَّا بِبُغْضِهِمْ غَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ وَلَدَهُ؛ معیار شناخت اهل نفاق در عصر رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله دشمنی آنان با امیرالمؤمنین علیه‌السلام و اولاد آن حضرت بود.» (عیون اخبار الرضا علیه‌السلام، ج ۲، ص ۶۷)

آثار تجمل‌گرایی

روزی امام حسین علیه‌السلام درحالی که از کنار کاخ مجلل و باشکوه یکی از خاندان مَهْلَب بن ابی صَفْرَه عبور می‌کردند این جمله را فرمودند: «رَفَعَ الظِّلِّينَ وَ وَضَعَ الدِّينَ؛ صاحب این خانه گِل‌ها را روی هم انباشته و بالا برده ولی درجه ایمانش را پایین آورده است.» (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۴۶۷)

دنیای پرستان دین فروش

«إِنَّ النَّاسَ عِبْدُ الدُّنْيَا وَالَّذِينَ لَعَنُوا عَلَى أَلْسِنَتِهِمْ يَخْوْطُونَ مَا دَرَوْتُمْ مَعَالِيَهُمْ فَإِذَا مَخَصُوا بِالْبَلَاءِ قُلُ الدُّنْيَانُونَ؛ اکثر مردم بندگان دنیا هستند و دین لقلقه زبان آن هاست تا آنجایی که به زندگی روزمره شان لطمه نخورده به سوی دین می آیند، هرگاه بلا و آزمایش آمد دین داران حقیقی اندک خواهد بود.» (تحف العقول، ص ۲۴۵)

افراد مورد اعتماد

«لَا يَأْمَنُ إِلَّا مَنْ قَدْ خَافَ اللَّهَ تَعَالَى؛ اعتماد نکن مگر به افرادی که از [بازخواست] خداوند متعال واهمه دارند.» (جامع الاخبار، ص ۹۷)

معنای معرفت الله

«أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ جَلَّ ذِكْرُهُ مَا خَلَقَ الْعِبَادَ إِلَّا لِيَعْرِفُوهُ فَإِذَا عَرَفُوهُ عَبْدُوهُ فَإِذَا عِبَدُوهُ اسْتَعْمَلُوا بِعِبَادَتِهِ عَنْ عِبَادَةٍ مِنْ سِوَاهُ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ يَا أَبَا أَنْتَ وَأُمِّي فَمَا مَعْرِفَةُ اللَّهِ قَالَ مَعْرِفَةُ أَهْلِ كُلِّ زَمَانٍ إِمَامُهُمُ الَّذِي يَجِبُ عَلَيْهِمْ طَاعَتُهُ؛ ای مردم! خداوند متعال خلق ننموده است بندگان را مگر برای آنکه او را بشناسند و چون او را شناختند عبادتش کنند و چون او را عبادت نمودند بی نیاز شوند از عبادت غیر او. مردی عرض کرد: یا ابن رسول الله! پدر و مادرم فدای تو باد، معرفت خدا چیست؟ حضرت فرمودند: آن است که اهل هر عصر و زمانی امامی را که اطاعتش بر آن ها واجب است بشناسند.» (بحار الانوار، ج ۵، ص ۳۱۲)

مدارا کلید گشایش

«مَنْ أَخْجَمَ عَنِ الرَّأْيِ وَ عَيِثَ بِهِ الْجَيْلُ كَانَ الرَّفْقُ مَقْتَاخَهُ؛ کسی که فکرش در حل مشکلات به جایی نمی رسد و تمام راه حل ها به رویش بسته شده، مدارا کردن کلید گشایش اوست.» (اعلام الدین، ص ۲۹۸)

آثار محبت و معرفت نسبت به اهل بیت علیهم السلام

«الزُّمُّوا مَوَدَّتَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ فَإِنَّهُ مَنْ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ يُوَدُّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ دَخَلَ الْجَنَّةَ بِشَفَاعَتِنَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَنْتَفِعُ عَبْدٌ بِعِلْمِهِ إِلَّا بِمَعْرِفَةِ حَقِّنَا؛ دوستی ما اهل بیت علیهم السلام را بر خود لازم بدانید؛ چرا که هر کس خداوند را با محبت ما اهل بیت علیهم السلام ملاقات کند، به شفاعت ما وارد بهشت خواهد شد. قسم به خدایی که جانم در دست قدرت اوست، هیچ بنده ای از دانش خود بدون شناخت حق ما اهل بیت علیهم السلام بهره نخواهد برد.» (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۵۱)

آثار گناه

«مَنْ حَاوَلَ امْرَأًا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ كَانَ أَفْوَتْ لِمَا يَرْجُو وَاشْرَعَ لِمَا يَخْذَرُ؛ هر کس با معصیت خدا، کاری را انجام دهد، از رسیدن به آرزویش بازمانده و به آنچه از آن می ترسد گرفتار می شود.» (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۲۰)

آداب سخن گفتن

«لَا تَتَكَلَّمَنَّ فِيمَا لَا يَغْنِيكَ فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكَ الْوُزُورَ لَا تَتَكَلَّمَنَّ فِيمَا يَغْنِيكَ حَتَّى تَرَى لِلْكَلَامِ مَوْضِعًا قَرِيبًا مُتَكَلِّمٌ قَدْ تَكَلَّمَ بِالْحَقِّ فَعِيبٌ؛ در مورد اموری که مرتبط با تو نیست صحبت نکن زیرا ترس آن دارم که برایت گناه نوشته شود و در مورد آنچه مرتبط با توست نیز تا زمانی که برای سخن گفتن زمینه مناسبی را ندیده ای لب فرو بند؛ زیرا چه بسیار گویندگانی که به حق و به جا سخن گفته اند ولی دچار عیب جویی دیگران شده اند.» (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۲۷)

نیازمندترین بنده

به امام حسین علیه السلام عرض شد: ای پسر رسول خدا صلی الله علیه و آله! چه طور شب را به صبح رساندید؟ امام علیه السلام فرمودند: «أَصْبَحْتُ وَلِيَ رَبِّ فَوْقِي وَ النَّارُ أَمَامِي وَ الْمَوْتُ يَطْلُبُنِي وَ الْجَسَابُ مُحْدَقِي بِي وَأَنَا مَرْتَهَنٌ بِعَمَلِي لَا أَحَدٌ مَا أَحِبُّ وَلَا أَدْفَعُ مَا أَكْرَهُ وَ الْأُمُورُ بِيَدِ غَيْرِي فَإِنْ شَاءَ عَذَّبَنِي وَإِنْ شَاءَ عَفَا عَنِّي فَأَيُّ فَقِيرٍ أَفْقَرُ مِنِّي؛ شب را صبح کردم، در حالی که بالای سرم خداوند عالم و مقابلم آتش جهنم را دارم. مرگ در پی من است، حساب من در گرو عمل خود بوده، آنچه را که دوست دارم نمی یابم و آنچه را که نمی خواهم قادر نیستم که از خودم دور کنم. کارها در دست دیگری است؛ اگر او بخواهد عذابم می کند و اگر بخواهد می بخشد. چه کسی از من نیازمندتر است؟!» (من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۴۰۴)

برکات خدمت به مردم

«مَنْ أَرَادَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى بِالضَّرِيعَةِ إِلَى أَحَبِّهِ كَفَأَهُ بِهَا فِي وَقْتِ حَاجَتِهِ وَ صَرَفَ عَنْهُ مِنَ بَلَاءِ الدُّنْيَا مَا هُوَ أَكْثَرُ مِنْهُ وَ مَنْ نَفَسَ كَرْبَةً مُؤْمِنٍ فَزَجَّ اللَّهُ عَنْهُ كَرْبَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ مَنْ أَحْسَنَ أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْهِ وَ اللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ؛ هر کس برای رضای خدا به برادر دینی اش خدمت کند، خداوند در هنگام نیازش او را عوض خواهد داد و از گرفتاری های دنیا بیشتر از خدمت وی از او رفع خواهد کرد و هر کس غمی را از دل مؤمنی بزداید، خداوند غصه های دنیا و آخرتش را برطرف می کند و هر کس نیکی کند، خداوند به او نیکی می کند و خداوند نیکوکاران را دوست می دارد.» (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۲۱)

ندای آزادی

«يَا شَيْعَةَ آلِ أَبِي سُفْيَانَ! إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ دِينٌ وَ كُنْتُمْ لِاتِّخَافُونَ الْمَعَادَ فَكُونُوا أحراراً فِي دُنْيَاكُمْ هَذِهِ وَ ارْجِعُوا إِلَى اخْسَائِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ غَرَبًا كَمَا تَزْعُمُونَ؛ ای پیروان خاندان ابوسفیان! اگر دین ندارید و از روز قیامت نمی ترسید، لااقل در دنیای خود آزاده باشید و به رسم پدران خود بنگرید؛ اگر به حقیقت خود را از قوم متعصب عرب می پندارید.» (اللهوف، ص ۱۱۹)

نشانه مؤمن و منافق

«إِيَّاكَ وَ مَا تَعْتَزُّ مِنْهُ فَإِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يُسِيءُ وَ لَا يَعْتَذِرُ وَ الْمُنَافِقُ كُلُّ يَوْمٍ يُسِيءُ وَ يَعْتَذِرُ؛ بهره یز از انجام کارهایی که نیاز به عذرخواهی دارد؛ زیرا مؤمن کار بد انجام نمی دهد و به عذرخواهی هم نیاز پیدا نمی کند اما منافق همواره بدی می کند و عذر می خواهد.» (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۲۰)

معرفی کتاب و محصولات

معرفی کتاب‌های محتوایی و کاربردی محرم و صفر..... ۹۴

معرفی محصولات و نرم‌افزارهای محتوایی و کاربردی..... ۹۶

تازه‌های نشر معاونت فرهنگی هیأت رزمندگان اسلام..... ۹۷

معرفی برخی از مقتل‌های قابل استناد و غیرقابل استناد (۱)..... ۹۸

معرفی کتاب‌های محتوایی و کاربردی محرم و صفر

۷۲ نکته از محرم تا صفر

موضوع: محتوای منبر

نویسنده: سید مصطفی حسینی

ناشر: زعیم

حجم: ۱۲۸ صفحه، رقعی (شومیز)

معرفی مختصر کتاب: نویسنده در این کتاب با تکیه بر سخنان و رهنمودهای امام خاتمه‌ای از سال ۱۳۶۸ هـ.ش تاکنون در ارتباط با مسئله تهاجم فرهنگی، رسالت صداوسیما را در مقابله با این مسئله مورد بررسی قرار داده است. در این مسیر روی مباحث «مفهوم تهاجم فرهنگی»، «تفاوت تبادل فرهنگی با تهاجم فرهنگی»، «شیوه‌های قدرت‌های استعمارگر برای تهاجم فرهنگی به دنیای اسلام»، «اهمیت و رسالت‌های فرهنگی، آموزشی، تربیتی، خبری، تفریحی، سرگرمی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و علمی. تحقیقی صداوسیما در مقابله با تهاجم فرهنگی» و «راهبردهای اجرایی و رسانه‌ای صداوسیما در مقابله با پدیده تهاجم فرهنگی» را در کتاب مورد مطالعه قرار داده است.

از قیام تا قیام

قیام امام حسین علیه‌السلام و قیام امام خمینی رحمه‌الله

موضوع: تحلیل محتوا

نویسنده: اسماعیل منصوری لاریجانی

ناشر: خادم الرضا علیه‌السلام

حجم: ۲۷۴ صفحه - رقعی (شومیز)

معرفی مختصر کتاب: کتاب حاضر، در پی تشریح زمینه‌های قیام امام حسین علیه‌السلام در کربلا و بررسی تأثیر آن بر قیام امام خمینی رحمه‌الله و انقلاب اسلامی ایران می‌باشد. نگارنده بدین منظور ابتدا زمینه‌های پیدایش و عوامل به وجود آورنده عاشورا را مورد توجه قرار داده و آنگاه اهداف قیام عاشورا و دستاوردهای آن را برشمرده است. در ادامه به کیفیت پیدایش انقلاب اسلامی ایران پرداخته و براساس اصول و مبانی قیام عاشورا آن را تشریح می‌نماید. در نهایت، بحث را با تحلیل «فرهنگ ایثار و شهادت» به عنوان مهم‌ترین دستاورد قیام عاشورا و انقلاب اسلامی به پایان رسانده و علاوه بر بیان تفاوت‌های شهادت با تروریسم براساس آیات و روایات، به بررسی این فرهنگ در حادثه کربلا و همچنین در دفاع مقدس پرداخته است.

آیه‌های ارغوان

گزیده شعر عاشورایی

موضوع: شعر

نویسنده: فرامرز محمدی پور

ناشر: قو

حجم: ۱۳۲ صفحه - رقعی (شومیز)

معرفی مختصر کتاب: کتاب حاضر، حاوی گزیده شعرهای شاعران با موضوع ادبیات عاشورایی است. این شعرها در قالب‌های غزل، آزاد، مثنوی، دوبیتی و رباعی سروده شده‌اند. «ابوالقاسم حسین جانی»، «عبدالرضا رضایی‌نیا»، «سید ضیاءالدین شفیعی»، «حمیدرضا شکارسری» و «سید احمد میراحسان» از شاعران این مجموعه هستند که شعرهایی با این عنوان‌ها سروده‌اند: «سلام خدا»، «شرم شکسته»، «قیامت کبری»، «قاصد»، «سفر»، «غزل تشنگی»، «سرو آزاد»، «کوفه»، «ستایش»، «آخرین سرباز»، «ترانه‌ای برای امروز»، «گریه آباد»، «بوی قرآن»، «چشم بارانی» و «دل آینه و آب».

۳۰ مجلس در عزای مظلوم

نخل شکسته (۱۴): شیوه‌ای نوین در بیان و نوشتن روضه

موضوع: محتوای روضه‌خوانی

نویسنده: روح‌الله گائینی

ناشر: خرد آذین

حجم: ۱۴۴ صفحه، جیبی (شومیز)

معرفی مختصر کتاب: مجموعه سخنرانی‌هایی درباره امام حسین علیه‌السلام و ایام عزاداری محرم و صفر به همراه گلچینی از اشعار، روضه‌ها، مداحی‌ها و مصائب اهل بیت علیهم‌السلام است. در این اثر ۳۰ مجلس سخنرانی که به مناسبت ایام محرم و صفر ایراد گردیده، جمع‌آوری شده است. موضوع این سخنرانی‌ها «امام حسین علیه‌السلام»، «عزاداری»، «شهادت جناب مسلم بن عقیل، حضرت رقیه، جناب عبدالله و قاسم بن الحسن، حضرت علی اصغر و علی اکبر علیهم‌السلام»، «ذکر مصائب عاشورا از زبان امام زمان عجل‌الله‌تعالی فرجه»، «وداع امام حسین علیه‌السلام با خانواده خویش»، «ذوالجناح اسب امام حسین علیه‌السلام»، «آتش زدن خیمه‌های امام حسین علیه‌السلام»، «دفن شهدای کربلا»، «معجزات امام حسین علیه‌السلام پس از شهادت»، «شهادت امام سجاد علیه‌السلام»، «مصائب جریان اسیری خاندان امام حسین علیه‌السلام»، «اربعین حسینی»، «شهادت امام حسن علیه‌السلام»، «رحلت پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله» و «شهادت امام رضا علیه‌السلام» می‌باشد.

آسیب شناسی آیین های عزاداری محرم

موضوع: آسیب شناسی
نویسنده: ابوالقاسم پیاده کوهسار
ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات
حجم: ۱۷۲ صفحه، رقعی (شومیز)

معرفی مختصر کتاب: در این کتاب با شناسایی و معرفی مهم ترین آسیب ها و تهدیدهایی که آیین های محرم را به مخاطره کشانده است زمینه ای برای برطرف کردن این آسیب ها و پیشگیری از بروز مخاطرات فراهم می شود. در خلال این آسیب شناسی به «مفهوم آسیب شناسی»، «فلسفه و ماهیت نهضت عاشورا و انگیزه های قیام»، «تحلیل آیین های عزاداری»، «قابلیت های آیین های مختلف عزاداری محرم» و... پرداخته می شود.

از ولادت تا شهادت

زندگانی حضرت زینب کبری
سلام الله علیها

موضوع: زندگینامه زینب کبری سلام الله علیها
نویسنده: سید محمدکاظم قزوینی
ناشر: آرام دل
حجم: ۴۲۶ صفحه - وزیری (گالینگور)

معرفی مختصر کتاب: حضرت زینب کبری سلام الله علیها، دومین زن بزرگ در میان بزرگ ترین زنان اهل بیت محمدی صلی الله علیه و آله است که زندگی شریفش پر از فضائل و کرامات بوده و اسباب عظمت و بزرگی و قداست و معنویت در آن موج می زند. ایشان در اواسط سال ششم هجری و در روز پنجم ماه جمادی الاولی متولد شد، سال های زیادی از عمرش را در شهر کوفه اقامت نمود و حوادث و تحولات داخلی بسیاری، از جمله جنگ صفین تا وقایع جنگ نهروان را شاهد بود. نگارنده در کتاب حاضر ضمن بیان تاریخ و چگونگی ولادت و نام و کنیه آن حضرت، زندگی ایشان در زمان رسول خدا صلی الله علیه و آله، امیرالمؤمنین علیه السلام و حضرت زهرا سلام الله علیها و همچنین روابط ایشان با برادرانشان، امام حسن و امام حسین علیهما السلام را بررسی کرده است. از دیگر موضوعات این کتاب می توان به ازدواج حضرت زینب سلام الله علیها، حضور ایشان در واقعه کربلا، سخنرانی در مجلس یزید ملعون و شهادت آن حضرت اشاره نمود.

۷۲ پرسش و پاسخ

پیرامون قیام امام حسین علیه السلام

موضوع: پرسش و پاسخ
نویسنده: اکبر حمیدی هشترودی
ناشر: عابد
حجم: ۱۱۲ صفحه - رقعی (شومیز)

معرفی مختصر کتاب: در کتاب حاضر ۷۲ پرسش درباره قیام امام حسین علیه السلام با پاسخ آن گردآمده است. پرسش ها با مضامین مختلف تدوین شده و در طی آن واقعه کربلا از ابعاد گوناگون بررسی و تبیین می گردد. برخی از پرسش ها عبارت اند از: «درس ها و عبرت های کربلا چیست؟»، «بزرگ ترین پیام کربلا چیست؟»، «آیا محیط اجتماعی و سیاسی آن روز برای قیام امام حسین علیه السلام آماده بود؟»، «آیا در واقعه کربلا تحریقاتی صورت گرفته است؟»، «وظایف ما در رابطه با تحریفات قیام کربلا چیست؟»، «علل جاودانگی کربلا و عاشورا چیست؟»، «تعزیه و شبیه خوانی چه حکمی دارد؟» و «شعرو ادبیات در ترویج فرهنگ کربلا چه نقشی داشته است؟»

آمال المبلغین

موضوع: محتوای منبر
نویسنده: ابوالفضل یاقوتی کلوانقی
ناشر: نسیم کوثر
حجم: ۲۷۲ صفحه، وزیری (شومیز)

معرفی مختصر کتاب: مجموعه حاضر، مشتمل بر ۶۰ مجلس سخنرانی است که به مناسبت ایام ماه مبارک رمضان، محرم و صفر به ترتیب زمانی تاریخ قمری ایراد شده است. این مجموعه دربردارنده مواعظ، نصایح و مصائب اهل بیت علیهم السلام به همراه روضه و زبان حال به زبان ترکی و فارسی است. پاره ای از موضوعات سخنرانی ها، عبارت اند از: «حکمت تشریح روزه، نماز و غیبت»، «اهمیت و اثر دعا»، «حجاب و پاک دامنی»، «مقام والدین»، «اهمیت زکات» و «ریا».

دریای تشنه، تشنه دریا

نگاهی به زندگانی علمدار کربلا حضرت ابوالفضل العباس قمر بنی هاشم علیه السلام

موضوع: زندگینامه حضرت عباس علیه السلام

نویسنده: رحیم میردریکوندی

ناشر: فجر ولایت

حجم: ۱۸۰ صفحه - رقعی (شومیز)

معرفی مختصر کتاب: این کتاب در باب شخصیت و زندگانی حضرت ابوالفضل العباس علیه السلام و در قالب این عناوین فراهم آمده است: «اصل و نسب حضرت عباس علیه السلام»، «عباس علیه السلام از تولد تا حضور در کربلا»، «عباس علیه السلام در کربلا»، «مقام و منزلت حضرت عباس علیه السلام»، «همسر، اولاد، برادران و خواهران حضرت عباس علیه السلام»، «کرامات حضرت عباس علیه السلام» و «حضرت عباس علیه السلام در ادعیه، اشعار، مدایح و مراثی».

دریای شعله‌ور

حاوی مناقب و مراثی برگزیده علمدار کربلا حضرت عباس علیه السلام

موضوع: شعر

نویسنده: محمدعلی مجاهدی

ناشر: مؤسسه انتشارات حضور

حجم: ۱۹۲ صفحه، رقعی (شومیز)

معرفی مختصر کتاب: در دفتر حاضر، گزیده‌ای از ۱۲۰ قطعه شعر در قالب‌های سنتی در منقبت، ستایش و رثای حضرت عباس علیه السلام، ذیل چهار بخش با این عناوین گردآمده است: «یک دریا کرامت: رباعی‌های حضرت عباس علیه السلام»، «یک آسمان شکوه: در میلاد مسعود حضرت عباس علیه السلام»، «یک کهکشان خورشید: در مناقب حضرت عباس علیه السلام» و «یک فرات اشک: در رثای حضرت عباس علیه السلام».

معرفی محصولات و نرم افزارهای محتوایی و کاربردی

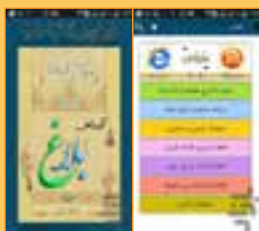
بانک روضه‌های محرم

مجموعه ای از روضه‌ها و نوحه‌خوانی دسته بندی شده بر اساس مداح

گنجینه تبلیغی بلاغ

بانک جامع محتوایی (آیات، روایات، حکایات، مقالات و اطلاعات عمومی) به انضمام ابزارهای کاربردی اسلامی

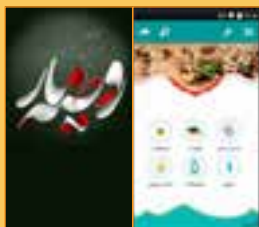
حکایات منبر

حاوی مجموعه حکایت‌های بیان شده در منبرهای مرحوم فلسفی

روضه یار

مجموعه ای از روضه‌های موضوع بندی شده بر اساس مناسبت‌های مختلف

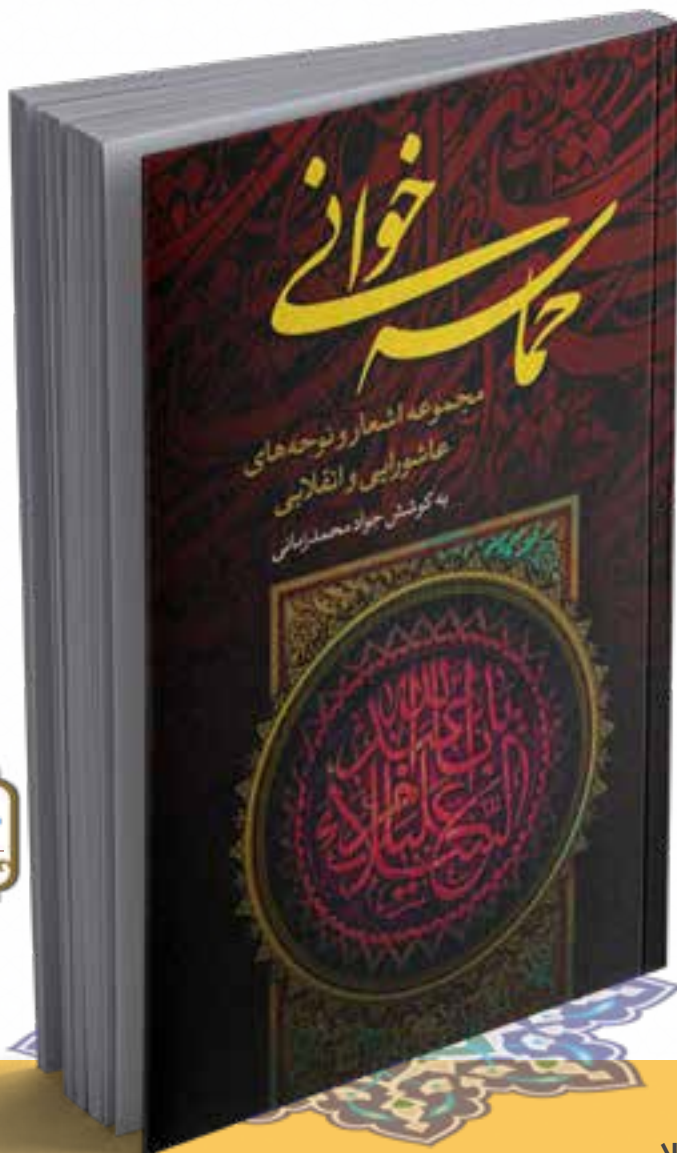

تازه های نشر معاونت فرهنگی هیأت رزمندگان اسلام

معاونت فرهنگی هیأت رزمندگان اسلام در آستانه ماه محرم موفق به تهیه و تدوین مجموعه شعر و نوحه با عنوان «حماسه خوانی» و با رویکرد خدمات عاشورایی به مادحان و ستایشگران محترم اهل بیت علیهم السلام شده است. در این مجموعه ۱۰۰ صفحه ای که به کوشش شاعر ارجمند حجت الاسلام جواد محمد زمانی به زیور طبع آراسته گردیده است، سعی شده تا از اشعار زمینه، واحد، شور و نوحه هایی با مضامین حماسی و انقلابی و تکریم ارزش های دفاع مقدس و دفاع از حرم اهل بیت علیهم السلام و نیز از نوآوری های جوانان در خلق نغمه های اصیل و انقلابی بهره وافر برده شود.

با توجه به تأکید امام خامنه ای در دیدار با شاعران و مداحان نسبت به حفظ ارزش های والای انقلابی و ادبیات حماسی و حفظ عزتمندی در بیان هنرمندانه، مجموعه حاضر کوشیده است تا با آفرینش و گردآوری اشعاری با ویژگی و مضامین یادشده به تحقق این هدف والا در هیأت های مذهبی کمک کند. ضمناً خاطر نشان می شود جهت دسترسی و استفاده علاقمندان از سبک اشعار کتاب «حماسه خوانی» فایل صوتی این مجموعه در پایگاه هیأت رزمندگان اسلام به آدرس: (eheyat.com) بارگذاری شده است.

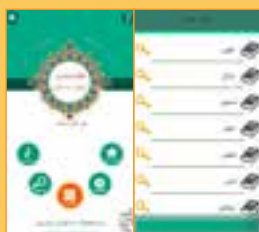
یاران امام حسین علیه السلام

بانک جامع محتوایی جهت معرفی یاران امام حسین علیه السلام با قابلیت جستجوی موضوعی

صد موضوع، پانصد داستان

نرم افزاری جامع حاوی داستان های موضوع بندی شده مناسب برای طرح در مباحث منبر

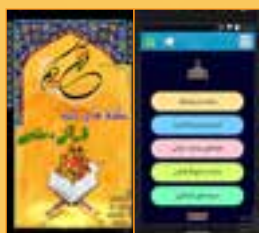
سبک ولایت مداری

در این نرم افزار سیره یاران ولایت مدار ائمه معصومین علیهم السلام مورد بررسی قرار گرفته است. (نظیر عمار، مقداد، ابوذر، سلمان و...)

نرم افزار نکته های ناب

نرم افزاری حاوی نکته های قرآنی و مذهبی استاد محسن قرائتی به صورت موضوع بندی شده

روش تأمین محتوای دینی در فضای مجازی

موسسه آموزش مجازی حسن یوسف با همکاری کانون فرهنگی روضه الشهداء جهت برگزاری وبینار رایگان و کلاس مجازی با موضوع «روش تأمین محتوای دینی در فضای مجازی» آماده هرگونه همکاری با موسسات فرهنگی و آموزشی، هیئات و مساجد می باشد. جهت هماهنگی، رزرو و مشاوره با شماره ۰۹۳۰۴۱۵۵۷۶۲ تماس حاصل فرمایید.

معرفی برخی از

مقتل‌های قابل استناد و غیرقابل استناد

بخش اول

| دکتر علی اکبر درخشنده |

هیات

۹۸

واقعه عاشورا از بزرگ‌ترین حوادث تاریخ است که بررسی زوایا و جزئیات گوناگون آن در طول تاریخ، چشم‌ها، زبان‌ها و قلم‌ها را به‌سوی خود کشانده است. تاریخ‌نگاران و سیره‌نویسان، از نخستین کسانی بوده‌اند که به گزارش این واقعه با همه رخدادهای پیرامونی و حادثه‌های جزئی آن پرداخته‌اند. کتاب‌های تاریخی چه در میان مذاهب اسلامی و چه غیرمسلمانان، واقعه عاشورا را به‌عنوان یک پیشامد مسلم گزارش کرده و ارکان اصلی و وقایع رسمی آن را از مشهورات، متواترات و قطعیات تاریخی معرفی کرده‌اند؛ اما تفصیلات و جزئیات آن، مانند هر واقعه تاریخی دیگری با تفاوت‌ها و زیاده و کاستی‌هایی در نقل همراه بوده که چنین چیزی قابل انتظار است و با گذشت زمان و دورتر شدن از زمان وقوع حادثه، همواره تغییرات و تحریف‌ها بیشتر می‌شود. در طول تاریخ اسلام کتاب‌های زیادی پیرامون حادثه کربلا نوشته شده است که با بررسی و مآخذشناسی برخی از این کتاب‌ها روشن می‌گردد که از نظر منابع و اسناد، دارای ضعف و اشکال در برخی از نقل‌ها می‌باشند که یا بدون پشتوانه تاریخی است و یا مطالبی تحریف شده است که با سیره و عملکرد اهل بیت علیهم‌السلام سازگار نمی‌باشد؛ هرچند ممکن است مطالب دیگر این کتب، مستند و برداشت شده از منابع کهن و معتبر تاریخی باشند. ملاک در سندیت و ارزیابی میزان اعتبار کتاب‌های تاریخی نگاشته شده در دوره‌های بعد، میزان انطباق اخبار نقل شده با منابع کهن و مشترکات تاریخی در کنار حفظ معیارهای نقد متون و اسناد تاریخی است. در مقابل، منابعی که گزارش‌های خود را نقادی نکرده و آن‌ها را با منابع اصلی تاریخی برابر ننموده و یا به تعارض آن‌ها با سیره، شخصیت و کرامت امام حسین علیه‌السلام و یارانش توجه نکرده‌اند، دارای ضعف شناخته شده و از گردونه اعتبار و استناد خارج می‌شوند؛ بنابراین هر قدر تعداد گزارش‌های بدون اصل و سند و یا نامتناسب با شخصیت عزتمندانه عاشوراییان در کتابی بیشتر باشد، بر شدت ضعف آن افزوده می‌شود و هر قدر این گزارش‌ها کمتر باشد، کتاب از اعتبار بیشتری برخوردار است.

الف) فهرست مقتل‌های معتبر و منابع قابل استناد

منابع گوناگون قابل اتکا و اعتمادی از ده قرن نخست درباره نهضت امام حسین علیه‌السلام به دست رسیده است. این منابع به دو دسته مستقل و مشتمل تقسیم می‌شوند: دسته اول، منابعی که مستقلاً به ارائه گزارش واقعه عاشورا و شهدای

این واقعه پرداخته‌اند. دسته دوم، منابعی که بخشی از آن‌ها مشتمل بر موضوع نهضت عاشورا است. (ر. ک: جعفریان، ۱۵: ۱۳۸۱-۱۷) گرچه این منابع دارای اعتبار همسانی نیستند، ولی چون به‌وسیله پژوهش‌های تاریخی روشمند تألیف شده‌اند، قابل ارجاع و استناد هستند و قابلیت پذیرش را دارند. مقصود از منابع قابل استناد، آن دسته از مآخذی هستند که هویت تاریخی داشته و نویسندگان آن‌ها معلوم، سرشناس و از عالمان روشمند بوده‌اند که کتب تاریخی آن‌ها از ویژگی نقل بدون غرض شخصی و سلیقه‌ای و نیز ذکر سلسله اسناد مطالب، برخوردار است؛ بنابراین می‌تواند به‌عنوان منابع معتبر مورد استفاده قرار گیرد. در ادامه این منابع به ترتیب تاریخی معرفی می‌گردند:

۱. مقتل ابو مخنف، لوط بن یحیی بن سعید بن مخنف بن سلیم از دی کوفی (۷۰-۱۵۸ ق)
۲. تسمیه من قُتِلَ مع الحسین علیه‌السلام من ولده و اخوته و اهل بیه و شیعه، فضیل بن زبیر اسدی کوفی (قرن دوم قمری)
۳. الطبقات الکبری ابن سعد، محمد بن سعد بن منیع زُهری (۲۳۰ ق)
۴. الامامة و السیاسة، ابو محمد عبدالله بن مسلم بن قتیبه دینوری لوخی (م ۲۷۶ ق)
۵. أنساب الاشراف، احمد بن یحیی بلاذری (م ۲۷۹ ق)
۶. الاخبار الطوال، ابوحنیفه احمد بن داوود دینوری (م ۲۸۳ ق)
۷. تاریخ الیعقوبی، ابن واضح احمد بن ابی یعقوب اسحاق بن جعفر (م ۲۹۲ ق)
۸. تاریخ الطبری (تاریخ الأمم و الملوك)، ابو جعفر محمد بن جریر طبری (م ۳۱۰ ق)
۹. الفتوح، ابو محمد احمد بن اعثم کوفی (م حدود ۳۱۴ ق)

بن شهر آشوب مازندرانی (م ۵۸۸ ق)

۲۴. المزار الکبیر، ابوعبدالله محمد بن جعفر مشهدی (م ۶۱۰ ق)
۲۵. الکامل فی التاریخ، ابوالحسن عزالدین علی بن محمد شیبانی (م ۶۳۰ ق)

۲۶. مُثیر الاحزان و منیر سُبل الأشجان، نجم الدین جعفر بن محمد حلی (ابن نما) (م ۶۴۵ ق)

۲۷. تذکرة الخواص من الائمة بذكر خصائص الائمة علیهم السلام، ابوالمظفر یوسف بن قزعلی بن عبدالله (۵۸۱. ۶۵۴ ق)

۲۸. الملهوف علی قتل الطفوف (لهوف سید ابن طاووس)، سید رضی الدین علی بن موسی بن جعفر حلی (م ۶۶۴ ق)

۲۹. كشف الغمة فی معرفة الائمة علیهم السلام، ابوالحسن علی بن عیسی بن ابی الفتح اربلی (م ۶۹۲ ق)

۳۰. سیر اعلام النبلاء، شمس الدین محمد بن احمد بن عثمان ذهبی (م ۷۴۸ ق)

۳۱. البداية و النهایه ابن کثیر، ابوالفداء اسماعیل بن عمر بن کثیر دمشقی (۷۰۱. ۷۷۴ ق)

کتاب های تاریخی و منابع پس از قرن نهم و دهم به قدری متعدد و فراوان اند که معرفی همه آن ها ممکن نیست. به گونه ای کلی می توان گفت اعتبار این کتب، تابع اعتبار منابع مورد استفاده آن ها است. به سخن دیگر، هر اندازه گزارش کتب متأخر و معاصر متکی به کتاب های کهن تر و معتبر تر باشد و در نقل خود دقت کرده و بیشتر رعایت امانت را نموده باشد، قابل اعتماد تر خواهد بود. نمی توان کتابی مانند «الکبریت الاحمر» را با وجود عالم بودن نویسنده آن، محمد باقر بیرجندی (۱۲۷۶. ۱۳۵۲ ق) که کتاب خود را با تتبع فراوان گردآورده معتبر و یا غیر معتبر دانست؛ زیرا برخی منابع آن، قابل اعتماد و برخی ضعیف هستند و هر چند مؤلف گاه به نقد برخی گزارش ها پرداخته، اما نقل بدون داوری مطالب از کتاب های ضعیف نیز در آن کم نیست. گفتنی است بر همین اساس اعتبار بحار الانوار، نفس المهموم و منتهی الآمال بیشتر است؛ زیرا اکثر گزارش های آن ها قابل قبول و مستند به کتب کهن و معتبر هستند، به ویژه آن که محدث قمی با عنایت به منابع غیر قابل استناد در پاره ای از موارد به ارزیابی روایات نیز پرداخته و لذا استفاده از آن ها بلامانع است، مشروط به این که مطالبی که در این کتاب ها از اهل بیت علیه السلام نقل شده به منبع گزارش نسبت داده شوند، نه به اهل بیت علیه السلام.

ب) منابع غیر قابل استناد در مقتل نگاری نهضت عاشورا

باید توجه داشت که رد و نقد منابع تاریخی متوجه محتوای کتاب است؛ نه مؤلف و گردآورنده آن ها. چه بسا برخی از نویسندگان کتب ضعیف و کم اعتبار که جزء شخصیت های علمی و سرآمد در فقه، تفسیر و دیگر علوم می باشند و از سر شیفتگی و ارادت نسبت به خاندان وحی و شخصیت منحصر به فرد سیدالشهدا علیه السلام در وادی سیره نویسی و تاریخ نگاری وارد شده اند و بی آنکه تخصص اولی آن ها تاریخ و سیره باشد در این عرصه قلم زده اند.

گاهی نیز قدردانی از فداکاری حماسه سازان عاشورا و ادای دین به ساحت مقدس اباعبدالله الحسین علیه السلام با شور و اشتیاق جستجو در وادی نهضت عاشورا به هم در آمیخته و نویسندگان شیعه را به تساهل در رویارویی با گزارش های ضعیف یا بی پایه کشانده است. گاه نیز موجب گشته تا به گزارش های شفاهی که از زبان برخی واعظان و مرثیه خوانان شنیده اند، اعتماد کنند و اضافاتی به اصل واقعه عاشورا بیفزایند.

محققان با بررسی صدها گزارش و مأخذیابی مرحله به مرحله هر یک از نقل ها، برخی کتاب ها را شناسایی کرده و ضعف های آن ها را گوشزد نموده اند. این بدان معنا نیست که همه مطالب این

۱۰. العقد الفرید (ابن عبد ربّه)، ابو عمر احمد بن محمد اندلسی (م ۲۴۶. ۳۲۸ ق)

۱۱. المعجم الکبیر، ابوالقاسم سلیمان احمد بن ایوب شاهی طبرانی (۲۶۰. ۳۶۰ ق)

۱۲. شرح الاخبار، قاضی ابوحنیفه نعمان بن محمد تمیمی مغربی (م ۳۶۳ ق)

۱۳. کامل الزیارات، ابوالقاسم جعفر بن محمد بن قولویه قمی (م ۳۶۸ ق)

۱۴. الامالی (للصدوق)، محمد بن علی بن حسین بن بابویه قمی (شیخ صدوق) (م ۳۸۱ ق)

۱۵. المستدرک علی الصحیحین، ابوعبدالله محمد بن عبدالله شافعی (۳۲۱. ۴۰۵ ق)

۱۶. الارشاد (للمفید)، ابوعبدالله محمد بن محمد بن نعمان بغدادی (شیخ مفید) (۳۳۶. ۴۱۳ ق)

۱۷. مصباح المتهجد، ابوجعفر محمد بن حسن طوسی (شیخ الطائفه) (۳۸۵. ۴۶۰ ق)

۱۸. روضة الواعظین و بصيرة المتعظین، ابوعلی محمد بن حسن بن علی (ابن فثال نیشابوری) (م ۵۰۸ ق)

۱۹. اعلام الوری باعلام الهدی، امین الاسلام فضل بن حسن طبرسی (م ۵۴۸ ق)

۲۰. مقتل الحسین (للخوارزمی)، ابوالمؤید موفق بن احمد بن ابی سعید خوارزمی مکی (م ۵۶۸ ق)

۲۱. تاریخ مدینه دمشق (ابن عساکر)، ابوالقاسم علی بن حسن شافعی دمشقی (م ۵۷۱ ق)

۲۲. الخرائج و الجرائح (قطب الدین راوندی)، ابوالحسین سعید بن عبدالله بن حسین بن هبة الله (م ۵۷۳ ق)

۲۳. مناقب آل ابی طالب، ابوجعفر رشید الدین محمد بن علی

کتاب‌ها نادرست و تحریف شده است بلکه چه بسا در این کتاب‌ها، گزارش‌های معتبر از کتاب‌های کهن و اصلی تاریخ و سیره نیز نقل شده باشد ولی باین حال بسیاری از گزارش‌های نادرست و یا بدون منبع و پشتوانه تاریخی در این کتاب‌ها یافت می‌شوند که با عملکرد و سیره رفتاری امام حسین علیه‌السلام و اهل بیت بزرگوارش علیه‌السلام سازگاری ندارد و برخی تنها احتمال وجودشان در منابعی که به ما نرسیده می‌رود و بدین جهت مطالب این‌گونه کتاب‌ها بدون ارزیابی، قابل استناد نیستند. در این میان تعدادی از این منابع توسط مخالفین مذهب تشیع نوشته شده است مانند مقاتل الطالبین تألیف ابوالفرج اصفهانی و برخی نیز توسط شیعیان و موافقان تشیع نگاشته شده ولی از درجه اعتبار کمتری برخوردار می‌باشند و در مطالعه آن‌ها باید دقت بیشتری نمود. در ادامه به بررسی تعدادی از این منابع پرداخته خواهد شد:

۱. اکیل المصائب فی مصائب الأطائب

نگارش این اثر توسط میرزا محمد بن سلیمان تنکابنی (م ۱۳۰۲ ق) در سال ۱۲۸۸ ق انجام گرفت و در همان سال در تهران به زیور طبع آراسته شد. وی در این کتاب وقایع عجیب و غریبی را نقل می‌کند که در کمتر کتابی ذکر شده است. این مطالب که عمدتاً در باب قیام کربلا و ذکر مصائب امام حسین علیه‌السلام و یاران اوست، در سیزده «اکیل» تدوین شده که حوادث روز عاشورا و مصائب سیدالشهدا علیه‌السلام را از آنچه در کتب سماویه ذکر شده تا مرآئی ملائکه و اجنه و وقایع موجهه مفجعه شهیدان کربلا جمع‌آوری کرده است. در پایان هر اکیل نیز اشعاری به زبان فارسی و عربی درج نموده است. علت آن‌که تعداد اکیل، ۱۳ مورد قرار داده شده این است که عدد «احد» که از اسماء الله می‌باشد ۱۳ بوده و همچنین تعداد اصحاب بدر و اصحاب حضرت حجت عجل الله تعالی فرجه نیز ۳۱۳ می‌باشد.^۱

مؤلف درباره این کتاب می‌نویسد: «توفیق رفیق گردید که کتابی در مصائب مفاخر انجاء اطیاب سید مختار و آل اطهار به رشته تحریر درآوردم با اشتغال بر اسرار و آثار معتبره و اخبار مشتهره به نحوی که چنانکه فقها قواعد عنوان می‌فرمایند و از طهارت تادیات بر آن تفریع می‌نمایند، همچنین

این کتاب مشتمل باشد بر قواعد کلیه در مصائب و جهات کلیه مشترکه. از آن پس مصائب جزئی به بر آن مترتب شود.»^۲

۲. مقتل جعلی منسوب به ابومخنف

ابومخنف، لوط بن یحیی (م ۱۵۸ ق) از مورخان مورد اعتماد و از اصحاب امام صادق علیه‌السلام است. او به احتمال زیاد، شیعه و مقبول مورخان فریقین بوده است؛ از این رو تاریخ‌نگاران و سیره‌نویسان متعدد از کتاب او درباره قیام امام حسین علیه‌السلام نقل کرده‌اند. از این میان می‌توان به محمد بن عمر واقدی در المغازی، محمد بن جریر طبری در تاریخ طبری، ابن قتیبه در الامامة و السياسة، ابن عبد ربه در العقد الفريد، شیخ مفید در الارشاد، شهرستانی در الملل و النحل، خوارزمی در مقتل الحسين علیه‌السلام، ابن عساکر در تاریخ دمشق،^۳ ابن اثیر در الکامل و سبط ابن جوزی در تذکره الخواص اشاره کرد.^۴ متأسفانه اصل کتاب ابومخنف ناپیداست و ما تنها می‌توانیم از جمع‌آوری گزارش‌های دیگر مورخان به بخشی از مقتل ابومخنف دست یابیم.

در دوره معاصر پس از گردآوری آن بخش از کتاب ابومخنف که طبری در تاریخ خود گزارش کرده است کتابی توسط حسن غفاری با نام «مقتل الحسين علیه‌السلام» و کتاب دیگری به کوشش محمدهادی یوسفی غروی با عنوان «وقعة الطف لأبی مخنف» منتشر گردید. قبل از انتشار این دو کتاب نیز کتابی به نام «مقتل ابی مخنف» منتشر شده بود که نه تنها دلیلی بر صحت انتساب آن به مؤلف در دست نیست، بلکه تفاوت فراوان و آشکار مطالب آن با نقل طبری از ابومخنف، قرینه نادرستی این انتساب است. دلیل دیگر، وجود برخی مطالب موهن نسبت به سیره و شخصیت امام حسین علیه‌السلام است که تألیف آن‌ها از نویسندگانی مشهور و موثق همچون ابومخنف، بعید به نظر می‌رسد و تفاوت و اختلاف بیش از حد متعارف میان این کتاب چاپ شده ناشناخته، با متن برخی نسخه‌های خطی آن موجب سلب اعتماد از آن می‌شود.^۵ نیاز به مقتل ابومخنف، باعث شده تا نگارندگان بسیاری به همین نسخه متداول و موجود مراجعه کرده و مطالب آن را نادانسته به ابومخنف نسبت دهند. گرچه ابومخنف و مقتل او مورد تأیید بسیاری از محدثان، مورخان و کتابشناسان دو قرن اخیر همچون محدث نوری،^۶ میرزا محمد ارباب،^۷ حاج شیخ عباس قمی،^۸ سید عبدالحسین شرف‌الدین،^۹ سید حسن امین^{۱۰} و شهید قاضی طباطبایی^{۱۱} واقع شده است ولی کتاب کنونی رایج با نام «مقتل ابی مخنف» را بی اعتبار و غیرقابل استناد دانسته‌اند.^{۱۲} همچنین است نسخه‌هایی که اکنون در کتابخانه‌های جهان از این اثر وجود دارد مانند «مصراع الحسين علیه‌السلام»، «اخبار مقتل الحسين علیه‌السلام» و یا «مقتل

کتابی به نام

«مقتل ابی

مخنف» منتشر

شده بود که

نه تنها دلیلی بر

صحت انتساب

آن به مؤلف در

دست نیست،

بلکه تفاوت

فراوان و آشکار

مطالب آن با

نقل طبری از

ابومخنف، قرینه

نادرستی این

انتساب است.

شهید قاضی طباطبایی این کتاب را «از کتب بسیار ضعیف و غیر قابل اعتماد»^{۲۱} و «مجموعه و ضعیفه و مجهول المؤلف»^{۲۲} دانسته و بر این باور است که «مقتل اسفراینی پر از جعلیات و نقلیات قصه سرایان است.»^{۲۳}

۴. روضة الشهداء

کمال الدین حسین بن علی واعظ کاشفی سبزواری (م ۹۱۰ ق) استاد ادب پارسی و مبتکر سبک قصه پردازی و پردازش پندگانه از وقایع تاریخی است. او که سنی بودن و یا شیعه بودنش معلوم نیست در کتاب روضة الشهداء (۹۰۷ ق)

جذب عوام، حوادث تاریخی به ویژه، حادثه عاشورا را با نثری دلپسند به داستان درآورده و در این میان مطالب معتبر و غیر معتبر و مستند و بدون سند را با هم درآمیخته است. کاشفی در کتابش بلايا و مصائب انبیا علیهم السلام را از آدم تا پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله نگاشته و در ادامه، به مصائب امامان علیهم السلام پرداخته و بیش از نیمی از کتاب را به زندگی امام حسین علیه السلام و واقعه عاشورا و حوادث پس از آن، اختصاص داده است.^{۲۴} کاشفی این کتاب را به درخواست یکی از اعیان بزرگ هرات با نام «مرشد بالله» معروف به «سید میرزا» در اواخر عمر خویش نگاشته است.^{۲۵} با توجه به آن که کاشفی، مرام صوفیانه داشته، تحلیلی که از نهضت عاشورا کرده است، بر بنیاد تحمل درد و رنج توسط اولیای خداست؛ به این معنا که خدا با خلق واقعه کربلا، یکی از بندگان برگزیده خود را گرفتار رنج و بلا کرد تا او را به مقامات عالیّه برساند، زیرا این یک سنت الهی است که همه اولیا و مقربان الهی باید از جام بلا نوشند؛

«آن که در این بزم مقرب تر است *** جام بلا بیشترش می دهند
آن که ز دلبر نظر خاص یافت *** داغ غناء بر جگرش می نهند»^{۲۶}
ولی تا پایان کتاب، از ماهیت و ابعاد دیگر قیام

الحسین علیه السلام المشتهر بابی مخنف» که روایات آن با روایت طبری از ابومخنف متفاوت است و همین علت باعث شده تا برخی از محققان این اثر را معقول بدانند.^{۱۳}

با توجه به مطالبی که گفته شد می توان نتیجه گرفت که به سبب قدمت و اعتبار اخبار و گزارش های ابومخنف درباره حادثه کربلا، از قرن ششم به بعد، برخی از اخبار جعلی و سست به این مورخ نسبت داده شده است که هیچ اثری از آن را در منابع معتبر که به نقل گزارش های ابومخنف پرداخته اند، نمی توان یافت. جعل اخبار دروغین، سست و بی محتوا و انتساب آن به ابومخنف در قرن های بعدی تا آنجا پیش رفت که برخی در قرون معاصر، به نگارش کتاب هایی منتسب به ابومخنف دست یازیده تا با این انتساب، اخبار جعلی و سست را به خوانندگان و مخاطبان، بقبولانند؛ بنابراین باید گفت که کتاب «مقتل الحسین علیه السلام لأبی مخنف» اعتبار ندارد؛ زیرا مطالب ذکر شده در این کتاب منتسب به دو شخصی است که یکی ثقه و دیگری غیر ثقه است بدون اینکه تفکیک و تمییز بین روایت های این دو نفر صورت گرفته باشد؛ اما کتاب «وقعة الطف لأبی مخنف» معتبر و قابل استناد است.

۳. نور العین فی مشهد الحسین علیه السلام

مقتل نور العین، منسوب به ابراهیم بن محمد بن ابراهیم بن مهران شافعی اشعری معروف به ابواسحاق اسفراینی (م ۴۱۷ ق) است اما هیچ یک از منابع کهن، تألیف چنین کتابی را در شرح حال او گزارش نکرده اند.^{۱۴} در میان کتابشناسان متأخر، ابتدا اسماعیل پاشا^{۱۵} و پس از او شیخ آقابزرگ تهرانی^{۱۶} و یوسف الیان سرکیس^{۱۷} این کتاب را به او منسوب دانسته اند.

این اثر بدون فصل بندی و عنوان بندی است. نویسنده برای گزارش های خود سند ارائه نکرده و تنها هر گزارش را با تعبیر «قال الراوی» آغاز کرده است؛ از این رو ساختار نگارشی آن شبیه داستان و عامه پسند است. برخی کتابشناسان معاصر مانند سید عبدالعزیز طباطبایی معتقد است که این کتاب را به دروغ به اسفراینی نسبت داده اند؛ زیرا اسلوب و سبک آن با کتاب های تألیف شده در قرن چهارم، یعنی سال های تدریس و تألیف اسفراینی، همسان نیست.^{۱۸} و نیز مطالب کتاب، بدون سند و مأخذ است و برخی از آن ها چنان غیر معتبر و دور از عقل است^{۱۹} که تألیف آن از سوی یک فقیه دانشمند، بعید به نظر می رسد؛ بنابراین محققان سیره و تاریخ امام حسین علیه السلام آن را انکار کرده اند.^{۲۰} همچنین

کاشفی مرام صوفیانه داشته و تحلیلی که از نهضت عاشورا کرده است، بر بنیاد تحمل درد و رنج توسط اولیای خداست؛ به این معنا که خدا با خلق واقعه کربلا، یکی از بندگان برگزیده خود را گرفتار رنج و بلا کرد تا او را به مقامات عالیّه برساند.

عاشورا، به ویژه بُعد سیاسی آن، هیچ سخنی به میان نیاورده است.

کاشفی اطلاعات زیادی درباره منابع کتابش ارائه نکرده و در نقل گزارش های مهم که لازم است مأخذ خود را بیان کند، طفره رفته است. در موارد بسیاری نیز که منبع خود را ذکر کرده، منابع کتابش، نامشهور و نامعتبر است، چنان که میرزا عبدالله افندی، همکار عالم و کتابشناس علامه مجلسی رحمه الله در مورد این کتاب می گوید: «بیشتر روایات این کتاب و حتی همه آن ها از کتاب های غیرمشهور و حتی غیرقابل اعتماد گرفته شده است.»^{۲۷} سید محسن امین نیز این سخن را تأیید نموده است.^{۲۸} محدث نوری برخی گزارش های کتاب را بدون پشتوانه تاریخی خوانده^{۲۹} و شهید مطهری آن را پراز دروغ و تألیف و نشر این کتاب را مانع مراجعه به منابع اصلی و مطالعه تاریخ واقعی امام حسین علیه السلام دانسته است.^{۳۰} شهید قاضی طباطبایی نیز مطالب آن را در مقام تعارض با مقاتل معتبر، ساقط و بی ارزش می داند.^{۳۱} نمونه های متعددی از این گونه اخبار غیرقابل باور را می توان در جای جای کتاب دید.^{۳۲} دلیل عدم اعتبار علمی این کتاب را باید در این امر دانست که کاشفی برای ارائه گزارش های خود در این کتاب، از شیوه علمی تاریخ نگاری مبتنی بر منابع اصیل و کهن تاریخی بهره نبرده است؛ بنابراین روضه الشهداء بیشتر از آن که یک منبع تاریخی باشد یک اثر ادبی و داستان پردازی تاریخی به حساب می آید^{۳۳} و چون نویسنده آن ادیب و انشانویس است، تخیل و داستان آفرینی به وفور در آن مشاهده می شود.^{۳۴} عدول کتاب کاشفی از جایگاه تاریخی و معتبر خود شاید به این جهت باشد که این اثر، محصول دوره ای است که نقد و بررسی علمی در مراکز علمی ایران و ماوراءالنهر چندان رواج نداشت و متن های ادبی، داستانی، همانند ابومسلم نامه ها و حمزه نامه ها بیشتر در دسترس مردم بود و پس از

کاشفی برای ارائه گزارش های خود در این کتاب، از شیوه علمی تاریخ نگاری مبتنی بر منابع اصیل و کهن تاریخی بهره نبرده است؛ بنابراین روضه الشهداء بیشتر از آن که یک منبع تاریخی باشد یک اثر ادبی و داستان پردازی تاریخی به حساب می آید

نابودی متون یادشده، کتاب کاشفی جایگزین آن ها گشت.^{۳۵} شیوه نو، نشر فارسی و انگیزه مؤلف برای خوانده شدن کتاب در مجالس عزاء، موجب شد روضه الشهداء نه یک اثر تاریخی که یک اثربلیغی و حتی تخیلی، محسوب گردد و خیلی سریع بین همگان منتشر شده و مقبول افتد. پیامد پذیرش فراگیر و استقبال مناسب از چنین آثاری از سوی عامه مردم و حتی از سوی علما و دانشمندان، سبب شد تا این کتاب به سرعت جای خود را در محافل عزاداری شیعی و سنی باز کند. شوربختانه عدم توجه به این مطلب و قرائت و استنساخ مکرر آن تا آنجا پیش رفت که وعظ و خطبا در منابر و محافل، مصائب امام حسین علیه السلام و خاندانش را از روی این کتاب خوانده و تعبیر «روضه خوان» از این کتاب برای مجالس روضه خوانی، به عاریت گرفته شد^{۳۶} از سوی دیگر زمینه ورود بسیاری از اطلاعات نادرست به فرهنگ عاشورا فراهم آمد و در موارد زیادی «زبان حال» جانشین «زبان قال» حماسه سرایان کربلا شد. این نگاشته، چندین بار تلخیص و به چند زبان ترجمه شده که برخی از ترجمه های آن، منظوم است و امروزه نسخه های متعددی از این کتاب در کتابخانه ها موجود است.^{۳۷}

برخی از مقاتل ضعیف السند دیگر توسط محققان و تاریخ شناسان معرفی شده اند که در این مرقومه مجال شرح و بررسی آن ها نمی باشد و صرفاً به معرفی این کتب و نویسندگان شان بسنده می کنیم و توضیحات بیشتر را به شماره های آتی ماهنامه موکول می نماییم.

۱. المنتخب فی جمع المراثی و الخطب، نوشته فخرالدین بن محمد بن علی طریحی (م ۱۰۸۷ ق)
۲. محرق القلوب، نوشته محمد مهدی ابن ابی ذر کاشانی مشهور به ملامهدی نراقی (م ۱۲۰۹ ق)
۳. اسرار الشهادة (اکسیر العبادات فی اسرار الشهادات)، نگاشته فاضل دربندی (م ۱۲۸۶ ق)
۴. الدمعة الساکیه، نوشته محمد باقر بهبهانی (م ۱۲۸۵ ق)
۵. ناسخ التواریخ، نوشته میرزا محمد تقی لسان الملک (م ۱۲۹۷ ق)
۶. عنوان الکلام، نوشته ملا محمد باقر فشارکی (م ۱۳۱۴ ق)
۷. تذکرة الشهداء، نوشته ملا حبیب الله شریف کاشانی (م ۱۳۴۰ ق)
۸. معالی السبطین، نوشته محمد مهدی حائری مازندرانی (م ۱۳۸۵ ق)

پی نوشت:

۱. اکیلی المصائب، ص ۳۱.
  ۲. همان، ص ۳۴.
  ۳. ابن عساکر بسیار کم از ابومخنف نقل می کند ولی در بخش معرفی زینب دختر امام حسین علیه السلام، تصریح می کند که کتاب ابومخنف را خوانده است. (تاریخ دمشق، ج ۶، ص ۶۹۸)
  ۴. رک: مقدمه وقعة اللف، ص ۹.
  ۵. نسخه ای از این کتاب در آخر جراح الانوار به چاپ رسیده و یک نسخه خطی به تاریخ ۱۱۳۰ نیز در کتابخانه دارالحدیث نگاهداری می شود. این نسخه خطی برخی از اشتباهات فاحش نسخه چاپی متداول را ندارد؛ مانند سند کتاب در آغاز متن چاپی، ص ۲۴ و روایت از کلینی در همان، ص ۲۵.
  ۶. لؤلؤ و مرجان، ص ۲۳۶.
  ۷. أربعین حسینیة، ص ۹.
  ۸. نفس المهموم، ص ۹؛ الکنی واللقاب، ج ۱، ص ۱۵۵؛ وهدیه الاحباب، ص ۴۵.
  ۹. مؤلفوا الشیعة فی صدر الاسلام، ص ۴۱.
  ۱۰. مستدرکات اعیان الشیعة، ج ۶، ص ۲۵۵.
  ۱۱. تحقیق درباره اول اربعین حضرت سید الشهداء علیه السلام، صص ۶، ۷۶، ۲۱۹، ۲۲۲.
  ۱۲. برای آگاهی بیشتر درباره این کتاب و دیگر منابع مرتبط رک: محمد اسفندیاری، کتابشناسی تاریخی امام حسین علیه السلام، ص ۷۰.
  ۱۳. سجادی، سید صادق، تاریخ نگاری در اسلام، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۸۲، چاپ ۵، ص ۱۱۳.
  ۱۴. رک: طبقات الشافعیة، ج ۴، ص ۲۵۶؛ وفيات الاعیان، ج ۱، ص ۲۸؛ تبیین کذب المفتری، ص ۲۴۳؛ سیر اعلام النبلاء، ج ۱۷، ص ۲۵۲؛ و البدایة و النهایة، ج ۱۲، ص ۳۰.
  ۱۵. هدیة العارفین، ج ۱، ص ۸.
  ۱۶. الذریعة، ج ۱۷، صص ۷۲-۷۳.
  ۱۷. معجم المطبوعات العربیة، ج ۱، ص ۴۳۶.
  ۱۸. رک: سید عبد العزیز طباطبایی، أهل البيت علیهم السلام فی المکتبة العربیة، ص ۶۵۵.
  ۱۹. مانند آن که اسب امام حسین علیه السلام به تنهایی ۲۶ سواره و نه اسب را کشت (ص ۵۱) و
- یاجنگ از روز سوم محرم شروع شد و امام در همان روز سوم هزار نفر را کشت (ص ۳۶) و اموری دیگر، رک: صص ۷، ۲۷، ۴۱، ۴۴، ۴۸، ....
۲۰. مانند شهید طباطبایی که آن را در ضعف و جعل مانند مقتل منسوب به ابومخنف و سراسر قصه می خواند (تحقیق درباره اول اربعین حضرت سید الشهداء علیه السلام) و نیز محمد ارباب در (اربعین حسینیة، ص ۲۷۲) و فضل علی قزوینی در (الامام حسین علیه السلام و اوضاعه، ج ۱، ص ۱۵۰)
۲۱. قاضی طباطبایی، همان، ص ۶۰.
۲۲. همان، ص ۲۲۱.
۲۳. همان، ص ۶۴۰.
۲۴. ابن فهرست براساس نسخه چاپ انتشارات اسلامیة است.
۲۵. همان، ص ۲۳.
۲۶. حسین بن علی واعظ کاشفی، روضه الشهداء، ص ۱۹.
۲۷. مانند مقتل نورالائمة علیهم السلام که مقتل فارسی خوارزمی است یا مقتل ابوالمفخر رازی که بیشتر در قالب شعر است. (همان، ج ۲، ص ۱۹۰).
۲۸. اعیان الشیعة، ج ۶، ص ۱۲۲.
۲۹. لؤلؤ و مرجان، ص ۲۸۷.
۳۰. حماسه حسینی، ج ۱، ص ۵۴.
۳۱. تحقیق درباره اول اربعین حضرت سید الشهداء علیه السلام، ص ۳۶.
۳۲. مانند ۲۲ هزار زخم در پیکر امام حسین علیه السلام (ص ۶۰) و چسبیدن سربه تن فرزندان مسلم بن عقیل علیه السلام (ص ۲۴۱) و حضور هاشم مرقال در کربلا (ص ۳۰۹) و قصه زعفر جنی (ص ۳۲۱) و عروسی حضرت قاسم علیه السلام (ص ۳۴۶).
۳۳. رسول جعفریان، «ملاحسین واعظ کاشفی و کتاب روضه الشهداء»، همان، ص ۳۵۴.
۳۴. محمد اسفندیاری، همان، ص ۹۲.
۳۵. همان.
۳۶. خوانساری، روضات الجنات، ج ۳، ص ۲۳۰.
۳۷. برای آگاهی از نسخه ها، تلخیص ها و ترجمه های این کتاب رک: چارلز آمبروز استوری، ادبیات فارسی بر مبنای تألیف استوری، ج ۲، صص ۹۰۳، ۹۱۲؛ و احمد منزوی، فهرستواره کتاب های فارسی، ج ۳، صص ۱۶۶۱، ۱۶۶۴.

گزارش خبری

سلام برآل یاسین!

سلام بر تو که ندیده تو را عاشق شدیم.

مهدیا! ما شهادت می‌دهیم که عصیان ما غیبت تو را طولانی ساخت و معترفیم به اینکه جهالت ما بر قلب پر عطوفت تو زخم‌ها زده است. ما شهادت می‌دهیم که کتاب تو را نخوانده بستیم و بعضاً تو را نشناخته معرفی کردیم. ما شهادت می‌دهیم که پیروانی ناسپاس بودیم و دشمنانت را بر تو جری ساختیم. اما ای رفیع تر از مسند عشق! بر ما ببخش قصورمان را که قاصریم و دعا کن بر هدايتمان که گمراهیم و مران ما را که رمیدگان درگه نامحرمانیم.

نگارا! تو را دوست می‌داریم و قسم به چشمانت که این بار دروغ نمی‌گوییم. هجرتو بر ما چه گران آمد. ای معشوق ما که در عشق بازی ممتازی و در محبت استادی. ای آینه کمال خلقت و ای زیباترین مصداق حضور خدا! اعجاز کن. ای معروف خدا! از احرام انتظار خارج شو و اعتکاف هجران را بشکن. روزه غربت را افطار کن و نفوس مردگان را زندگی بخش.

دلبر! چمن چمن نرگسان بر آستان خیمه زدند و در اشتیاق جمعه موعود گریبان می‌درند. نسیم نسیم در پی تو می‌وزند تا يك پیچك موی تو را بنوازند. عندلیب عندلیب نغمه کنان بال می‌سایند که واژه‌ای از اشعار تو را بر بایند.

یارا! دستانمان را می‌کشاییم تا به شبنم پیشانی تو وضو سازیم و سرمی‌ساییم بر عیبت تا به غبارش سجده کنیم. ای سبزه‌تر از برگ بهشت، خوشبو تر از عطر سرشت! رقیبان را در خاکستر توبه دفن کردیم تا فقط با تو دلدادگی کنیم. بدخواهانت را به سنگ نفرین مغضوب کردیم و بدصفتان نامرد را به دشنام بی‌غیرتی تازیانه زدیم.

نفسا! فرصتی ده تا به یمن عهد دوباره، چرخش غیبت تو به حرکت درآید و ریسمان هجران تو بریده شود. ما بیداریم، بیدار از بدایمانی و بدعه‌دی. ما تو را چون نگین سلیمان به میان خواهیم گرفت و افتخار سربازی تو را به گذشتگان و آیندگان فخر خواهیم فروخت. موعودا! بیا و دستان ما را بگیر و تا عرش خدا بالا ببر. صوت خویش را آشکار کن تا به مناجات تو بیدلان بسوزند و انتظار به سرآید.

بی تو لب‌ها به خنده مباد و نرگس چشمان بی تو گریان باد. ای واصل زمین و آسمان! ای وارث آدم تا خاتم! ای آخرین برهان روشن! بی تو دل‌تنگی ما را پایان نیست. بی تو گذر زمان را توان دیدن نیست. بی تو عشق را نگاه باور نیست. شمع در فراغت اشک ریزاست و گل برگ‌ریزو ما در عجبیم که با وجود این حزن و اندوه، زندگی همچنان در چرخش است.

بگذار برایت بگرییم. بگذار بر دل‌تنگی مان ندبه کنیم. بگذار با پرندگان ناله زنیم و بگذار چون آسمان ابری شویم. می‌خواهیم بار دیگر با تو عهد بندیم اما نشکنیم. می‌خواهیم با تو بمانیم اما نه تا ساحل که تا دریا...

السلام علیکم ورحمة اللہ وبرکاتہ

گزارش تصویری برگزاری مراسم‌های دعای پرفیض ندبه

◀ شیراز - حرم شاهچراغ

در هفدهم مرداد ماه، سومین حرم اهل بیت علیهم السلام، شهر شیراز میزبان مراسم پرفیض دعای ندبه بود. این مراسم از نماز صبح با سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین ماندگاری و با نوای حاج مرتضی طاهری در حرم مطهر حضرت احمد بن موسی (شاهچراغ) علیه السلام، به همراه پخش زنده از شبکه یک سیما برگزار گردید.

◀ اصفهان - گلدشت

مردم عزیز ایران اسلامی مراسم پرفیض دعای ندبه جمعه دهم مرداد ماه را از قاب شبکه یک سیما بصورت پخش زنده در محل بوستان کوهستانی گلدشت به تماشا نشستند. این مراسم با سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین حسینی اراکی و با نوای حاج احمد رضا زین العابدین برگزار شد.

◀ شهرری - بی بی شهربانو

مراسم پرفیض دعای ندبه سوم مرداد ماه از نماز صبح در جوار آستان ملکوتی بی بی شهربانو سلام الله علیها برگزار گردید. در این مراسم که به صورت زنده از شبکه یک سیما پخش می شد، حجت الاسلام والمسلمین مومنی به ایراد سخن پرداخت و حاج محمد رضا غلامرضا زاده با نوای دلنشین خود و قرائت دعای پرفیض ندبه مخاطبین این برنامه را مستفیض کرد.

◀ تهران - بهشت زهرا

مراسم روح پخش دعای ندبه جمعه ۲۷ تیر ماه همراه با اقامه نماز صبح در جوار قبور نورانی شهدای هشت سال دفاع مقدس در محل گلزار شهدای بهشت زهرا سلام الله علیها برگزار گردید. در این مراسم که به صورت زنده از شبکه یک سیما پخش شد، حجت الاسلام والمسلمین پناهیان با موضوع معرفی شهدا به عنوان منتظران حقیقی در عصر غیبت به ایراد سخن پرداخت و دعای ندبه با نوای دلنشین حاج محمد رضا بذری قرائت گردید.

◀ تهران - ده ونک

مراسم پرفیض دعای ندبه ۲۰ تیر ماه ۹۹ از نماز صبح با سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین عابدینی و با نوای حاج میثم مطیعی در تهران، ده ونک آستان مقدس امامزاده قاضی صابر علیه السلام، به همراه پخش زنده از شبکه یک سیما برگزار گردید.

◀ مشهد - حرم رضوی

در ایامی که به دلیل شیوع بیماری کرونا علاقمندان آستان مقدس امام رضا علیه السلام عموماً از زیارت مضجع نورانی آن حضرت محروم بودند، با پخش زنده مراسم دعای پرفیض ندبه در سومین هفته از تیر ماه، دل های منتظر، تا بازگاه آسمانی علی بن موسی الرضا علیه السلام پرکشید. در این مراسم که بدون حضور مستمع و به صورت مجازی برگزار گردید، حجت الاسلام والمسلمین دکتر رفیعی به ایراد سخن و حاج مهدی سروری به قرائت دعای ندبه پرداختند.

مهران - یادمان قلاویزان

مراسم پرفیض دعای ندبه ۶ تیر ماه ۹۹ به مناسبت سالروز آزادسازی مهران از نماز صبح با سخنرانی حجت الاسلام تویسرکانی و با نوای حاج مجتبی رضانی در استان ایلام، شهرستان مهران در محل یادمان نورانی شهدای قلاویزان با حضور عاشقان شهدا و منتظران امام زمان علیه السلام و با رعایت پروتکل های بهداشتی برگزار گردید. خاطرنشان می شود این مراسم از شبکه یک سیما به صورت زنده پخش شد.

قم - حرم حضرت معصومه سلام الله علیها

دعای روح بخش ندبه در پنجمین هفته از خرداد ماه با سخنرانی حجت الاسلام فرزاد و با نوای حاج محمدرضا عاصی در شهر مقدس قم در جوار بارگاه ملکوتی حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها، بدون حضور مستمع برگزار گردید. این مراسم بصورت زنده از شبکه یک سیما پخش شد.

تهران - آستان مقدس امامزاده حسن علیه السلام

در چهارمین هفته از خرداد ماه مراسم پرفیض دعای ندبه با سخنرانی حجت الاسلام مصطفی کرمی و با نوای دلنشین حاج مصطفی سماواتی در تهران خیابان قزوین، آستان مقدس امامزاده حسن علیه السلام، بدون مستمع و همراه با پخش زنده از شبکه یک سیما برگزار شد.

تهران - حرم امام خمینی رحمه الله

مراسم دعای پرفیض ندبه در ۱۶ خرداد ماه با سخنرانی آیت الله سید احمد خاتمی و با نوای روح بخش حاج محمدرضا غلامرضا زاده در حرم مطهر امام خمینی رحمه الله علیه به صورت پخش زنده از شبکه یک سیما برگزار گردید.

تهران - کهف الشهداء

مراسم پرفیض دعای ندبه با سخنرانی حجت الاسلام مهدی طائب و با نوای حاج صادق آهنگران و حاج رضا نبوی در روز جمعه مورخ ۹ خرداد ماه ۹۹ از ساعت ۶ صبح در زیارتگاه کهف الشهداء تهران و با پخش زنده از شبکه یک سیما برگزار گردید.

تهران - مهدیه

مراسم دعای پرفیض ندبه در ۲۶ اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ با سخنرانی حجت الاسلام سید حسین مومنی و با نوای روح بخش حاج حسن شالبافان در مهدیه بزرگ تهران به صورت پخش زنده از شبکه یک سیما برگزار گردید. لازم به ذکر است این مراسم به دلیل ملاحظات بهداشتی باتوجه به همه گیری ویروس کرونا، بدون حضور جمعیت و به صورت هیأت مجازی برگزار شد.

تصاویر پیش رو مربوط به قبل از شیوع ویروس کرونا می باشد.

تهران - مهدیه

مراسم پرفیض دعای ندبه در ۱۲ اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ با سخنرانی حجت الاسلام مصلحی و با نوای روح بخش کریلایی سید محمود علوی در مهدیه بزرگ تهران به صورت پخش زنده از شبکه یک سیما برگزار گردید. لازم به ذکر است این مراسم به دلیل ملاحظات بهداشتی باتوجه به همه گیری ویروس کرونا، بدون حضور جمعیت و به صورت هیأت مجازی برگزار شد.

شهری - حرم عبدالعظیم حسنی علیه السلام

مراسم پرفیض دعای ندبه با سخنرانی حجت الاسلام صدیقی و با نوای حاج رضا طاهری در روز جمعه مورخ ۱۵ اردیبهشت ماه ۹۹ از ساعت ۶ صبح در حرم سید الکریم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام برگزار و به صورت پخش زنده از شبکه یک سیما پخش گردید.

شهری - حرم امام زاده عبدالله

مراسم دعای پرفیض دعای ندبه در ۲۹ فروردین ماه ۱۳۹۹ با سخنرانی حجت الاسلام عالی و با نوای روح بخش حاج مهدی سلحشور در حرم مطهر امام زاده عبدالله علیه السلام شهری به صورت پخش زنده از شبکه یک سیما برگزار گردید. لازم به ذکر است این مراسم به دلیل ملاحظات بهداشتی باتوجه به همه گیری ویروس کرونا، بدون حضور جمعیت و به صورت هیأت مجازی برگزار شد.

تهران - امام زاده صالح

مراسم دعای پرفیض دعای ندبه در ۲۲ فروردین ماه ۱۳۹۹ با سخنرانی حجت الاسلام بی آراتهرانی و با نوای روح بخش حاج محمدرضا طاهری در حرم مطهر امام زاده صالح علیه السلام به صورت پخش زنده از شبکه یک سیما برگزار گردید. این مراسم به دلیل ملاحظات بهداشتی باتوجه به همه گیری ویروس کرونا، بدون حضور جمعیت و به صورت هیأت مجازی برگزار شد.

قم - مسجد مقدس جمکران

مراسم دعای پرفیض دعای ندبه در ۱۵ فروردین ماه ۱۳۹۹ با سخنرانی حجت الاسلام سید مهدی میرباقری و با نوای روح بخش کریلایی سیدرضا نریمانی در مسجد مقدس جمکران برگزار شد. لازم به ذکر است این مراسم صرفاً به صورت پخش زنده از شبکه یک سیما و بدون حضور مستمع برگزار گردید.

شهری - حرم عبدالعظیم حسنی علیه السلام

مراسم دعای پرفیض دعای ندبه در ۸ فروردین ماه ۱۳۹۹ با سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین حمید میرباقری و با نوای روح بخش حاج مهدی سماواتی در آستان مقدس حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام برگزار گردید. این مراسم صرفاً به صورت پخش مستقیم از شبکه یک سیما و بدون حضور مستمع به دلیل شرایط همه گیری بیماری کرونا برگزار شد.

عاشورا اما حصل انحراف از غدير

در نگاه تاریخی به اسلام و در تحلیل تاریخی حوادث صدر اسلام، موضوع غدیر یک ضرورتی بود که اگر آن چنان که تدبیر شده بود؛ عمل می شد، بدون تردید مسیر تاریخ بشر عوض می شد و امروز ما در جایگاه بسیار جلوتری از تاریخ طولانی بشریت قرار داشتیم.

کاروان احسان و شادی غدیر

برگزاری جشن های خیابانی به مناسبت عید غدیر در سراسر کشور

چند سالی است که در دهه امامت و ولایت به ویژه در شب و روز عید سعید غدیر خم به همت هیأت رزمندگان اسلام، حرکتی فرهنگی و تأثیرگذار در سطح شهر تهران و سایر استان های کشور با عنوان «برپایی کاروان های شادی» برگزار می شود.

امسال نیز هیأت رزمندگان اسلام برای سومین سال متوالی با مشارکت نهادهایی همچون بنیاد غدیر، آستان قدس رضوی، سازمان اوقاف، سازمان تبلیغات، نیروی انتظامی، سپاه پاسداران، سازمان بسیج و ستاد اجرایی فرمان امام رحمه الله، طی دو روز در استان تهران و اقصی نقاط کشور اقدام به برگزاری جشن های خیابانی نمود.

به همین مناسبت در شب و روز عید ۲۷۰۰ کاروان احسان و شادی غدیر به راه افتاد و ۲۷۰۰ جشن خیابانی در سراسر کشور برگزار گردید.

امسال به دلیل شیوع ویروس منحوس کرونا این برنامه با اعمال محدودیت های خاص و با رعایت پروتکل های بهداشتی برگزار شد و تفاوت برنامه امسال با سال های قبل این بود که با توجه به شرایط فعلی کشور، علاوه بر برنامه جشن و شادی،

برنامه «احسان» نیز به جشن ها افزوده شد. این کاروان های شادی در سراسر کشور در دهه ولایت و امامت به خصوص در شب عید غدیر و همچنین از روز عید غدیر از ساعت ۱۱ صبح تا ۱۲ شب در مناطق مختلف کلان شهرها و شهر تهران حضور پیدا کردند که در مجموع حدود ۷۰ کاروان در سطح شهر تهران و ۲۰۰ کاروان در سایر استان ها به اجرای برنامه جشن شادی و احسان پرداختند. برگزار کنندگان این کاروان ها، عید سعید غدیر خم را همگام با مردم جشن گرفته و علاوه بر پخش مولودی و مدیحه سرایی، مداحان نوجوان به مولودی خوانی اقدام کردند. همچنین در خلال این جشن ها و کاروان های

شادی و احسان، جشن بزرگ عید غدیر با سخنرانی حجت الاسلام حسینی قمی و مداحی حاج سیدمجید بنی فاطمه و کربلایی محمدحسین پویانفر با رعایت کامل دستورالعمل های بهداشتی و فاصله گذاری اجتماعی در میدان امام حسین علیه السلام تهران برگزار شد.

در این بخش گوشه ای از فعالیت کاروان های احسان و شادی غدیر در قالب گزارش تصویری تقدیم شما همراهان همیشگی ماهنامه هیأت می گردد. برای مشاهده تازه ها و گزارش کامل این فعالیت ها به کانال هیأت در پیام رسان روبیکا و سروش به آدرس (@ehayat) و یا پیج اینستاگرام هیأت رزمندگان اسلام (ehayat.ir) مراجعه نمایید.

گزارش تفصیلی دهمین نشست مشورتی مدیران استانی هیأت رزمندگان اسلام

آخرین سخنران اولین روز نشست مشورتی مدیران استان‌ها دکتر علیرضا معاف با موضوع «تحلیلی از بیانات در گام دوم انقلاب اسلامی و بیانات سال ۹۹» بود. دکتر معاف با توجه به مباحث کلیدی این نشست به بیان محورهای بنیادین بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی و بیت‌الفضل‌های بیانات امام خامنه‌ای در سال ۹۹ پرداخت.

در بخش پایانی اولین روز از دهمین نشست مشورتی مدیران استان‌ها کارگروه تخصصی مدیران با موضوع «اربعین»، کارگروه جوانان عاشورایی با موضوع «بررسی راه‌های ایجاد و تقویت روحیه تحول‌خواهی در نیروهای ارزشی» و کارگروه پیروان عترت با موضوع «مطالبات امام خامنه‌ای بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی و نقش پیروان عترت» برگزار شد.

دومین روز این نشست با قرائت آیاتی چند از کلام‌الله مجید آغاز و در ادامه حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رفیعی به سخنرانی در ارتباط با نقش هیأت‌ها در گسترش معنویت و اخلاق در جامعه پرداخت. دکتر رفیعی ضمن اشاره به نقش و اهمیت هیأت‌ها فرمود: «هیأت مانند یک مدرسه است و پنج رکن اساسی دارد که عبارت‌اند از: مدیر، معلم، متن آموزشی، فضای آموزشی و هدف از آموزش. اگر نگاه ما به هیأت این باشد، آن موقع است که یک هیأت پویا خواهیم داشت.» ایشان نیز توصیه‌هایی برای جذب جوانان به معنویت و هیأت ایراد کرد:

۱. خودسازی و اخلاص؛ یک مدیر هیأت، یک مداح، یک سخنران باید اهل بندگی خدا و اخلاص باشد. امام عزیز رحمه‌الله این آیه را خیلی می‌خواندند: «قُلْ إِنَّمَا أُعْطِیْتُكُمْ بِوَأَجِدُ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ، به مردم بگو: من شما را به یک کلمه نصیحت

به گزارش روابط عمومی هیأت رزمندگان اسلام، دهمین نشست مشورتی مدیران استان‌ها با حضور مدیران، معاونت‌های پیروان عترت و جوانان عاشورایی هیأت‌ها مراکز استان‌ها در تاریخ چهارم و پنجم تیرماه برگزار شد.

اولین روز از این نشست با قرائت آیاتی چند از کلام‌الله مجید آغاز و در ادامه برادر علی‌اکبر مداحی مدیرستاد مرکزی هیأت رزمندگان اسلام به عنوان اولین سخنران این نشست ضمن عرض خیرمقدم و تبریک ایام باسعادت ولادت حضرت فاطمه معصومه سلام‌الله‌علیها و دهه کرامت برای حضار آرزوی «اهل غدیر بودن» نمود. وی با توجه به بیماری منحوس کرونا و رعایت کامل شیوه‌نامه‌های ابلاغی ستاد ملی مبارزه با کرونا خاطرنشان کرد: آن اثروضعی که جلسه حضوری روضه و جشن اهل بیت علیهم‌السلام و درس اخلاق بر حال مستمع دارد حقیقتاً با جلسات مجازی قابل مقایسه نیست. از این رو برگزاری جلسات حضوری لازم است؛ منتها با رعایت تمامی اصول بهداشتی و حتی الامکان با اولویت برگزاری مراسم در فضای باز. وی در ادامه افزود: اگر زمینه‌سازی برای این موضوع را شروع نکنیم برای محرم، اربعین و غدیر هم زمینه‌سازی نکرده‌ایم و این ایام نیز در سایه این بیماری منحوس خواهد گذشت. سردار مداحی در پایان با اشاره به اهمیت جوان‌گرایی و تشکر از مدیران استان‌هایی که این راهبرد را عملیاتی نموده‌اند، گفت: «اولین قدم در مقوله جوان‌گرایی کادرسازی، کار تشکیلاتی و اجتناب از کار انفرادی است.» در پایان سخنان ایشان، مدیحه‌سرایی دل‌نشین حاج محمدرضا بذری به مناسبت دهه کرامت و سالروز میلاد باسعادت حضرت فاطمه معصومه سلام‌الله‌علیها روشنی‌بخش دل حاضران گشت.

دومین سخنران دهمین نشست مشورتی مدیران استان‌ها حجت‌الاسلام دکتر عباسی ولدی با موضوع «نقش هیأت‌ها در گسترش جمعیت و فرزندآوری» بود. حجت‌الاسلام عباسی ولدی ضمن اشاره به توصیه‌های پی‌درپی امام خامنه‌ای در حوزه جمعیت و فرزندآوری خاطرنشان کرد: «امام خامنه‌ای در سخنرانی تلویزیونی ایشان به مناسبت سالروز ارتحال امام خمینی رحمه‌الله از ایجاد تحول در زمینه خانواده سخن گفتند.»

سخنران بعدی دومین روز از دهمین نشست مشورتی مدیران استان‌های هیأت رزمندگان اسلام دکتر سعدالله به تحلیل اوضاع منطقه و تأثیر این کنش‌ها بر فعالیت هیئات به خصوص هیأت‌های رزمندگان اسلام سراسر کشور پرداخت.

آخرین سخنران این نشست برادر حسین نجات، ریاست محترم هیأت امنای هیأت رزمندگان اسلام، به بحث پیرامون سیاست‌های کلی سال ۹۹ و ساختار تحولی هیأت در سال جاری پرداخت. وی ضمن اشاره به همبستگی بی‌نظیر نیروهای جهادی و مردم در ایام بیماری منحوس کرونا خاطرنشان کرد: «با وجود آسیب‌های متنوع در ایام این بیماری، فرصت‌های آن نیز کم نبوده است. علاوه بر این همبستگی بی‌نظیر، ظهور و بروز مساجد و پایگاه‌های بسیج به شکل گسترده پس از سال‌های جنگ، پیشرفت‌های شگرف پزشکی، برنامه‌های دعا و نیایش در فضای مجازی و مجالس روضه خانگی با توجه به تعطیلی مجالس عزاداری و... از دیگر فرصت‌های قابل توجه در این ایام بوده است.»

بخش پایانی دهمین نشست مشورتی مدیران استان‌ها به صورت میزگرد پیرامون ارائه گزارش مدیران در خصوص اقدامات انجام شده با محوریت‌های نو با موضوع «جوان‌گرایی، فعال‌سازی گروه‌های جهادی، راه‌اندازی کانون قرآن، فضای مجازی» و تشکیل هیأت‌های اندیشه‌ورز با حضور آقایان حجت‌الاسلام احمد پناهیان و حجت‌الاسلام سفیدی امین، سردار نجات و سردار مداحی برگزار شد. حسن ختام دهمین نشست مشورتی مدیران استان‌های هیأت رزمندگان اسلام تقدیر از هیأت‌های برگزیده استان‌ها در حوزه جوانان و پیروان عترت بود.

می‌کنم؛ برای خدا قیام کنید.» چکیده قرآن را می‌خواهید، همین کلام است. اگر خودمان اخلاص نداشته باشیم، برای خدا حرف نزنیم، سخنمان روی جوان تأثیر نمی‌گذارد. امیرالمؤمنین علیه‌السلام می‌فرمایند: «هیچ چیزی را به شما امر نکردم، مگر اینکه قبل از آن، خودم انجام دادم و هیچ چیزی را هم منع نکردم مگر اینکه خودم ترک کردم.»

۲. گسترش فرهنگ نقد؛ اجازه بدهید شما را نقد کنند. این‌طور نباشد که «خود گویم و خود خندم، عجب مرد هنرمندم!» از دیگران نسبت به سخنرانی، کیفیت برنامه، موضوع سخنرانی و... نظرخواهی کنیم. گسترش فرهنگ نقد برای ارتقای هیأت‌ها مفید است.

۳. آسیب‌شناسی موضوعات؛ مدیر هیأت باید با تمام شبهات در فضای مجازی آشنا باشد و مطابق با شهر و منطقه، شبهات را پالایش و دسته‌بندی کند. امروز مشکل جوان، این نیست که مثلاً نماز غفیله چقدر ثواب دارد. الآن جوان می‌گوید: خدا اصلاً چرا مرا آفرید؟ چرا خدا دعایم را اجابت نمی‌کند؟

۴. باور به تغییر؛ خداوند سرنوشت هیچ جامعه‌ای را تغییر نمی‌دهد مگر اینکه خودشان سرنوشت خودشان را تغییر دهند: «إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ.»

در هیأت‌ها فضای پرسش و پاسخ برگزار شود. از جلسات منبرمحور و یک‌طرفه به سمت جلسات گفتگو محور برویم. این حرکت برای جوانان جاذبه دارد.

۵. نظام‌مند بودن جلسات و استفاده از معارف قرآن، نهج‌البلاغه و صحیفه سجادیه؛ ما نسبت به این سه مسئول هستیم. باید جلسه تبیین صحیفه سجادیه و نهج‌البلاغه داشته باشیم. برای منبرها موضوع سخنرانی را با توجه به این کتب ارزشمند، تعیین کنیم. برای نظام‌مند بودن به غیر از هیأت امنای و هیأت‌های اجرائی نیاز به یک هیأت علمی در هیأت‌های رزمندگان هست.

۶. هیأت‌های مذهبی سیاسی باشند؛ اما سیاست‌زده نباشند و وارد طیف‌های سیاسی نشوند. خیلی هیأت‌ها این دورا خلط کرده‌اند. آقا فرمودند: «ما هیأت سکولار نداریم» درست هم گفتند. به قول شهید مطهری، اگر شمار امروز را شناسیم چه فایده‌ای دارد؟ فقط روضه «تیر به گلولی علی اصغر علیه‌السلام» را بخوانیم و دیگر هیچ؟ کسی که امروز در یمن این بجه‌ها را این‌گونه به شهادت می‌رساند و این‌طور دارد ظلم می‌کند خوب این‌ها را هم باید شناخت. الآن سیاسی بودن منبرها به بیان اخبار تلویزیون خلاصه شده است. باید مبانی گفته شود، اینکه ما در قرآن روح استکبارستیزی و ظلم‌ستیزی داریم: «لَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا.» باید در مسئله ولایت فقیه کار بشود. خیلی از جوانان در بحث ولایت فقیه اشکال دارند.

۷. جلسات مشترک هم‌اندیشی در شهرها برگزار شود؛ ما باید با هیأت‌های محرم و صفر هم‌اندیشی داشته باشیم.

۸. تأکید بر مردمی بودن؛ امام خامنه‌ای می‌فرمایند: «هیأت‌های مذهبی سه ویژگی مهم دارند: مردمی هستند، بر محور محبت اهل بیت علیه‌السلام می‌چرخند و موجب گسترش باورهای جوانان می‌شوند.»

۹. پرهیز از حسادت و شهرت‌طلبی.

۱۰. توجه به گام دوم انقلاب؛ نسبت به گام دوم انقلاب یک توجه خاصی داشته باشید. مثلاً این را به صورت شعر دریابوید. گام دوم انقلاب با آیات و روایات تطبیق داده شود.

در بخش بعدی این مراسم بلبل خوش‌الحن استان اهل بیت علیه‌السلام حاج صادق آهنگران با نفس روح‌بخش خود عطر و بوی کربلای امام حسین علیه‌السلام را برای حضار به ارمغان آورد.

جشن میلاد امام رضا علیه السلام

جشن میلاد امام رضا علیه السلام در مجتمع فرهنگی امام رضا علیه السلام برگزار گردید. در این برنامه که روز پنج شنبه ۱۲ تیرماه ۹۹ پس از اقامه نماز جماعت مغرب و عشا به امامت حجت الاسلام والمسلمین میرهاشم حسینی و با قرائت آیاتی از کلام الله مجید مراسم آغاز گردید و در ادامه بارعایت فاصله گذاری اجتماعی و پروتکل های بهداشتی مستمعان از بیانات حجت الاسلام والمسلمین میرهاشم حسینی پیرامون شخصیت و کلام امام رضا علیه السلام بهره بردند. در ادامه مراسم حاج مرتضی طاهری با شعر خوانی در وصف حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام باغ عشق را برای حضار به ارمغان آوردند؛ سپس حاج محمد رضا بذری مداح اهل بیت علیهم السلام با خواندن سرودهای زیبا و خوش نغمه به مدح و ثنای امام رضا علیه السلام پرداخت.

مراسم سالگرد ارتحال امام خمینی رحمت الله علیه

به مناسبت گرامیداشت سی و یکمین سالگرد ارتحال بنیانگذار کبیر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی رحمت الله علیه، مراسم شب دوم مناجات و روضه خوانی به همراه قرائت زیارت آل یاسین توسط حاج محمد رضا بذری و شعر خوانی شاعر آیینی حجت الاسلام جواد محمد زمانی از حرم مطهر امام راحل رحمت الله علیه به صورت زنده از شبکه قرآن و معارف سیما پخش گردید. این مراسم به مدت پنج شب از ساعت ۲۳:۰۰ به ترتیب در تاریخ یک شنبه ۱۱ خرداد ماه زیارت آل یس با نوای دلنشین حاج رضا نبوی؛ دوشنبه ۱۲ خرداد ماه زیارت آل یس با نوای حاج محمد رضا بذری؛ سه شنبه ۱۳ خرداد ماه دعای روح بخش توسل با نوای حاج مهدی رسولی؛ چهارشنبه ۱۴ خرداد ماه زیارت آل یس با نوای حاج سعید حدادیان و پنج شنبه ۱۵ خرداد ماه دعای کمیل با نوای حاج مرتضی طاهری ادامه یافت. همچنین ویژه برنامه هیأت رزمندگان اسلام به مناسبت سالروز قیام خونین ۱۵ خرداد ماه از ساعت ۲۴:۰۰ بامداد با قرائت دعای کمیل به نفس حاج محمد رضا طاهری و مدیحه سرایی کربلایی حسین طاهری در این آستان مقدس برگزار شد که به صورت زنده از شبکه دوم سیما پخش گردید.

سه دهه مراسم ماه مبارک رمضان

مراسم پرفیض ماه مبارک رمضان در دهه اول با سخنرانی حجت الاسلام ماندگاری و با نوای حاج محمدرضا طاهری از روز اول ماه مبارک رمضان به مدت ۱۰ شب از ساعت ۲ بامداد در امامزاده صالح تهران؛ دهه دوم با سخنرانی حجت الاسلام علی پناه و با نوای حاج محمدرضا طاهری و دهه سوم با سخنرانی حجت الاسلام علی سعیدیان و با نوای حاج محمدرضا طاهری برگزار و به صورت زنده از شبکه پنجم سیما پخش گردید. لازم به ذکر است این مراسم به دلیل ملاحظات بهداشتی باتوجه به همه‌گیری ویروس کرونا، بدون حضور جمعیت و به صورت هیأت مجازی برگزار شد.

آذربایجان شرقی - پیروان عترت

واحد خواهران پیروان عترت آذربایجان شرقی در سال ۹۸ به دلیل پیگیری ابلاغیه‌های ارسالی از ستاد مرکزی و پیگیری و ارسال به موقع گزارش عملکرد مدیران شهرستان‌ها به ستاد مرکزی و سرکشی از هیأت‌های شهرستان‌ها جزو واحدهای نمونه هیأت رزمندگان شناخته شدند. دیگر فعالیت‌های بارز این واحد عبارتند از: راه اندازی هیأت نوجوانان فاطمی، همکاری و مشارکت ۵۰ درصدی با خیریه آبشار عاطفه‌ها (۵۰۰ خانواده تحت پوشش و تهیه لوازم ضروری جیب‌زیر برای زوجین بی‌بضاعت، مشاوره ازدواج، شناسایی کودکان بی‌بضاعت و رفع مشکلات و پرداخت هزینه‌های تحصیلی آنان)، راه اندازی کانون آموزش قرآن و دوره‌های آموزش مداحی ویژه مادحین هیأت، تکریم خادمین، اعزام مداح خواهر به ارگان‌ها و روضه‌های خانگی که درخواست مداح دارند، پخش ارزاق و تهیه و توزیع سبد کالا حداقل در سه مرحله در طی سال، بین خانواده‌های بی‌بضاعت (ماه رمضان، نیمه شعبان و پایان سال و...)، برگزاری مسابقات آموزش مقابله با عرفان حلقه و شعور کیهانی در قالب آموزش مادحین خواهر در دوره‌های کارگاهی با موضوعات مختلف از جمله چگونگی استفاده بهینه از فضای مجازی و آسیب شناسی آن همراه با پرسش و پاسخ، برگزاری جشن تکلیف برای کودکان بی‌سرپرست، برگزاری اعتکاف رمضانیه، یادواره شهید، کاروان شادی، جلسات پرسش و پاسخ، جلسات هفتگی، نشست بصیرتی و سیاسی و حلقه‌های معرفتی ویژه خادمین و مادحین، آموزش نوگلان حسینی در قالب آموزش مداحی و حفظ قرآن دختران نوجوان، هماهنگی با صدا و سیما جهت پخش برنامه‌های هیأت باهمکاری خواهران و برادران و همچنین فعالیت در قالب رزمایش کمک‌های مومنانه.

مراسم مناجات شعبانیه حرم امام خمینی رحمت الله علیه

مراسم قرائت مناجات شعبانیه با نوای مداحان اهل بیت علیهم السلام، آقایان حاج میثم مطیعی، حاج محمدرضا طاهری، حاج سعید حدادیان، حاج مرتضی طاهری، حاج محمدرضا غلامرزا زاده، حاج عباس حیدرزاده، حاج مصطفی سماواتی و حاج مهدی رسولی و نیز با سخنرانی حجت الاسلام محمد حاج ابوالقاسم در فروردین ماه ۹۹، در حرم مطهر امام خمینی رحمه الله برگزار گردید. لازم به ذکر است این مراسم بدون مستمع و به صورت پخش زنده تلویزیونی از شبکه یک سیما برگزار گردید.

فعالیت های جهادگران سلامت قرارگاه فاطمیون

مبارزه با ویروس منحوس کرونا فعالیت خود را آغاز نموده که محور اول این فعالیت ها، گند زدایی و ضد عفونی کردن محله ها و دیگر نقاط مهم سطح شهر که همشهریان عزیز با آن نقاط در ارتباط هستند مثل ایستگاه های اتوبوس، پارک ها و فضاهای سبز در سطح منطقه، دستگاه های خود پرداز، پمپ های بنزین و ... بوده که الحمد لله تقریباً این فعالیت هر شب در حال انجام است. تمرکز محور دوم فعالیت های این گروه جهادی، تولید ماسک است. از آنجا که استفاده از ماسک به مهم ترین عامل پیشگیری در مقابل این بیماری می باشد و نیز تقاضای زیاد از سوی مردم و همچنین کمبود شدید این محصول در چرخه بهداشتی کشور، گروه جهادی فاطمیون این مأموریت را بر خود فرض نموده که در راستای تولید و بخش این مورد مهم فعالیت ویژه ای انجام دهد، لذا با تشکیل یک قرارگاه ویژه تولیدی در شهر تهران با محوریت فاطمیه بزرگ تهران این فعالیت در حال انجام است و شرح آن به این شکل است که در شمال شهر تهران (منطقه دربند و تجریش)، در شمال غرب تهران (شهرک قدس، شهر زیبا و چیتگر) در شمال شرق تهران (لويزان و

حجت الاسلام جلالوند مسئول گروه جهادی فاطمیون هیأت رزمندگان اسلام تهران در مصاحبه با خبرنگار ماهنامه هیأت ضمن تشکر از کمک های مردمی و جهادگران سلامت در اقصی نقاط کشور در رابطه با فعالیت این گروه جهادی در عرصه جهاد سلامت گفت: گروه جهادی فاطمیون به توفیق الهی مدتی است که در جریان

مراسم مناجات شعبانیه حرم عبدالعظیم حسنی علیه السلام

مراسم پرفیض مناجات شعبانیه با سخنرانی حجت الاسلام ماندگاری، حجت الاسلام بی آزار تهرانی، حجت الاسلام علی پناه، حجت الاسلام علی سعیدیان و با نوای حاج احمد زین العابدین، حاج میثم مطیعی و جمع دیگری از مداحان اهل بیت علیهم السلام در ایام ماه شعبان، در حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام به صورت پخش زنده از شبکه یک سیما برگزار گردید. لازم به ذکر است این مراسم به دلیل ملاحظات بهداشتی باتوجه به همه گیری ویروس کرونا، بدون حضور جمعیت و به صورت هیأت مجازی برگزار شد.

حسین آباد) در جنوب تهران (منطقه هفده و دوازده) در شرق تهران (سبلان، حکیمیه و تهرانپارس) و در نقاط دیگر در مجموع حدود ۲۵۰ چرخ خیاطی در قالب چرخ صنعتی یا چرخ خانگی در حال فعالیت هستند که تولید روزانه حدود پنج هزار ماسک می باشد. به لطف خداوند منان تولید ماسک در این مجموعه از روز اول تا به امروز از مرز ۴۰ هزار قطعه عبور کرده است که بعد از تولید، توسط وزارت بهداشت استریلزه و بسته بندی شده و در اولویت اول در مراکز بهداشتی در اختیار پزشکان و پرستاران خط مقدم مبارزه با این ویروس منحوس قرار داده می شود.

حجت الاسلام جلالوند در ادامه با اشاره به تولید «گان» به عنوان محور سوم فعالیت های خود خاطرنشان کرد: این پوشش به عنوان محافظی در برابر نفوذ میکروب، ویروس و دیگر آلودگی ها از الزامات کادر خدوم درمانی در این شرایط بحرانی است، که تمام عزیزانی که با یک بیمار تنفسی مراوده دارند باید از این لباس مخصوص استفاده کنند؛ بنابراین با رایزنی های انجام شده و اخذ موافقت های اصولی از وزارت بهداشت، گروه جهادی فاطمیون موفق به راه اندازی خط تولید لباس گان و تحویل ده ها دست از این لباس به بیمارستان های از پیش تعیین شده گردید.

اراک - فعالیت‌های دهه کرامت

جشن ولادت حضرت معصومه علیها سلام در شب میلاد، با مداحی حاج اسلام میرزایی در حسینیه گلزار شهدای اراک برگزار شد. این مراسم که در تاریخ دوشنبه دوم تیرماه با سخنرانی حجت الاسلام اسلیمی انجام شد، با استقبال جمع کثیری از محبان اهل بیت علیهم السلام و رعایت پروتکل‌های بهداشتی اجرا گردید. همچنین به همین مناسبت مراسم جشن دیگری ویژه دختران، در فضای باز همراه با ویژه برنامه‌هایی مانند مسابقه، نقاشی، سرود برگزار شد. در این مراسم بیش از ۴۰ ست ساق و روسری به دانش آموزان پایه پنجم و ششم اهدا گردید. جشن ولادت امام رضا علیه السلام با حضور خادمین حرم آن امام همام، در گلزار شهدای اراک برگزار شد. در این مراسم که با استقبال بی نظیر مردم همراه شد، حجت الاسلام علی سرلک به سخنرانی و حاج مسعود پیرایش به مولودی خوانی پرداختند. خاطر نشان می‌شود، میهمان ویژه این برنامه پدر و مادر بزرگوار شهید محمدحسین حدادیان بودند. پس از این برنامه نیز پدر و مادر این شهید بزرگوار و خادمین حرم امام رضا علیه السلام با همراهی خادمین هیأت رزمندگان اراک در منزل شهید رضا نظری حاضر شدند.

اصفهان - بهارستان

هیأت نوجوانان فاطمی

به گزارش روابط عمومی هیأت رزمندگان اسلام استان اصفهان، جلسه هم‌افزایی هیأت نوجوانان فاطمی و بسیج دانش آموزی با حضور جمعی از خواهران دانش‌آموز برگزار گردید. در این جلسه دانش آموزان به بحث و بررسی پیرامون برنامه‌های این هیأت پرداختند.

شهری - واحد خواهران پیروان عترت

مواست یکی از رکن های مهم جامعه اسلامی است و سفارش قرآن و اهل بیت علیهم السلام بر احیا و اجرای این مهم در هر جامعه ای مبین اهمیت و ضرورت آن می باشد.

در پی بروز ویروس کرونا در ایران اسلامی خادمین واحد خواهران هیأت رزمندگان اسلام شهرری بیش از سنوات گذشته در تهیه سبد کالا و همدلی با همشهریان عزیز و انجام این وظیفه مهم همت گماشتند و در مرحله اول کمک مومنان با قربانی ۳ رأس گوسفند و تهیه ۱۰۰ سبد کالا به ارزش هر بسته به ارزش ۳۰۰ هزار تومان قدمی در راستای افزایش روحیه همدلی و برادری در جامعه برداشتند. لیبیک خادمین این واحد به بیانات امام خامنه ای با برپایی رزمایش همدلی و ارائه خدمات به نیازمندان و خانواده های آسیب دیده معیشتی از ۲۱ فروردین ۹۹ تا کنون ادامه دارد و در مدت چهار ماه گذشته توانسته است در چهار مرحله دیگر حدود ۴۰۰ بسته معیشتی و بهداشتی همراه با گوشت قربانی (۷ رأس گوسفند) به مخاطبان و خانواده های تحت پوشش تقدیم نماید. لازم به ذکر است فعالیت خادمین پرانگیزه، انقلابی و توانمند این واحد همانند دیگر مجموعه های جهادی و خیر کشورمان ادامه دارد.

در دهه کرامت و روز میلاد امام رضا علیه السلام علاوه بر توزیع سبد کالا و ماسک، در چند نقطه از شهر به اجرای برنامه های شاد و متنوع همراه با پذیرایی در قالب کاروان شادی پرداختند که مولودی خوانی توسط مداح نوجوان و اجرای گروه سرود بخش هایی از این جشن خیابانی بود. این واحد نیز در دهه ولایت و ایام پربرت عید غدیر چندین کاروان شادی به بخش های مختلف شهر و روستاهای حومه شهرستان ری اعزام نمود.

مؤسسه خیریه حضرت زهرا سلام الله علیها وابسته به واحد خواهران شهرری که از سال ۱۳۸۶ در تهیه جهیزیه، سیسمونی، ارزاق، کمک به پرداخت اجاره بها، قرض الحسنه، تهیه داروی بیماران و... فعال بوده است؛ در طول ماه های اخیر با شیوع ویروس کرونا بیش از پیش به اهداف و رسالت خود پایبند بوده و در تهیه سه مورد جهیزیه، سه مورد پرداخت اجاره بها و ۸ مورد قرض الحسنه و چند مورد تهیه دارو توانسته با بخشی از همشهریان عزیز همراهی و مساعدت نماید. امید است با عنایت حضرت حق و دعای حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف و رهنمودهای امام خامنه ای توفیق ادامه و افزایش خدمت نصیب گردد.

دزفول - تجلیل از دختران شهدا

هیأت رزمندگان اسلام دزفول با همکاری گروه جهادی سفیران ایثار این شهرستان در شب ولادت حضرت معصومه سلام الله علیها از تعدادی از فرزندان دختر خردسال و نونهال شهدای امنیت و مدافع حرم شهرستان دزفول تجلیل بعمل آوردند و بدینوسیله عرض ارادت و تبریک روز دختر را به نمایندگی از این دختران به تمام دختران شهدا ابراز داشتند.

در این مراسم فرزند ۹ ساله شهید مدافع حرم امیر علی هویدی، دو دختر ۲ ساله و ۶ ماه و یک دختر ۶ ساله شهید مدافع امنیت حاجی مراد نادری و دو دختر ۷ و ۱۳ ساله جانباز شهید مدافع حرم امین منوچهری حضور داشتند. دختران خردسال و نونهالی که مدت زیادی نیست از شهادت پدرانشان می گذرد و هنوز آهنگ صدای دلنشین پدرانشان که سال های گذشته در چنین ایامی به فرزند دلبنده خود روز دختر را تبریک می گفتند در گوش آنها طنین انداز است. پدرانی که به خاطر عزت و سرافرازی اسلام و انقلاب از خود و خانواده هایشان گذشتند و فرزندانیشان که باید زینب وار ادامه دهنده راه پدران خود باشند.

استان هرمزگان - رزمایش کمک مؤمنانه و جشن دهه کرامت

دفتر هیأت رزمندگان اسلام استان هرمزگان در خصوص انفاق مومنانه فعالیت هایی را در سه مرحله بدین شرح انجام داده است: مرحله اول کمک (اول ماه مبارک رمضان) شامل ۱۰۰ بسته معیشتی به ارزش هر بسته ۲۵۰ هزار تومان. مرحله دوم (نیمه رمضان) پخت ۱۰۰۰ پرس غذا به مناسبت میلاد امام حسن مجتبی علیه السلام و توزیع بین نیازمندان محلات شهر بندرعباس. مرحله سوم (۲۵ رمضان) توزیع ۵۳۰ بسته معیشتی مجموعاً به ارزش ۲۵۰ میلیون تومان.

همچنین همزمان با شیوع بیماری کرونا هیأت رزمندگان اسلام استان در زمینه مبارزه با کرونا و گند زدایی با هماهنگی و همکاری گروه جهادی بسیج دانشجویی و گروه های جهادی دیگر هیأت های سطح شهر نسبت به تهیه لباس های بارانی ضد آب، دستکش، ماسک، عینک و تعداد ۷ عدد پمپ دستی ۲۰ لیتری و ۶ عدد پمپ دستی ۲ لیتری و یک ماشین حامل پمپ سم پاش بنزینی و منبع مایع ضد عفونی ۵۰۰ لیتری اقدام نمودند. تاکنون برنامه شبانه گند زدایی و ضد عفونی محلات با حضور ۳۰ جهادگر در ۵ محله سطح شهر بندرعباس انجام شده است و در حرکتی خودجوش از طریق کمک های مردمی به تهیه و توزیع تعداد ۵۵۰۰ بطری نیم لیتری مواد ضد عفونی کننده در بین نیازمندان محلات قدیمی سطح شهر بندرعباس و روستاهای تابعه اقدام نمودند.

سرکشی و تجلیل از پرستاران و پزشکان در بیمارستان، تشکیل جلسه و به پیشنهاد هیأت با مسئول نهاد رهبری و مسئول آموزش و بسیج در دانشگاه و اعلام آمادگی و ثبت نام واحد خواهران و برادران جهت انجام امور خدماتی در بیمارستان شهید محمدی و همچنین تهیه آلیمو و ماسک و دیگر ملزومات جهت توزیع در بیمارستان ها و مراکز خیریه بهزیستی جهت نیازمندان و همچنین توزیع غذا ویژه بیماران کرونایی در قرنطینه به مدت ۱۵ روز توسط واحد خواهران، از دیگر فعالیت های این هیأت می باشد.

با فرارسیدن دهه کرامت نیز به مدت سه شب برنامه کاروان شادی با حضور خادمین آستان قدس رضوی در سطح شهر بندرعباس با رعایت کامل پروتکل های بهداشتی برگزار گردید و گروه سرود نوجوانان به اجرای برنامه پرداختند. در خلال این کاروان شادی بسته های تبرکی از سوی خادمین آستان قدس رضوی در بین مردم توزیع شد.

بیرجند - سالگرد ارتحال امام

به گزارش روابط عمومی هیأت رزمندگان اسلام استان خراسان جنوبی، مراسم ارتحال حضرت امام خمینی رحمه الله در تاریخ ۱۳ خرداد ۱۳۹۹ با رعایت کامل پروتکل های بهداشتی توسط این هیأت در بیرجند مرکز استان خراسان جنوبی با حضور خیل عظیم مردم انقلابی و ولایتمدار برگزار گردید. خاطر نشان می شود در این مراسم آیت الله عبادی نماینده ولی فقیه در استان به ایراد سخنرانی و حاج ابوالفضل نوفرستی به مداحی پرداختند.

گیلانغرب - رزمایش کمک مؤمنانه

با شیوع بیماری کرونا، هیأت رزمندگان اسلام شهرستان گیلانغرب همگام با همه مردم نوع دوست میهن اسلامی، با همکاری گروه جهادی «منتظران المهدی عجل الله تعالی فرجه» و دیگر خیران، موفق به تولید روزانه ۲ هزار عدد ماسک شدند. کارگاه تولیدی ماسک که به همت ۸۰ تن از جهادگران هیأت رزمندگان گیلانغرب از ۲۵ اسفندماه سال ۹۸ کار خود را آغاز کرده است و در مدت فعالیت خود در مجموع ۷۰ هزار عدد ماسک، ۸۰۰ عدد گان بیمارستانی، ۲۰۰ هزار عدد دستکش، ۱۲ هزار کلاه و ساق دست، ۲۰ هزار عدد شیلد محافظ صورت، تولید و به صورت رایگان در بین خانواده های نیازمند گیلانغرب توزیع کرد.

همچنین تامین و توزیع بسته های غذایی بین خانواده های نیازمند با همت خیران این گروه جهادی انجام شد، که تا کنون بیش از ۱۰۰ بسته غذایی هر کدام به ارزش ۴۰۰ هزار تومان شامل اقلام اساسی مانند برنج، روغن، رب گوجه فرنگی، حبوبات و گوشت توزیع شده است. مسئول این هیأت اعلام کرد به طور یقین با همراهی و همکاری مردم و همچنین باتلاش کادر درمان کرونا را شکست می دهیم و ما نیز تا پایان این بحران در کنار مردم خواهیم بود.

فعالیت های هیأت رزمندگان استان چهارمحال و بختیاری

شهرستان شهرکرد

پایگاه اطلاع رسانی هیأت رزمندگان اسلام استان چهارمحال و بختیاری اعلام کرد؛ همزمان با سراسر کشور مردم ولایتمدار این استان، در شب و روز شهادت حضرت امام جعفر صادق علیه السلام با رعایت اصول بهداشتی به سوگاری پرداختند. این مراسم در شب شهادت ششمین مهر سپهر ولایت و امامت به همت هیأت رزمندگان اسلام استان، پایگاه شهدا و مجموعه فرهنگی مسجد جامع شهرکرد همراه با اقامه نماز مغرب و عشاء برگزار شد. در این مراسم حجت الاسلام دکتر سید مهدی هاشمی امام جماعت مسجد جامع شهرکرد با تسلیت شهادت صادق آل محمد صلی الله علیه و آله به بیان گوشه ای از زندگی سراسر نور آن امام همام پرداخت. در ادامه این مراسم با مداحی یکی از مداحان اهلبیت عصمت و طهارت علیهم السلام حضار در ماتم جانسوز سکاندار کشتی تشیع اشک ماتم ریختند.

همچنین در راستای لبیک گویی به فرمان امام خامنه ای در رزمایش کمک مومنانه، برای سلامتی و تعجیل در ظهور آخرین ذخیره الهی امام زمان ارواحنافداه و رفع بلا از جهان، در پنجمین مرحله کمک مومنانه، ۳۰۰ بسته گوشت گرم به ارزش ۱۵ میلیون تومان تقدیم خانواده های ایتم و آسیب دیدگان از بیماری کووید ۱۹ شد. نیز با شیوع بیماری کرونا در چهار مرحله دیگر قبل از این نیز توسط خیرین هیأت انصار رزمندگان اسلام استان، مرکز نیکوکاری و پایگاه بسیج مسجد جامع شهرکرد با خرید ۱۲ رأس گوسفند و ذبح در کشتارگاه و بسته بندی گوشت گرم تقدیم ۲۷۵ خانواده ایتم و آسیب دیدگان از ویروس منحوس کرونا شده بود. با حمایت خیرین ۲ هزار سبد کالا نیز به ارزش بالغ بر ۳۰۰ میلیون تومان شامل: برنج، مرغ، روغن و حبوبات ... و همچنین ۱۰۰ دست لباس مردانه، زنانه و کودکانه توزیع شده است.

معاونت پیروان عترت

فعالیت خواهران این معاونت عبارتند از: ایجاد کارگاه خیاطی با ۶ دستگاه چرخ صنعتی و ۲ دستگاه برش و بمدت ۷۵ روز، برش ماسک ۵ هزار عدد، دوخت ماسک ۵ هزار عدد، دوخت لباس گان ویژه کادر درمانی ۱۲۰ دست، دوخت کاور کادر درمانی ۱۱۰ دست، برش کاور جهادگران سلامت ۱۱۰ دست، تهیه و توزیع بسته های معیشتی ۱۸۰ مورد هر بسته ۲۰۰ هزار تومان، هماهنگی حضور ۱۷ نفر طی مدت ۷۵ روز به صورت شیفته صبح و عصرها، جمع مبالغ برای تهیه بسته های غذایی ۳۶ میلیون تومان، جمع هزینه های تهیه، برش و دوخت ماسک و لباس، هزینه های جانبی پذیرایی و تجلیل به مبلغ ۸۰۰۰ میلیون تومان که در مجموع مبلغی بالغ بر ۴۴ میلیون تومان شد.

همچنین سرکارخانم زهرا ایمانی معاون پیروان عترت هیأت رزمندگان اسلام و مسئول پایگاه خواهران مسجد جامع شهرکرد، به اهداف برگزاری کارگاه گوهر تراشی در شهرکرد اشاره کرد و گفت: با عنایت به لزوم کار آفرینی ویژه مشاغل خانگی و در راستای فرمایشات امام خامنه ای پیرامون اکتشاف معادن و پرهیز از خام فروشی، هیأت رزمندگان اسلام با هماهنگی های لازم در سطح کشور اقدام به راه اندازی کارگاه های گوهر تراشی نموده است که با پیگیری های انجام شده مرحله نخست این کارگاه آموزشی با رعایت فاصله گذاری اجتماعی و اصول بهداشتی در مرکز استان چهارمحال و بختیاری با موفقیت، به صورت رایگان انجام شد. برای ایجاد اشتغال پایدار و خانگی، زمینه آموزش و مهارت گوهر تراشی فراهم شده که شایسته است هنرجویان از این ظرفیت استفاده کنند. در نخستین مرحله از برگزاری کارگاه آموزشی گوهر تراشی ۲۰ نفر از هنرجویان شرکت و آموزش های لازم را به صورت رایگان فراگرفتند، همچنین خواهران علاقمند می توانند برای شرکت در دومین مرحله آموزشی ثبت نام کنند.

به یاد پیرغلام پیشکسوت اباعبدالله علیه السلام

محمد حاج ابوالقاسمی، پیرغلام و مداح پیشکسوت شهرری که سوابق درخشانی چون: مدیریت هیأت رزمندگان اسلام شهرری و مسئولیت سازمان بسیج مداحان سپاه حضرت سیدالشهدای استان تهران را در پرونده خدمات انقلابی و اجتماعی خود داشت، پس از عمری زندگی مجاهدانه و تحمل رنج جانبازی شیمیایی دوران هشت سال دفاع مقدس و فعالیت در کسوت مداحی و پیرغلامی آستان حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام از جمع یاران خود پرکشید و میهمان هم‌زمان شهیدش شد. هیأت رزمندگان اسلام درگذشت این یادگار دفاع مقدس که روزگاری در جایگاه فرمانده تخریب گردان فجر در عملیات والفجر مقدماتی و والفجر یک و مسئولیت ستاد اطلاعات عملیات تیپ ۱۱۰ خاتم مجاهدت می‌کرد را به خانواده و بازماندگان آن مرحوم و جامعه ستایشگری کشور تسلیت عرض کرده و از درگاه خداوند متعال برای آن مرحوم علو درجات را خواستار است.

شهرستان بروجن

فعالیت های این واحد عبارتند از: تهیه و دوخت ماسک، روزانه ۸۰۰ عدد بالغ بر تولید ۳۰۰۰ ماسک و توزیع بین نیازمندان و خانواده های هدف، تهیه لباس گان، تولید ۱۰۰۰ عدد لباس و توزیع بین کارکنان بیمارستان، ضد عفونی مراکز در قالب ۵ مرحله شامل ضد عفونی ادارات، پمپ بنزین ها و مراکز خرید و پارک ها و منازل، توزیع ۲۲۰ بسته غذایی در قالب کمک مومنانه، توزیع ۳ مرحله اقلام ضروری و نقدی و بهداشتی در ماه مبارک رمضان به خانواده های آسیب دیده از بیماری کرونا و نیازمندان، مشارکت در گلریزان زورخانه پوریای ولی شهر بروجن و جمع آوری کمک ها جهت خانواده های آسیب دیده از بیماری کرونا به ارزش هر بسته ۳۰۰ هزار تومان شامل گوشت، مرغ، برنج، رب گوجه، روغن، ماکارونی و ماسک که هزینه این بسته های غذایی مبلغ ۶۶ میلیون تومان و هزینه های تولید ماسک و لباس ۱۲ میلیون تومان و هزینه ذبح گوسفند ۴ میلیون تومان و مجموعاً جمع کل هزینه ها مبلغ ۸۲ میلیون تومان بوده است.

شهرستان بن

حاج نیاز علی حیدری مسئول هیأت رزمندگان اسلام شهرستان بن با تبریک اعیاد شعبانیه گفت: با شیوع ویروس محسوس کرونا و لزوم استفاده از ماسک به منظور حفظ سلامتی افراد، با تلاش ارزشمند گروه جهادی مدافعان سلامت پیروان عترت هیأت رزمندگان شهرستان بن کارگاه تولید ماسک از بیستم اسفندماه سال ۹۸ آغاز به کار کرد و با مشارکت خیرین شهرستان، مسئولان سپاه ناحیه و بسیج سازندگی استان تاکنون ۲۴ هزار ماسک در این کارگاه تولید شده که برای انجام مراحل بهداشتی و پرتودهی و توزیع مردمی در اختیار کارگاه سلامت استان و شهرستان گذاشته شده است. از آغاز به کار این کارگاه در شهر بن ۲۰ نفر از خواهران به صورت شیفتی در این اقدام خدایندانه به صورت داوطلب همکاری داشتند و تا زمانی که نیاز به تولید ماسک باشد این کارگاه فعال است. خواهران گروه جهادی مدافعان سلامت، با انتقال وسایل مورد نیاز شامل چرخ خیاطی و دستگاه برش و قیچی و نیز با رعایت مسایل بهداشتی اعلام شده از سوی مرکز بهداشت در این کارگاه فعالیت دارند.

شهرستان اشکفتک

هیأت رزمندگان شهرستان اشکفتک در راستای رزمایش کمک های مؤمنانه اقدام به فعالیت نمودند، از جمله: ضد عفونی معابر عمومی از اسفند ماه سال ۹۸ با حضور ۴ اکیب از جوانان عاشورایی به مدت ۲ ماه متوالی هر شب، ۶۰ هزار لیتر محلول پاشی و ضد عفونی با ۵ دستگاه نیسان و مژدا و ۳ دستگاه تراکتور و تانکرو و وسایل سم پاشی، توزیع ۲۲۰۰ لیتر محلول آب ژاول بین عموم مردم جهت استفاده در منازل، برگزاری مجالس دعا، سخنرانی، مداحی با استفاده از فضای مجازی، توزیع ۵۰۰ عدد ماسک استریلیزه شده بین افراد نیازمند و همچنین توزیع ۵۰۰ پک خوراکی و بهداشتی شامل ۱۴ قلم اجناس بین نیازمندان به مبلغ هر پک بالغ بر ۴۰۰ هزار تومان در مرحله اول کمک مؤمنانه و توزیع ۱۲۰ پک ارزاق، اقلام بهداشتی و فرهنگی به مبلغ هر بسته ۳۰۰ هزار تومان در شب عید فطر در مرحله دوم و توزیع ۵۰ بسته غذایی بین نیازمندان و آسیب دیدگان از بیماری کوید ۱۹ در مرحله سوم از دیگر فعالیت های این هیأت می باشد. تعداد ۱۴ بسته دیگر آماده توزیع می باشد که هزینه هر بسته نزدیک به ۳۵۰ هزار تومان می باشد. تهیه ۱۵ بسته غذایی و بهداشتی برای خانواده دانش آموزان نیازمند، واریزه مبلغ ۱۲ میلیون تومان به حساب خانواده های بیکار شده و مستاجر، تعمیر سیستم برق یک خانواده بی بضاعت با هزینه یک میلیون و پانصد هزار تومان، ۳ میلیون تومان کمک به ۳ خانواده دارای افراد مریض که جمع همه این کمک های مؤمنانه هزینه ای بالغ بر ۸۴ میلیون تومان بوده است.

یادبود ذاکر با اخلاص اهل بیت علیهم السلام حاج مجید صابری

درگذشت حاج مجید صابری، از مداحان جهادی و انقلابی و از ذاکران با اخلاص اهل بیت علیهم السلام پس از تحمل یک دوره بیماری، موجب تأثر و تألم دوستان و همکاران ایشان شد. مردم اصفهان هرگز تلاش های مدیر سابق هیأت رزمندگان اسلام اصفهان و مسئول بسیج مداحان استان اصفهان و نیز سوز و نوای دلنشین او در مراسم های مذهبی به ویژه اجرای سرود همخوانی او در محضر امام خامنه ای در دیدار مردم اصفهان در آبان سال ۹۵ را فراموش نخواهند کرد. گرچه اکنون پیکر حاج مجید در آرامستان باغ رضوان اصفهان آرام گرفته است اما شور و اشتیاقی که به واسطه عمری نوکری اباعبدالله الحسین علیه السلام در دلها ایجاد کرده بود هیچگاه از حافظه تاریخی مردم قدرشناس اصفهان و علاقمندان خاندان عصمت و طهارت علیهم السلام پاک نخواهد شد. هیأت رزمندگان اسلام از درگاه خداوند سبحان برای ایشان علو درجات و برای بازماندگان صبر و اجر مسئلت نموده و به خانواده و بازماندگان آن مرحوم و جامعه ستایشگری کشور تسلیت عرض می نماید.

با گرامیداشت
یاد شهدای
کادر درمان

روضه های خانگی

هیئت روحانان اسلام

سازمان قرآنی
دانشگاهیان کشور

جمهوری اسلامی ایران

سازمان قرآنی دانشگاهیان کشور به مناسبت فرا رسیدن ایام سوگواری سرور و سالار شهیدان
حضرت اباعبدالله الحسین (ع) و یاران با وفایش برگزار می کند:

پویش روضه های خانگی

بخش های پویش

• چند رسانه ای:
سخنرانی، معرفی کتاب
نشست

• هنری:
پادکست، خوشنویسی، عکاسی
ویدئو، نقاشی، نقاشی خط و تایپوگرافی

دبیرخانه: ۶۶۴۰۲۸۸۲ - isqa.ir
جهت کسب اطلاعات بیشتر به وبسایت مراجعه نمایند.

مهلت ارسال آثار: ۲۶ مهرماه ۱۳۹۹

به اطلاع مشترکان محترم ماهنامه هیأت می‌رساند
طبق توافق انجام شده فیما بین معاونت فرهنگی هیأت رزمندگان
اسلام با شرکت روبیکا، امکان تماشای رایگان کلیه مجالس مذهبی
ایام محرم بصورت آنلاین برای کاربران اپلیکیشن روبیکا فراهم شد

هیأت^ع

www.eheyat.com

@heyatt

@eheyat

@eheyat.ir

سایه‌های صبح طلوع

امشبى را که حسین در حرّش مهمانت
صبح فردا بدش زیرم اسبان